

รายงาน
ของ
คณะกรรมการการวิสามัญ
ศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรม
ขององค์กรพัฒนาเอกชน
วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(สำเนา)

ที่ สว 0010/(ร 15)

วุฒิสภา

ถนนอุทองใน กทม.10300

10 เมษายน 2546

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน 1 ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 14 (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ 5 เมษายน 2545 ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติเรื่อง ขอให้วุฒิสภาดำเนินการพิจารณาการศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน (นางสาวบุษรินทร์ ดิยะไพรัช กับคณะ เป็นผู้เสนอ) แล้วลงมติตั้งกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาการศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 189 ซึ่งกรรมการวิสามัญ คณะนี้ ประกอบด้วย

1. พลอากาศเอก กานต์ สุระกุล	2. นางจิตรา อยู่ประเสริฐ
3. นายถาวร เกียรติไชยากร	4. นายนพดล สมบูรณ์
5. นายบุญญา หลีเหลด	6. นายบุญเลิศ ไพรินทร์
7. นางสาวบุษรินทร์ ดิยะไพรัช	8. นางพรหมจารี รัตนเศรษฐ์
9. นางระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช	10. พลเอก วิชา ศิริธรรม
11. นายวิทยา มะเสนา	12. นายวิโรจน์ อมตกุลชัย
13. นายสงวน นันทชาติ	14. นายสม ต๊ะยศ
15. นายสมเกียรติ ศรีลัมพ์	16. นายสันติภาพ อินทรพัฒน์
17. นายอนันต์ ดาไลดม	18. พลตำรวจตรี อำพล งามจิต
19. นางสาวอุษณีย์ ชิดชอบ	

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมของ
องค์กรพัฒนาเอกชน และได้จัดทำเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงกราบเรียนมา
เพื่อโปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมการวิสามัญฯ ต่อที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) พลเอก วิชา ศิริธรรม

(วิชา ศิริธรรม)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญ

ศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวชลธิชา มีแสง)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการ

การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โทร. 0 2244 1573, 0 2244 1671

โทรสาร 0 2244 1573

พิมลศรี พิมพ์

อนรรฆวี/ยุพิน ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษา

ของ

คณะกรรมการวิสามัญศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน วุฒิสภา

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 14 (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ 5 เมษายน 2545 ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติเรื่อง ขอให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน (นางสาวบุษรินทร์ ดิยะไพรัช กับคณะ เป็นผู้เสนอ) แล้วลงมติตั้งกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 189 โดยมีกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานตามภารกิจไว้ 180 วัน นับแต่วันที่วุฒิสภามอบหมาย และคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ขอขยายเวลาการศึกษาออกไปอีก 180 วัน ซึ่งต่อมาคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ขอขยายเวลาการศึกษาออกไปอีก 30 วัน

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อที่ประชุมวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ข้อ 90 ดังนี้

1. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้มีมติเลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 พลเอก วิชา ศิริธรรม เป็นประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ
 - 1.2 นายนพดล สมบูรณ์ เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่หนึ่ง
 - 1.3 พลอากาศเอก กานต์ สุระกุล เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่สอง
 - 1.4 นายอนันต์ ดาไลตม เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่สาม
 - 1.5 นายสันติภาพ อินทรพัฒน์ เป็นโฆษกคณะกรรมการวิสามัญฯ
 - 1.6 นางระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช เป็นรองโฆษกคณะกรรมการวิสามัญฯ
 - 1.7 นางสาวบุษรินทร์ ดิยะไพรัช เป็นเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ

2. ที่ประชุมคณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ได้แต่งตั้งนางสาวชลธิชา มีแสง ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สำนักกรรมการ 2 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ข้อ 82 วรรคสาม

3. คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ได้เชิญบุคคลจากหน่วยงานต่าง ๆ มาให้ข้อมูลข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ซึ่งปรากฏรายชื่อหน่วยงานและบุคคลที่คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ได้เชิญมาดังต่อไปนี้

3.1 สมาชิกวุฒิสภา

1) นายจอน อึ้งภากรณ์	สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร
2) นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง	สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร
3) นายมีชัย วีระไวทยะ	สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร
4) นางประทีป อึ้งทรงธรรม	สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร
5) นางเตือนใจ ดีเทศน์	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดเชียงราย
6) นายสมเกียรติ อ่อนวิมล	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสุพรรณบุรี

3.2 สำนักนายกรัฐมนตรี

นายพงษ์เทพ เทพกาญจนา	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

3.3 วิทยาลัยกองทัพบก

พันเอก อำนาจ พุกศรีสุข	อาจารย์หัวหน้ากองวิชายุทธศาสตร์
ส่วนวิชายุทธศาสตร์และการวางแผน
ทางทหาร |
|------------------------|--|

3.4 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พันตำรวจเอก สีนาท ประยูรรัตน์	ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ

3.5 กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

1) นางสาวภัทรพร สมันตรัฐ	นักวิชาการแรงงาน 7
2) นางสาวยะมีลา นาคินา	นักวิชาการแรงงาน 6

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยแบ่งออกเป็น 11 ส่วน ดังนี้

1. ความน่า
2. คำนียาม
3. ข้อมูลทั่วไปขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย
4. ข้อมูลทั่วไปขององค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศ
5. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยและต่างประเทศ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน
7. ผลกระทบจากผลงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อประเทศไทย
8. ตัวอย่างของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน
9. จำแนกกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน
10. องค์กรพัฒนาเอกชนกับการควบคุมดูแล
11. ข้อเสนอแนะ

คณะกรรมการการวิสามัญฯ จึงขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการวิสามัญฯ ตามรายงานท้ายนี้ มาเพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา และหากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการวิสามัญฯ แล้ว ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา ดำเนินการตามความเห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นางสาวบุษรินทร์ ดิยะไพรัช)

เลขานุการคณะกรรมการการวิสามัญฯ

รายงาน
การพิจารณาศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรม
ขององค์กรพัฒนาเอกชน

คณะกรรมการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรม
ขององค์กรพัฒนาเอกชน วุฒิสภา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปนักบริหาร	ก - ฉ
1. ความนำ	1
2. คำนิยาม	2
3. ข้อมูลทั่วไปขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย	4
3.1 วิวัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย	4
3.2 กิจกรรมและวิธีการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย	9
- องค์กรพัฒนาเอกชนที่พึ่งประสงค์ของสังคมไทย	10
- องค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่พึ่งประสงค์ของสังคมไทย	14
3.3 เครือข่ายและกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย	28
3.4 จำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย	33
3.5 งบประมาณในการดำเนินงาน	34
3.6 องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย	37
4. ข้อมูลทั่วไปขององค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศ	38
4.1 กำเนิดองค์กรพัฒนาเอกชน	38
4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดีและไม่ดีของต่างประเทศ	39
4.3 กิจกรรมและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน	40
4.4 รูปแบบขององค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศ	41
5. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยและต่างประเทศ	42
5.1 ความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศและต่างประเทศ	42
5.2 องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศกับระเบียบข้อบังคับของไทย	46
5.3 องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่เข้ามามีกิจกรรมอยู่ในประเทศไทย	48
5.4 องค์กรเครือข่ายและการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ	57
6. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน	59
6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานของภาครัฐเชิงสนับสนุน	59
6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานภาครัฐเชิงปฏิบัติ	60
6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับภาคเอกชน	62
6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยตนเอง	63

7.	ผลกระทบจากผลงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อประเทศไทย	65
7.1	ผลกระทบด้านสังคม	66
7.2	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	68
7.3	ผลกระทบด้านความมั่นคง	75
8.	ตัวอย่างของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน	78
8.1	ผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศ	78
8.2	ผลกระทบขององค์กรพัฒนาเอกชนนอกประเทศ	83
9.	จำแนกกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน	86
9.1	กลุ่มที่มีประโยชน์มาก	86
9.2	กลุ่มที่มีประโยชน์ปานกลาง	87
9.3	กลุ่มที่มีประโยชน์น้อยหรือไม่มีประโยชน์	88
10.	องค์กรพัฒนาเอกชนกับการควบคุมดูแล	89
10.1	การควบคุมโดยบทบัญญัติของกฎหมาย	89
10.2	การควบคุมกันเอง	90
11.	ข้อเสนอแนะ	92
11.1	มุมมองบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน	92
11.2	ออกกฎหมายควบคุมดูแลองค์กรพัฒนาเอกชน	93
	บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก	1. คอถัมภ์ ซอยสวนพลู โขย หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ ปราโมช (ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 1 เมษายน 2536)	
	2. คอถัมภ์ นาวาอากาศตรี ประสงค์ สุ่นศิริ พุด ในหนังสือพิมพ์แนวหน้า เรื่อง “เป็นไทยอย่าใจเทศ” (ฉบับประจำวันที่ 7,9 สิงหาคม 2543)	
	3. จดหมายจากองค์กรพัฒนาเอกชน ถึง เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี	
	4. เอกสาร MOU ระหว่าง SEACA กับ CPD	
	5. รายงานการประชุมรื่องเรียน (2 ฉบับ) ของฝ่ายประเมินผล ส่วนประสานมวลชน และประเมินผล ศูนย์บริการประชาชนสำนักนายกรัฐมนตรี	
	6. สำเนาหนังสือจากผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ถึง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เรื่อง รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการ สร้างเขื่อนปากมูล อำเภอโขงเจียม ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2545	
	7. ที่มาของสมาชิกคนจน	

องค์กรพัฒนาเอกชน

บทสรุปนักบริหาร

1. นิยาม

องค์กรพัฒนาเอกชน (Non Government Organization : NGO) คือ กลุ่มคนที่สนใจเรื่องเดียวกัน มีแนวความคิดหรืออุดมการณ์เดียวกันมารวมตัวกันเป็นองค์กร ทำงานโดยอิสระ มีกิจกรรมขององค์กรที่สนับสนุนแนวคิดหรืออุดมการณ์ของผู้ที่อยู่ในองค์กร ซึ่งคาดหมายว่าแนวทางหรือกิจกรรมดังกล่าวจะสามารถช่วยเหลือ หรือคลี่คลายปัญหาในสังคม และพัฒนาสังคมได้ ไม่ดำเนินการในเชิงธุรกิจ แต่บางองค์กรอาจหาผลประโยชน์ในรูปแบบอื่นๆ เช่น ออานาง ชื่อเสียง อาจจดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก็ได้ แต่มีการจัดองค์กรในเชิงบริหารที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

องค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2535 ได้แก่ สมาคม และมูลนิธิ

2. องค์กรพัฒนาเอกชนไทย

องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาโดยลำดับ ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เริ่มจากจัดตั้ง “สภาอุณาโลมแดง” หรือสภาอากาศไทยในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือคนเจ็บป่วย และผู้ที่ได้รับความลำบาก เนื่องจากประสบภัยพิบัติต่างๆ

องค์กรพัฒนาเอกชนในยุคแรก จัดตั้งเพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านสังคมสงเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ องค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือในด้านการพัฒนาประเทศจริงๆ เกิดขึ้นเมื่อปี 2510 โดย ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จัดตั้งมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย มีการพัฒนาอาชีพเพื่อให้ประชาชนในชนบทมีรายได้และอยู่ดีกินดี

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดั่งขึ้นจะมีวัตถุประสงค์ทางด้านเสริมสร้างประชาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่ ให้ประชาชนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

องค์กรพัฒนาเอกชน หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เป็นยุคของการถูกคุกคามจากรัฐบาล ไม่สามารถแสดงบทบาทได้อย่างชัดเจน แต่ต่อมาหลังจากรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประกาศนโยบาย “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” ให้ผู้ที่เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ วางอาวุธ กลับมาสู่

เมืองเป็นยุคที่องค์กรพัฒนาเอกชนเริ่มมีการเคลื่อนไหว แสดงตัวเพื่อช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ มากขึ้น

ในช่วงปี 2527-2533 เป็นยุคที่องค์กรพัฒนาเอกชนเติบโตและรุ่งเรืองอย่างมาก มีองค์กรพัฒนาเอกชนเกิดขึ้นมากมาย เริ่มมีการเคลื่อนไหวรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม และยุคนี้เป็นยุคที่หน่วยงานของรัฐบาลรู้จักองค์กรพัฒนาเอกชนมากขึ้น

ยุคปัจจุบัน เป็นยุคที่องค์กรพัฒนาเอกชนพัฒนาการดำเนินงานเป็นลักษณะ “เครือข่าย” คือ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในลักษณะเดียวกัน กลุ่มเป้าหมายประเภทเดียวกัน แต่กระจายทำงานในที่ต่างๆ อย่างกว้างขวาง

ในปี 2544 ประเทศไทยมีองค์กรพัฒนาเอกชน รวมประมาณ 1,557 องค์กร เป็นองค์กรที่ดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุดถึง 589 องค์กร ด้านบริการสังคม 188 องค์กร ด้านการพัฒนาและการเคหะ 176 องค์กร ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 168 องค์กร ด้านสิทธิมนุษยชนและการเมือง 168 องค์กร ตามลำดับ

ในจำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ อยู่ในสังคมไทย สามารถจำแนกตามความรู้ดีและความคาดหวังของคนในสังคมออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

- **องค์กรพัฒนาเอกชนที่พึ่งประสงค์ของสังคมไทย**

โดยภาพรวมแล้ว องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้ดีขึ้นเป็นส่วนใหญ่ บทบาทและกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนในเชิงสร้างสรรค์ และช่วยเหลือแก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นเหล่านี้ คือ สิ่งที่สังคมไทยต้องการ ทั้งนี้ อาจจัดประเภทกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่พึ่งประสงค์ได้ดังนี้

1) กิจกรรมด้านการบริการ หรือด้านสังคมสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือประชาชนที่ด้อยโอกาสในสังคม หรือประชาชนที่ได้รับความทุกข์ยาก เดือดร้อน ในด้านต่างๆ

2) กิจกรรมด้านสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน เป็นกิจกรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน โดยผ่านกลไกด้านการศึกษา การให้ความรู้ในลักษณะของการฝึกอบรม และโครงการพัฒนาต่างๆ ในท้องถิ่น เป็นการทำงานร่วมกับประชาชนที่ใช้บุคลากรขององค์กรพัฒนาเอกชน หรือนักพัฒนาเป็นตัวกลางนำแนวคิดไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

3) กิจกรรมสนับสนุนการทำงานของชุมชน เป็นกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้การสนับสนุนองค์กรที่ทำงานในระดับรากหญ้า ในรูปแบบต่างๆ ลักษณะจะคล้ายกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่กิจกรรมในกลุ่มนี้จะเป็นการเข้าไปสนับสนุนด้านการให้ความรู้ เสนอแนะ และคอยให้คำปรึกษา ส่วนการดำเนินงาน ประชาชนเป็นผู้ดำเนินงานเอง การให้ข้อเสนอแนะ และการให้คำปรึกษาดังกล่าว จะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ และให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อชุมชน และสังคม

กิจกรรมดังกล่าวขององค์กรพัฒนาเอกชนที่พึ่งประสงค์เหล่านี้ ได้ช่วยเหลือการดำเนินงานของรัฐบาลด้านต่างๆ ในส่วนที่รัฐไม่สามารถเข้าไปดูแลได้ทั่วถึง สร้างประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติอย่างน่ายกย่องชมเชย

● องค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่พึ่งประสงค์ของสังคมไทย

บทบาทที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรพัฒนาเอกชนในปัจจุบัน คือ การเฝ้าดูการบริหารงานของรัฐ ตรวจสอบโครงการสำคัญๆ ของรัฐบาล เพื่อป้องกันการคอร์รัปชันและปกป้องผลประโยชน์ให้กับประชาชนและประเทศชาติ ในบทบาทดังกล่าวมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินการจริงและบางองค์กรดำเนินการในลักษณะแอบแฝง โดยอ้างการปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ แต่ในความเป็นจริงแล้วทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึ่งประสงค์ ซึ่งจำแนกได้ คือ

1) การชักชวนราษฎรรวมกลุ่มประท้วงรัฐบาล ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกในการประท้วงที่สามารถเห็นได้ชัดเจน คือ

- การใช้กฎหมายอยู่เหนือกฎหมาย ใช้พลังของคนหมู่มากทำตามความต้องการของตน โดยไม่สนใจว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด
- การบิดเบือนข้อมูลเพื่อให้ผู้คนในสังคมเข้าใจผิดและหันมาสนับสนุนแนวความคิดของตน
- การแสวงหาผลประโยชน์จากการเรียกร้อง มีหลายกรณีที่แกนนำผู้เรียกร้องได้ใช้พลังของคนหมู่มาก เรียกร้องค่าชดเชย หรือค่าทดแทนจากรัฐบาลโดยอ้างความเดือดร้อน และการเสียผลประโยชน์ต่างๆ จนรัฐบาลให้เงินชดเชยมา แต่เงินมิได้ถึงมือผู้เดือดร้อนอย่างแท้จริง
- ทำลายภาพพจน์ของรัฐบาลและของประเทศ กรณีของการขู่ยู่ให้เจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรง หรือกรณีของการปักหลักชุมนุมประท้วงในที่สาธารณะเป็นเวลาแรมเดือน เมื่อมีการเผยแพร่ภาพออกไปตามสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ทำให้ประชาชนหรือชาวต่างประเทศเข้าใจผิดตำหนิการกระทำของรัฐบาล เป็นการทำลายภาพพจน์ของรัฐบาล และประเทศโดยรวม

2) การแทรกตัวอยู่ในวงการต่างๆ มีบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกหรือเป็นแกนนำในองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนไม่น้อยที่เข้าไปดำเนินการเคลื่อนไหวทางความคิด และชี้นำสังคมอยู่ในวงการต่างๆ เช่น เป็นนักการเมือง เป็นนักวิชาการในสถาบันการศึกษา หรือในสถาบันวิจัยต่างๆ เป็นข้าราชการ และเป็นสื่อมวลชน

3) การใช้สื่อมวลชนชี้นำความคิด มีองค์กรพัฒนาเอกชนหลายองค์กรที่เป็นเจ้าของสื่อมวลชน เป็นเจ้าของรายการวิทยุ โทรทัศน์ หรือเป็นเจ้าของคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์และได้ใช้สื่อเหล่านี้ในการนำเสนอข้อมูล หรือวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อชี้นำความคิดของประชาชนในสังคมให้เห็น

คล้ายตามทิศทางและวัตถุประสงค์ของการเคลื่อนไหวของตนเอง เพื่อหวังผลให้กลุ่มผู้รับข้อมูลเหล่านี้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแนวความคิดของคุณ

4) อย่างไรก็ตามภายใต้ความรุนแรงของการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ สังคมของประเทศชาติอาจได้รับประโยชน์ในกรณีที่ข้อเรียกร้องหรือข้อร้องเรียนนั้นทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือรัฐบาลดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังมากขึ้น

งบประมาณในการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยได้รับมาจากหลายแหล่ง จากองค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศ จากรัฐบาล เงินบริจาค จากการจัดกิจกรรม ดอกผลจากเงินกองทุน เป็นต้น มีข้อมูลจากบุคคลหลายฝ่ายที่เผยแพร่ในสื่อมวลชนต่างๆ และมีหลักฐานยืนยันว่า องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทเคลื่อนไหว ปกป้องคุ้มครองให้ชาวบ้านชุมชนทั่วประเทศเป็นระยะเวลายาวนาน เป็นองค์กรที่รับเงินมาจากต่างประเทศ

ขณะนี้ มีองค์กรพัฒนาเอกชนของต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาดำเนินการในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ประมาณ 20 องค์กร เป็นองค์กรที่ดำเนินงานช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นด้านสังคมสงเคราะห์ เช่น การช่วยเหลือบำบัดผู้ติดยาเสพติด ด้านการศึกษา คนพิการ ผู้สูงอายุ การพัฒนาอาชีพ เป็นต้น

3. องค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศ

องค์กรพัฒนาเอกชนในโลกนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มยุโรป กลุ่มสหรัฐอเมริกา และกลุ่มเอเชีย ทั้ง 3 กลุ่ม มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงในเรื่องขององค์กรและความเป็นมาอำนาจ สร้างความมั่นคงในชาติ และใช้มีเงินอัดฉีดองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศต่างๆ พร้อมกับให้องค์กรเหล่านั้นป้อนข้อมูลข่าวสารให้ทราบตลอดเวลา โดยพุ่งเป้ามาที่ประเทศด้อยพัฒนา ให้องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศนั้นๆ รับเอานโยบายของประเทศที่ได้เปรียบ หรือประเทศที่มุ่งหาผลประโยชน์จากประเทศด้อยพัฒนาเหล่านั้น เพื่อให้ประเทศด้อยพัฒนาต้องพึ่งพาประเทศมหาอำนาจตลอดเวลา

อย่างไรก็ตาม มีองค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นในประเทศต่างๆ โดยกลุ่มคนของประเทศนั้นๆ เอง ลักษณะของการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละประเทศมักจะคล้ายๆ กัน คือ ช่วยเสริมการทำงานของรัฐในการคลี่คลายปัญหาต่างๆ ในสังคม เพื่อให้ผู้คนในสังคมอยู่ดีกินดี มีความสงบสุข ขณะเดียวกันอาจมีบางองค์กรที่เรียกร้อง เชิญชวน ให้ผู้คนในสังคมสนับสนุนความคิดของตนเองในการดำเนินงานในทางตรงกันข้ามกับนโยบายของรัฐบาล

4. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศกับต่างประเทศ

ความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนของไทย กับองค์กรพัฒนาเอกชนของต่างประเทศ ที่เห็นชัดเจน คือ การจัดตั้งองค์กรเครือข่ายในประเทศไทย เป็นสาขาคำเนิงานขององค์กรแม่ในต่างประเทศ โดยองค์กรแม่จะสนับสนุนทางด้านงบประมาณ และกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานให้้องค์กรเครือข่าย หรือบางองค์กรของไทยที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการช่วยเหลือและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายในประเทศ แต่ขอรับเงินสนับสนุนจากองค์กรเอกชนหรือรัฐบาลในต่างประเทศส่วนหนึ่ง และระดมทุนหรือรับบริจาคภายในประเทศอีกส่วนหนึ่ง

แหล่งเงินทุน หรือองค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศที่สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศโดยการสนับสนุนด้านการเงินอย่างถูกต้องนั้น จะต้องให้การสนับสนุนผ่าน 3 หน่วยงาน คือ กรมวิเทศสหการ สำนักงานสาขาขององค์กรพัฒนาเอกชนนั้นๆ ในประเทศไทย และผ่านสถานทูต โดยลักษณะการช่วยเหลือของแหล่งเงินทุนเหล่านี้ อาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

- 1) สนับสนุนเงินทุนแก่รัฐบาล ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา หรือองค์กรพัฒนาเอกชน
- 2) สนับสนุนและดำเนินโครงการพัฒนาโดยองค์กรพัฒนาเอกชนของต่างประเทศเอง

การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย จะอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงแรงงาน ซึ่งการเข้ามาดำเนินงานจะเข้ามาใน 3 ลักษณะ คือ

- การขอจัดตั้งสำนักงานในประเทศไทย
- การส่งผู้แทนเข้ามาดำเนินงานในประเทศไทย
- การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เช่น สนับสนุนทางการเงิน

การประชุมสัมมนา การบริจาค การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และเทคโนโลยี เป็นต้น

ทั้งนี้มีองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมอยู่ในประเทศไทยจำนวน 41 องค์กร (ข้อมูลจากกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานฯ เมื่อเดือนมิถุนายน 2544)

5. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นไปใน 2 ด้าน คือ ด้านที่เป็นการสนับสนุน และด้านที่เป็นปฏิปักษ์

- ด้านสนับสนุน มี 3 ลักษณะ คือ

- 1) ลักษณะส่งเสริม เกิดจากความเข้าใจอันดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีต่อองค์กรพัฒนาเอกชนว่าองค์กรนั้นต้องการมาช่วยเหลือแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ให้กับสังคมอย่างแท้จริง จึงให้การสนับสนุนด้านข้อมูล การอำนวยความสะดวกในการทำงานและร่วมทำงานด้วย

2) ลักษณะประสานงาน ส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานร่วมกัน หรือร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ร่วมกันกำหนดนโยบายหรือตรากฎหมาย

3) ลักษณะพึ่งพา เป็นลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ หรือทุนในการดำเนินการจากรัฐ

- ด้านเป็นปฏิปักษ์ มี 2 ลักษณะคือ

1) การควบคุม รัฐควบคุมองค์กรพัฒนาเอกชนในหลายรูปแบบ เช่น ควบคุมด้วยการใช้กฎหมาย โดยให้องค์กรพัฒนาเอกชนจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งปัจจุบันจะอยู่ในรูปแบบของสมาคม หรือมูลนิธิ ควบคุมโดยการให้ทุนสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรพัฒนาเอกชนนั้นๆ ต้องพึ่งพารัฐมากขึ้น ความเป็นอิสระจึงสูญหายไป และควบคุมในลักษณะของการดึงเข้ามาเป็นส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ เช่น เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการเพื่อร่วมพิจารณาในเรื่องต่างๆ เป็นต้น

2) การขู่คุกคาม เป็นความสัมพันธ์เชิงปฏิปักษ์ที่ต่างมีต่อกัน กล่าว คือ ยุคใดที่รัฐบาลเปิดเสรีให้แสดงความคิดเห็นมาก องค์กรพัฒนาเอกชนก็จะมีบทบาทในการเคลื่อนไหวต่อปัญหาต่างๆ มาก และถ้าถึงขั้นรุนแรง ก็มักจะข่มขู่คุกคามเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลในรัฐบาล โดยใช้พลังประชาชน หรือความเดือดร้อนของประชาชนเป็นอำนาจต่อรอง แต่ถ้ายุคสมัยใดที่เป็นรัฐบาลเผด็จการ หรือยุครัฐบาลควบคุม ปิดกั้นเสรีภาพของประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชนได้ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านโจมตีรัฐบาล รัฐก็จะใช้อำนาจรัฐในการข่มขู่คุกคามองค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านั้นเช่นกัน

6. ผลกระทบจากผลงานขององค์กรพัฒนาเอกชน

การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มีผลกระทบต่อประเทศทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคง

ผลกระทบเชิงบวก องค์กรพัฒนาเอกชนสามารถช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคมให้สามารถช่วยเหลือตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศ เช่น การช่วยเหลือให้มีอาชีพ ช่วยให้มีความรู้มีการศึกษาเพิ่มขึ้น ช่วยให้มีสุขภาพอนามัยที่ดี ช่วยให้มีที่อยู่อาศัย ช่วยฟื้นฟูจิตใจ ช่วยให้ได้การรักษาพยาบาลอย่างถูกต้อง ช่วยลดปัญหาอาชญากรรมเหล่านี้ เป็นการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของรัฐบาลทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณ

การเคลื่อนไหว ต่อต้าน คัดค้าน โครงการที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบางกรณี ก็เป็นสิ่งที่องค์กรพัฒนาเอกชนทำถูกต้อง สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าของประเทศไว้ได้

ผลกระทบเชิงลบ องค์กรพัฒนาเอกชนดำเนินการอย่างอิสระตามแนวทางวัตถุประสงค์และอุดมการณ์ของตนเอง ซึ่งบางครั้งอาจขัดต่อนโยบายหรือวิธีการดำเนินงานของรัฐบาล ขัดผล

ประโยชน์กับกลุ่มธุรกิจ ก่อให้เกิดความสับสน และเกิดความขัดแย้งในสังคม บางกรณีองค์กรพัฒนาเอกชนเรียกร้องให้รัฐบาลต้องชดเชยค่าเสียหายให้กับราษฎร โดยไม่ถูกต้อง ไม่มีเหตุผล แต่ไม่สามารถยุติความขัดแย้งหรือข้อเรียกร้องได้ เพราะองค์กรพัฒนาเอกชนบางรายก็แสวงหาผลประโยชน์จากค่าชดเชยเหล่านี้

การเคลื่อนไหวต่อต้าน โจมตีนโยบาย และโครงการของรัฐบาลหลายกรณี มีความรุนแรงและขยายผลไปเป็นประเด็นทางการเมือง ที่ต้นตออันเสถียรภาพของรัฐบาล นอกจากนี้องค์กรพัฒนาเอกชนที่เคลื่อนไหวอยู่ในประเทศไทยหลายองค์กร ได้รับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศ ที่ต้องการขีดขวางการพัฒนาประเทศ อันมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศด้วย

7. ตัวอย่างของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน

ประเทศฝรั่งเศส องค์กรพัฒนาเอกชนเติบโตอย่างรวดเร็ว มีความใกล้ชิดกันระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานของรัฐ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมและกิจกรรมของรัฐ

ประเทศเยอรมันนี องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งส่งเสริมด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อีกกลุ่มหนึ่งมุ่งช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัย และบริการทางสังคม

ประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลญี่ปุ่นมีกฎหมาย “NPO Law” (Non Profit Organization Law) ขอมรับสถานภาพขององค์กรพัฒนาเอกชน ชาวญี่ปุ่นเห็นข้อจำกัดของระบบราชการ จึงให้การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนอย่างมาก องค์กรพัฒนาเอกชนเองก็มุ่งกิจกรรมทางด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย ทางวิชาการ เป็นส่วนใหญ่

ในประเทศสังการี องค์กรพัฒนาเอกชนยังไม่เข้มแข็ง ความร่วมมือและการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาสังคมยังไม่สามารถขึ้นด้วยตนเองได้ ต้องพึ่งพารัฐบาล

ประเทศบราซิล องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการดูแลสิ่งแวดล้อม ความเสมอภาคของชาย-หญิง และการคุ้มครองผู้บริโภค

นอกจากอิทธิพลขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีผลกระทบต่อสังคมของแต่ละประเทศแล้ว ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนบางองค์กรที่มีอิทธิพลสร้างผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมของตนเองไปทั่วโลก เช่น กลุ่มกรีนพีซซึ่งจะมีเครือข่ายการดำเนินงานอยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

8. จำแนกกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย มีทั้งกลุ่มที่ดีมีเป้าหมายในการช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคม แบ่งเบาภาระของรัฐอย่างแท้จริง และกลุ่มที่ไม่ดีคือ กลุ่มที่ฉวยโอกาสใช้ความทุกข์ยากของราษฎรเป็นเครื่องมือต่อรอง ให้รัฐบาลดำเนินการในสิ่งที่ตนต้องการ หรือกลุ่มที่บิดเบือนข้อมูล ขูขงให้เกิดความแตกแยกในสังคม ขั้วผู้ให้ใช้ความรุนแรงตอบโต้กันระหว่าง

ประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีอยู่ในขณะนี้จึงมีประโยชน์ต่อสังคมและต่อประเทศแตกต่างกัน

1) กลุ่มที่มีประโยชน์มาก ส่วนใหญ่เป็นองค์กรสาธารณกุศลที่มีความปรารถนาดี ช่วยเหลือสังคม และดำเนินการตามวัตถุประสงค์ขององค์กรมาช้านาน เช่น มูลนิธิสายใจไทย มูลนิธิศุภปาณี มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง มูลนิธิร่วมกตัญญู สภากาชาดไทย มูลนิธิดวงประทีป สมาคมหยาดฝน ฯลฯ เป็นต้น

2) กลุ่มที่มีประโยชน์ปานกลาง เป็นกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นตามความต้องการของกลุ่มคนที่มีความคิดเดียวกัน ไม่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย แต่มีความตั้งใจจริงในการทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ แต่ก็จะมีคำหิการดำเนินงานของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขององค์กรของตนว่า เป็นเพราะรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทำงานบกพร่อง ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาจึงเกิดขึ้น ทำให้รัฐต้องสอดส่องดูแลการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้

3) กลุ่มที่มีประโยชน์น้อย เป็นกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในการดำเนินงานใดๆ เป็นกลุ่มที่อยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวต่างๆ หากประชาชนกลุ่มนี้ไม่ให้ความร่วมมือ องค์กรในกลุ่มนี้จะไม่สามารถทำงานให้ประสบผลสำเร็จได้ ที่สำคัญคือ องค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้มักจะแสวงหาผลประโยชน์อยู่เบื้องหลังความทุกข์ยากของประชาชน และจะเคลื่อนไหวเพื่อหวังผลในทางการเมืองหรือเพื่อตนเองมากกว่าการช่วยเหลือสังคม หรือที่สังคมเรียกว่า “นายหน้าค้าคนจน”

9. การควบคุม

การควบคุมดูแลการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ การควบคุมดูแลด้วยกฎหมาย ด้วยการใช้กฎระเบียบของการจดทะเบียนเป็นมูลนิธิ หรือสมาคม สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นภายในประเทศ ส่วนองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินการในประเทศไทยใช้ระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยการเข้ามาดำเนินการขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ.2541 และระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการดำเนินงานขององค์กรเอกชนต่างประเทศว่าด้วยหลักการพิจารณาและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้ามาดำเนินงานขององค์กรเอกชนต่างประเทศในประเทศไทยและการจัดตั้งสำนักงานภูมิภาคในประเทศไทย พ.ศ. 2543

อย่างไรก็ตาม มีผู้เสนอให้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนขึ้นมาควบคุมจะดีกว่า เพราะกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติของสมาคมและมูลนิธิค่อนข้างล้าสมัย และไม่ตรงกับลักษณะการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนนัก โดยพระราชบัญญัตินี้จะมีสาระสำคัญทั้งด้านการส่งเสริมการดำเนินงานและการควบคุมไปพร้อมกัน

อีกแนวทางหนึ่งที่สามารถควบคุมดูแลองค์กรพัฒนาเอกชนได้ในระดับหนึ่ง คือ การควบคุมตนเอง คล้ายกับลักษณะของสื่อมวลชนที่ให้สื่อมวลชนควบคุมดูแลตนเอง โดยมีมาตรฐานจรรยาบรรณเป็นตัวกำกับ ใครทำผิดจรรยาบรรณจะถูกประณามและมีบทลงโทษจากสังคมด้วยการไม่ให้ความร่วมมือและเปิดโปงพฤติกรรม ขณะเดียวกันใครเป็นองค์กรที่ดีก็จะได้รับการสนับสนุนในการดำเนินงาน

10. ข้อเสนอแนะ

หลายฝ่ายให้ความเห็นว่าบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน ควรจะดำเนินงานอยู่บนพื้นฐานของความบริสุทธิ์ใจ ดำเนินกิจกรรมภายใต้กรอบของกฎหมาย ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองหรือกลุ่มของตนเอง และรัฐบาลควรสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดี เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลายฝ่ายเห็นสมควรให้มีการออกกฎหมาย เพื่อควบคุม กำกับดูแล การจัดตั้งและการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชน

1. ความนำ

องค์กรพัฒนาเอกชน หรือ เอ็นจีโอ (Non Government Organization: NGO) เป็นหน่วยงานภาคเอกชนที่มีบทบาทสำคัญอยู่ในสังคม วัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนแต่ละองค์กรแตกต่างกัน บ้างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริง บ้างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อเคลื่อนไหวเป็นตัวแปรทางการเมือง บ้างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ

องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริงนั้น นายก้องงมเชย เขิดชู และประกาศเกียรติคุณให้สังคมได้รับรู้ แต่องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝง และดำเนินการในลักษณะ “ป่วน” สังคม ชี้นำผู้คนในสังคมไปในเชิงคัดค้าน เรียกร้องโดยไม่ฟังเหตุผลของคนอื่น ก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้น่าจะได้รับการดำเนินและเปิดโปงพฤติกรรมให้สังคมได้รับรู้เช่นกัน

องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยที่จัดตั้งขึ้นมาโดยคนไทยจริงๆ ส่วนใหญ่มักจะเป็นองค์กรที่สร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมไทย แต่องค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นในต่างประเทศ แต่เข้ามาจัดตั้งสาขาในประเทศไทย ดำเนินการโดยคนไทย มักจะใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการทำงาน เคลื่อนไหว และฉวยโอกาสใช้เหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นเงื่อนไขต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ

จากข้อสังเกตจะพบว่าในยุคใดสมัยใดที่บ้านเมืองเปิดเสรีประชาธิปไตยมาก องค์กรพัฒนาเอกชนก็จะปรากฏตัว มีการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบต่างๆ เป็นจำนวนมาก ถ้ายุคใดสมัยใดมีการปิดกั้นเสรีภาพของประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝง ก็จะเคลื่อนไหวเงียบๆ ไม่เปิดเผย ยกเว้นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริง จะสามารถดำเนินกิจกรรมได้ทุกยุคทุกสมัยอย่างเปิดเผย

2. คำนิยาม

ในบทนี้จะแบ่งการให้คำนิยามออกเป็น 2 ส่วน คือ นิยามขององค์กรพัฒนาเอกชน และ องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ ดังนี้

2.1 องค์กรพัฒนาเอกชน

NGO มาจากคำว่า Non Government Organization คือ องค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐบาล ในประเทศไทยจะใช้คำว่า “องค์กรพัฒนาเอกชน” ใช้คำย่อว่า อพช. บางคนเรียกว่า “องค์กรเอกชน เพื่อการพัฒนา” แต่ส่วนใหญ่จะใช้ทับศัพท์ย่อภาษาอังกฤษว่า NGO (เอ็นจีโอ) สำหรับ ในต่างประเทศมีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น ประเทศฝรั่งเศส เรียกว่า Social Economy และ Third Sector ประเทศสหรัฐอเมริกา เรียกว่า Non – profit Organizations และ Non Profit Sector เป็นต้น

มีผู้ให้ความหมายขององค์กรพัฒนาเอกชนไว้หลากหลาย แต่จะมีสาระสำคัญคล้ายๆ กัน สรุปคือ “องค์กรพัฒนาเอกชน คือ กลุ่มคนที่สนใจในเรื่องเดียวกัน มีแนวความคิดหรืออุดมการณ์ เดียวกันมารวมตัวกันเป็นองค์กร ทำงานโดยอิสระ มีกิจกรรมขององค์กรที่สนับสนุนแนวคิด หรืออุดมการณ์ของผู้ที่อยู่ร่วมในองค์กร ซึ่งคาดหมายว่าแนวทางหรือกิจกรรมดังกล่าวจะสามารถ ช่วยเหลือ หรือคลี่คลายปัญหาให้กับสังคมและพัฒนาสังคมได้ ไม่ดำเนินกิจการในเชิงธุรกิจ แต่บางองค์กรอาจหาผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น เช่น ออานาจ ชื่อเสียง อาจจดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก็ได้ แต่จะมีการจัดองค์กรในเชิงการบริหารที่สามารถจะดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง”

2.2 องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรวมตัวของ กลุ่มคนเพื่อทำกิจกรรมบางอย่างโดยไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งหาผลประโยชน์ 2 ประเภท คือ

สมาคม หมายถึง การรวมกลุ่มของคนตั้งเป็นสมาคมเพื่อทำการใดๆ อันมีลักษณะต่อเนื่อง ร่วมกัน และมีไว้เป็นการหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปัน

มูลนิธิ ได้แก่ ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะ สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลสาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษา หรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น โดยมีได้ มุ่งหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน

มีองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากที่จดทะเบียนเป็นสมาคมหรือมูลนิธิเพื่อให้เป็นองค์กรที่ ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งการทำตามกฎหมาย กติกา ที่กฎหมายวางไว้สำหรับการดำเนินงาน สมาคม หรือมูลนิธิจะทำให้สถานภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนเป็นสมาคม หรือมูลนิธิ

มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น สะดวกต่อการหาแหล่งเงินทุนมาสนับสนุนการดำเนินงาน รวมทั้งการติดต่อประสานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนอื่นๆ

นอกจากการรวมตัวเป็นกลุ่มและจดทะเบียนเป็นสมาคมหรือมูลนิธิอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนอีกไม่น้อยที่รวมตัวกันและเรียกกลุ่มของตนเองเป็นชื่ออื่นๆ เช่น

ชมรม คือ กลุ่มบุคคลที่มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์บางประการร่วมกัน

องค์การ คือ ศูนย์กลางของกิจการที่ประกอบขึ้นเป็นหน่วยงานเฉพาะด้าน

สถาบัน คือ หน่วยซึ่งคนในสังคมจัดตั้งให้มีขึ้น เพราะเห็นประโยชน์ว่ามีความต้องการและจำเป็นแก่วิถีชีวิตของตน

ศูนย์ คือ หน่วยงานที่เป็นจุดร่วมในการวางแผน ปฏิบัติงาน ประสานงานและให้บริการในด้านต่างๆ ที่เป็นวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

กลุ่ม คือ การที่บุคคลมารวมกันเป็นหมู่ เพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน เช่น กลุ่มเพื่อนหญิง กลุ่มคนรักช้าง

สหภาพ คือ สถาบันตั้งแต่ 2 สถาบันขึ้นไป รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมเฉพาะอย่าง หรือกิจกรรมทั่วไป เช่น สหภาพแรงงาน คือ สถาบันที่ถูกจ้างร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อให้คอยปกป้องรักษาและส่งเสริมผลประโยชน์ในเรื่องของการทำงาน และสวัสดิการของลูกจ้างที่เป็นสมาชิกอยู่ เป็นต้น

กองทุน ได้แก่ เงินหรือทรัพย์สินที่เอามารวมเป็นก้อนเดียวกัน เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น กองทุนช่วยชีวิตสัตว์ป่า กองทุนพัฒนาเด็กชนบท เป็นต้น

สมัชชา คือ การประชุม หรือการประชุมเพื่อผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น สมัชชาคนจน เป็นการชุมนุมของกลุ่มคนที่เรียกร้องให้รัฐให้ความช่วยเหลือ หรือให้ค่าชดเชยค่าที่ดินและรายได้จากการประกอบอาชีพอันเนื่องมาจากกิจการที่รัฐดำเนินการในพื้นที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลเหล่านั้น องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้เกิดจากการรวมตัวของผู้มีแนวคิดเดียวกันที่อาจจะเห็นถึงปัญหาที่จะเกิดแก่สังคมหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาด้วยตนเอง เป็นการรวมตัวอย่างไม่มีกฎเกณฑ์และกติกาดูๆ ทางกฎหมายที่จะรองรับการทำงาน คงมีเพียงความคิดร่วมกันที่จะเรียกร้องค่าตอบแทนจากรัฐบาลตามจังหวะและเหตุการณ์ที่เอื้ออำนวย

3. ข้อมูลทั่วไปขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย

3.1 วิวัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย

หากจะนับกันจริงๆ ต้องถือว่า องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยกำเนิดมาตั้งแต่ กลุ่มมิชชันนารีโปรเตสแตนต์ เข้ามาสร้างโรงเรียน ให้การศึกษาแก่เยาวชนไทย หรือสร้าง โรงพยาบาลให้การรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ให้กับคนไทย ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 นับเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นโดยชาวต่างชาติ

สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นโดยคนไทยองค์กรแรกคือ “สภาอุณาโลมแดง” หรือ “สภาชาวไทย” ซึ่งองค์ผู้จัดตั้งคือ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี ต่อมาพระวิมาดาเธอกรมพระสุทธาสินีนาฏยังได้ทรงบริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์ทรงสร้างสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนาถาขึ้นเพื่อช่วยเหลืออุปการะเด็กกำพร้าให้เติบโตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

ในปี พ.ศ. 2447 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงร่วมกับข้าราชการ ก่อตั้งสยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์เพื่อจัดทำห้องสมุดและพิมพ์หนังสือเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชน

องค์กรที่เกิดขึ้นเหล่านี้ นับได้ว่าเป็นต้นกำเนิดขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย ที่ได้มีการพัฒนาและขยายตัวในระยะต่อมา ซึ่งสามารถแบ่งยุคสมัยของการพัฒนาและขยายตัวของ องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย ออกเป็น 7 ช่วงระยะเวลา ดังต่อไปนี้

- ยุคเริ่มแรก หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475-2504)

ในปี พ.ศ. 2486 ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลย์สงคราม ได้ก่อตั้งสโมสร วัฒนธรรมหญิงขึ้น เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างสมาชิก รวมทั้งดำเนิน กิจกรรมทางด้านสังคมสงเคราะห์ด้วย

พ.ศ. 2501 ได้มีองค์กรต่างประเทศมาจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย คือ สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทย ในพระราชนิอุปถัมภ์

พ.ศ. 2502 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก่อตั้งสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานพัฒนาและสังคมสงเคราะห์ สำหรับเอกชนต่างๆ

องค์กรพัฒนาเอกชนในยุคนี้ ส่วนใหญ่เป็นการจัดตั้งขึ้นโดยพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์และบุคคลในสังคมชั้นสูง หรือบุคคลที่มีอำนาจมีในสังคม กิจกรรมของ องค์กรส่วนใหญ่เป็นลักษณะของสังคมสงเคราะห์ ช่วยเหลือสังคมด้านต่างๆ โดยเฉพาะ ผู้ด้อยโอกาสในสังคม และผู้ประสบภัย

- ยุคก่อน 14 ตุลาคม 2516 (พ.ศ. 2505-2516)

ยุคนี้เป็นยุคผู้ปกครองประเทศเป็น “ทหาร” มีผู้นำกองทัพเป็นนายกรัฐมนตรี สถานการณ์การเมืองของโลก แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ค่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และค่ายเสรีประชาธิปไตย ส่วนรัฐบาลไทยปกครองประเทศในรูปแบบของ “เผด็จการทหาร”

องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกิดขึ้นในยุคนี้ จึงเป็นยุคของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาชนบท องค์กรพัฒนาเอกชนในยุคนี้ นอกจากจะเป็นการดำเนินงานในลักษณะสังคมสงเคราะห์แล้ว ยังได้มีการเริ่มให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคมด้วย

ในปี พ.ศ. 2510 ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้ร่วมกับบุคคลในวงราชการและนักธุรกิจเอกชนจัดตั้ง “มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์” ขึ้นเพื่อทำงานในการพัฒนาชนบทจริงๆ

องค์กรพัฒนาเอกชนในยุคนี้ เริ่มมีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งสรุปว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะประชาชนขาดความรู้ และข้อมูลข่าวสารต่างๆ จึงควรมีการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะผู้นำชุมชนให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะนำชุมชนให้ก้าวหน้าทันกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีการพัฒนาอาชีพเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี

ในยุคเดียวกันนี้ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้ก่อตั้งโครงการบัณฑิตอาสาสมัครขึ้นในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ส่งบัณฑิตอาสาไปอยู่กับชาวบ้านในชนบทเพื่อศึกษาความเป็นอยู่ของชาวบ้านและประสานกับหน่วยราชการเพื่อให้เกิดการพัฒนาชนบท รวมทั้งมีงานวิจัยด้านการพัฒนาชนบทเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาต่างๆ ด้วย

โดยภาพรวมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เกิดขึ้นในยุคนี้ เริ่มเข้าไปใกล้ชิดและฝังตัวอยู่กับประชาชน เพื่อถ่ายทอดแนวความคิดในการพัฒนาตนเองและชุมชน ทำให้รัฐบาลเริ่มให้ความสนใจบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนมากขึ้น ขณะเดียวกันนักวิชาการ ปัญญาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา เริ่มมีความคิดอิสระ เรียกร้องเสรีประชาธิปไตยจากรัฐบาลเผด็จการทหาร

- ยุคหลัง 14 ตุลาคม 2516 (พ.ศ. 2516-2519)

ภายหลังเหตุการณ์วันมหาวิปโยค 14 ตุลาคม 2516 รัฐบาลเผด็จการทหาร ถูกโค่นล้มโดยพลังประชาชนที่เรียกร้องเสรีประชาธิปไตย เป็นยุคที่ประชาธิปไตยเบ่งบาน มีการรวมตัวกันของกลุ่มอาชีพต่างๆ จัดตั้งขึ้นเป็น “สหภาพ” เพื่อเรียกร้องสิทธิที่ควรจะได้รับ และเรียกร้องความเป็นธรรมจากนายจ้างที่สำคัญได้แก่ “สหภาพเพื่อเสรีภาพของประชาชน” สมาชิกของสหภาพประกอบด้วย นักวิชาการ นักศึกษา ทนายความ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สมาคมสิทธิ และเสรีภาพเพื่อประชาชน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

พ.ศ. 2517 นายมีชัย วีระไวทยะ ได้ก่อตั้ง “สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน” มีกิจกรรมหลักในด้านการวางแผนครอบครัว เป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง

ในยุคนี้ประเทศไทยต้องรับภาระผู้อพยพหนีภัยสงครามอินโดจีน ด้วยการตั้งค่ายผู้อพยพตามแนวชายแดนของประเทศ เป็นเหตุให้องค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ เข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้อพยพเหล่านี้หลายองค์กร เช่น องค์กรคาทอลิกสงเคราะห์ (CRS) จากประเทศสหรัฐอเมริกา องค์กร JVC จากประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น ส่วนของไทยก็ได้จัดตั้ง มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือผู้อพยพเหล่านี้เช่นกัน

องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกิดขึ้นในยุคนี้ จะดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีความกล้าแสดงออกทางการเมือง มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล และชี้นำรัฐบาล โดยเฉพาะเรื่องของปากท้องของประชาชน เช่น ค่าจ้างแรงงาน ราคาผลผลิตทางการเกษตร สิทธิในที่ดินทำกิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการปกป้องสิทธิประโยชน์ของประชาชน

- ยุคหลัง 6 ตุลาคม 2519 (พ.ศ. 2519-2522)

ภายหลังเหตุการณ์นองเลือดในเดือนตุลาคม 2519 บรรดานักเรียน นิสิต นักศึกษาที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองก่อนหน้านั้นนั้นจนนำมาสู่เหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 ได้หลบหนีเข้าป่าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจับอาวุธต่อสู้กับรัฐบาลไทย ซึ่งรัฐบาลในยุคนี้ได้เร่งพัฒนาประเทศโดยใช้หลัก “ความมั่นคงของประเทศ” เป็นสำคัญ

องค์กรพัฒนาเอกชนในยุคนี้ถูกเพ่งเล็ง และคุกคามจากอำนาจรัฐและอำนาจมืดต่างๆ ผู้นำกรรมกร ชาวนา นักศึกษา ถูกลอบสังหาร มีการประกาศกฎอัยการศึกให้อำนาจแก่ทหาร ดำรงในการจับกุมผู้ที่มีแนวความคิด หรือความคิดเห็นที่แตกต่างจากรัฐบาล ทำให้สื่อมวลชนถูกควบคุมอย่างหนัก

อย่างไรก็ตาม ในยุคนี้มีองค์กรพัฒนาเอกชนใหม่ๆ เกิดขึ้นบ้าง เช่น มูลนิธิเกียรตร่วมมิตรเพื่อการศึกษา สภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย มูลนิธิหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งแต่ละองค์กรมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของเยาวชน เป็นส่วนใหญ่

ในยุคนี้องค์กรพัฒนาเอกชนไม่สามารถแสดงบทบาทได้มากนัก ผลงานขององค์กรที่ปรากฏแก่สายตาสาธารณชนมีเป็นส่วนน้อย สื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ถูกริดรอนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รัฐบาลประกาศให้หนังสือประมาณ 100 เรื่อง เป็นเอกสารต้องห้าม และเอาความผิดกับผู้จำหน่ายและผู้ครอบครอง

- ยุคผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (พ.ศ. 2523-2526)

ในปี พ.ศ. 2523 สมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลประกาศนโยบาย 66/2533 เปิดโอกาสให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา และนักวิชาการที่หนีเข้าป่าเพื่อไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) วางอาวุธ และกลับคืนสู่ประเทศไทยโดยไม่มีความคิด ในฐานะ “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” นับจากนั้นเป็นต้นมาองค์กรพัฒนาเอกชนกลับฟื้นคืนมาแสดงบทบาทเคลื่อนไหวเพื่อช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ อีกครั้งหนึ่ง เช่น ด้านสาธารณสุข มีการก่อตั้ง “มูลนิธิเพื่อนหญิง” ขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกคุกคามทางเพศ ให้คำปรึกษาแก่ผู้หญิงเพื่อแก้ปัญหาชีวิตต่างๆ มีองค์กรพัฒนาเอกชนจากประเทศนอร์เวย์ มาจัดตั้ง “องค์กรอนุเคราะห์เด็ก” ขณะเดียวกันก็มีการจัดตั้ง “มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม” สภาอากาศไทยก่อตั้ง “มูลนิธิสงเคราะห์เด็ก” และศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี ผลักดันให้มีการจัดตั้ง “มูลนิธิหมอชาวบ้าน”

พ.ศ. 2525 ได้มีการก่อตั้ง “สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม” และ “สมาคมส่งเสริมสถานภาพของสตรี”

พ.ศ. 2526 มีองค์กรพัฒนาเอกชนเกิดขึ้นอีกหลายองค์กร ที่สำคัญคือ “ชมรมศิษย์เก่าบูรณะชนบทและเพื่อน” เพื่อสร้างนักพัฒนาชนบทให้เพิ่มมากขึ้น นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล ผลักดันให้ก่อตั้ง “มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า และพรรณพืชแห่งประเทศไทย” เพื่ออนุรักษ์สัตว์ป่าและพืชป่ามิให้สูญพันธุ์

ในยุคนี้ ได้มีอาสาสมัครกลุ่มเล็กๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งที่จดทะเบียนไม่ได้จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ องค์กรพัฒนาเอกชนในยุคนี้บรรดานักวิชาการ นักเรียน นิสิต นักศึกษาที่กลับออกมาจากป่าได้เข้ามาอาสาสมัครทำงานเพื่อสังคมและพัฒนาชนบทกันมาก บุคคลเหล่านี้พยายามให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ รัฐบาลเริ่มเห็นความสำคัญในบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนมากขึ้น มีหลายหน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะหน่วยงานทางด้านการเกษตรและพัฒนาชุมชน ได้ทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้นำชุมชนและราษฎรในท้องถิ่นให้พัฒนาอาชีพ สร้างรายได้เพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น องค์กรพัฒนาเอกชนในยุคนี้ทำงานใกล้ชิดกับชาวบ้านมากกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ยุคเติบโตและรุ่งเรือง (พ.ศ. 2527-2533)

ในยุคนี้ ได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน” (กป.อพช.) ขึ้น เพื่อเป็นศูนย์รวมขององค์กรพัฒนาเอกชนระดับรากหญ้า มีผู้แทนองค์กรในการประสานกับหน่วยราชการ และในปลายปี พ.ศ. 2533 ได้มีการรวมตัวขององค์กรพัฒนาเอกชนในอีกรูปแบบหนึ่งเรียกว่า “เครือข่าย” แต่ละเครือข่ายจะถูกจัดตั้งขึ้นตามประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น

ยุคนี้นับได้ว่าเป็นยุคที่องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยเติบโตมากที่สุด และรุ่งเรืองที่สุด มีโครงการต่างๆ เกิดขึ้นมากมายในชนบทและในเมือง ขณะเดียวกันก็มีปัญหาเกิดขึ้นมากมายเช่นกัน ทั้งปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาโสเภณี ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาผู้อพยพ และปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนเกิดขึ้นในยุคนี้อีกหลายองค์กรที่สำคัญ เช่น

- คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน
- สมาคมสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย
- โครงการตาวิเศษ ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นมูลนิธิสร้างสรรค์ไทย
- สมาคมแพทย์อาสาสมัคร และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย
- มูลนิธิเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต
- สถาบันพัฒนาชนบท
- ศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา
- มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- มูลนิธิ สืบ นาคะเสถียร

ฯลฯ

ยุคนี้มีงานศึกษาวิจัยเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ มีการรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในประเทศ โดยผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การเสวนา การสัมมนา การจัดพิมพ์หนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ และการชุมนุมประท้วง เป็นต้น ยุคนี้เป็นยุคที่ประชาชน และหน่วยงานภาคราชการรู้จักองค์กรพัฒนาเอกชนมากขึ้น

● ยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2534-ปัจจุบัน)

ยุคนี้เป็นยุคที่องค์กรพัฒนาเอกชนดำเนินงานในรูปแบบของ “เครือข่าย” มากขึ้น เช่น เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เครือข่ายผู้หญิง หรือบางองค์กรอาจจะไม่ใช่ชื่อเครือข่ายนำหน้า แต่จะทำงานในลักษณะเดียวกัน คือ เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่กระจายตัวทำงานอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ที่ใดมีปัญหาสังคมมากก็อาจจะมืองค์กรทำงานอยู่มากกว่าพื้นที่อื่น การรวมตัวกันทำงานดังกล่าว จะมี 2 ลักษณะ คือ การรวมตัวทำงานตามประเด็นปัญหา และรวมตัวกันเพื่อประสานงานในภูมิภาค

ในปี พ.ศ. 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ยึดอำนาจจาก พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น และต่อมา พลเอกสุจินดา คราประยูร เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนส่วนใหญ่จนเกิดเป็นกรณีนองเลือดขึ้นอีกครั้งหนึ่งเรียกว่า “พฤษภาทมิฬ” เมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ภายหลังเหตุการณ์

“พฤษภามิพ” นายอานันท์ ปันยารชุน เข้ามารักษาการนายกรัฐมนตรีอีกครั้งและในเดือนกันยายน 2535 ได้มีการเลือกตั้งทั่วไป พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นจำนวนมากที่สุด จึงเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยมี นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี

องค์กรพัฒนาเอกชนในยุคนี้ปรากฏตัวให้เห็นอย่างชัดเจน และมีบทบาทในการเคลื่อนไหว ชี้นำสังคมค่อนข้างมาก มีการผลักดันให้เกิดโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่างๆ หลายด้าน อาทิ การเกษตร สาธารณสุข การศึกษา กฎหมาย และการเมือง มีการเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชนร่วมกับประชาชนผลักดันให้เกิดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กิจกรรมที่ปรากฏอยู่เนืองๆ ขององค์กรพัฒนาเอกชนในยุคนี้ คือ การเป็นแกนนำในการชุมนุมประท้วง เป็นแกนนำในการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ให้ราษฎร ทั้งที่มีเหตุผลสมควรและไม่สมควร แกนนำในการเจรจาต่อรองกับรัฐบาลในเรื่องต่างๆ และมีสมาชิกองค์กรพัฒนาเอกชนบางคนเข้าไปเป็นคณะกรรมการพิจารณาในเรื่องต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐได้แต่งตั้งขึ้น

3.2 กิจกรรมและวิธีการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย

องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยขณะนี้มียูอยู่เป็นจำนวนมาก การจัดตั้งองค์กรมีหลายรูปแบบทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด กับกลุ่มที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งดำเนินการอย่างอิสระ ในหนังสือ “แกะรอยเอ็นจีโอ” ได้จำแนกรูปแบบการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนออกเป็น 5 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งดังนี้

- 1) เพื่อการกุศล เช่น มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง มูลนิธิร่วมกตัญญู สภาสังคมสงเคราะห์ เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล หรือร่วมมือกับองค์กรของรัฐทำให้งานบริการประชาชนมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะกลุ่ม เช่น สมาคมศิษย์เก่าต่างๆ องค์กรเอกชนกลุ่มนี้จะไม่เข้าไปเกี่ยวกับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เพราะรายได้เก็บจากสมาชิก และไม่มีจุดประสงค์จะไปร่วมกับกลุ่มอื่นๆ
- 3) เพื่อกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรง เช่น มูลนิธิเพื่อนช้าง ปลาพะยูน ในกรณีเช่นนี้มักจะได้รับเงินอุดหนุนจากต่างชาติที่มีความคิดเห็นในทำนองเดียวกันและมักจะตั้งเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ หรือประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
- 4) เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งนับวันจะมีความขัดแย้งมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะรัฐต้องการพัฒนา ในขณะที่คนกลุ่มดังกล่าวเห็นว่า ไม่สมควรมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เอ็นจีโอในรูปแบบนี้จึงมักมีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องมีการสร้างกระแสกดดันรัฐบาล มีการรับเงินสนับสนุนกิจกรรมจากต่างประเทศ และในหลายประเทศกลุ่มดังกล่าวได้พัฒนาตัวเองเป็นพรรคการเมือง เช่น

พรรคกรีน นอกจากนี้เอ็นจีโอในรูปแบบนี้จะไม่จำกัดอาณาเขต และมักไปสร้างกระแสกดดันรัฐบาลในประเทศด้อยพัฒนา

- 5) เพื่อสิทธิมนุษยชนและการเมือง จะอยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาเช่นกัน เพราะในประเทศเหล่านี้มักมีปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี การกดขี่แรงงาน กระบวนการยุติธรรมที่ไม่โปร่งใส หรือบางประเทศมีการตั้งเอ็นจีโอเพื่อต่อต้านเผด็จการและกลายเป็นเรื่องสากลจนเป็นกฎบัตรสหประชาชาติ เอ็นจีโอกลุ่มนี้มีอิทธิพลเพราะสามารถสร้างกระแสและผูกพันเป็นเครือข่ายระดับโลก แต่สำหรับเอ็นจีโอกลุ่มที่มีจุดยืนไม่ชัดเจนจะเสี่ยงต่อการแทรกแซงของพรรคการเมืองในลักษณะขีมือทำลายฝ่ายตรงข้าม เป็นผลทำให้ภาพลักษณ์เอ็นจีโอทั้งกระบวนการเสื่อมเสียไม่ได้รับความเชื่อถือ

จากลักษณะหรือรูปแบบขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 5 กลุ่มดังกล่าว หากจะนำมาพิจารณาจากความรู้สึกรู้สึกหรือความปรารถนา และความคาดหวังของผู้คนในสังคมไทย อาจจะจำแนกได้ 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

- องค์กรพัฒนาเอกชนที่พึงประสงค์ของสังคมไทย
 - องค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย
- ในที่นี้จะนำลักษณะต่างๆ ของทั้ง 2 กลุ่ม มาเปรียบเทียบให้เห็นดังนี้

องค์กรพัฒนาเอกชนที่พึงประสงค์ของสังคมไทย

ต้องยอมรับว่า แม้จะมีองค์กรพัฒนาเอกชนบางองค์กรมีพฤติกรรมในเชิงลบสร้างความแตกแยก สร้างความวุ่นวาย สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้คนในสังคมอยู่บ้าง แต่ก็มีองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากไม่น้อยที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้ดีขึ้น บทบาทและกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนในเชิงสร้างสรรค์และช่วยแก้ปัญหาพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นเหล่านี้ คือลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชนที่สังคมไทยต้องการ ซึ่งอาจจะสรุปลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชนที่พึงประสงค์ของสังคมไทยได้ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาจากการรวมกลุ่มผู้ที่มีอุดมการณ์ใกล้เคียงกัน มาร่วมกันทำงาน
- 2) ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์และมีความตั้งใจจริงในการช่วยเหลือพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า ช่วยอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

เพื่อผู้คนในสังคมจะได้มีสุขภาพอนามัยที่ดี และช่วยพัฒนาประเทศชาติ
ในด้านต่างๆ อย่างแท้จริง

- 3) ไม่ใช่องค์กรในการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง หรือพรรคพวกของตนเอง
- 4) ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้บริหารองค์กรไม่มีเงินเดือน แต่เป็นผู้ที่อุทิศตนทำงาน หรือ
เป็นอาสาสมัครทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม
- 5) เป็นองค์กรที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

องค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละพื้นที่จะดำเนินกิจกรรมหรือเคลื่อนไหวในเหตุการณ์
และสถานการณ์ต่างๆ แตกต่างกันไป หรือแต่ละองค์กรมีกลุ่มเป้าหมายที่จะทำงานด้วย หรือ
วัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถจัดประเภทกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน
ที่พึงประสงค์ได้ ดังนี้

กิจกรรมด้านการบริการ หรือด้านสังคมสงเคราะห์

หากจะมองพัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนในอดีตดังที่กล่าวมาแล้วในบทแรกจะพบว่า
องค์กรพัฒนาเอกชนในระยะแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประชาชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะ
ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 2 ประการ คือ เริ่มมีการศึกษาอย่างเป็นระบบ และมี
การติดต่อกับประเทศทางตะวันตกมากขึ้น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนนวัตกรรมการศึกษาต่างๆ
เกิดการรวมตัวของคนชั้นสูงในสังคมไทยที่มีแนวความคิดว่าน่าจะทำอะไรบางอย่างเพื่อช่วยเหลือ
รัฐบาล จึงได้มีการก่อตั้ง “สภาอุณาโลมแดง” หรือ “สภาภาษาคนไทย” ในปัจจุบัน ซึ่งนับได้ว่า
เป็นต้นแบบปฏิบัติการขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย โดยจุดประสงค์ของการจัดตั้งสภาอุณาโลมแดง
เพื่อช่วยเหลือคนเจ็บ คนป่วย และผู้ที่ได้รับความลำบาก ลักษณะการช่วยเหลือดังกล่าวล้วนแต่
เกิดขึ้นเพราะสถานการณ์ทั้งที่อยู่ในสภาวะฉุกเฉิน เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ เป็นต้น และในภาวะ
ที่สังคมอยู่อย่างปกติสุขก็จะมีกิจกรรมการให้ทาน การจัดงานการกุศลต่างๆ นอกจากนี้ยังมีมูลนิธิ
ราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ตั้งมาหลาย
ทศวรรษ เพื่อช่วยเหลือชาวใต้จากवादภัยร้ายแรงที่แหลมตะคุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราชมีมูลนิธิ
ชัยพัฒนาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือ
ในการประกอบอาชีพของราษฎร

ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับการจัดตั้งสภาอุณาโลมแดง เป็นช่วงที่มีคนจีนอพยพเข้ามา
ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และได้มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรสาธารณกุศลขึ้น องค์กร
ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง และมูลนิธิร่วมกตัญญู เป็นต้น
ทั้ง 2 มูลนิธิ นับเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ช่วยเหลือสังคมที่อยู่ได้อย่างยั่งยืน

กิจกรรมด้านสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน

องค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้ ทำงานโดยตรงในด้านการจัดตั้งและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน หรือทำงานผ่านทางกลไกด้านการศึกษา การฝึกอบรม และโครงการพัฒนา

ในปี 2510 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สิ้นสุดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (2504-2509) มีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับกระแสของการพัฒนา และในขณะเดียวกันในหลายๆ ประเทศได้มีการพูดถึงการพัฒนามากขึ้นทั้งในเวทีของสหประชาชาติ และในกลุ่มปัญญาชนในสถานที่ต่างๆ สำหรับประเทศในภูมิภาคเอเชียได้มีการพูดถึงแนวทางการพัฒนาทางการเกษตรกันมาก ทำให้เกิดกระแสการพัฒนาด้านการเกษตรขึ้น

สำหรับประเทศไทย ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เห็นว่า ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ที่ผ่านมา หากปล่อยให้ภาคชนบทเติบโตอย่างไร้ทิศทาง และไม่มีความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจดังที่เป็นอยู่จะนำมาซึ่งปัญหาในระยะยาว จึงมีแนวความคิดที่จะทำให้อาชนบทมีความสำคัญขึ้น และได้เร่งดำเนินการใน 2 เรื่อง คือ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการสาธิตและจัดอบรมบุคลากรให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ โดยได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ และเปิดการฝึกอบรมบุคลากรขึ้น ภายใต้ชื่อ “มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย” ที่จังหวัดชัยนาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหางานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนและองค์กรประชาชนในชนบทในเบื้องต้น

กล่าวกันว่า มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรเอกชนที่ทำงานพัฒนาแห่งแรกในประเทศไทย โดยมีหลักการทำงาน คือ ลักษณะการดำเนินการเป็นแบบทำงานร่วมกับประชาชนมากกว่าการทำงานให้ประชาชน ซึ่งจะต้องมีนักพัฒนาที่จะเป็นตัวกลางที่จะนำแนวคิดไปสู่กลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมคือการลงไปทำงานพัฒนาเหมือนๆ กับงานของกรมการพัฒนาชุมชนและสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท แต่วิธีการทำงานแตกต่างกัน โดยนักพัฒนาจะใช้วิธีการเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านเพื่อทราบปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาและให้ข้อคิด หรือแนะวิธีการแก้ปัญหาแก่ชาวบ้าน การเกิดขึ้นของมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในช่วงนั้นนำมาซึ่งการตื่นตัวในเรื่องของการพัฒนาภายในประเทศเป็นอย่างยิ่ง

ต่อมามีองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาในลักษณะนี้เกิดขึ้นตามมาอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเกษตร ด้านการศึกษา เป็นต้น

กิจกรรมสนับสนุนการทำงานของชุมชน

องค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้เป็นองค์กรที่เพิ่งเกิดขึ้นและได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์กรที่ทำงานให้การสนับสนุนองค์กรที่ทำงานในระดับพื้นฐาน หรือระดับรากหญ้าในรูปแบบต่างๆ ลักษณะการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ คือ ให้การสนับสนุนด้านการศึกษามากกว่าการสนับสนุนด้านการเงิน เช่น ให้ความรู้ ฝึกอบรม ประเมินผล วางแผนโครงการ ส่วนการดำเนินงาน

ให้ประชาชนเป็นผู้ดำเนินงานกันเอง หรือกล่าวง่ายๆ ว่า คือคอยเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ แต่การให้คำปรึกษาและแนะนำนั้น เป็นไปในทางสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสังคม

สมาคมขยายผล เป็นตัวอย่างขององค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ กล่าวคือ สมาคมขยายผล มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชนบท ยกกระดับคุณภาพชีวิต และการพึ่งพาตนเองของชุมชน ยกกระดับจิตสำนึกของชุมชนในพื้นที่โครงการเกี่ยวกับสภาพทางนิเวศน์ของป่า และประโยชน์ของสังคมส่วนรวมในการจัดการทรัพยากรของประเทศ สร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้นำชุมชน และองค์กรชุมชนในเขตพื้นที่ชายฝั่ง

การดำเนินงานในระยะแรกของสมาคมขยายผล เริ่มกับกลุ่มชาวประมงขนาดเล็กที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งกำลังเผชิญปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าชายเลนและแนวปะการัง ภาระหนี้สินของชาวประมงที่มีอยู่กับแพปลา กิจกรรมในช่วงแรกเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พร้อมกันนั้น ได้มีการรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อทำความเข้าใจและช่วยกันแก้ปัญหาของชาวบ้านเอง

โครงการพัฒนาต่างๆ เช่น การสร้างบ่อน้ำบาดาลและกองทุนเลี้ยงปลาเก๋ในกระชัง ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ชาวบ้านจึงหันมาสนใจในการจัดการกับปัญหาที่สำคัญมากขึ้น นั่นคือ ความยั่งยืนของการทำประมง ชาวบ้านเริ่มตระหนักว่าความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่งและป่าชายเลน ทำให้เกิดปัญหาการลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำตามมา ทรัพยากรชายฝั่งที่ชาวบ้านให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คือ ป่าชายเลนที่อยู่ใกล้หมู่บ้าน ผู้นำชุมชนร่วมกับสมาคมขยายผลดำเนินโครงการฟื้นฟูและปลูกป่าชายเลน นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้ร่วมกับผู้นำช่วยกันดูแลจัดการการใช้สอย “ป่าชุมชน” ใกล้เคียง หมู่บ้านของคนด้วย

ประสบการณ์และข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการดำเนินงานสมาคมขยายผล ได้นำมาสรุปเป็นแนวทางในการขยายผลไปสู่หมู่บ้านอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงโดยรอบ โดยได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนที่เคยร่วมงานกับสมาคมฯ มาก่อน เป็นผู้นำไปเผยแพร่ ขณะเดียวกันหน่วยงานของรัฐ เช่น อำเภอและจังหวัดได้เข้ามาช่วยเหลือให้การดำเนินงานทำให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ส่งผลดีแก่สังคมในท้องถิ่น กล่าวคือ ประชาชนมีรายได้ สภาพแวดล้อมได้รับการฟื้นฟู มีการประกอบอาชีพที่ยั่งยืนและสังคมมีความสงบสุข

มูลนิธิดวงประทีป เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งขององค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดตั้งขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาแก่เด็กในชุมชนแออัดที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาเหมือนเด็กทั่วไป เป็นองค์กรที่ได้รับรางวัลที่มีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ เป็นองค์กรที่ทำงานช่วยเหลือสังคมด้วยความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนในลักษณะนี้อีกเป็นจำนวนมาก เช่น สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน

ลักษณะกิจกรรมหรือแนวทางการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าว มีส่วนช่วยในการแบ่งเบาภาระของรัฐทางด้านการช่วยเหลือสังคม แก้ปัญหาราษฎร เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ราษฎรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และช่วยพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ การนำหลักการที่ถูกต้องและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนมาใช้ในการทำงาน สอนคนที่ด้อยโอกาส ในสังคมให้รู้จักคิดและช่วยเหลือตนเองได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งเป็นการพัฒนาสังคม อย่างยั่งยืน การลงไปสัมผัสและหาข้อเท็จจริงในพื้นที่ ทำงานอย่างจริงจังและบริสุทธิ์ใจ คือจุดแข็ง ในการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ดี เป็นการทำงานในระดับรากหญ้าที่สัมผัสกับคนที่เดือดร้อนจริงๆ องค์กรพัฒนาเอกชนในลักษณะนี้เมื่อเวลาร้องขอความเป็นธรรมจากสังคม จึงมักจะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากคนในสังคม และเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่สังคมไทย ปรารถนาจะให้มืออยู่ในสังคมมากๆ

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่พึ่งประสงค์ของสังคมไทย

ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับประจำวันวันที่ 14 พฤศจิกายน 2543 มีข้อเขียนเรื่อง แกะรอย เอ็นจีโอ ได้กล่าวถึงองค์กรพัฒนาเอกชน หรือเอ็นจีโอที่มีบทบาทเคลื่อนไหวอยู่ในปัจจุบันว่า

“การเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชน หรือเอ็นจีโอในประเทศไทยมักถูกมองว่ามี องค์กรพัฒนาเอกชนจากต่างประเทศให้การสนับสนุนด้านการเงิน เพื่อเข้าครอบงำประเทศที่กำลัง พัฒนาให้เดินไปตามจังหวะก้าวและเอื้อประโยชน์ที่แท้จริงต่อประเทศมหาอำนาจผู้เป็นเจ้าของเงิน สนับสนุน หน่วยงานด้านความมั่นคงมองความเคลื่อนไหวของเอ็นจีโอด้วยความไม่ไว้วางใจ และมีการเชื่อมโยงต่อการเมืองระดับโลก โดยวิเคราะห์ย้อนไปถึง ค.ศ.1989 - 1990 ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ประกาศนโยบายการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) โดยมีเป้าหมาย 4 ประการ ที่ต้องดำเนินการ

1. โลกทั้งโลกจะต้องเป็นประชาธิปไตย
2. ประเทศต่างๆ ในโลกจะต้องเคารพในสิทธิมนุษยชน
3. โลกทั้งโลกจะต้องอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. โลกทั้งโลกจะต้องมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและมีดุลยภาพซึ่งกันและกันในทาง เศรษฐกิจ

เป้าหมายทั้ง 4 ประการนี้ เป็นแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ มีเงินสนับสนุนถึง 4,000 ล้านดอลลาร์ ในรูปของกองทุนในมูลนิธิต่างๆ ที่กระจายไปทั่วโลก แต่ในข้อเท็จจริงแล้วบางเป้าหมายได้สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นอย่างรุนแรงเพราะทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนผ่านจากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง อย่างรวดเร็ว ทั้งสังคมไม่มีโอกาสตั้งสมและเรียนรู้ร่วมกัน

หลังจากเหตุการณ์คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รตช.) เข้ายึดอำนาจรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต่อมาประชาชนรู้สึกไม่พอใจรัฐบาลทหารที่พยายามสืบทอดอำนาจ จึงรวมตัวกันประท้วงและเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ในระหว่างนี้มีเงื่อนไขเปิดช่อง กลุ่มเอ็นจีโอออกมาแสดงบทบาท เช่น สมาพันธ์ประชาธิปไตย หรือคณะกรรมการรณรงค์ ประชาธิปไตย (ครป.) ซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2522 เพื่อเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ในยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ และได้ยุติบทบาทลงเมื่อ พ.ศ. 2526

การสูญเสียชีวิตของกลุ่มผู้เรียกร้องประชาธิปไตยในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ รัฐบาล รตช. ลาออก มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีต้องผ่านการเลือกตั้ง สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นเครดิต ให้กับองค์กรพัฒนาเอกชนบางแห่ง และได้้นำเครดิตดังกล่าวมาเคลื่อนไหวทางการเมืองในลักษณะ พัวพันใกล้ชิด หรือรับใช้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ไม่วางตัวเป็นกลางมีวัตถุประสงค์ แอบแฝง จากนั้นมาภาพลักษณ์ขององค์กรพัฒนาเอกชนก็ไม่น่าเชื่อถือเหมือนเดิม เพราะก้าวข้าม วัตถุประสงค์ 9 ประการ ที่ได้วางหลักเกณฑ์ไว้และการเคลื่อนไหวในระยะหลังจึงไม่เป็นที่ยอมรับ ของสังคม ขาดแนวร่วม ไม่สามารถขยายมวลชนเพราะถูกมองว่า “เกิดมาเพื่อค่าน” มากกว่าจะมา ช่วยเสริมสร้าง หรือเติมช่องว่างทางสังคมให้อึดตัว”

สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในยุค ปัจจุบันคือลักษณะเฉพาะของบุคคลผู้มีบทบาทเป็นแกนนำในการเคลื่อนไหวต่างๆ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

- 1) ผู้นำหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรทำงานให้กับองค์กรเป็นอาชีพ มีเงินเดือนตอบแทน มิได้ทำในลักษณะของอาสาสมัคร
- 2) ผู้นำหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรทำงานด้วยลักษณะของการสร้างภาพให้ตนเอง ให้เป็นคนที่มีชื่อเสียง ทั้งนี้เพื่อหวังผลประโยชน์ที่ตามมา เช่น การก้าวเข้าสู่เวที การเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
- 3) การทำงานขององค์กรเป็นลักษณะของการเคลื่อนไหวในลักษณะการเผชิญหน้า ใช้ความรุนแรง มีเรื่องผลประโยชน์เป็นเครื่องมือต่อรอง มีการตั้งกฎเกณฑ์ที่อยู่นอกเหนือกฎระเบียบหรือกฎหมาย
- 4) พยายามสร้างเงื่อนไขต่างๆ ที่รัฐบาลรับไม่ได้เพื่อทำให้การเคลื่อนไหวคัดค้านในเรื่องต่างๆ ต้องยืดเยื้อยาวนาน
- 5) ผู้นำองค์กรมักจะเปลี่ยนตัวบุคคลไปเรื่อยๆ และมักจะสร้างเอกลักษณ์หรือบุคลิกเฉพาะของแกนนำ เช่น ต้องมีผ้าโพกหัว มีผ้าคล้องคอ ต้องใช้ศัพท์ที่บัญญัติเฉพาะ เป็นต้น
- 6) มีหลักฐานยืนยันว่า องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ได้รับเงินสนับสนุนจาก องค์กรในต่างประเทศ

- 7) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ เกิดจากบุคคลซึ่งเคยเป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กรพัฒนาเอกชนขององค์กรใดองค์กรหนึ่งมาก่อน แล้วแยกตัวมาตั้งตัวเป็นผู้นำชุมชน และเป็นแกนนำในการชุมนุมประท้วงกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้ จำแนกได้ดังนี้

1) การชักชวนราษฎรรวมกลุ่มประท้วงรัฐบาล

โครงการพัฒนาประเทศของรัฐบาลหลายโครงการ โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มักจะถูกคัดค้านและต่อต้านจากองค์กรพัฒนาเอกชน วิธีการคือการชักชวนราษฎรหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการรวมตัวกันประท้วงรัฐบาล หรือที่เรียกกันว่า “ม็อบ” จริงอยู่การประท้วงเรียกร้องเป็นกระบวนการหนึ่งของหลักประชาธิปไตยซึ่งประชาชนมีสิทธิกระทำได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย และไม่ละเมิดหรือกระทบสิทธิของผู้อื่น แต่ในการก่อม็อบประท้วงแต่ละครั้งมักจะมีพฤติกรรมของแกนนำที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ ได้แก่

1.1 การใช้กฎหมายอยู่เหนือกฎหมาย

ในหนังสือ “มองลอดแว่น” ของวิชา ดัณฑสุทธิ ได้กล่าวถึงกิจกรรมในลักษณะนี้ขององค์กรพัฒนาเอกชนไว้ว่า “เอ็นจีโอ พวกนี้มีหัวใจไม่ก็คน ตั้งตัวเป็นเจ้าของ ต่อต้านการสร้างเขื่อน วางท่อก๊าซ สร้างโรงไฟฟ้า ปลุกกระดมชาวบ้านให้ก่อความวุ่นวายสับสนในหมู่ประชาชน จัดตั้งม็อบก่อความเดือดร้อนแก่ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง คนไทยในชนบทเคยอยู่อย่างสงบ สามีคตีกี่แตกแยก มองหน้ากันไม่ติด แม้แต่ญาติพี่น้องก็ยังแตกกัน

เอ็นจีโอพวกนี้โจมตีว่ารัฐบาลบางชุด แต่ทำไข่มองไม่เห็นความผิดพลาดของรัฐบาลบางชุด

พฤติกรรมที่พวกเอ็นจีโอกลุ่มนี้ก่อขึ้นเป็นที่พอใจของประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศยุโรป แม้แต่ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซียก็พอใจ ยิ่งไทยอลเวงหนักเท่าไรก็ต้องตกเป็นทาสเศรษฐกิจ ทาสเทคโนโลยี ตกเป็นเบี้ยล่างเสียเปรียบประเทศที่เจริญกว่ามาก ม็อบที่จัดตั้งขึ้นมา มักเรียกร้องเงินและผลประโยชน์ต่างๆ ยุคใดรัฐบาลอ่อนแอ และนี่คือเอ็นจีโอจะได้เงินชดเชยก้อนใหญ่ ยุคใดรัฐบาลเข้มแข็งเป็นตัวของตัวเอง เอ็นจีโอก็จะก่อความไม่หยุด ยิ่งยุให้รัฐบาลใช้ความรุนแรงปราบปรามประชาชน”

ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ ยังได้ยกตัวอย่างกรณีเขื่อนปากมูล ไว้ว่า

“หัวใจเอ็นจีโอ ที่ชอบปลุกม็อบอวดอ้างว่า ทำงานเพื่อประโยชน์ของสังคม..เอ็นจีโอพวกนี้ชอบอ้างเรื่องสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ อย่างกรณีเอ็นจีโอกลุ่มนี้ของชาวบ้านบุงกรุกพื้นที่สวนเฉลิมพระเกียรติเขื่อนปากมูล อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม 2542 จนถึงปัจจุบัน (ก.พ. 2543) ก็ยังไม่ยอมถอนออกไป มีการปลุกกระตือรือร้นหลังคามุงแฝกเป็นสถัมภ์และชักจูงชาวบ้านให้เข้าไปปักหลัก 2-3 พันคน มีการปลุกกระดม ช่มชู่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองและทำลาย

ทรัพย์สินราชการเจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ไม่สามารถต้านทานการบุกรุกของชาวบ้าน และเมื่อมีการทำลายทรัพย์สินเสียหาย เช่น ทำลายหุ่นป้องกันสวะหน้าเขื่อน ทำลายระบบท่อป้อนสูบน้ำ คอสายไฟฟ้า และลักลอบจับปลาในเขตหวงห้าม ซึ่งเป็นการทำผิดกฎหมาย เจ้าหน้าที่ กฟผ. จึงเข้าแจ้งความกับตำรวจ และตำรวจได้ออกหมายจับเอ็นจีโอพวกแกนนำข้อหาร่วมกันทำให้เสียหาย บุกรุก และปลูกสร้างโรงเรือนในเขตเดินสายไฟฟ้า

แต่แทนที่เอ็นจีโอจะหยุดกระทำผิด ปรากฏว่า เมื่อ 16-17 กุมภาพันธ์ 2543 ได้นำชาวบ้านบุกรุกเข้าไปในพื้นที่เขื่อนนฤมิตรพันธุ์สัตว์น้ำ ข่มขู่ให้จ่ายเงินค่าชดเชยอีกรอบหนึ่ง ทั้งๆ ที่มีการจ่ายไปแล้วไม่รู้กี่รอบ ได้เงินไปเป็นพันล้านบาท

ชาวบ้านดีๆ ทำมาหากินสุจริต เมื่อหน้ากับการก่อกวนปลุกระดมเต็มทน จึงมีการประชุมเสวนากันและมีมติว่า ไม่เห็นด้วยกับพวกเอ็นจีโอและชาวบ้านที่ไปบุกรุกเขื่อนปากมูล ขอให้รัฐบาลจัดการอย่างเด็ดขาด ผลักดันออกไปโดยเร็ว อย่าปล่อยให้ทำลายสมบัติของส่วนรวมและทำลายแหล่งท่องเที่ยว นี่คือพฤติกรรมของเอ็นจีโอที่อ้างว่าใช้สิทธิเสรีภาพทำเพื่อประโยชน์ของสังคม”

ในหนังสือพิมพ์มิชชั่น ไทยแลนด์ ประจำวันที่ 20-26 พฤศจิกายน 2543 ได้นำเสนอข้อเขียนเรื่อง “ผ่า...เอ็นจีโอเมืองไทย จากสันติวิธี ถึงความรุนแรง ! รอยคำของอุดมการณ์ประชาชน หรือความสำเร็จของการระดมทุน?” โปรรายข้อความว่า “ต้นเหตุของความวุ่นวาย และบานปลายในเหตุการณ์คัดค้านโครงการท่อก๊าซไทย - มาเลเซีย ที่เกิดขึ้นในวันที่มีการทำประชาพิจารณ์เมื่อช่วงปลายเดือนตุลาคมที่ผ่านมาทางการตำรวจและรัฐบาลชี้ว่าส่วนหนึ่งมาจากการปลุกระดมและเคลื่อนไหวกว้างขวางของเอ็นจีโอ”

ในข้อเขียนเดียวกันนี้มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความเคลื่อนไหวของขบวนการประชาชน ซึ่งในระยะหลังภายใต้การจัดตั้งและจัดการของเอ็นจีโอ มีแนวโน้มจะมีการนำความรุนแรงและนายทฤษฎีการปะทะกันแบบประจันหน้ามาใช้กันมากยิ่งขึ้น น่าจะเป็นปัญหาที่จะต้องมานั่งขบคิดกันว่าที่แท้แล้วเป็นการผิดหลัก และผิดวัตถุประสงค์ในแนวทางหรือไม่

กรณีตัวอย่างที่เห็นชัดเจนที่สุดของการเคลื่อนไหวกว้างขวางของขบวนการประชาชนที่เกิดขึ้น ซึ่งนำมาสู่ความรุนแรงในระยะหลังนั้น ไม่ว่าจะการประท้วงหน้าทำเนียบรัฐบาลหลายครั้งหลายครา ที่ต้องปะทะกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือการปลุกระดมให้ประชาชนใช้ความรุนแรง จนกระทั่งนำมาซึ่งความสูญเสียทั้งเลือดเนื้อและทรัพย์สินอย่างที่เกิดขึ้นในโครงการท่อก๊าซที่ผ่านมา

ปัญหาของเอ็นจีโอในปัจจุบันนั้น แน่แน่นอนว่าส่วนหนึ่งน่าจะมาจากความไม่เข้าใจของผู้ดำเนินการที่แท้จริงด้วย นอกจากปัญหาของแนวทางแก้ปัญหาของรัฐที่ไม่ตรงจุดแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่เอ็นจีโอวันนี้จะต้องตั้งคำถาม คือ บุคคลที่เข้ามาทำงานนั้นแท้จริงแล้วเข้าใจและมีแก่นความคิดด้านใดมากน้อยเพียงไร”

จากกรณีตัวอย่างดังกล่าว จะเห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนบางองค์กรมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทำตัวอยู่เหนือกฎหมาย ก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ใช้คนหมุมมากข่มขู่กดดันรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ

1.2 บิดเบือนข้อมูล-ยุยงให้แตกแยก

นอกจากการชักชวนให้ราษฎรรวมกลุ่มประท้วงรัฐบาลด้วยวิธีการใช้ “กฎหมาย” ดังกล่าวแล้ว เมื่อจำนนด้วยเหตุผลก็มักจะอ้างข้อมูลอื่นมาสนับสนุนแนวความคิดของตน เมื่อถูกหักล้างด้วยข้อมูลที่ถูกต้องกว่าก็มักจะนำเรื่องอื่นมาหาเหตุผลบดกลืนข้อมูลที่ผิดพลาดของตน เพื่อเบนความสนใจไปสู่เรื่องใหม่

กรณีของการสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูดที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอีกโครงการหนึ่งที่องค์กรพัฒนาเอกชนต่อต้านคัดค้าน และแกนนำที่คัดค้านก็เป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่คัดค้านกรณีเขื่อนปากมูล ประเด็นที่องค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้นำมาอ้างคือ โรงไฟฟ้าทั้ง 2 แห่งนี้เป็นโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิง ก่อให้เกิดมลภาวะทำลายสภาพแวดล้อม ประชาชนจับปลาได้น้อยลง จึงขอให้ยกเลิก หรือย้ายไปที่อื่น หรือเปลี่ยนเชื้อเพลิงเป็นเศษวัสดุ เช่น แกลบ ฟางข้าว ชานอ้อย มูลสัตว์ หรือใช้พลังงานธรรมชาติ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ หรือกังหันลม

ผู้บริหารของบริษัทที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าทั้ง 2 แห่ง ได้ออกมาชี้แจงและยืนยันว่า โรงไฟฟ้าที่ก่อสร้างขึ้นนี้มีระบบป้องกันมลพิษ และมีมาตรการรักษาสภาพแวดล้อม รวมทั้งข้อมูลการใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงว่า ปัจจุบันทั้งโลกยังใช้ถ่านหินกันถึงร้อยละ 92 ที่เหลือร้อยละ 2 เป็นพลังงานนิวเคลียร์ และอีกร้อยละ 6 เป็นพลังงานอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลยืนยันจากสถานทูตประเทศออสเตรเลียเกี่ยวกับโรงไฟฟ้าถ่านหินในประเทศออสเตรเลียที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ประท้วงกล่าวอ้างว่า มีการต่อต้านจากประชาชนเช่นกัน ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลจากกระทรวงพลังงานของประเทศออสเตรเลียระบุว่าโรงไฟฟ้างังกล่าวยังดำเนินการอยู่มิได้ถูกระงับอย่างที่กล่าวอ้างเป็นโรงไฟฟ้าขนาดเล็กที่ใช้ “ซีถ่านหิน” (Coal washing plant) ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากขบวนการล้างถ่านหินมาเป็นเชื้อเพลิง เป็นโรงไฟฟ้าที่กำลังสร้าง มีเครื่องกรองฝุ่นประสิทธิภาพสูง ซึ่งจะทำให้ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์และก๊าซไนโตรเจนที่ปล่อยออกมามีค่าต่ำกว่ากฎหมายกำหนด และเมื่อก่อสร้างเสร็จแล้วก็จะจ่ายกระแสไฟฟ้าเข้าระบบสำรอง Energy Australia ดังนั้นที่อ้างว่าโรงไฟฟ้าแห่งนี้ถูกระงับกิจการจึงไม่เป็นความจริง

นอกจากนี้กลุ่มกรีนพีซเคยกล่าวหาว่าโรงไฟฟ้านี้จะปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าข้อกำหนด ต่อมาศาลประเทศออสเตรเลียตัดสินว่า โรงไฟฟ้างังกล่าวมีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของทางการ ซึ่งกลุ่มกรีนพีซก็ได้คัดค้านคำตัดสินดังกล่าว

จากข้อมูลยืนยันดังกล่าวจึงเท่ากับแสดงให้เห็นว่า แกนนำองค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มต่อต้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด บิดเบือนข้อมูล ปลุกปั่นสร้างกระแสข่าวให้ประชาชนเข้าใจผิดและ

ก่อให้เกิดความแตกแยกออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายสนับสนุน และฝ่ายคัดค้านเพื่อสะดวกในการเข้าไปแทรกแซงดำเนินการ

นอกจากกรณีของโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูดแล้ว ยังมีกรณีของเขื่อนปากมูลซึ่งกลุ่มสมัชชาคนจนแจกใบปลิวโจมตีว่า เขื่อนปากมูลทำลายแม่น้ำมูลต้นเงิน น้ำเน่า ไม่มีปลา เต็มไปด้วยเชื้อโรคนานาชนิด ทำลายแก่งต่างๆ ที่สวยงาม ทำให้วิถีชีวิตชุมชนล่มสลาย แต่ข้อเท็จจริงจากการศึกษาวิจัยพบว่า เขื่อนปากมูลสร้างคุณประโยชน์แก่วิถีชีวิตชาวบ้านมากขึ้นจากแต่ก่อนเคยจับปลาได้วันละไม่กี่ตัว ปัจจุบันจับได้เดือนละหลายตัน กรมประมงเอาพันธุ์ปลาและกุ้งไปปล่อย 40 ล้านตัว ชาวบ้านจับมาบริโภคและขายไปมีรายได้เพิ่มขึ้น เกาะแก่งต่างๆ ยังสวยงามเหมือนเดิม และจังหวัดอุบลราชธานียังมีเสถียรภาพด้านพลังงานไฟฟ้า

นอกจากนี้บรรดาแกนนำของกลุ่มสมัชชาคนจนยังได้เรียกร้องให้มีการเปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูลเป็นเวลา 8 เดือน และปิดประตูระบายน้ำเป็นเวลา 4 เดือน ซึ่งสวนทางกับมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) โดยอ้างว่าเป็นความต้องการของประชาชน แต่จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำมูล 3 อำเภอ คือ อำเภอสรินทร อำเภอโขงเจียม และอำเภอพิบูลมังสาหาร จำนวน 36,482 คน ปรากฏว่า ชาวบ้านร้อยละ 76 เห็นด้วยกับมติ ครม. ที่ให้เปิดประตูระบายน้ำเป็นเวลา 4 เดือน และปิดเป็นเวลา 8 เดือน

ที่กล่าวมานี้เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการบิดเบือนข้อมูลขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ต้องการให้ประชาชนเข้าใจผิด และหันมาสนับสนุนการกระทำหรือแนวคิดของตน

1.3 แสวงหาประโยชน์จากข้อเรียกร้อง

มีหลายกรณีของการชุมนุมประท้วงที่แกนนำผู้ประท้วงคือองค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่ได้ดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ หรือปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง มีการเรียกร้องให้รัฐจ่ายค่าทดแทนหรือชดเชยค่าเสียหายให้กับราษฎร เช่น กรณีของเขื่อนปากมูล เป็นกรณีตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจน แกนนำองค์กรพัฒนาเอกชนเอาชาวบ้านมาเป็นเครื่องมือในการเรียกร้อง โดยจัดตั้งกลุ่ม “สมัชชาคนจน” ได้เงินจากรัฐบาลเป็นค่าชดเชย ค่าจัดสรรที่ทำกิน และที่อยู่อาศัย ค่าสร้างสาธารณูปโภค ค่าส่งเสริมอาชีพ ค่าพัฒนาอาชีพประมง รวมเป็นเงินหลายร้อยล้านบาท องค์กรพัฒนาเอกชนแกนนำผู้เรียกร้องได้นำเงินจำนวนหนึ่งมาจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรเขื่อนปากมูล จำนวน 147 ล้านบาท แต่สมาชิกสหกรณ์ได้ร้องเรียนว่าผู้บริหารสหกรณ์ซึ่งเป็นแกนนำคนสำคัญของผู้ประท้วงได้ทุจริตเงินไปบางส่วน

กรณีของเขื่อนราษีไศลซึ่งเป็นฝ่ายเก็บกักน้ำ รัฐบาลลงทุนก่อสร้างด้วยเงินงบประมาณ 900 ล้านบาท บริเวณที่ได้รับผลกระทบ คือ บริเวณพื้นที่สาธารณะมีน้ำท่วมขัง แต่กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนปลุกระดมชาวบ้านให้มาเรียกร้องค่าชดเชย ซึ่งรัฐบาลได้จ่ายค่าชดเชยให้ไปแล้วส่วนหนึ่ง เป็นเงิน 316 ล้านบาท ต่อมามีการปลุกระดมชาวบ้านเรียกร้องค่าชดเชยอีกกว่า 17,000

ราย คิดเป็นเงินหลายพันล้านบาท ซึ่งสูงกว่างบประมาณการสร้างเขื่อนเสียอีก ซึ่งสุดท้ายได้มีการฟ้องร้องดำเนินคดีกับแกนนำกลุ่มผู้เรียกร้องว่ามีการทุจริตเงินค่าชดเชย เนื่องจากพื้นที่ที่อ้างว่าได้รับผลกระทบเป็นพื้นที่สาธารณะ

ในกรณีของโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด ถูกองค์กรพัฒนาเอกชนโจมตีว่าเป็นตัวทำลายสภาพสิ่งแวดล้อม ทำลายอาชีพประมง มีการปลุกระดมมือบ่อก่อกวน มีการทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่องค์กรพัฒนาเอกชนผู้ต่อต้านไม่ยอมเข้าร่วมด้วย โดยอ้างว่าไม่เชื่อถือการทำประชาพิจารณ์ แม้ผลการทำประชาพิจารณ์ออกมาว่าประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับ แต่กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้ก็ยังไม่ยอมรับผลของประชาพิจารณ์ และก่อนหน้านั้นองค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มเดียวกันนี้ได้ปลุกระดมชาวบ้านให้ประท้วง โดยมีชาวบ้านบางกลุ่มที่ต้องการขายที่ดินในราคาที่สูงขึ้นรวมทั้งกลุ่มผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่เสียผลประโยชน์เข้าร่วมด้วย เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง

1.4 ทำลายภาพพจน์ของรัฐบาลและประเทศ

ในการชุมนุมประท้วงหลายครั้งที่แกนนำผู้ประท้วงได้สั่งการให้ผู้ชุมนุมใช้ความรุนแรงกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสม เช่น การทำลายทรัพย์สินของทางราชการ ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้ว การใช้ที่สาธารณะหรือสถานที่ราชการสร้างที่พักชั่วคราว การปิ่นกำแพงเพื่อจะเข้าไปในทำเนียบรัฐบาล เมื่อเจ้าหน้าที่ห้ามปรามหรือตอบโต้ก็จะประกาศกับสื่อมวลชนหรือกับสาธารณชนว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ความรุนแรง เป็นการทำลายภาพพจน์ของรัฐบาล

ขณะเดียวกันการปักหลักประท้วงโดยสร้างที่พักอาศัยเป็นเหมือนหมู่บ้านชั่วคราวอยู่หน้าทำเนียบรัฐบาล ซึ่งเป็นสถานที่อันทรงเกียรติที่รัฐบาลไว้ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง เท่ากับเป็นการกระทำที่ไม่สมควร ไม่รักษาหน้าตาไม่รักษาชื่อเสียงของประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีข้อมูลจากกระทรวงการต่างประเทศรายงานว่า ได้รับรายงานจากคณะทูตถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวาว่าคณะทูตฯ ได้รับหนังสือจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนเรื่องการร้องเรียนขององค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มที่เรียกตนเองว่า “World Organization Against Touture” หรือ OMCT ร้องเรียนกรณีเหตุการณ์ปะทะกันรุนแรงระหว่างตำรวจไทยกับชาวบ้านที่หน้าทำเนียบรัฐบาล และเรียกร้องให้แก้ไขผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนปากมูล... ซึ่งจะต้องมีการนำข้อร้องเรียนนี้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาแบบปกติภายใต้ข้อมติคณะมนตรีเศรษฐกิจ และสังคมแห่งประชาชาติ ซึ่งจะนำเสนอต่อคณะทำงานด้านสิทธิมนุษยชนต่อไป กระทรวงการต่างประเทศขอให้ประเทศไทยให้ความร่วมมือในการชี้แจงข้อมูล เพื่อให้นานาชาติประเทศตลอดจนองค์กรเอกชนทั่วโลกได้มีความเข้าใจอย่างถูกต้องต่อการดำเนินงานของรัฐบาลไทยต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากกรณีข้างต้นแสดงให้เห็นว่า องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศ กลุ่มสมัชชาคนจนได้ประสานองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศให้ข้อมูลบิดเบือนเพื่อทำลายภาพพจน์ของประเทศไทย

กรณีตัวอย่างที่ยกมานี้ อาจกล่าวได้ว่า องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มที่สังคมไทยไม่พึงประสงค์นี้ มักจะฉวยโอกาสแทรกแซง ก่อเหตุ โดยอาศัยความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม สร้างปัญหาให้เกิดขึ้น และมักจะช่วยไปสู่การใช้ความรุนแรง ถ้าเหตุบานปลายถึงขั้นต้องสูญเสียชีวิต องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ก็จะชี้นำไปสู่การโจมตีรัฐบาล และสังคมไทย ประจวบเหมาะประเทศไทยให้ต่างประเทศดูเหมือนเกินขีดขัง เป็นการสร้างชื่อเสียงและแสวงหาประโยชน์ให้กับกลุ่มของตนเองได้มากขึ้น

องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทมากที่สุดในการปลุกระดมประชาชนให้รวมกลุ่มประท้วงรัฐบาล คือ สมัชชาคนจน (สคจ.) ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2538 โดยมีนายบำรุง คะโยธา เป็นแกนนำ ก่อนหน้าที่จะมีการจัดตั้งสมัชชาคนจน นายบำรุง คะโยธา เป็นแกนนำจัดตั้งสมัชชากลุ่มเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน หรือ สก.ยอ. มาก่อน ในข้อเขียนเรื่อง “แกะรอย เอ็นจีโอ” ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับประจำวันวันที่ 15 พฤศจิกายน 2543 ได้กล่าวถึงสมัชชาคนจน และ สก.ยอ. ไว้ดังนี้

“สก.ยอ. จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2537 โดยมีเกษตรกรกลุ่มหนึ่งรวมตัวกันที่จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดยโสธร และจังหวัดเลย เป็นการจัดตั้งที่เป็นระบบเข้มแข็งตั้งแต่การตั้งแกนนำหมู่บ้าน แกนนำตำบล เรื่อยไปจนถึงระดับฝ่ายนำของสมัชชา ซึ่งมีนายบำรุง คะโยธา เป็นเลขาธิการ

ในระยะแรก สก.ยอ. มีการระดมเงินสนับสนุนจากสมาชิก โดยเก็บค่าสมาชิกหัวละ 20 บาท ต่อมา มีการเก็บเงินอีกคนละ 500 บาท เพื่อเป็นทุนในการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหาความยากจนและที่ทำกิน ซึ่งมีผลต่อเนื่องมาจากผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากโครงการจัดที่ทำกิน (คจก.) ของ รสช. ที่ย้ายประชาชนออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แล้วมาจัดที่ทำกินให้ใหม่ หรือ บางครั้งก็ไม่ได้จัด ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้ได้รับความเดือดร้อน และมีการรวมกลุ่มขึ้นมา

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาล “ชวน 1” แก่ปัญหาความยากจนและปัญหาที่ทำกิน แกนนำ สก.ยอ. บางคนได้ออกสโลแกนจ่าย 500 จะได้คืน 2 แสนบาท ทำให้ชาวบ้านแห่กันเข้าสมัครเป็นสมาชิกพอสมควร แต่เงิน 2 แสนบาทเป็นการกู้เงินจากโครงการปรับปรุงระบบการผลิตภาคเกษตร แต่ผู้กู้จะต้องมีที่ดินเป็นหลักประกันค้ำประกันเงินกู้ของรัฐบาล ทำให้การเคลื่อนไหวครั้งนั้นประสบอุปสรรคเป็นอย่างมาก เนื่องจากเกษตรกรที่มาชุมนุมล้วนแต่เป็นเกษตรกรรับจ้าง ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือมีที่ดินอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนฯ นำมาใช้เป็นหลักประกันค้ำประกันเงินกู้ไม่ได้

ต่อมา นายบำรุง คะโยธา ได้ลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการแล้วแยกตัวมาตั้งสมัชชาคนจน (สคจ.) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2538 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเริ่มจากกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาต่างๆ ของรัฐ มาประชุมร่วมกับตัวแทนจาก 10 ประเทศ ในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ และองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นๆ ในวันสิทธิมนุษยชนเพื่อหารือและแลกเปลี่ยนในการแก้ปัญหาของคนจนผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยใหม่ การรวมตัวครั้งนี้

ได้กำหนดชื่อของการรวมกลุ่มว่า **สมัชชาคนจน** ทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มต่างๆ เพราะขณะนั้น ยังไม่มีกำลังเป็นของตัวเอง

สมัชชาคนจนมีองค์กรนำได้แก่ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ขณะนั้นมีนายสุริยใส กตะศิลา เป็นเลขาธิการสมัชชาเกษตรกรรรายย่อยภาคอีสาน (สก.ยอ.) นำโดยนายนคร ศรีวิวัฒน์ รักษาการเลขาธิการสภาพัฒนาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย นำโดยนายบัณฑิต อ่อนคำ รองประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยและสมาพันธ์นักศึกษาแห่งประเทศไทย นำโดยนายราชาน บาราศ์ราย

ส่วนกลุ่มแนวร่วมของสมัชชาคนจน ประกอบด้วย คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 16 สถาบัน (คอทส.) องค์กรนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กลุ่มคนจนเมืองที่นำโดย นายพงษ์อนันต์ ช่างธรรม กลุ่มชาวบ้านทางดง กลุ่มชาวบ้านช่องเม็ก กลุ่มชาวบ้านคัดค้านการสร้างเขื่อนโป่งขุนเพชร จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มชาวบ้านคัดค้านการสร้างเขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี มูลนิธิดวงประทีป สหพันธ์นิสิตนักศึกษาภาคอีสาน มูลนิธิพัฒนาเพื่อที่อยู่อาศัย ชุมชนบ้านครัว กลุ่มเพื่อนประชาชน มูลนิธิครูทิม บุญอึ้ง สหพันธ์เยาวชนภาคอีสาน คณะกรรมการชาวบ้านเพื่อฟื้นฟูชีวิตและชุมชนลุ่มน้ำมูล (ชชช.) สมัชชาชาวนาชาวไร่ภาคอีสาน คณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรรภาคเหนือ (คกน.) คณะกรรมการเครือข่ายเกษตรกรทางเลือก คณะกรรมการประสานงานประชาชนเพื่อท้องถิ่น องค์กรสลัมเพื่อประชาธิปไตย สภาเครือข่ายกลุ่มผู้ป่วยจากการทำงานและสิ่งแวดล้อม

สำหรับองค์กรชั้นนำที่ทำงานอยู่ข้างหลัง ประกอบด้วย คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) นำโดยนายสุริชัย หวันแก้ว ประธาน ครป. คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส.) นำโดยนายบุญแทน ดัษฎเทพวิรวงศ์ ผู้ประสานงาน กปส.

แกนนำคนสำคัญของสมัชชาคนจนไม่ได้ตั้งเป็นตำแหน่งที่ชัดเจน แต่ให้ทุกคนใช้ตำแหน่งที่ปรึกษาเหมือนกันหมด ประกอบด้วย

1. นายบำรุง คะโยธา ที่ปรึกษสมัชชาคนจน
2. นางสาวนิตา ดันตวิทยาพิทักษ์ ที่ปรึกษสมัชชาคนจน
3. นายเจ็อนเพชร โพนรัมย์ โฆษกสมัชชาคนจน

ผลงานการเคลื่อนไหวครั้งแรกเริ่มเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2538 ซึ่งเป็นวันที่มีการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ แกนนำสมัชชาคนจนได้นำกลุ่มเกษตรกร คนจนเมือง ผู้ใช้แรงงานประมาณ 1,000 คน ชุมนุมที่บริเวณหน้าสวนกุหลาบเพื่อเรียกร้องให้อาเซียนหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาของคนยากจน ต่อมาวันที่ 16 มกราคม 2539 ในรัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา สมาชิกสมัชชาคนจนประมาณ 400 คน ได้ชุมนุมเคลื่อนไหวหน้าทำเนียบรัฐบาลเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหาที่ดินทำกินและปัญหาเขื่อน การเจรจาไม่มีข้อยุติ สมัชชาคนจน 300 คน จึงนัดชุมนุมอีกครั้งเมื่อวันที่ 1-2 มีนาคม 2539 ที่หน้าสวนกุหลาบ ซึ่งตรงกับช่วงที่ประเทศ

ไทยเป็นเจ้าภาพประชุมกลุ่มผู้นำเอเชีย-ยุโรป (อาเซม) เพื่อทวงถามข้อเรียกร้องที่ยื่นไปก่อนหน้านี้ให้รัฐบาลแก้ปัญหาเรื่องที่ทำกินและเรื่องเขื่อน ปรากฏว่าการเจรจาไม่คืบหน้าเช่นเดิม ในวันที่ 25 มีนาคม กลุ่มสมัชชาคนจน 5,000 คน จึงนัดชุมนุมใหญ่ที่หน้าทำเนียบรัฐบาล โดยยื่นข้อเรียกร้องต่อรัฐบาลมากกว่าเดิม เป็นการรวมสารพัดปัญหาตั้งแต่เรื่องพื้นที่ทำกินทับซ้อนกับพื้นที่ป่าไม้ การคัดค้านการสร้างเขื่อน ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาโครงการพัฒนาของรัฐอื่นๆ ปัญหาผู้ป่วยจากงานอุตสาหกรรม การชุมนุมยึดเขื่อนจนถึงวันที่ 22 เมษายน 2539 จึงได้ข้อยุติ โดยรัฐบาลยอมนำข้อร้องเรียนต่างๆ เข้าที่ประชุม ครม. เพื่อมีมติเห็นชอบตามเงื่อนไขที่สมัชชาคนจนยื่นมา

การเคลื่อนไหวสงบไปได้เพียงชั่วคราว เพราะวามติ ครม. ดังกล่าวไม่ได้นำไปปฏิบัติ ทำให้ในวันที่ 13 สิงหาคม ปีเดียวกัน กลุ่มสมัชชาคนจน 650 คน ได้จัดงาน “100 วันทวงสัญญาสมัชชาคนจน” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเคลื่อนไหวชุมนุมที่หน้าทำเนียบรัฐบาลเพื่อเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาดามมติ ครม. เมื่อวันที่ 22 เมษายน ตัวแทนของรัฐบาลได้เจรจาและรับปากว่าจะปฏิบัติตาม กลุ่มผู้ชุมนุมได้สลายตัวแต่ก็ต้องกลับมาชุมนุมอีกครั้งด้วยจำนวนถึง 1,200 คน เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2539 เพื่อทวงถามการปฏิบัติตามมติ ครม. รัฐบาลขณะนั้นได้นำเรื่องข้อเสนอเข้าพิจารณาใน ครม. อีกรอบ และลงมติให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องรับไปแก้ปัญหา การชุมนุมจึงยุติสำหรับสาเหตุที่การแก้ไขปัญหาไม่คืบหน้า เพราะติดปัญหาข้อกฎหมาย โดยเฉพาะที่ทำกินทับซ้อนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ รัฐบาลไม่สามารถพลิกถอนพื้นที่ป่าอนุรักษ์และออกเอกสารสิทธิให้ได้

สมัชชาคนจนได้สร้างชื่อจากการชุมนุมคัดค้านเขื่อนปากมูล มีการระดมชาวบ้านบุกยึดสันเขื่อนหลายครั้ง นำชาวบ้านเดินเท้าเข้ากรุงเทพฯ เพื่อเรียกร้องในเรื่องต่างๆ มีการชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาล พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ จ่ายเงินค่าชดเชยพื้นที่สร้างฝายราษีไศล 363 ล้านบาท แต่เมื่อตรวจสอบภายหลังแล้วพบว่า การจ่ายเงินดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะพื้นที่ที่น้ำท่วมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าบุ่งป่าทามที่น้ำท่วมเกือบตลอดปีอยู่แล้วไม่ใช่พื้นที่ทำนาทำไร่ โดยมีภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญ แต่ขณะที่มีการเจรจาต่อรอง นางสาววนิดา ดันดิวิทยาพิทักษ์ เป็นผู้เสนอต่อคณะอนุกรรมการไม่ให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศและให้ใช้วิธีชาวบ้านยืนยันกันเองว่าใครมีที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ที่น้ำท่วมบ้างจากนั้นก็จ่ายเงินตามการยืนยันดังกล่าว

ครั้งล่าสุดสมัชชาคนจนได้นำชาวบ้านบุกเข้าทำเนียบรัฐบาลกลางดึกเพื่อขอให้นายชวน หลีกภัย มีคำสั่งเปิดประตูเขื่อนปากมูลเพื่อให้ปลาว่ายน้ำเข้ามาวางไข่ จนมีการปะทะกับตำรวจจนได้รับบาดเจ็บทั้ง 2 ฝ่าย การบุกเข้าทำเนียบอย่างไม่สมเหตุสมผลทำให้สมัชชาคนจนสูญเสียความน่าเชื่อถือและบรรดาที่ปรึกษาสมัชชาคนจนได้เก็บตัวหลบบทบาท บางคนได้หลบไปอยู่ที่ประเทศสวีเดน

ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้สรุปรายงานความเคลื่อนไหวของสมัชชาคนจนและแกนนำไว้ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งสมัชชาคนจน จนถึงเดือนพฤศจิกายน 2545 ซึ่งในที่นี้จะขอนำเสนอเฉพาะกรณีการชุมนุมประท้วง ดังนี้

ระยะเวลา	สถานที่	เรื่อง	จำนวนผู้ชุมนุม
24 มี.ค.-23 เม.ย. 39	ทำเนียบรัฐบาล	เรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหา 67 ปัญหา	3,000 คน
14 ต.ค. - 7 พ.ย. 39	ทำเนียบรัฐบาล	ติดตามการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล ตามมติ ครม.เมื่อ 22 เม.ย 39	300 คน
24 ม.ค.-2 พ.ค. 40	ทำเนียบรัฐบาล	เรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหา 123 ปัญหา	20,000 คน
17 พ.ค. 41	ศาลากลาง จ.กาฬสินธุ์	ชุมนุมสนับสนุนให้มีพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	700 คน
23 พ.ย. 41	บ้านห้วยหินฝน จ.ชัยภูมิ	คัดค้านการก่อสร้างเขื่อน โป่งขุนเพชร	300 คน
23 มี.ค. 42	เขื่อนปากมูล	เรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหา 16 กรณี	600 คน
6 เม.ย. 42	จ.อุบลราชธานี เขื่อนลำคันทอง จ.ชัยภูมิ	ชุมนุมขอให้แก้ปัญหาคัดค้านเขื่อนลำคันทอง	200 คน
24 ส.ค. 42	ฝายราษีไศล จ.ศรีสะเกษ	ชุมนุมขอให้ตรวจสอบสิทธิที่ทำกินในพื้นที่อ่างของฝายราษีไศล	100 คน
11-18 ม.ค. 43	สนามหลวง กทม.	ยึดรถไฟจากอุบลราชธานี เดินทางไปชุมนุมที่ กทม.	700 คน
11-19 พ.ค. 43	ทำเนียบรัฐบาล	กลุ่มสมัชชาคนจนป็นริ้วเข้าไปชุมนุมในทำเนียบให้แก้ปัญหเขื่อนลำคันทองริ้ว	36 คน
15 พ.ค. 43	เขื่อนปากมูล	กลุ่มสมัชชาคนจนบุกอาคาร โรงไฟฟ้าเขื่อนปากมูล	ไม่ทราบจำนวน
16 ก.ค. 43	ทำเนียบรัฐบาล	กลุ่มสมัชชาคนจนป็นริ้วเข้าไปในทำเนียบรัฐบาล ปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง	300 คน
23-26 ก.ย. 45	ทำเนียบรัฐบาล	ชุมนุมขอเปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูล	80 คน
29 ต.ค.-22 พ.ย 45	ทำเนียบรัฐบาล	ชุมนุมขอให้ชะลอการเปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูล	800 คน

หมายเหตุ 22 พฤศจิกายน 2545 เป็นวันสรุปรายงาน แต่สมัชชาคนจนยังคงชุมนุมต่อเนื่องจนถึง 29 มกราคม 2546 และระหว่างการชุมนุมที่หน้าทำเนียบรัฐบาลก็จะมีการแบ่งกลุ่มออกไปเคลื่อนไหวยื่นหนังสือร้องเรียนกับหน่วยงาน องค์กร และบุคคลต่างๆ อยู่อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งวันที่ 29 มกราคม 2546 เจ้าหน้าที่เทศกิจของ กรุงเทพฯ ประมาณ 1,000 คน ทำการรื้อถอนเพิงที่พักของผู้ชุมนุม ณ บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาล และผู้ชุมนุมได้ยอมเดินทางกลับภูมิลำเนา

2. การแทรกตัวอยู่ในวงการต่างๆ

มีบุคคลซึ่งเป็นแกนนำขององค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากไม่น้อยได้เข้าไปดำเนินการเคลื่อนไหวทางความคิด ซึ่งนำสังคมอยู่ในวงการต่างๆ ทั้งด้านการเมือง การศึกษา สาธารณสุข สื่อมวลชน โดยอาศัยสถานภาพของตนเป็นฐานในการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรในกลุ่มของตนได้รับผลประโยชน์ หรือช่วยให้การดำเนินงานเคลื่อนไหวแบบเปิดเผยประสบความสำเร็จ ถ้าบุคคลเหล่านี้เป็นเอ็นจีโอที่มีจรรยาบรรณต้องการช่วยเหลือประเทศชาติและสังคมด้วยการผลักดันโครงการต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ หรือซึ่งนำความคิดที่ถูกต้อง มีเหตุมีผลให้แก่สังคม โดยยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ คงเป็นสิ่งที่สมควรยกย่องชมเชยและให้การสนับสนุน แต่ถ้ากระทำในทางตรงกันข้ามก็ควรได้รับการประณามจากสังคม

วิชา ดันตฤทธิ เขียนไว้ในหนังสือ “มองลอดแว่น” หลายเรื่องที่ได้ยกตัวอย่างของเอ็นจีโอในกลุ่มนี้ เช่น

“มีสมาชิกวุฒิสภาสองคนร่วมวงเสวนาพูดเชียร์เอ็นจีโอ โดยพูดแต่ความเลวร้ายของการสร้างเขื่อนด้านเดียว พูดถึงวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นที่ล่มสลาย พูดโจมตีการใช้อำนาจรัฐ และสนับสนุนชาวบ้านให้เดินหน้าสู้ต่อไป เอ็นจีโอหัวรุนแรงเล่นการเมืองนอกระบบ ใช้คนยากจนบังหน้าต่อต้านอำนาจรัฐ และมุ่งเปลี่ยนสังคมไทยเพื่อให้เป็นสังคมอย่างที่พวกตนต้องการ”

“การคุกคามของเอ็นจีโอ ที่ใช้อำนาจนอกระบบอีกจุดหนึ่งที่ต้องจับตามองคือ กรณีที่เอ็นจีโอสายงานสาธารณสุข ซึ่งส่งข้อมูลเชิงลึกไปให้องค์กรต่างประเทศเรื่องมาตรฐานยา ห้องครัวอาหาร และยาดูแลรับผิดชอบ ข้อมูลเหล่านี้ทำให้ต่างประเทศใช้เป็นข้ออ้างกีดกันผลิตภัณฑ์อาหาร และเวชภัณฑ์ของไทยส่งไปขายแก่ประเทศอื่นๆ โดยระบุว่า ไทยมีมาตรฐานการผลิตและการตรวจสอบคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่เรียกว่า GMP (Good Manufacturing Practice) เมื่อวิเคราะห์แล้วเชื่อว่าผู้ที่ส่งข้อมูลไปให้ต่างประเทศน่าจะเป็นผู้ที่อยู่ในกระทรวงสาธารณสุขนั่นเอง เพราะคนอื่นจะไม่มีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลเหล่านี้”

องค์กรเกสซกรรม เป็นเสมือนเพื่อนอนกินมานาน เวลาไม่มีใครจะต้องจะมีเอ็นจีโอเข้ามาเถียงแทน เอ็นจีโอประเภทไล่หมวกสองใบในองค์กรนี้มีอยู่หลายคน และคนหนึ่งพยายามกดดันให้ นายกร ทัพพะรังสี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในสมัยนั้น) ละเมิดสิทธิบัตรของประเทศสหรัฐอเมริกา ผลักดันยารักษาโรคเอดส์ตัวใหม่ที่ชื่อ IDD แต่ นายกร ไม่เล่นด้วย”

นอกจากตัวอย่างดังที่ยกมาแล้วในสถาบันการศึกษาชั้นนำของประเทศเกือบทุกสถาบัน มักจะมีสมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็นอาจารย์สอนอยู่ ซึ่งอาจารย์เหล่านี้จะมีบทบาทในการซึ่งนำความคิดให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษาอยู่ไม่น้อย และพบว่าในการเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชนในหลายพื้นที่ หลายกรณีจะมีนิสิตนักศึกษาร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง

ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติไว้ในมาตรา 40 ว่า ให้คลื่นความถี่ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์ของ

สาธารณะ ในการสรรหาซื้อบุคคลเข้าไปทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ (กทช.) นั้น มีองค์กรพัฒนาเอกชนหลายองค์กรพยายามผลักดันคนของตนเองเข้าไปเป็นกรรมการในคณะดังกล่าว โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงของทีดีอาร์ไอหรือสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้พยายามสมัครเข้าไปเป็นกรรมการในคณะกรรมการทั้ง 2 ชุด จนมีเสียงกล่าวกันว่าหากทีดีอาร์ไอประสบความสำเร็จในการทำเช่นนั้น ทีดีอาร์ไอจะไม่ใช้สถาบันที่เป็นกลาง แต่จะกลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ใช้ความได้เปรียบในการที่รู้ข้อมูลลึกๆ จากการวิจัยของตนไปทำให้กลุ่มธุรกิจวิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคมในการแสวงหาผลประโยชน์มหาศาล

ไม่เฉพาะองค์กรสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานเท่านั้นที่มีสมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชนแทรกตัวเข้าไปอยู่และชี้นำความคิด แม้ในชุมชนหมู่บ้านหรือกลุ่มสังคมใด ๆ ก็มีบุคคลในลักษณะนี้แทรกอยู่ด้วยเช่นกัน และเมื่อสมาชิกในชุมชนถูกชักจูงหรือชี้นำความคิดเป็นส่วนใหญ่ ชุมชนหรือสังคมนั้นก็จะไม่เป็นตัวของตัวเอง ดังที่ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับองค์กรพัฒนาเอกชน กล่าวว่า “ถ้า NGO เข้มแข็ง ชุมชนจะไม่เข้มแข็ง เพราะประชาชนจะถูก NGO ชี้นำทุกเรื่อง”

3. การใช้สื่อมวลชนนำความคิด

มีองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากไม่น้อย เป็นเจ้าของสื่อมวลชน หรือใช้สื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการชี้นำความคิดของตนเอง เช่น ในกรณีของพืชตัดต่อสารพันธุกรรม (GMOs) จะมีกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนอยู่กลุ่มหนึ่งใช้หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งในการใช้ข้อมูลเชิงลบต่อพืช GMOs เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจผิดว่าพืช GMOs เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้อ่านซึ่งได้รับข้อมูลเพียงด้านเดียวเกิดความกังวล หรือหวาดกลัวพืช GMOs

หรือในกรณีของการที่เจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงกับมือปืนที่มาประท้วงหน้าทำเนียบรัฐบาล แกนนำผู้ประท้วงก็จะอาศัยสื่อมวลชนตีพิมพ์ หรือเผยแพร่ภาพของการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือใช้สื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดคำพูดของผู้ที่ถูกทำร้ายเพื่อขอความเห็นใจ หรือเพื่อให้ผู้อ่าน ผู้ชมที่ไม่ทราบรายละเอียดโดยตลอดดำเนินเจ้าหน้าที่ ดำเนินรัฐบาลเหมือนอย่างที่ว่า สุวรรณ ไตรมาลัย และรัชเกล้า ศรีบุญโฮม เขียนไว้ในเรื่อง “ปอกเปลือก กลุ่มเอ็นจีโออาชีพ เพื่อเกาะกินหรือช่วยเหลือชาวบ้านยากจน” ว่าเอ็นจีโอมีทั้งกลุ่มดีและกลุ่มเลว “กลุ่มเลวเราจะเห็นชัดเจนเลยทีเดียว คือพวกที่เราเห็นออกทีวีกันบ่อยๆ และมีแต่หน้าเดิมๆ ที่เป็นแกนนำมือชาวบ้าน ชาวไร่ มือเบงกตรมาประท้วงรัฐบาลมีการปลุกระดมกันแหลกราฎู”

ในกรณีของกระทรวงสาธารณสุข มีข้อเขียนของ วิทยา ตันนทสุทธิ ระบุว่า “วิฆามาที่เอ็นจีโอสาธารณสุขถนัดคือ อาศัยสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นพวกร่วมผลประโยชน์เดียวกันโจมตีทำลายจากนั้นอาศัยองค์กรเอ็นจีโอ ทั้งที่จดทะเบียนและที่เป็นองค์กรเถื่อนรุ่มขี้ซำ เช่น กรณีห้ามขายยา

สูตรผสม PPA ขายในเมืองไทย ซึ่งเมื่อแพทย์ที่เป็นกลางและนักวิชาการที่ซื่อสัตย์ต่ออาชีพคัดค้านว่าไม่ถูกต้อง เอ็นจีโอก็ใช้สื่อสิ่งพิมพ์โจมตีว่า พวกที่คัดค้านเป็นแก๊งรับจ้างของบริษัทขายยาในประเทศและบริษัทข้ามชาติ....

เอ็นจีโอสาธารณสุขมีสื่อสิ่งพิมพ์และวิทยุเป็นพรรคพวก สื่อเหล่านี้ได้รับการเอาใจจากเอ็นจีโอและได้เงินค่าโฆษณาที่เอ็นจีโอเอาเงินงบประมาณหลวงกับเงินจากต่างชาติมาเลี้ยงดู และหัวใจเอ็นจีโคนหนึ่งก็กระโดดเข้าร่วมวงจัดรายการวิทยุวิจารณ์การเมือง ทั้งๆ ที่ไม่เคยรำเรียนมา และไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน”

นอกจากนี้ยังมีเอ็นจีโอบางรายซึ่งมีรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ หรือคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์อยู่ในมือก็จะใช้รายการและคอลัมน์เหล่านั้นในการเขียนหรือนำเสนอข้อมูลที่โจมตีรัฐบาลบิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลเพียงด้านเดียวเพื่อจะชี้นำผู้คนในสังคมให้สนับสนุนแนวคิด หรือการกระทำขององค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มเดียวกันกับตน

4. ผลประโยชน์อันเนื่องมาจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ถึงแม้ว่าวิธีการดำเนินงานในการเรียกร้องขององค์กรพัฒนาเอกชนบางกลุ่มจะใช้ความรุนแรง หรือใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้อง แต่ผลจากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือรัฐบาล ต้องนำข้อมูลที่ได้รับการทักท้วง ร้องเรียนมาพิจารณาด้วยความรอบคอบ และดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เช่น การเรียกร้องให้ออกกฎหมาย หรือปรับปรุงกฎหมายบางฉบับ หรือกรณีการร้องเรียนว่ามีการทุจริตในหน่วยงานต่างๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตรวจสอบ และหาข้อเท็จจริงเท่ากับเป็นการเฝ้าดูการทำงานของรัฐบาลที่ก่อให้เกิดประโยชน์หากการเรียกร้องและวิธีการดำเนินงานในการให้ข้อมูลกับรัฐบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะใช้วิธีการที่นุ่มนวล มีเหตุผล ไม่อาศัยกฎหมาย ไม่อาศัยการปลุกกระดมให้ผู้คนใช้ความรุนแรง ดำเนินการภายใต้กฎหมายบ้านเมือง พฤติกรรมนี้ก็จะสร้างประโยชน์ให้กับสังคมโดยรวมได้อย่างมาก

จากกรณีตัวอย่างที่นำมาเสนอทั้งหมดนี้เป็นพฤติกรรม หรือกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่สังคมไทยไม่พึงประสงค์ แม้จะมีเพียงส่วนน้อยที่องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ดำเนินการดังเช่นพฤติกรรมที่กล่าวมา แต่เป็นพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และภาพพจน์ของประเทศชาติโดยรวม ยิ่งถ้าเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้รับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินการด้วยแล้ว ยิ่งเป็นการสะท้อนถึงการบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศโดยแท้และที่น่าสังเกตคือองค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ เป็นองค์กรที่มีได้จดทะเบียนจัดตั้งตามกฎหมาย

3.3 เครือข่ายและกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย

ในอดีตรัฐบาลมีการควบคุมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ โดยใช้กระบวนการการจดทะเบียนตามกฎหมาย ซึ่งได้กลายมาเป็นวิธีการในการยอมรับสถานภาพขององค์กรในการติดต่อประสานงานกับทางราชการ และหน่วยงานต่างๆ การทำนิติกรรม การดำเนินงานและกิจกรรมอื่นๆ ในสถานะของนิติบุคคล

องค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละพื้นที่ที่จะดำเนินกิจกรรม หรือเคลื่อนไหวในเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ แตกต่างกันไป หรือแต่ละองค์กรมีกลุ่มเป้าหมายที่จะทำงานด้วย หรือวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่แตกต่างกัน

จากความหลากหลายดังกล่าวสามารถแบ่งประเภทของกิจกรรมและวิธีการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนได้ดังนี้

3.3.1 องค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนตามกฎหมาย

องค์กรพัฒนาเอกชนประเภทที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนด มี 2 ลักษณะ รู้จักกันในนามสมาคมและมูลนิธิ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดสาระสำคัญในการควบคุมกำกับไว้ดังนี้

- สมาคม คือ สัญญาซึ่งบุคคลหลายคนตกลงเข้าหากันเพื่อทำการอันใดอันหนึ่งร่วมกันอันมิใช่เป็นการหาผลกำไรแบ่งปันกัน

- มูลนิธิ ได้แก่ ทรัพย์สินอันจัดสรรไว้เป็นแผนกเพื่อบำเพ็ญทาน การศาสนา วิทยาศาสตร์ วรรณคดี เพื่อสาธารณประโยชน์อื่นๆ และไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อค้ากำไร

การจดทะเบียนก่อตั้งมูลนิธิคล้ายๆ กับการจดทะเบียนของสมาคม ซึ่งต้องยื่นคำขอต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรุงเทพฯ หรือศาลากลางจังหวัด ซึ่งต้องส่งต่อไปยังคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งภายหลังจากการอนุมัติจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือศาลากลางจังหวัด เพื่อตรวจสอบทางด้านความมั่นคง เมื่อได้รับการอนุมัติในขั้นตอนนี้แล้ว ถือว่าการจดทะเบียนก่อตั้งมูลนิธิเสร็จสิ้นสมบูรณ์

3.3.2 กิจกรรมและการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่จดทะเบียนตามกฎหมาย

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายเป็นองค์กรที่มีกิจกรรมและการดำเนินงานทำงานในลักษณะเฉพาะกิจ เช่น เป็นโครงการ เป็นคณะทำงาน หรือเป็นการจัดเวทีระดมความคิด เป็นต้น องค์กรพัฒนาเอกชนประเภทนี้ค่อนข้างเล็ก และทำงานเกี่ยวกับงานด้านประชาสงเคราะห์ งานด้านพัฒนาชุมชน งานรณรงค์ในประเด็นสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม และด้านส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะการทำงานขึ้นอยู่กับโอกาสในระยะเวลาต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือเป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องแต่ไม่ได้จดทะเบียนเนื่องจากเหตุผลเฉพาะขององค์กร

ต่างๆ เหล่านั้น เช่น ชมรมแพทย์ชนบท ชมรมศิษย์เก่าบูรณะชนบทและเพื่อน โครงการฟื้นฟูชีวิต และธรรมชาติ ฯลฯ

3.3.3 เครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย

เมื่อปี 2528 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สภาพัฒนาฯ เห็นว่าการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนยังกระจัดกระจาย จึงคิดที่จะสร้างจุดรวมขององค์กรเหล่านี้เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกันและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน หรือเรียกย่อๆ ว่า กป.อพช. และต่อมาในปี 2529 กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งหมดได้ประชุมกันเพื่อจัดระบบใหม่ แบ่งกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนออกเป็น 9 เครือข่าย ประกอบด้วย

- 1) เครือข่ายเกษตรทางเลือก
- 2) เครือข่ายสิ่งแวดล้อม
- 3) เครือข่ายองค์กรชุมชน
- 4) เครือข่ายหัตถกรรมสตรี
- 5) เครือข่ายธุรกิจชุมชน
- 6) เครือข่ายสิทธิมนุษยชน
- 7) เครือข่ายชุมชนแออัด
- 8) เครือข่ายเด็ก
- 9) เครือข่ายเอดส์

3.3.4 กิจกรรมและการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ต่างๆ

กิจกรรมและการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยจะถูกจัดแบ่งตามเครือข่ายของคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) มีดังนี้

1) องค์กรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ตั้งอยู่ในเขตนี้มีจำนวนมากที่จะเป็นองค์กรดำเนินการในระดับชาติ หรือเป็นองค์กรประสานงานสำหรับกิจกรรมสาขาต่างๆ เช่น สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชนสหกรณ์ เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย และสมาคมวิศวกรสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2) องค์กรในเขตภาคเหนือ

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ตั้งอยู่ในเขตนี้มีจำนวนมากที่เป็นองค์กรซึ่งดำเนินงานเกี่ยวข้องกับปัญหาเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือ โดยเฉพาะปัญหาเอดส์และปัญหาชนกลุ่มน้อย เช่น โครงการเข้าถึงเอดส์ โครงการประสานและสนับสนุนเครือข่ายงานพัฒนาชาวเขา เป็นต้น และองค์กรที่ประสานกับองค์กรส่วนกลางหรือองค์กรอื่นๆ ในภาค เช่น คณะกรรมการ

ประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ และมูลนิธิ วย. เอ็ม. ซี. เอ. เพื่อการพัฒนาภาคเหนือ เป็นต้น

3) องค์กรในเขตภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง

องค์กรพัฒนาเอกชนที่อยู่ในเขตนี้ จะมีทั้งองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับปัญหาเฉพาะพื้นที่หรือองค์กรที่ประสานงานกับองค์กรส่วนกลางเช่นกัน เช่น มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และมูลนิธิหนองขาหย่างเพื่อการพัฒนาชนบทอุทัยธานี เป็นต้น

4) องค์กรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์กรพัฒนาเอกชนที่อยู่ในเขตนี้จะมีจำนวนมากกว่าเขตอื่นๆ หากไม่นับในเขตกรุงเทพมหานคร และเป็นพื้นที่ที่ผลิตนักพัฒนาออกมาเป็นจำนวนมาก จากลักษณะพื้นที่ที่มีปัญหามากกว่าพื้นที่อื่นๆ องค์กรที่ปฏิบัติงานมีทั้งองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับปัญหาเฉพาะพื้นที่และองค์กรที่ประสานกับองค์กรส่วนกลางหรือองค์กรในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มูลนิธิสุกนิมิตแห่งประเทศไทยขอนแก่น โครงการพัฒนาและฟื้นฟูระบบนิเวศน้ลำน้ำพอง โครงการพัฒนาลุ่มน้ำโขง-ไทย-ลาว และมูลนิธิอีสานพัฒนา เป็นต้น

5) องค์กรในเขตภาคใต้

องค์กรในเขตนี้ส่วนใหญ่มีรากเหง้าเชื่อมต่อกับขบวนการพัฒนาของประเทศไทยโดยรวมและพัฒนาจากกิจกรรมต่างๆ ที่มีตั้งแต่ในระยะ 10-20 ปีที่ผ่านมา เช่น สมาคมฟื้นฟูหมู่บ้านชนบท สมาคมหยาดฝน และกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์เขาบรรทัด ขณะเดียวกันก็มีองค์กรที่ปฏิบัติงาน โดยการประสานกับส่วนกลางหรือองค์กรอื่นๆ ในภาค เช่น สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์เครดิตยูเนียนภาคใต้ คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้ มูลนิธิสุกนิมิตแห่งประเทศไทยภาคใต้ เป็นต้น

3.3.5 วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรพัฒนาเอกชน

สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาและแบ่งกลุ่มขององค์กรพัฒนาเอกชนตามกลุ่มกิจกรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายแตกต่างกัน ออกเป็น 8 กลุ่มดังนี้

1) กลุ่มวัฒนธรรมและสันตนาการ

องค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้ทำงานส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม จัดกิจกรรมทางด้านการศึกษา รวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวบรวมรายชื่อปราชญ์และผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น จำนวนองค์กรที่รวบรวมได้มี 15 องค์กร

2) กลุ่มศึกษาและวิจัย

เป็นกลุ่มที่ทำงานให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส ส่วนใหญ่เป็นการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่ยากจน บุตรหลานของชนกลุ่มน้อย และผู้อพยพในเขตพรมแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ส่วนใหญ่ให้การศึกษาแบบทางเลือกที่แตกต่างจากแผนการศึกษาแห่งชาติ แต่เป็นการแสวงหารูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นหลัก จำนวนองค์กรในกลุ่มนี้มี 52 องค์กร

3) กลุ่มสุขภาพอนามัย

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยมีกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยจัดการโดยรัฐแทบทั้งสิ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ส่วนใหญ่บริการจะกระจุกอยู่ในเมืองใหญ่ๆ องค์กรพัฒนาเอกชนจึงเข้ามาช่วยเหลือในส่วนหรือพื้นที่ที่รัฐเข้าไปไม่ถึง เช่น การแก้ไขและให้ความช่วยเหลือเรื่องโรคเอดส์แก่ผู้ป่วยเอดส์ ตลอดจนกิจกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น จำนวนองค์กรที่ทำงานด้านนี้มีมากถึง 589 องค์กร คิดเป็น 39.45% ขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้งหมด

4) กลุ่มบริการสังคม

องค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้ได้ให้ความช่วยเหลือบริการสังคมช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่ประชาชนที่อยู่ในฐานะช่วยตนเองไม่ได้ เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ตกทุกข์ได้ยาก และผู้ประสบเคราะห์ภัย ผู้มีฐานะและโอกาสทางสังคมต่ำ กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมของกลุ่มนี้ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพ การให้คำปรึกษาทางวิชาการ การจัดกิจกรรมในโอกาสสำคัญ กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ การจัดกองทุนเพื่อคนพิการหรือฟื้นฟูคนพิการ การให้ทุนการศึกษาเด็กยากจน เป็นต้น จำนวนองค์กรมี 188 องค์กร หรือคิดเป็นร้อยละ 12.56 นับจำนวนได้เป็นอันดับสองรองจากกลุ่มสาธารณสุข

5) กลุ่มสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศใดประเทศหนึ่ง อาจส่งผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ หรือประเทศทั่วโลกตามกันเป็นลูกโซ่ได้ เพราะระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียวทั่วโลก การดำรงรักษาความสมดุลในโลกทั้งโลกเป็นเครื่องกำหนดความอยู่รอดของมนุษย์ ดังนั้น กลุ่มสิ่งแวดล้อมจึงมีกิจกรรมหลัก 2 เรื่อง คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์สัตว์ป่า ปัจจุบันมีผู้คนที่ให้ความสำคัญด้านนี้มาก จะเห็นได้จากเงินบริจาคที่กลุ่ม Green Peace ได้รับแต่ละปีมีจำนวนมากมายมหาศาล จำนวนองค์กรที่จดทะเบียนมี 168 องค์กร หรือคิดเป็นร้อยละ 11.25 ขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้งหมด

6) กลุ่มการพัฒนาและการเคหะ

งานพัฒนาส่วนใหญ่เพื่อช่วยให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชนบทและภาคเกษตร ส่งเสริมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาแบบยั่งยืน กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมได้แก่การอบรมผู้นำ การจัดเวทีเพื่อการเรียนรู้ด้านการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการออมทรัพย์ การส่งเสริมอาชีพ รวมถึงการพัฒนาชาวเขาและชนกลุ่มน้อย ด้านการให้ความรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การตั้งกองทุนหมู่บ้าน ช่วยเหลือชาวเขา เป็นต้น จำนวนองค์กรมี 176 องค์กร เป็นองค์กรด้านการพัฒนา 160 องค์กร และทำงานด้านการเคหะ จำนวน 16 องค์กร และองค์กรด้านการเคหะจะทำงานด้านที่อยู่อาศัยของคนในสลัมต่าง ๆ รวมถึงการช่วยเหลือปัญหาของคนในสลัมด้วย

7) กลุ่มกฎหมาย การเรียกร้องและการเมือง

กลุ่มนี้มีกิจกรรมย่อยเป็น 4 ด้าน คือ

- ด้านสิทธิมนุษยชน : มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชน การปฏิรูประบบราชการ การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมและวัฒนธรรม โดยการให้ความรู้ การฝึกอบรม
- ด้านสิทธิสตรี : ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการพัฒนา ส่งเสริมสภาพภาพของสตรี ส่งเสริมอาชีพและการหารายได้ของผู้หญิง สร้างเครือข่ายการทำงานด้านสตรี
- ด้านสิทธิแรงงาน : เพื่อให้ความช่วยเหลือ ให้การศึกษา การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ใช้แรงงานสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กิจกรรมที่ดำเนินอยู่คือการศึกษาวิชาชีพปัญหาของผู้ใช้แรงงาน การจัดประชุมสัมมนาของกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่มีปัญหาเพื่อช่วยกันหาทางแก้ไข
- ด้านกฎหมาย การเรียกร้องและการเมือง : เพื่อยกระดับความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนในการจัดการทรัพยากรของตน เพื่อหาทางประสานงานกับภาครัฐบาล จำนวนองค์กร ในกลุ่มนี้รวม 104 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 6.97 ขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้งหมด

8) องค์กรการกุศลและอาสาสมัคร

องค์กรพัฒนาเอกชนด้านนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นองค์กรทำงานด้านการกุศลและอาสาสมัคร และใน ส่วนที่สองเป็นองค์กรให้ทุนแก่กลุ่มอื่น จำนวนองค์กรที่ทำงานด้านการกุศลและอาสาสมัครมี 18 องค์กร และเป็นองค์กรให้ทุน 29 องค์กร รวมจำนวนองค์กรด้านนี้ 47 องค์กร

3.4 จำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย

3.4.1 จำนวนตามกลุ่มกิจกรรม

จากการศึกษาวิจัยของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2544 พบว่ามีองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยที่ทำกิจกรรมในด้านต่างๆ รวม 1,557 องค์กร โดยแบ่งย่อยตามกลุ่มกิจกรรมได้ดังนี้

กลุ่มกิจกรรมหลัก	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
1. สุขภาพอนามัย	589	37.83
2. บริการสังคม	188	12.08
3. การพัฒนาและการเคหะ	176	11.30
4. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	168	10.78
5. กิจกรรมระหว่างประเทศ	120	7.71
6. สิทธิมนุษยชน กฎหมายและการเมือง	168	10.78
7. การศึกษาวิจัย	52	3.34
8. การกุศลและอาสาสมัคร	47	3.03
9. ศาสนา	34	2.19
10. วัฒนธรรมและสันตนาการ	15	0.96
รวม	1,557	100

3.4.2 จำนวนตามพื้นที่ขององค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชน ที่ทำการสำรวจและทราบสถานที่ตั้งสำนักงานเป็นหลักแหล่ง มีจำนวน 1,493 องค์กร ในจำนวนนี้มีทำเลที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวนมากถึง 721 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 48.29 และกระจายอยู่ในภาคเหนือและภาคอีสาน ตามลำดับ มีน้อยสุดคือ ภาคใต้

กลุ่มกิจกรรมหลัก	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
1. กรุงเทพฯและปริมณฑล	721	48.29
2. ภาคเหนือ	298	19.96
3. ภาคอีสาน	278	18.62
4. ภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง	106	7.10
5. ภาคใต้	90	6.03
รวม	1,493	100.00

3.5 งบประมาณในการดำเนินงาน

ในหนังสือ “เอ็นจีโอ” นักพัฒนาระดับรากหญ้าพันธุ์ที่สังคมขาด (ไม่) ได้ ?” เขียนโดย เบญจมาศ ศิริภัทร และสุรพล มุทะลา อ้างผลการวิจัยของสถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2544 ระบุว่า ในประเทศไทยมีองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวน 17,000 องค์กร แต่ที่ทำงานในด้านต่างๆ อยู่ในปัจจุบันมีเพียง 1,493 องค์กร (จำนวนนี้ยังไม่ได้ขจัดความซ้ำซ้อนจากการที่มีองค์กรจำนวนหนึ่ง มีชื่อปรากฏอยู่ในหลายกลุ่มกิจกรรมหลัก) เมื่อขจัดความซ้ำซ้อนแล้ว จะเหลือองค์กรที่ทำงานในด้านต่างๆ จำนวน 953 องค์กร โดยเฉลี่ยประมาณการตัวเลขรายได้ขององค์กรเหล่านี้ในแต่ละปี รวมกันประมาณ 1,835.3 ล้านบาท ส่วนแหล่งที่มาของรายได้มาจากหลายแหล่ง ยกตัวอย่างเช่น องค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์ มีแหล่งเงินทุน ดังนี้

รัฐบาล	40.7 %
บริจาค	24.3 %
ต่างประเทศ	14.9 %
การจัดกิจกรรม	8.2 %
จากกองทุน	5.6 %
จากองค์กรแม่และอื่นๆ	6.3 %

(ที่มา : การสำรวจองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเอดส์ กองโรคเอดส์ : 2541)

องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม มีแหล่งเงินทุนดังนี้

องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ	46 %
การบริจาคภายในประเทศ	29 %
รัฐบาลต่างประเทศ	28 %
หารายได้เอง	28 %
งบประมาณแผ่นดิน	13 %
กองทุนสิ่งแวดล้อม	12 %

(ที่มา : บทบาทขององค์กรสาธารณประโยชน์ (NGOs) ในการจัดการสิ่งแวดล้อม : 2543)

กรณีของการที่องค์กรพัฒนาเอกชนของไทยรับเงินสนับสนุนการดำเนินงานจากต่างประเทศมิใช่เพิ่งเกิดขึ้นแต่มีมานานแล้ว ดังที่ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เขียนไว้ในคอลัมน์ “ขอสวนพลู” หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันพฤหัสบดีที่ 1 เมษายน 2536 โดยท่านได้อ้างข่าวหนังสือพิมพ์สยามโพสต์ ฉบับประจำวันที 31 มีนาคม 2536 ที่ระบุว่า พลเอก ถนัด คอมันตร์ ได้แถลงต่อที่ประชุมนานาชาติเรื่องสิทธิมนุษยชน ความตอนหนึ่งว่า “องค์กรพัฒนาเอกชนหลายองค์กรที่ออกมาละเมิดสิทธิมนุษยชนต่างๆ ควรถูกสอบสวนเกี่ยวกับความเป็นกลาง

และความเป็นอิสระในการทำงาน รวมทั้งตรวจสอบว่าองค์กรเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์ หรือได้รับการสนับสนุนและถูกกำหนดแนวทางจากรัฐบาลภายนอกหรือไม่.....องค์กรเหล่านี้ประณามการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างครึกโครมในบางเรื่อง แต่ทำเป็นหูหนวกตาบอดกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในบางประเทศ”

หลังการแถลงของ พลเอก ถนัด คอมันตร์ มีตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชนจากประเทศต่างๆ ประมาณ 20 คน แสดงความไม่พอใจและเข้าไปพูดต่อว่า พลเอก ถนัด คอมันตร์ ซึ่งพลเอก ถนัด คอมันตร์ ได้กล่าวไว้ว่า “ไม่ได้ต่อต้านกลุ่มเอ็นจีโอทั้งหมด แต่ได้ติดตามการทำงานขององค์กรเอเชียวอชท์และองค์กรนิรโทษกรรมสากลอย่างใกล้ชิด พบว่าได้รับเงินสนับสนุนจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศตะวันตก จึงไม่มีการนำปัญหาในประเทศเหล่านั้นมาพูด แต่กลับเล่นงานประเทศไทยมาตลอด เท่ากับเป็นการทำงานที่เลือกปฏิบัติ”

หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้กล่าวไว้ในข้อเขียนของท่าน แสดงความคิดเห็น “ในที่สุดเราก็รู้กันทั่วไปแล้ว เพราะคำแถลงของคุณถนัด คอมันตร์ ว่าองค์กรนิรโทษกรรมสากลนี้ได้รับเงินสนับสนุนจากซีไอเอ หรือองค์การสืบราชการลับของสหรัฐ และประเทศตะวันตก อีกบางประเทศ

เมื่อองค์การนิรโทษกรรมสากล ได้รับเงินช่วยเหลือมาอย่างนี้แล้ว ก็ย่อมจะต้องทำการต่างๆ ให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เอาจริงเอาจังในการทำงาน หรือเป็นผู้ที่เอาจริงเอาจังในการรักษาสิทธิมนุษยชน แต่เมื่อจะพูดจาสิ่งใดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในสหรัฐอเมริกา ก็พูดไม่ได้เพราะเหตุว่าองค์กรนี้รับเงินเข้ามา และจะพูดถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศตะวันตกก็พูดไม่ได้อีกเช่นกัน เพราะได้รับเงินช่วยเหลือมาจากเขาด้วย ในที่สุดองค์การนิรโทษกรรมสากลก็ต้องมาลงที่เมืองไทย พยายามแคะไค้ หาเรื่อง หาเหตุต่างๆ ที่จะแสดงให้โลกเห็นว่าเมืองไทยเราที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่บ่อยๆ ...”

จากวันที่ 1 เมษายน 2536 ที่ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เขียนถึงการรับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศขององค์กรพัฒนาเอกชนของไทย จนถึงวันที่ 7 สิงหาคม 2543 นาวาอากาศตรี ประสงค์ สุ่นศิริ ก็ได้เขียนไว้ในคอลัมน์ “น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ พูด” ในหนังสือพิมพ์แนวหน้า เรื่อง “เป็นไทยอย่าใจเทศ” กล่าวถึงการรับเงินจากต่างประเทศขององค์กรพัฒนาเอกชนของไทย เช่นเดียวกัน เป็นข้อยืนยันได้ประการหนึ่งว่า การเจริญเติบโตและการดำรงอยู่ขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยนั้น เป็นเพราะได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากต่างประเทศ

นาวาอากาศตรี ประสงค์ สุ่นศิริ เริ่มต้นข้อเขียนของท่านว่า

ถ้าจะถามผมว่า พวกเอ็นจีโอในบ้านเรารับเงินต่างประเทศมาเคลื่อนไหวหรือมาดำเนินกิจกรรมต่างๆ จริงหรือเปล่า คำตอบของผมก็คือ จริงครับ

รับจากหลายประเทศด้วย รับมาแล้วนำมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ผู้ให้ก็มี ถูกวัตถุประสงค์ก็มี ขึ้นอยู่กับคนที่รับเงินจะเบี่ยงไปในทิศทางใด

เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศที่ไปขอเขามาใช้นั้น ความจริงแล้วเขาให้มาเพื่อนำมาใช้ ในกิจกรรมทางด้านบวกเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม ไม่ใช่ให้มาเพื่อกิจกรรมทางด้านลบ หรือเป็น เครื่องมือก่อความรุนแรงใดๆ ให้เกิดขึ้น อย่างที่เอ็นจีโอบางกลุ่มบางพวกปฏิบัติกันอยู่ในขณะนี้

เขาต้องการให้เอ็นจีโอไทยผู้ซึ่งเขาเข้าใจว่าเป็นผู้เสียสละความสุขส่วนตัว มีความต้องการ ช่วยเหลือชาวบ้านในบางสิ่งบางอย่าง แต่ไม่มีเงินไปดำเนินการ ไม่ใช่ให้มาเพื่อสร้างปัญหาขัดแย้ง หรือนำชาวบ้านไปเป็นเครื่องมือกดดันต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของเอ็นจีโอ หรือของคนใดคนหนึ่ง

ไม่ใช่ให้มาเพื่ออุชชาวบ้านไปทำเนียบขามวิกาล ไม่ใช่ให้มาเพื่ออุชชาวบ้านให้อดข้าว แต่ตัวเองไม่อด

โครงการบางโครงการของเอ็นจีโอบางกลุ่มบางพวกที่ได้รับเงินจากต่างประเทศ เช่น โครงการศึกษาวิจัยบางอย่างที่เหมาะสมกับท้องถิ่น โครงการช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยโรคเอดส์ หรือ โรคเริ่ชบางชนิด เช่น ผู้ป่วยจากการติดยาเสพติด โครงการช่วยเหลือชุมชนแออัด โครงการช่วยเหลือเด็กยากจนในท้องถิ่นห่างไกล หรือโครงการเกี่ยวกับการศึกษาในชนบท เป็นต้น โครงการ ดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่ต่างประเทศบางองค์กรหยิบยื่นเงินมาช่วยเหลือ

แต่เอ็นจีโอบางกลุ่มบางพวกไม่เป็นเช่นนั้น รับเงินเขามาแล้วกลับทำอีกอย่างหนึ่ง บางเอ็นจีโอใช้วิธีการวัดครั้งกรรมการครั้ง เอ็นจีโอประเภทนี้มักจะมาในคราบของนักประชาธิปไตย นักสิทธิมนุษยชน นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดำรงความเป็นอยู่ค่อนข้างสุขสบายไม่เหมือนชาวบ้าน เอาความทุกข์ของชาวบ้านออกหน้าในการหาประโยชน์ตน

องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทเคลื่อนไหวปลุกกระดมให้ชาวบ้านชุมนุมประท้วงรัฐบาล เป็นนานนับเดือน นับปี ก็รับเงินมาจากต่างประเทศ รับจากหลายแห่งด้วยกัน โดยเฉพาะจาก องค์กรจากประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่มีชื่อเรียกว่า องค์กร Terre Des Hommes มีการโอนเงินเข้าบัญชีของผู้ที่เป็นแกนนำขององค์กร

ทุนที่นำมาใช้ในโครงการ “กลุ่มเครือข่ายพิทักษ์แม่น้ำมูล” ก็ได้มาจากองค์กร Terre Des Hommes ที่ว่านี้เอามาป่วนในเรื่องเขื่อนปากมูล”

นอกจากองค์กร Terre Des Hommes แล้ว ยังมีองค์กรต่างประเทศที่ให้เงินสนับสนุน องค์กรพัฒนาเอกชนของไทยอีกหลายองค์กร เช่น มูลนิธิ ไฮน์ริค เบิลล์ (Heinrich Boell) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เข้ามาตั้งสำนักงานในประเทศไทย เมื่อตุลาคม 2542 องค์กร NOVIB หรือ Nederlandse Organisatie Voor International Bijstand มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงเฮก ประเทศฮอลแลนด์ ยังไม่มีสำนักงานสาขาในประเทศไทย แต่มีสำนักงานมูลนิธิกองทุน ไทย เป็นองค์กรเครือข่าย ดำเนินงานมาแล้วหลายปี ส่วนองค์กร แตร้ เดอ ซอม (Treer Des hommes) ที่ นาวาอากาศตรี ประสงค์ ลุนศิริ กล่าวถึงนั้น เป็นองค์กรที่มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีสำนักงานประสานงานอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส และมีสำนักงานภูมิภาคอยู่ในประเทศไทย โดยได้รับอนุญาตให้เข้ามาตั้งสำนักงานในไทย ตั้งแต่สิงหาคม 2530

3.6 องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย

องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินการในประเทศไทยนั้น จะต้องขออนุญาตตามระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยการเข้ามาดำเนินงานขององค์กรเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ. 2541 ก่อน โดยองค์กรดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายของประเทศนั้น หรือ มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายของประเทศภูมิลำเนา
 - 2) ไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร หรือมุ่งหวังผลทางการเมือง
 - 3) มีกิจกรรมและการทำงาน ซึ่งไม่เป็นภัยต่อความมั่นคง ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน
 - 4) ไม่มีประวัติ พุทธิกรรม หรือ มี/เสนอ โครงการดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย ที่จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่นๆ
 - 5) มีวัตถุประสงค์ในด้านการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ สังคม และวิชาการแก่ประเทศไทย ซึ่งมีแนวทางให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนา และความมั่นคงของรัฐบาลไทย ทั้งนี้จะเป็นการให้ความช่วยเหลือภาครัฐบาลหรือเอกชนของไทยด้วยก็ได้
 - 6) อำนวยประโยชน์อย่างแท้จริง และคุ้มค่าแก่ประเทศไทย ทั้งนี้จะต้องมีการแสดงฐานะทางการเงิน อันหมายถึง งบประมาณ รายได้ และแหล่งที่มา รวมทั้งงบประมาณความช่วยเหลือที่จะจัดสรร สำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องก่อน
 - 7) ยอมรับ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของรัฐบาลไทย และอยู่ภายใต้กฎหมายไทย ทั้งนี้ในการนำข้อมูลต่างๆ ของประเทศไทยไปใช้ประโยชน์ หรือเผยแพร่ในต่างประเทศจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน
- ทั้งนี้มีองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาดำเนินงานในประเทศไทยขณะนี้ 20 องค์กร เป็นองค์กรที่ดำเนินงานช่วยเหลือในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเด็ก ด้านการศึกษา ด้านแรงงาน ด้านบำบัดผู้ติดยาเสพติด ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ติดเอดส์ ด้านสาธารณสุขมูลฐาน ด้านการพัฒนาอาชีพชนกลุ่มน้อย ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
- องค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมายเหล่านี้ เข้ามาดำเนินการในด้านสังคมสงเคราะห์เป็นส่วนใหญ่

4. ข้อมูลทั่วไปขององค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศ

โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษา ต่างก็มีความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมใหญ่ ความต้องการของมนุษย์จะมีมากกว่าปัจจัย 4 เช่น ต้องการความมั่นคง และปลอดภัยในชีวิต ต้องการอิสรภาพและเสรีภาพ ต้องการอำนาจ ต้องการการยอมรับในสังคม ต้องการสภาพแวดล้อมที่ดี ต้องการความยุติธรรม ต้องการมีอาชีพที่มั่นคง และผลตอบแทนที่ดี ฯลฯ ความต้องการต่างๆ เหล่านี้ ผู้ปกครองประเทศมีหน้าที่จัดหามาให้และมีหน้าที่ควบคุมดูแล โดยกำหนดเป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ให้คนในสังคมปฏิบัติตาม รัฐใดหรือผู้ปกครองคนใดสามารถดูแลสนองความต้องการของคนในสังคมได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สังคมนั้นก็สงบเรียบร้อย แต่ถ้าผู้ปกครองคนใดไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนในสังคมที่อยู่ใต้ปกครองได้อย่างทั่วถึงและแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันในสังคม หรือเกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม ก็จะมีกลุ่มคนผู้เสียเปรียบออกมารวมกันเรียกร้องความเป็นธรรมในรูปแบบต่างๆ หรืออาจจะมีกลุ่มคนที่รักความยุติธรรมออกมาช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคมให้ได้รับการดูแลในด้านต่างๆ เพื่อให้เขาเหล่านั้นดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามสมควร การรวมตัวของกลุ่มคนเหล่านี้ คือ จุดกำเนิดของ “องค์กรพัฒนาเอกชน” หรือเอ็นจีโอ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีได้อยู่ในภาครัฐที่มีหน้าที่ปกครองคนในสังคม

4.1 กำเนิดขององค์กรพัฒนาเอกชน

วิทยา คัณฑทศุทธิ์ บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์แนวหน้า เขียนไว้ในความนำหนังสือ “มองลอดแว่น” พิมพ์จำหน่ายเมื่อเดือนกรกฎาคม 2544 กล่าวถึงความเป็นมาของเอ็นจีโอหรือองค์กรพัฒนาเอกชน สรุปความได้ว่า

กำเนิดขององค์กรพัฒนาเอกชนหรือเอ็นจีโอในโลก (ในลักษณะที่เป็นองค์กรจริงๆ) เริ่มต้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้ก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นเพื่อทำหน้าที่จัดระเบียบทางการเมืองของโลก ในองค์การสหประชาชาติมีองค์กรต่างๆ แยกสาขาไปมากมาย เช่น องค์การอนามัยโลก องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ องค์การยูเนสโก องค์การกาชาดสากล เป็นต้น องค์กรที่แตกแขนงเป็นสาขาขององค์การสหประชาชาติเหล่านี้ คือ เอ็นจีโอในระยะแรกซึ่งทำงานเกิดประโยชน์อย่างมาก เพราะในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศในยุโรปและเอเชียที่ผ่านมรสุมสงครามต่างได้รับความเสียหาย ประชาชนได้รับความอดอยาก ดำรงชีวิตอย่างลำบากยากแค้น โดยรัฐบาลหรือผู้ปกครองประเทศก็ไม่สามารถจะช่วยเหลือดูแลได้อย่างทั่วถึง

เมื่อประเทศต่างๆ ฟื้นตัวกลับมาเข้มแข็งอีกครั้งหนึ่ง บทบาทของเอ็นจีโอได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นการรณรงค์เพื่อพิทักษ์คุ้มครองสิทธิมนุษยชน คุ้มครองเด็ก ดูแลสิ่งแวดล้อม พิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของกลุ่มสันติภาพเขียว หรือ “กรีนพีซ” (Green Peace)

4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดีและไม่ดีของต่างประเทศ

หลังจากโลกได้ผ่านยุคของการต่อสู้ระหว่างลัทธิคอมมิวนิสต์กับโลกเสรี บทบาทของเอ็นจีโอได้เปลี่ยนไปอีก โดยเอ็นจีโอได้กลายมาเป็นเครื่องมือการต่อสู้ในยุคที่โลกก้าวเข้าสู่ “สงครามทางการค้า” ซึ่งใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม และระบบข้อมูลข่าวสารเป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเสียเปรียบ

สุวรรณ ไตรมาลัย และ รัชเกล้า ศรีบุญโฮม เขียนไว้ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันที 31 สิงหาคม 2545 เรื่อง “ปกเปิดโลก กลุ่มเอ็นจีโออาชีพ เพื่อเกาะกินหรือช่วยเหลือชาวบ้านยากจน” ความตอนหนึ่งว่า “จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรเอ็นจีโอของนักวิชาการ และผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเอ็นจีโอนั้น เริ่มแรกองค์กรเอ็นจีโอเป็นกลุ่มชาวบ้านที่ตั้งกลุ่มกันขึ้นมาเพื่อปกป้องชาวบ้านไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคมและต่อมาได้ขยายแตกสาขาออกกว้างใหญ่เป็นหลายก๊ก หลายกลุ่ม มีทั้งกลุ่มดีและกลุ่มเลวปะปนกันอยู่ในสังคม เพราะเริ่มมีผลประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาเกี่ยวข้อง มีเรื่องของผู้หวังอำนาจต้องการเป็นใหญ่เข้ามาสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นในกลุ่มของตน และในโลกนี้ได้แบ่งกลุ่มของเอ็นจีโอออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มยุโรป สหรัฐอเมริกา และเอเชีย ทั้ง 3 กลุ่มนี้เกิดการแข่งขันกันอย่างรุนแรงในเรื่องของการค้าและความเป็นมหาอำนาจ สร้างความมั่นคงในชาติ และใช้เม็ดเงินอัดฉีดองค์กรเอ็นจีโอพร้อมกับให้องค์กรนี้ป้อนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ทราบตลอดเวลา โดยพุ่งเป้าไปยังคนในชาติที่ด้อยพัฒนา รับเอานโยบายของประเทศที่ได้เปรียบ หรือประเทศที่มุ่งหาผลประโยชน์จากกลุ่มคนนั้นๆ ไปปฏิบัติให้ประเทศที่ด้อยพัฒนาที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายตกเป็นทาสของประเทศมหาอำนาจ ไม่สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเอง ต้องพึ่งพาประเทศที่มีความเจริญกว่าตลอดไป โดยแฝงมาในรูปของการทำประโยชน์ให้กับประเทศนั้นๆ อ้างเหตุผลทางวิชาการต่อต้านการพัฒนาสิ่งต่างๆ ไม่ให้ประเทศเหล่านั้นยืนหยัดด้วยตนเองถ้าหากไม่พึ่งพาประเทศที่อุดหนุนอยู่เบื้องหลังเอ็นจีโอนั้นๆ หรือพูดง่ายๆ คือ ประเทศที่ให้เงินอัดฉีดเอ็นจีโอนั้นเอง โดยอาศัยผู้ที่ด้อยความรู้เป็นเครื่องมือต่อรอง พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายที่เป็นปีกแผ่นเพิ่มมากขึ้น และเมื่อกลุ่มเอ็นจีโอเหล่านั้นรับเงินอัดฉีดมาแล้วจะต้องทำตามนโยบาย จึงจำเป็นต้องหากิจกรรมทำ ถ้าไม่มีกิจกรรมทำเม็ดเงินนั้นจะถูกเรียกคืน

การแข่งขันของกลุ่มเอ็นจีโอทั้ง 3 กลุ่ม ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับมีสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่อุบัติขึ้นในโลกเป็นชนวน หรือเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง

เช่น กรณีกลุ่มเอ็นจีโอในยุโรปโจมตีกล่าวหาว่า ผลผลิตทางการเกษตรที่เป็น GMOs (ตัดต่อสารพันธุกรรม) เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เป็นผลให้ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศแรก ที่ผลิตสินค้าเกษตร GMOs ได้รับผลกระทบอย่างมาก ขณะเดียวกันกลุ่มเอ็นจีโอในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็เคลื่อนไหวโจมตีสินค้าปศุสัตว์ของประเทศในยุโรปว่ามีอันตรายจากโรคสมองฝ่อ ทำให้ยุโรปซึ่งส่งออกเนื้อสัตว์ ได้รับความเสียหายอย่างมหาศาล ซึ่งทั้ง 2 กรณีนี้ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะเรื่องของ พืช GMOs ที่มีการคัดค้านตลอดมาจนถึงขณะนี้

4.3 กิจกรรมและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน

ปัจจุบันสังคมโลกได้รู้จักหรือรับรู้ ถึงบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน หรือเอ็นจีโอมากขึ้นด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร และสื่อมวลชนต่างๆ ที่มีความรวดเร็วและครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางเป็นโลกาภิวัตน์ เช่น บทบาทของกลุ่ม สันติภาพเขียว หรือ Green Peace ที่เคลื่อนไหวต่อต้านคัดค้านในเรื่องต่างๆ มากมาย เช่น ต่อต้านการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ของรัฐบาลฝรั่งเศส เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องทะเลของทวีปออสเตรเลีย นอกจากนี้ยังมีองค์กรเครือข่ายแม่น้ำระหว่างชาติ (International Rivers Network) และคณะกรรมการเขื่อนโลก (The World Commission on Dams) เป็นองค์กรที่มีหน้าที่หลักในการศึกษาทบทวนผลกระทบของโครงการเขื่อนทั้งในรายการและทั้งลุ่มแม่น้ำต่างๆ ทั่วโลก

บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนมีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมสิ่งซึ่งเป็นความต้องการของมวลมนุษยชาติเกือบทุกด้าน อย่างไรก็ตามแม้มีบทบาทและกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ จะแตกต่างกัน แต่โดยลักษณะของการเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนแล้วจะมีองค์ประกอบเหมือนกันคือ

- มีความเป็นองค์กร (Organization)
- เป็นองค์กรของเอกชนที่อิสระจากรัฐ (Private)
- ไม่มีกิจการหรือประกอบธุรกิจที่แสวงหากำไร (Non-profit distributing)
- มีการบริหารงานด้วยตนเอง (Self governing)
- ผู้ที่เป็นสมาชิก คือ ผู้ที่อาสาสมัครเข้ามาทำงาน (Voluntary) ไม่ยึดกฎระเบียบที่บังคับใช้กับสมาชิก เช่น ค่าตอบแทน เวลาการทำงาน เป็นต้น

องค์กรพัฒนาเอกชนทั่วโลกให้ความสนใจต่อวิกฤตการณ์ของรัฐ ซึ่งในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา มีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในทุกส่วนของโลก ทั้งนโยบายด้านสวัสดิการสังคม การเมืองการปกครอง ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ และความปลอดภัยของมนุษยชาติ นโยบายด้านเศรษฐกิจที่เน้นระบบตลาด ประเด็นเหล่านี้คือสิ่งที่องค์กรพัฒนาเอกชนทั่วโลกให้ความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนในการเสนอความคิดเห็นและเรียกร้องให้รัฐดำเนินการตามข้อเสนอ

4.4 รูปแบบขององค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศ

รูปแบบขององค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศ ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมาย ระดับของการพัฒนาและระดับของการกระจายอำนาจ ดังนี้

- ระบบกฎหมาย (Legal System) รูปแบบขององค์กรพัฒนาเอกชนแตกต่างกันตามประเทศที่มีระบบกฎหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ ประเทศที่อยู่ในระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ฮังการี และญี่ปุ่น ซึ่งกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชนแยกกันคนละส่วน ทำให้สิทธิและข้อผูกพันตามสัญญาของบุคคล และสถาบัน ไม่ได้กำหนดรวมกันไว้ในกฎหมายมหาชน ซึ่งแตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี สถาบันเอกชนสามารถเรียกร้องเพื่อทำงานด้านสาธารณประโยชน์ได้ เปรียบเสมือนเป็น “สิทธิ” ที่สามารถทำได้

- ระดับของการพัฒนา (Level of development) ระดับการพัฒนาของประเทศสามารถแยกประเภทขององค์กรพัฒนาเอกชน ได้เนื่องจากเมื่อเศรษฐกิจเติบโตขึ้นจำนวนและบทบาทของสังคมก็เพิ่มขึ้นด้วย เกิดการสร้างองค์กรทางสังคมใหม่ขึ้นตามมา ดังนั้นจึงทำให้มีองค์กรพัฒนาเอกชนเกิดขึ้นในสังคมมากขึ้นและระดับของบทบาททางสังคมมีมากขึ้นตามมา นอกจากนี้กลุ่มสายอาชีพชนชั้นกลางมีความสามารถและกำลังในการก่อตั้งมากยิ่งขึ้น เมื่อองค์กรชนชั้นกลางเข้มแข็งก็ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้มแข็งไปด้วย รูปแบบการสื่อสารสมัยใหม่ก็มีส่วนทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนสามารถจัดการและเคลื่อนไหวได้รวดเร็วขึ้น ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีโอกาสดำเนินธุรกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว เมื่อเป็นดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับว่าองค์กรพัฒนาเอกชนจะอยู่ในประเทศที่มีระดับการพัฒนาระดับใด

- ระดับของการกระจายอำนาจ (Degree of centralization) โครงสร้างขององค์กรพัฒนาเอกชน มีผลมาจากระดับของการกระจายอำนาจการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลประเทศทางด้านโครงสร้างการเมืองและสถาบันขั้นพื้นฐาน หากรัฐบาลมีโครงสร้างรวมอำนาจไว้ส่วนกลางมาก ก็ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนมีโครงสร้างสำหรับทำกิจกรรมน้อย ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีความแตกต่างกันไปตามระดับของการกระจายอำนาจของประเทศที่ตนอยู่

โดยสรุป คือ รูปแบบขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศที่มีการพัฒนามากมีการกระจายอำนาจมาก กฎหมายมักจะเอื้อต่อการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนมาก ถึงขั้นที่รัฐบาลอาจให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณเลยทีเดียว ในทางตรงข้ามในประเทศที่ด้อยพัฒนา หรือกำลังพัฒนา รัฐบาลส่วนใหญ่จะเป็นผู้กุมอำนาจและมักจะต่อต้านการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน เพราะไม่ต้องการให้ใครขัดขวางการดำเนินงานของรัฐ

5. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยและต่างประเทศ

5.1 ความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยและต่างประเทศ

ในจำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีอยู่ในประเทศไทยขณะนี้ มีทั้งองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง และองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และเคลื่อนไหวคัดค้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นส่วนใหญ่

ความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนภายในและนอกประเทศเป็นไปในลักษณะของการเป็นเครือข่ายการทำงาน ที่องค์กรพัฒนาเอกชนภายในประเทศจะรับแนวทางการดำเนินงาน หรือนโยบายรวมทั้งงบประมาณในการดำเนินงานมาจากองค์กรแม่

การวางแผนเครือข่ายการทำงานในลักษณะนี้มักจะเกิดจากองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศมหาอำนาจ สร้างเครือข่ายการดำเนินงานในประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน หรือแทรกแซงการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่องค์กรต้องการ ในข้อเขียนเรื่อง “แกะรอยเอ็นจีโอ” ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ประจำวันอังคารที่ 14 พฤศจิกายน 2543 กล่าวถึงประเทศมหาอำนาจอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา มีความประสงค์จะจัดระเบียบโลกใหม่ โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ 4 ประการคือ

- 1) โลกทั้งโลกต้องเป็นประชาธิปไตย
- 2) ประเทศต่างๆ ต้องเคารพในสิทธิมนุษยชน
- 3) โลกทั้งโลกต้องอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) โลกทั้งโลกต้องมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

เพื่อให้ความประสงค์นี้บรรลุผล ประเทศสหรัฐอเมริกาขอมทุ่มทุน 4,000 ล้านดอลลาร์ในรูปแบบของกองทุน มูลนิธิ ต่างๆ ให้กระจายออกไปทำงานอยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย แต่การไปทำงานเป็นเครือข่ายในประเทศต่างๆ นั้นได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในหมู่ประชาชน เจ้าของประเทศ เพราะองค์กร กองทุน มูลนิธิ ต่างๆ เข้าไปเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ในสังคมให้เกิดอย่างรวดเร็ว จนประชาชนอาจรับมือไม่ได้

นอกจากการจัดระเบียบโลกซึ่งเป็นความประสงค์ของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว ยังมีตัวอย่างของเครือข่ายการทำงานที่ถูกกำหนดมาจากประเทศมหาอำนาจอื่นอีก ดังข้อเขียนของนาวาอากาศตรี ประสงค์ สุ่นศิริ ในหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับวันพุธที่ 9 สิงหาคม 2543 เรื่อง “เป็นไทยอย่าใจเทศ” กล่าวว่า กระแสการรื้อเขื่อนและทูปเขื่อนทิ้ง เป็นกระแสที่มาจากฝรั่ง ซึ่งเห็นว่าเขื่อนที่อยู่ในโลกไม่มีประโยชน์ น้ำในแม่น้ำควรไหลได้อย่างอิสระ ทั้งนี้เพราะฝรั่งได้ใช้ประโยชน์จากเขื่อนที่ตนสร้างขึ้นอย่างเต็มที่แล้ว ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบันประเทศไทยของตนได้ก้าวหน้ามากขึ้น ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเขื่อนในการสร้างพลังงานอีกต่อไป

จึงชักชวนให้ใครๆ ทบเขื่อนทิ้ง หันไปใช้เทคโนโลยีอย่างอื่นที่ตนสร้างขึ้นแทน โดยเฉพาะเทคโนโลยีจากพลังงานนิวเคลียร์

แนวความคิดดังกล่าวจึงเป็นที่มาขององค์กรเครือข่ายแม่น้ำระหว่างประเทศ (International Rivers Network) และ คณะกรรมการเขื่อนโลก (The World Commission on Dams) คณะกรรมการเขื่อนโลกเป็นองค์กรอิสระภาคเอกชน ซึ่งก็คือเอ็นจีโอฝรั่งเศสนั่นเอง มีสำนักงานตั้งอยู่ที่เมืองเคปทาวน์ ประเทศแอฟริกาใต้ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2541 โดยมีผลมาจากการประชุมผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อนที่เมืองคิวิริทึบา ประเทศบราซิล เมื่อเดือนมีนาคม 2540

เงินทุนได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนและองค์กรเงินทุนนานาชาติบางองค์กร ผู้ให้การสนับสนุนเงินทุนหลักมาจาก เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ หน้าที่หลักได้แก่ การศึกษาผลกระทบของโครงการเขื่อนทั้งในรายการและทั้งลุ่มแม่น้ำต่างๆ ทั่วโลก ทั้งนี้มีผู้แทนร่วมเป็นกรรมการจากหลายชาติ เช่น แอฟริกาใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย บราซิล อังกฤษ เยอรมนี สวิตเซอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา และไนจีเรีย

คณะกรรมการเขื่อนโลก มีการประชุมไปแล้ว 2 ครั้งด้วยกัน คือ ครั้งที่ 1 ที่กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา เมื่อเดือนพฤษภาคม 2542 และ ครั้งที่ 2 ที่เมืองเคปทาวน์ แอฟริกาใต้ เมื่อเดือนกันยายน 2542

การประชุมครั้งที่ 2 ที่แอฟริกาใต้ดังกล่าวที่ประชุมได้มีมติให้คณะกรรมการดำเนินการศึกษาทบทวนตรวจสอบลุ่มน้ำและเขื่อนต่างๆ เป็นรายกรณีรวม 100-200 เขื่อนในประเทศต่างๆ เพื่อหาข้อมูลด้านผลกระทบต่างๆ

แม่น้ำโขงเป็นลุ่มน้ำหนึ่งในเป้าหมายของฝรั่งเศส “ได้มีการหยิบยกปัญหาเขื่อนปากมูลที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ขึ้นมาพิจารณาด้วย โดยให้เขื่อนปากมูลเป็น 1 ในเขื่อนหลักในการทำงานขอคณะกรรมการเขื่อนโลก เอ็นจีโอไทยรับงานนี้มาทำ ฝรั่งเศสว่าไม่มีประโยชน์ เอ็นจีโอไทยก็ว่าไม่มีประโยชน์ ฝรั่งเศสควรรื้อทิ้ง เอ็นจีโอไทยก็ว่าควรรื้อทิ้ง ฝรั่งเศสบอกว่าให้คืนแม่น้ำสู่ธรรมชาติ เอ็นจีโอไทยก็ว่าให้คืนแม่น้ำสู่ธรรมชาติ ให้แม่มูลมันยืน

คณะกรรมการเขื่อนโลกก็ดี องค์กรเครือข่ายแม่น้ำนานาชาติก็ดี ถ้าจะว่าไปแล้วองค์กรเหล่านี้เป็นเพียงภาคเอกชนที่เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนเพียงกลุ่มเล็กๆ วิชาชีพขององค์กรไปเคลื่อนไหวสร้างกระแสในระดับนานาชาติ และชอบอ้างเสมอว่าข้อเสนอหรือข้อคิดเห็นของตนเป็นสิ่งถูกต้อง ผู้อื่นจะต้องปฏิบัติตามเสมอไป โดยเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลของประเทศนั้นๆ ให้ปฏิบัติตามคำเรียกร้องของกลุ่มตนด้วยโดยไม่รับฟังความเห็นหรือข้อเท็จจริงอะไรทั้งนั้น

มีข้อมูลที่แสดงถึงความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนของไทยกับองค์กรพัฒนาเอกชนของต่างประเทศที่สะท้อนออกมาในรูปของแนวความคิด และวิธีการดำเนินงานที่แสดงอย่างชัดเจนว่าเป็นนโยบาย หรือแนวคิดที่มาจากแหล่งหรือองค์กรเดียวกัน โดยดำเนินงาน

ในฐานะองค์กรเครือข่าย ซึ่งความเชื่อมโยงดังกล่าวอาจจะรวมไปถึงการสนับสนุนทางด้านงบประมาณการดำเนินงานจากองค์กรแม่ด้วย

ข้อมูลดังกล่าวเป็นสาระสำคัญจากจดหมายของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเขื่อนปากมูล และเขื่อนราษีไศล ในกรงวอชิงตัน ดี.ซี. ซึ่งมีถึงเอกอัครราชทูตไทยประจำกรงวอชิงตัน ดี.ซี. สนับสนุนการชุมนุมเรียกร้องของชาวบ้านเขื่อนปากมูล และชาวบ้านเขื่อนราษีไศลที่ขอให้ทางราชการเปิดประตูระบายน้ำหน้าเขื่อนทั้ง 2 แห่ง เป็นการถาวร โดยอ้างว่าการสร้างเขื่อนดังกล่าวเป็นการทำลายสภาพนิเวศของลำน้ำมูล โดยเฉพาะแหล่งประมง การสร้างเขื่อนไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ การเปิดประตูระบายน้ำตามข้อเรียกร้องของชาวบ้านจะเป็นการคืนทรัพยากรสัตว์น้ำให้กับ ลำน้ำมูลให้เป็นแหล่งประมงของชาวบ้านกว่า 40,000 คน และทำยจดหมายฉบับดังกล่าวยังเรียกร้องมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ความรุนแรงกับชาวบ้านผู้ชุมนุมประท้วงด้วย

สาระของจดหมายฉบับนี้สอดคล้องกับข้อเรียกร้องของสมัชชาคนจนเกี่ยวกับเขื่อนปากมูล ที่เสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 3 ข้อ ดังนี้

1. เปิดบานประตูระบายน้ำทั้ง 8 บานอย่างถาวร
2. พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแก่งหินต่าง ๆ ในแม่น้ำมูล
3. พื้นฟูชีวิตและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล โดย
 - 3.1 ย้ายค่าเสียโอกาสในการประกอบอาชีพประมงเป็นเวลา 8 ปี (ครอบครัวละ 576,000 บาท)
 - 3.2 ย้ายค่าเสียโอกาสในการใช้ทรัพยากรสองฝั่งแม่น้ำมูลเป็นเวลา 8 ปี (ครอบครัวละ 432,000 บาท)
 - 3.3 ย้ายค่าน้ำอุปโภค บริโภค จากการที่ไม่สามารถใช้น้ำในแม่น้ำมูลเป็นเวลา 8 ปี (ครอบครัวละ 9,600 บาท)
 - 3.4 ในการฟื้นฟูสุขภาพของครอบครัวผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนให้มีสวัสดิการรักษายาบาลตลอดชีวิต
 - 3.5 ให้จัดตั้งสถาบันฟื้นฟูภูมิปัญญาลุ่มน้ำมูลเพื่อสานภูมิปัญญาของชุมชนที่ขาดการถ่ายทอดมาตั้งแต่หลังสร้างเขื่อน
 - 3.6 ให้พักชำระหนี้สถาบันการเงินของครอบครัวที่ได้รับผลกระทบเป็นเวลา 8 ปี
 - 3.7 ชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการเผาหมู่บ้านแม่มนเมื่อวันที่ 19-20 พฤศจิกายน. 2543
 - 3.8 การดำเนินคดีกับชาวบ้านที่ผ่านมาทั้งหมดให้ยกเลิกทันที

จากข้อเรียกร้องตามแผนฟื้นฟูดังกล่าวหากรัฐบาลดำเนินการคงต้องใช้งบประมาณจำนวนมหาศาล

ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับประจำวันวันที่ 12 เมษายน 2545 มีข้อเขียนเรื่อง “เอ็นจีโอไทย กับบทบาทในสังคมปัจจุบัน” เขียนโดย สร อักษรสกุล กล่าวถึง กลุ่มขององค์กรพัฒนาเอกชน ระหว่างประเทศที่มีเครือข่ายขององค์กรอยู่ในประเทศไทยว่า กลุ่มองค์กรเหล่านี้มีองค์กรแม่อยู่ที่ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น องค์กรแคร้ นานาชาติ ประเทศไทย ที่มีองค์กรอยู่ในสหรัฐอเมริกา มูลนิธิพีรด์ เอส บัค สหรัฐอเมริกา Y.M.C.A (Young Men Christian Association) F.H.I (Family Health International) และที่เข้ามาในประเทศไทยล่าสุดคือ กรีนพีซ (Green Peace) ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีทั้งที่เข้ามาสนับสนุนหรือร่วมมือกับเอ็นจีโอในประเทศไทย และที่เข้ามาทำกิจกรรมเอง โดยการ จัดจ้างคนในประเทศนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ โดยบุคคลระดับหัวหน้ายังคงเป็นชาวต่างประเทศที่องค์กร แม่ส่งเข้ามา งบประมาณส่วนมากมาจากองค์กรแม่ในต่างประเทศและส่วนมากได้ทุนมาจากการ ธารนงค์รับบริจาค

องค์กรระหว่างประเทศเหล่านี้ทุกองค์กรจะต้องได้รับอนุญาตในการเข้ามาตั้ง และทำงาน ในประเทศจากกรมวิเทศสหการ หน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีก่อนทั้งสิ้น กรมวิเทศสหการ จะเป็นผู้ดูแลควบคุมการทำงาน รวมทั้งการอนุญาตให้คนต่างชาติขององค์กรนั้นมาพำนัก เพื่อทำงานตามวัตถุประสงค์ที่ขอมาดด้วย ระยะเวลาสั้นๆ มานี้้องค์กรระหว่างประเทศหรือเอ็นจีโอ เหล่านี้ จะหันมาจ้างคนไทยเป็นหัวหน้างานมากขึ้น นัยว่าเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายด้วย เพราะจ้างคนไทย ถูกกว่าจ้างฝรั่งมาก แต่ได้ผลงานเท่ากันหรือบางทีก็มากกว่า

คนที่ทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน หรือเอ็นจีโอส่วนมากจะเข้ามาทำงานด้วยใจรัก ด้วยอุดมการณ์ ซึ่งส่วนมากเป็นคนหนุ่มคนสาวที่เพิ่งจบมาจากมหาวิทยาลัย มีบ้างเหมือนกันที่ ลาออกจากราชการ บางคนออกมาจากองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นที่อาจจะลดคนลง หรือโครงการที่ทำ อยู่จบสิ้นลงหรือเป็นเพราะต้องการเปลี่ยนงานใหม่ บางคนทำอยู่หลายปี บางคนได้เด้ามาจาก เจ้าหน้าที่ธรรมดาจนเป็นหัวหน้าองค์กรนั้น ซึ่งคนประเภทนี้จะมีประสบการณ์ในการทำงานสูงมาก ตลอดจนมีความสามารถในการเขียนโครงการเสนอแหล่งทุนทั้งในและต่างประเทศเข้ามา ดำเนินงาน ซึ่งทุนที่ได้จากต่างประเทศนั้นส่วนมากได้มาโดยไม่มีเงื่อนไขของแหล่งทุนหรือ ผู้บริจาค (Donor) แต่อย่างใด ในขณะที่บางคนจะแยกมาตั้งองค์กรของตนเองขึ้นมา เริ่มจากเป็น องค์กรเล็กๆ และค่อยๆ ใหญ่ขึ้น ซึ่งมีทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน

อย่างไรก็ตามทุกวันนี้บางคนที่ไม่มีความเข้าใจในอุดมการณ์และแนวทางการทำงานของ เอ็นจีโอ แต่มักอ้างว่าตนเองเป็นเอ็นจีโอ โดยอาศัยช่องทางเข้ามาในเส้นทางนี้เพื่อผลประโยชน์ของ ตนเองและพวกพ้อง จึงเป็นเหตุให้เอ็นจีโอถูกคนในสังคมส่วนหนึ่งมองในแง่ลบเสมอมาจนคำว่า เอ็นจีโอกลายเป็นคำที่มีความหมายในทางไม่ดี คือ ต้องเป็นพวกที่จะต้องคัดค้านทุกเรื่องทุก โครงการ ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่ เพราะหากภาครัฐหรือแม้แต่ภาคเอกชนที่เป็นผู้ลงทุนดำเนินโครงการ ด้วยความโปร่งใส และให้ประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วม (Participation) อย่างแท้จริง

แล้วตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญฉบับปัจจุบันที่กำหนดไว้หลายมาตราเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ และมีส่วนร่วมกับการดำเนินโครงการของรัฐบาลหากเป็นอย่างนี้แล้วการต่อต้านก็จะไม่น่าเกิดขึ้น โดยปราศจากเหตุผล

จากตัวอย่างที่นำมาเสนอข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนภายในประเทศกับองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ ว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในลักษณะของการเป็นเครือข่ายการทำงานเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะองค์กรพัฒนาเอกชนของต่างประเทศนั้นจะเข้ามาในประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม สิ่งหนึ่งที่สะท้อนออกมาจากการปฏิบัติงานขององค์กรแต่ละองค์กรคือ ต้องสนองตอบนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรแม่ ต้องปฏิบัติตามกรอบหรือแนวทางที่องค์กรแม่กำหนดไว้ และที่สำคัญคือต้องสร้างผลงานให้ปรากฏเพื่อจะได้รับเงินสนับสนุนในการดำเนินงานในปีต่อไป หรือในโครงการต่อไป

5.2 องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศกับระเบียบข้อบังคับของไทย

การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย จะอยู่ภายใต้การดูแลของกองงานคนต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน โดยมี “ระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยการเข้ามาดำเนินงานขององค์กรเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ. 2541” เป็นบทกำหนดการปฏิบัติ มีสาระสำคัญโดยสรุปคือ

องค์กรเอกชนต่างประเทศในที่นี้ หมายถึง สถาบัน องค์กร สมาคม มูลนิธิ หรือนิติบุคคล หรือกลุ่มบุคคลต่างประเทศที่เป็นเอกชน หรือที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลต่างประเทศ ซึ่งลักษณะของการเข้ามาดำเนินงานมี 3 ลักษณะ คือ

- 1) การขอจัดตั้งสำนักงานในประเทศไทย
- 2) การส่งผู้แทนเข้ามาดำเนินงานในประเทศไทย
- 3) การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เช่น สนับสนุนทางการเงิน การประชุมสัมมนา นิทรรศการ การบริจาค การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ คุรุภัณฑ์ และเทคโนโลยี หรือการช่วยเหลือสนับสนุนใดๆ แก่บุคคล กลุ่มบุคคล นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ทั้งในประเทศไทย และประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค

จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการดำเนินงานขององค์กรเอกชนต่างประเทศ ขึ้นมาคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาอนุญาตการเข้ามาดำเนินงานขององค์กรเอกชนต่างประเทศ พิจารณาการจัดตั้งสำนักงานหรือสำนักงานภูมิภาคในประเทศไทย พิจารณาลักษณะงานและจำนวนบุคลากรที่จะทำงานให้องค์กรเหล่านั้น พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ข้อปฏิบัติสำหรับการดำเนินงาน

ในการพิจารณาของคณะกรรมการนั้น ต้องคำนึงถึงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ วัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานขององค์กรนั้นๆ ทั้งนี้ได้ระบุไว้ในหมวด 2 ของระเบียบดังกล่าวเกี่ยวกับ “การดำเนินงานของ

องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ’ ว่า องค์กรเอกชนต่างประเทศที่จะขอเข้ามาดำเนินงาน ต้องไม่มุ่งหวังผลกำไร หรือหวังผลทางการเมือง ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือ หรือพัฒนาแก่บุคคล กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคล หรือส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลไทย โดยเฉพาะในส่วนที่ขอเข้ามาดำเนินงานในประเทศไทยและขอจัดตั้งสำนักงานภูมิภาคนั้น ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการดำเนินงานขององค์กรเอกชนต่างประเทศว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้ามาดำเนินงานขององค์กรเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย และการจัดตั้งสำนักงานภูมิภาคในประเทศไทย พ.ศ. 2543 ได้ระบุไว้ว่า

“องค์กรเอกชนนั้น ต้องเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายของประเทศภูมิลำเนา ไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรหรือมุ่งผลทางการเมือง มีกิจกรรมและการดำเนินงานไม่เป็นภัยต่อความมั่นคง ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่มีประวัติพฤติกรรม หรือมีการเสนอโครงการดำเนินกิจกรรมในประเทศไทยที่จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศอื่น มีวัตถุประสงค์ในด้านการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ สังคมและวิชาการแก่ประเทศไทย ซึ่งมีแนวทางให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาและความมั่นคงของรัฐบาลไทย อำนวยประโยชน์อย่างคุ้มค่าแก่ประเทศไทย ทั้งนี้จะต้องมีการแสดงฐานะทางการเงิน งบประมาณ รายได้ และแหล่งที่มา รวมทั้งงบประมาณ ความช่วยเหลือที่จะจัดสรรสำหรับการดำเนินงานในประเทศไทย ยอมรับและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของรัฐบาลไทยและอยู่ภายใต้กฎหมายของไทยในการนำข้อมูลต่างๆ ของประเทศไทย ไปใช้ประโยชน์ หรือเผยแพร่ในต่างประเทศจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน”

สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินหรืออื่นๆ นั้น ในระเบียบดังกล่าวได้ระบุคุณสมบัติขององค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านั้นไว้เช่นเดียวกับกับองค์กรที่เข้ามาดำเนินการ หรือจัดตั้งสำนักงานสาขา และได้ระบุคุณสมบัติของผู้รับความช่วยเหลือไว้ด้วยว่า

- ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย มีถิ่นฐานในประเทศไทย หากเป็นกลุ่มบุคคล จะต้องเป็นนิติบุคคล หรือจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายระเบียบของไทย
- มีการดำเนินงานที่ไม่แสวงหาผลกำไร หรือหวังผลทางการเมือง
- กิจกรรมและการดำเนินงานต้องไม่เป็นภัยต่อความมั่นคง ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- มีกิจกรรม และการดำเนินงานที่เป็นการช่วยเหลือ และพัฒนาสังคมเพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นของกลุ่มเป้าหมายในประเทศไทย
- เงิน หรือ ผลประโยชน์อื่นๆ ที่ได้รับความช่วยเหลือต้องใช้จ่ายให้ตรงตาม วัตถุประสงค์ และอยู่ในกรอบของแผนงาน และโครงการเท่านั้น

5.3 องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่เข้ามามีกิจกรรมอยู่ในประเทศไทย

จากข้อมูลของ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เมื่อเดือน มิถุนายน 2544 ระบุว่า

- 1) มีองค์กรเอกชนต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาดำเนินการในประเทศไทย จำนวน 20 องค์กร
- 2) องค์กรเอกชนต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาจัดตั้งสำนักงานภูมิภาคในประเทศไทย จำนวน 15 องค์กร
- 3) องค์กรที่ไม่ได้เข้ามาดำเนินการเอง แต่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในด้าน การเงิน และอื่นๆ จำนวน 6 องค์กร ดังตาราง

ตารางที่ 1 องค์กรเอกชนต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาดำเนินการในประเทศไทย

ลำดับที่	ชื่อองค์กร	สำนักงานใหญ่	วัตถุประสงค์
1	องค์กร แตร์ เด โซมบ์ (Terre Des Hommes)	เยอรมัน	ช่วยเหลือและพัฒนาเด็ก เยาวชน และสตรีเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยให้การสนับสนุนด้านการเงิน
2	ศูนย์อเมริกันเพื่อแรงงานนานาชาติ (American Center for International Labor Solidarity : ACILS)	สหรัฐอเมริกา	ให้การศึกษาด้านแรงงาน และการให้บริการสมาชิก เพื่อให้ ผู้นำสหภาพแรงงานมีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่ ความรับผิดชอบ และสมาชิกรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ ของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมมาตรฐาน ความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงาน
3	องค์กรคอมมูนิต้า อินคอนโทร (Comunita Incontro)	อิตาลี	ฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด
4	องค์กร ลา แชน เดอ เอสปัวร์ (La Chaîne de l' Espoir ; C.D.E.)	ฝรั่งเศส	ส่งเสริมการศึกษาโดยจัดหาทุน การศึกษาสำหรับนักเรียนยากจน ในชนบท ให้ความช่วยเหลือ ทางด้านการแพทย์แก่เด็กยากจน ทั่วไป รวมทั้งส่งเสริมและช่วยเหลือ ด้านการเงินในกิจกรรม อันเนื่องกับเด็กโดยตรง

ลำดับที่	ชื่อองค์กร	สำนักงานใหญ่	วัตถุประสงค์
5	องค์การ เพลท เอจ อินเตอร์เนชันแนล (Help Age International)	อังกฤษ	ช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
6	องค์การ เพิร์ล เอส บัค อินเตอร์เนชันแนล (ประเทศไทย) (Pearl S. Buck International Inc. (Thailand))	สหรัฐอเมริกา	เพื่อช่วยเหลือเด็กถูกรังแกในไทย-อเมริกัน เด็กไทยที่ยากจนในด้านการศึกษา การรักษาพยาบาลและสวัสดิการสังคม
7	องค์การหมู่บ้านเด็ก โสสะสากล (Children's Village International : SOS)	ออสเตรีย	ช่วยเหลือเด็กกำพร้าไร้ที่พึ่งให้มีที่อยู่อาศัย มีการศึกษาจนมีวิชาชีพเลี้ยงตนเองได้ ด้วยวิธี "ครอบครัวทดแทน"
8	องค์การ โรงเรียนสำหรับคนตาบอดเพอร์กินส์ (Perkins School for the Blind)	สหรัฐอเมริกา	เพื่อสนับสนุนให้มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยรวมทั้งรัฐบาลและองค์การเอกชนสามารถจัดบริการทางการศึกษาให้กับเด็กตาบอดและเด็กตาบอดพิการซ้ำซ้อนอย่างได้ผล
9	องค์กร แฮนดิแคป อินเตอร์ เนชันแนล (Handicap International : HI)	ฝรั่งเศส	พัฒนางานด้านกายอุปกรณ์และรองเท้าพิเศษสำหรับคนพิการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชนช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
10	องค์การ ลูเธอแรน เชิร์ช มิสซูรี ซายนอด (Lutheran Church Missouri Synod)	สหรัฐอเมริกา	ช่วยเหลือด้านการเงินแก่มูลนิธิสหทัยสมาคมศึกษาสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือผู้มีปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะเด็กไร้ที่พึ่ง
11	สถาบันภาษาศาสตร์ภาคฤดูร้อน (Summer Institute of Linguistics: SIL)	สหรัฐอเมริกา	การวิจัยและพัฒนาภาษาโดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยพายัพ

ลำดับที่	ชื่อองค์กร	สำนักงานใหญ่	วัตถุประสงค์
12	องค์การหมอไร้พรมแดน-เบลเยียม (ประเทศไทย) (Medecins Sans Frontieres-Belgium (Thailand))	เบลเยียม	เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ที่ติดเชื้อ HIV โดยการสร้างระบบการรักษาที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
13	มูลนิธิไฮน์ริค เบิลล์ (Heinrich Boell Foundation)	เยอรมัน	ให้ความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นในประเทศไทยในด้านการพัฒนาแบบยั่งยืน การฟื้นฟูระบบนิเวศวิทยา และการพัฒนาศักยภาพสตรี
14	องค์การ แชรร์ (SHARE)	ญี่ปุ่น	เพื่อพัฒนาสาธารณสุขมูลฐานแก่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการประสานงานกับสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 7 จังหวัดอุบลราชธานี
15	องค์การสยาม – แคร์ (Siam –Care)	เนเธอร์แลนด์	ให้ความช่วยเหลือแม่และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์
16	มูลนิธิเรียวไก (ประเทศไทย) (Reiyukai (Thailand) Foundation)	ญี่ปุ่น	ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมวลมนุษย์ในด้านจิตใจโดยอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรม จริยธรรม และกิจกรรมสาธารณกุศล
17	สมาคมอาสาสมัครนานาชาติแห่งประเทศไทย ญี่ปุ่น (International Volunteers Association of Japan : IVAJ)	ญี่ปุ่น	เพื่อส่งเสริม/พัฒนาการฝึกอาชีพในชุมชนแออัด พัฒนาอาชีพสตรีในชนบท โดยเน้นการส่งเสริมพัฒนาในชุมชนแออัด โดยการอบรมอาชีพ ให้เงินทุนช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ

ลำดับที่	ชื่อองค์กร	สำนักงานใหญ่	วัตถุประสงค์
18	องค์การหมอไร้พรมแดนฝรั่งเศส (Medecins Sans Frontieres-France : MSF-F)	ฝรั่งเศส	ให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์แก่ ชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพตามแนว ชายแดน และการดูแลผู้ป่วย โรคเอดส์ ที่บ้าน (จังหวัดสุรินทร์)
19	สมาคมคอปเปอร์ ดีเวลอปเมนต์ เซ็นเตอร์- เซ้าท์อีสท์ เอเชีย (Copper Development Centre-South East Asia : CDE-SEA)	สิงคโปร์	เพื่อส่งเสริมการใช้ทองแดงและวัสดุ ที่มีส่วนผสมของทองแดงอย่าง ถูกต้องและเหมาะสม โดยการ สนับสนุนการออกแบบและการ ติดตั้งที่ถูกต้องตามมาตรฐาน เพื่อความปลอดภัย รวมทั้งการจัดทำ การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมด้าน การตลาด ตลอดจนให้การ สนับสนุนด้านเทคนิคและวิชาการ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนในการผลิตและ ค่าซ่อมบำรุงทำให้เกิดความสามารถ ในการแข่งขันกันตลอดทั้งในและ ต่างประเทศได้
20	องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (World Wide Fund For Nature International) : WWF International)	สวิตเซอร์แลนด์	เพื่อหยุดยั้งการทำลายสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและการสร้างโลกอนาคต ที่มนุษย์สามารถอยู่อย่างกลมกลืน กับธรรมชาติได้ต่อไป โดยการ ปกป้องความหลากหลายของ พันธุกรรมชนิดสายพันธุ์ และระบบ นิเวศน์ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติที่มีอยู่อย่างยั่งยืนและ สนับสนุนให้ลดการบริโภคพลังงาน ลดการใช้ทรัพยากรลดมลพิษและ กากของเสีย

ตารางที่ 2 องค์กรเอกชนต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาจัดตั้งสำนักงานภูมิภาคในประเทศ
และการดำเนินงานในประเทศอื่น

ลำดับที่	ชื่อองค์กร	สำนักงานใหญ่	วัตถุประสงค์
1	สถาบันนานาชาติเพื่อการประหยัดพลังงาน (International Institute for Energy Conservation : IIEC)	สหรัฐอเมริกา	ส่งเสริมการประหยัดพลังงาน โดยการกำหนดนโยบายต่างๆ และ ให้การฝึกอบรม ให้ความช่วยเหลือ ทางด้านภาคเทคนิคแก่รัฐบาลและ ภาคเอกชนส่งเสริมการประหยัด พลังงานการใช้ไฟฟ้า และให้มีการ ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ
2	องค์การอินเตอร์ แอคท์ (Inter Act)	สวีเดน	ช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ ในประเทศกำลังพัฒนาโดยประสาน งานกับหน่วยงานของประเทศนั้น และจัดสรรเงินบริจาคที่ได้รับ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ยากจนให้สามารถ ช่วยเหลือตนเองได้
3	องค์การศุภนิมิตสากล สำนักงานภาคพื้น เอเชียแปซิฟิก (World Vision International- Asia Pacific Regional Office)	สหรัฐอเมริกา	ให้การสนับสนุนด้านการเงิน และเทคนิควิชาการแก่มูลนิธิ ศุภนิมิตแห่งประเทศไทย รวมทั้ง การจัดหาทุนทรัพย์ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล โครงการ ที่ดำเนินงานในภูมิภาคเอเชีย และ หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกตอนใต้
4	องค์การสงเคราะห์เด็กและชุมชน ไอ.ซี.เอส -เอเชีย (Internationaal Christelijk Steunfonds-Asia : I.C.S.-Asia)	เนเธอร์แลนด์	สงเคราะห์เด็กและชุมชน

ลำดับที่	ชื่อองค์กร	สำนักงานใหญ่	วัตถุประสงค์
5	องค์กร ไดอาโกเนีย (Diakonia)	สวีเดน	ให้การสนับสนุนด้านการเงิน แก่องค์กรและโครงการต่างๆ ซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา การสาธารณสุข และการบริการ ทางการแพทย์ การช่วยเหลือผู้อพยพ การพัฒนาเกษตรกรรม และวิชาการ การบรรเทาอุบัติภัยฉุกเฉิน การสนับสนุนสิทธิมนุษยชน
6	องค์การสมาชิกรัฐสภาแห่งเอเชียด้าน ประชากรและการพัฒนา (Asia Forum of Parliamentarians on Population and Development : AFPPD)	ไทย	กิจกรรมด้านวิชาการของรัฐสภา ของประเทศในภูมิภาคเอเชีย
7	มูลนิธิฮันส์ไฮเดล (Hanns Seidel Foundation-Indochina Regional Office)	เยอรมัน	พัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยให้ ความช่วยเหลือฝึกอบรมด้าน การจัดการสหกรณ์การเกษตร การส่งเสริมการผลิตผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ใหม่ การยกระดับ ความเป็นอยู่ด้วยการเพิ่มพูนรายได้
8	สถาบันคีนัน (Kenan Institute of Private Enterprise)	สหรัฐอเมริกา	สนับสนุนให้มีการร่วมมือกันทำ โครงการระหว่างสหรัฐอเมริกา และประเทศไทย ทั้งระหว่างบริษัท หน่วยงานของรัฐบาล สถาบัน ทางวิชาการ และหน่วยงาน เพื่อพัฒนาประเทศในด้านการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการปรับปรุง สิ่งแวดล้อม ไทโรคมานคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ลำดับที่	ชื่อองค์กร	สำนักงานใหญ่	วัตถุประสงค์
9	องค์การช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ของ คณะอนุชนนานาชาติ (Youth With A Mission Relief and Development : YWAM)	สหรัฐอเมริกา	เพื่อช่วยกลุ่มคนยากจนให้มีงานทำ มีรายได้ทั้งในเมืองและในชนบท ให้การช่วยเหลือและพัฒนาสังคม หาเงินทุนระหว่างประเทศ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้นำ โครงการต่างๆ ของคณะอนุชน นานาชาติ ให้การฝึกอบรมแก่ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น
10	องค์การแฟมิลี เฮลท์ อินเตอร์เนชันแนล (Family Health International : FHI)	สหรัฐอเมริกา	เพื่อให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ และให้ทุน สำหรับพัฒนาโครงการที่มีผล สัมฤทธิ์สูง เพื่อใช้ปรับปรุง การอนามัยเจริญพันธุ์ในกลุ่ม ประชากรผู้ด้อยโอกาส
11	องค์การเอเชีย พาร์ทเนอร์ชิพฟอร์ ฮิวแมน ดีเวลลอปเม้นท์ (Asia Partnership for Humen Development : APHD)	ฮ่องกง	ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ แก่โครงการช่วยเหลือในด้าน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และ เกษตรกรรมในประเทศไทย และประเทศในภูมิภาคเอเชีย
12	องค์การออกแฟม (Oxfam)	อังกฤษ	เพื่อดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย และให้ความช่วยเหลือโครงการ ขององค์กรในประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม และกัมพูชา และดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในโครงการ ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและ การพัฒนา การบรรเทาทุกข์และ ความร่วมมือในภูมิภาค

ลำดับที่	ชื่อองค์กร	สำนักงานใหญ่	วัตถุประสงค์
13	สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Pacific Asia Travel Association : PATA)	สหรัฐอเมริกา	เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวแก่สมาชิกและผู้สนใจทั่วไป โดยเป็นศูนย์กลางการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งสนับสนุนและช่วยเหลือในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
14	องค์กรแฮบิแทท ฟอร์ ฮิวแมนิตี อินเตอร์เนชันแนลอิงค์ (Habitat for Humanity International, Inc. : HFHI)	สหรัฐอเมริกา	เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความสามารถในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย โดยการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ ได้แก่ การฝึกหัดด้านการก่อสร้าง เทคนิค ทรัพยากรบุคคล และการเงิน เป็นต้น รวมถึงการรักษาไว้ซึ่งองค์กรฯ ในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยจะทำงานอย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลไทยและองค์กรเอกชนต่างประเทศในประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชีย ในการพัฒนาสังคมและลดจำนวนคนไร้ที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 3 องค์กรเอกชนไทยที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการตามระเบียบกระทรวง แรงงาน

ลำดับที่	ชื่อองค์กร	สำนักงานใหญ่	วัตถุประสงค์
1	มูลนิธิทรัพยากรเอเชีย (Asia Resource Foundation : ARF)	ประเทศไทย	เพื่อส่งเสริมสนับสนุนสมรรถภาพขององค์กรในชุมชนต่างๆ โดยการฝึกอบรมด้านการจัดการการสร้างความเป็นผู้ นำ การส่งเสริมวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ร่วมมือกับสถาบันทางวิชาการในงานวิจัยด้านนโยบายแบบยั่งยืนและแลกเปลี่ยนสาระประโยชน์โดยการจัดประชุมสัมมนาและจัดทำเอกสารเผยแพร่
2	สมาคมสมาพันธ์สหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิตในเอเชีย (Association of Asia Confederation of Credit Unions : ACCU)	ประเทศไทย	เพื่อช่วยเหลือส่งเสริมและเผยแพร่สหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิตในการพัฒนาชุมชนในทวีปเอเชีย สนับสนุนการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ออมทรัพย์สากล เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารและค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการสหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิตแก่สมาชิกผู้สนใจทั่วไป จัดฝึกอบรมในด้านการบริหารและการจัดการเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิต
3	มูลนิธิศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (Asian Disaster Preparedness Center Foundation : ADPC)	ประเทศไทย	ให้ความช่วยเหลือชุมชนและประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะประเทศไทยในการพัฒนานโยบายและศักยภาพเพื่อลดผลกระทบทางภัยพิบัติต่างๆ โดยการให้ความช่วยเหลือเทคนิค

ลำดับที่	ชื่อองค์กร	สำนักงานใหญ่	วัตถุประสงค์
			การบริหารจัดการในลักษณะโครงการ การค้นคว้าและให้ข้อมูลผ่านทางการศึกษาอย่างเป็นระเบียบ
4	มูลนิธิดวงประทีป (Duang Prateep Foundation)	ประเทศไทย	เพื่อช่วยเหลือให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนยากจน รวมทั้งการฝึกฝนวิชาชีพ และอบรมการฝีมือ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีพละนาถีมัยสมบูรณั ฯลฯ

5.4 องค์กรเครือข่ายและการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนของไทย กับองค์กรพัฒนาเอกชนของต่างประเทศที่เห็นเด่นชัด คือ การจัดตั้งองค์กรเครือข่ายในประเทศไทย เป็นสาขาคำเนินงานขององค์กรแม่ในต่างประเทศ โดยองค์กรแม่จะสนับสนุนทางด้านงบประมาณ และกำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานให้้องค์กรเครือข่าย หรือบางองค์กรของไทยจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการช่วยเหลือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลเป้าหมายในประเทศ แต่ขอรับเงินสนับสนุนจากองค์กรเอกชนหรือรัฐบาลในต่างประเทศส่วนหนึ่ง และระดมทุนหรือรับบริจาคภายในประเทศอีกส่วนหนึ่ง

การดำเนินงานในลักษณะ “เครือข่าย” ขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศ แบ่งออกเป็น 17 สาขา ได้แก่ เครือข่ายเกษตรกร เครือข่ายเด็ก เครือข่ายแรงงาน เครือข่ายชาวเขาและชนกลุ่มน้อย เครือข่ายชุมชนแออัด เครือข่ายสาธารณสุข เครือข่ายพัฒนาชุมชน เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายสื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เครือข่ายการศึกษา เครือข่ายประชาสังคม เครือข่ายคนพิการ และ เครือข่ายเอดส์

ความเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ จะดำเนินงานในลักษณะเป็นเครือข่ายองค์กรพันธมิตร แสดงบทบาทพร้อมกันในหลายองค์กร โดยร่วมมือกันเคลื่อนไหวกับกลุ่มประชาชนที่เรียกร้อง เพื่อให้มีน้ำหนักในการต่อรองและผลักดันให้เรื่องนั้นๆ ได้รับการแก้ไขโดยเร็ว การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ มักจะได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารและการเงินจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ

การดำเนินงานขององค์กรเครือข่ายที่มีบทบาทอย่างยิ่งในทางสังคม และการเมือง ได้แก่ เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายเกษตรกร เครือข่ายเด็ก เครือข่ายชุมชนแออัด และเครือข่ายแรงงาน

แหล่งเงินทุนต่างประเทศโดยเฉพาะจากองค์กรพัฒนาเอกชนของต่างประเทศที่เข้ามาช่วยเหลืองานด้านพัฒนาในประเทศไทย จะให้ผ่าน 3 หน่วยงาน คือ กรมวิเทศสหการ สำนักงานสาขาในประเทศไทยหรือผ่านสถานทูต และจากสำนักงานใหญ่ในต่างประเทศให้กับผู้ขอรับทุนโดยตรง

ลักษณะการให้การช่วยเหลือของแหล่งทุนต่างประเทศ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ให้การสนับสนุนเงินทุนแก่รัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา หรือองค์กรพัฒนาเอกชน
2. ให้การสนับสนุนเงินทุน และดำเนินโครงการพัฒนาด้วยองค์กรต่างประเทศเอง

ความช่วยเหลือขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่ให้แก่ประเทศไทย

ปีงบประมาณ 2532	มูลค่ารวม	43.37	ล้านบาท
ปีงบประมาณ 2533	มูลค่ารวม	147.81	ล้านบาท
ปีงบประมาณ 2534	มูลค่ารวม	47.34	ล้านบาท
ปีงบประมาณ 2535	มูลค่ารวม	32.46	ล้านบาท
ปีงบประมาณ 2536	มูลค่ารวม	59.21	ล้านบาท
ปีงบประมาณ 2537	มูลค่ารวม	582.63	ล้านบาท
ปีงบประมาณ 2538	มูลค่ารวม	522.12	ล้านบาท
ปีงบประมาณ 2539	มูลค่ารวม	488.84	ล้านบาท
ปีงบประมาณ 2540	มูลค่ารวม	377.97	ล้านบาท
ปีงบประมาณ 2541	มูลค่ารวม	393.82	ล้านบาท
ปีงบประมาณ 2542	มูลค่ารวม	476.82	ล้านบาท

(ที่มา : รายงานประจำปี 2532-2542 กรมวิเทศสหการ)

6. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน

ในการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยกันเอง ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว จะมีทั้งในเชิงสนับสนุนส่งเสริม และความสัมพันธ์ในลักษณะเป็นปฏิปักษ์

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานของภาครัฐเชิงสนับสนุน

เนื่องจากการดำเนินงานของรัฐบาลในบางประการ โดยเฉพาะด้านสังคมไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากระบบราชการมีขั้นตอนมากมาย ขาดความคล่องตัว จึงไม่เอื้ออำนวยให้เข้าถึงปัญหาได้ตรงจุด องค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งเป็นกลุ่มคนผู้มีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาและมีอิสระในการดำเนินงาน จึงเข้ามาช่วยเหลือรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ด้วยการเข้าไปในจุดที่รัฐบาลเข้าไปไม่ถึง ซึ่งเป็นการเข้าไปแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้กับผู้ประสบความเดือดร้อน ความสัมพันธ์จึงเกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชน ลักษณะความสัมพันธ์เป็นดังที่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์ กล่าวไว้ในหนังสือรายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเมื่อปี 2541 ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริม นั้น เกิดขึ้นจากความเข้าใจอันดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีต่อ องค์กรพัฒนาเอกชนและผู้ร่วมงาน โดยรัฐเข้าใจถึงเป้าหมายในการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนว่าต้องการเข้ามาให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ให้กับสังคม ซึ่งจะมีผลทำให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและก็ยังเป็นการประหยัดงบประมาณและกำลังคนของรัฐในการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรเอกชนที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมจึงเกิดขึ้นโดยรัฐให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานขององค์กรพัฒนาเอกชน เช่น กองโครงการสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม หรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและมีข้อมูลอยู่ในมือได้ให้ข้อมูลเหล่านั้นแก่องค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสังคมต่อไป หรือในกรณีที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าไปทำงานในเขตชนบทก็จะมีความสัมพันธ์และได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น โดยจะทำงานร่วมกันในการพัฒนาชนบท เป็นต้น

นอกจากนี้ รัฐบาลองค์กรพัฒนาเอกชนยังมีความสัมพันธ์รูปแบบอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการดำเนินการ เช่น มีการส่งเสริมให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีบทบาทในด้านการวิจัยและพัฒนา ร่วมคิดหานโยบายในการพัฒนา รวมทั้งช่วยเหลือองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยการฝึกอบรมบุคลากรขององค์กรพัฒนาเอกชนที่จะเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาในเรื่องต่างๆ ด้วย

2) ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นการประสานงาน การประสานงานระหว่างรัฐบาลกับองค์กรพัฒนาเอกชนมีหลายด้าน เช่น การทำงานร่วมกันในชนบทในการพัฒนาสังคม การให้ความรู้แก่ชาวบ้านโดยรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนร่วมกันจัดการฝึกอบรมหรือแนะแนวการประกอบอาชีพให้กับชาวบ้าน นอกจากนี้ก็ยังมี การประสานงานกันระหว่างนักวิชาการจากภาครัฐและจากมหาวิทยาลัยที่ในปัจจุบันเข้ามาให้ความสนใจกับงานขององค์กรพัฒนาเอกชนด้วยการศึกษาวิจัยหาแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาของสังคม

ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นการประสานงานระหว่างรัฐบาลกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่เพิ่งเริ่มมีขึ้น และนับได้ว่าเป็นสิ่งที่ดีสิ่งหนึ่งในแง่การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนโดยรัฐก็คือ การแก้ไขกฎหมายหรือการตรากฎหมายใหม่ จะมีการทำประชาพิจารณ์เพื่อเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนและประชาชนที่สนใจในปัญหาบางเรื่องที่รัฐกำลังจัดทำเป็นกฎหมายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยได้เชิญตัวแทนจากองค์กรพัฒนาเอกชนไปเป็นผู้วิจารณ์ร่างกฎหมายดังกล่าวด้วย

3) ความสัมพันธ์แบบพึ่งพา เกศริน เตียวสกุล (2539) ได้ระบุไว้ในวิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2539 เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับองค์กรพัฒนาเอกชน” ว่า การพึ่งพาในที่นี้ คือ การที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้รับการสนับสนุนอุปถัมภ์จากรัฐ เช่น การได้ทุนจากรัฐบาลในการดำเนินโครงการต่างๆ ที่รัฐได้จัดเตรียมไว้แล้ว การพึ่งพาแบบนี้เห็นอยู่ทั่วไปและค่อนข้างแพร่หลาย ได้แก่ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำหน้าที่ให้บริการ หรือทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ องค์กรเหล่านี้เป็นกลุ่มที่แสดงความสัมพันธ์แบบพึ่งพาต่อรัฐและหน่วยงานของรัฐมากที่สุด

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานภาครัฐเชิงปฏิบัติ

องค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากไม่น้อยที่มีลักษณะการทำงานที่ต่อต้านคัดค้านนโยบายและการดำเนินงานของรัฐ ขณะเดียวกันก็จะเคลื่อนไหวโดยการสนับสนุนขบวนการทางสังคมสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชน โดยเฉพาะในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐ สร้างอิทธิพลในท้องถิ่นเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ขูครีเอตาเปรียบประชาชน สร้างความเดือดร้อนต่างๆ ให้กับประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชนก็จะปลุกเร้าให้ประชาชนรวมกันต่อต้านอิทธิพลดังกล่าว หรือกรณีที่รัฐปกครองแบบเผด็จการ องค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านั้นก็จะหันไปส่งเสริมให้ประชาชนรักประชาธิปไตยและต่อต้านอำนาจเผด็จการของรัฐ

จากลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า องค์กรพัฒนาเอกชนจะเป็นปฏิปักษ์ต่อโครงสร้างลักษณะและแบบแผนของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐ และตัวข้าราชการในลักษณะของ “ความขัดแย้งทางผลประโยชน์”

อย่างไรก็ตามสามารถสรุปความสัมพันธ์ในเชิงปฏิปักษ์ ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานภาครัฐ ได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นการควบคุม เนื่องจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนจะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนและอาจก่อให้เกิดผลกระทบอันเกิดจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อประชาชนได้ รัฐจึงมีความประสงค์ที่จะเข้ามาควบคุมการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนโดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความเป็นระเบียบเป็นแบบแผนและอยู่ในระบบ

รูปแบบของการควบคุมองค์กรพัฒนาเอกชนโดยรัฐคือ ความพยายามที่จะให้องค์กรพัฒนาเอกชนได้รับการรองรับสถานะตามกฎหมายในรูปแบบของสมาคมหรือมูลนิธิ ซึ่งเมื่อองค์กรพัฒนาเอกชนได้จดทะเบียนเป็นสมาคมหรือมูลนิธิแล้ว การดำเนินการต่างๆ ก็จะอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้ทั้งหมด

ปัญหาสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนคือ องค์กรเหล่านี้ต้องการความเป็นอิสระในการดำเนินงาน อิสระในที่นี้หมายถึงอิสระในการบริหารงานและดำเนินการตามแนวความคิดของตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ในขณะที่หากองค์กรพัฒนาเอกชนจดทะเบียนเป็นสมาคมหรือมูลนิธิแล้ว การดำเนินงานต่างๆ จะต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งก็จะเกิดความไม่อิสระเท่าที่ควรในการดำเนินงาน

ลักษณะของการควบคุมอีกลักษณะหนึ่ง ถ้าดูผิวเผินอาจจะมองว่าเป็นการสนับสนุน แต่ในความเป็นจริงรัฐต้องการควบคุมมิให้องค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านั้นเป็นปฏิปักษ์ วิธีการดังกล่าว คือ การสนับสนุนงบประมาณ หรือให้ทุนในวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชน” ที่ได้อ้างไว้แล้ว ซึ่งยกตัวอย่างให้เห็นว่า องค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากที่เผชิญกับปัญหาด้านทรัพยากรและถูกชักจูงด้วยการให้ทุนสนับสนุนของรัฐบาลทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เบื้องต้นเพื่อจะได้ทำงานตามที่วางแผนไว้ แต่ในที่สุดก็พบว่า องค์กรของตนต้องพึ่งพารัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น ความเป็นอิสระขององค์กรจึงสูญเสียไป

อีกวิธีการหนึ่งที่หน่วยงานของรัฐใช้ควบคุมองค์กรพัฒนาเอกชน คือ การเอาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล วิธีการนี้ใช้มากกับสภาพทางการเมืองที่เป็นเสรีนิยมประชาธิปไตย การเอาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล เช่น การดึงองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าร่วมในคณะกรรมการพิจารณานโยบาย หรือพิจารณาร่างกฎหมาย วิธีการดังกล่าวนอกจากจะได้ความคิดและความตั้งใจในการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนนั้นแล้ว ยังเป็นการทำให้การวิพากษ์วิจารณ์และความเป็นตัวของตัวเองขององค์กรเหล่านั้นหมดไปด้วย

2) ความสัมพันธ์ในลักษณะคู่คูกคาม ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชน” ของ เกศริน เตียวสกุล อธิบายว่า เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับองค์กรพัฒนาเอกชนมีท่าทีเป็นปฏิปักษ์ รัฐบาลประเทศยากจนจะนำเอาวิธีการสร้างความเดือดร้อนยากลำบาก การข่มขู่ คุกคาม การทรมาน การโจมตีและทำร้ายมาใช้ ไม่ว่าจะป็นรัฐบาลเผด็จการหรือเสรีประชาธิปไตย

กลไกทางกฎหมาย และระเบียบกฎหมายของรัฐ ตำรวจ ทหาร หน่วยข่าวกรองของรัฐ จะเป็นกลไกในการสร้างความเดือดร้อน ข่มขู่ คุกคาม หรือโจมตีป้ายสีองค์กรพัฒนาเอกชนและสมาชิกขององค์กรเฉพาะบุคคล ที่รัฐไม่สามารถควบคุมด้วยวิธีการอื่นๆ ได้

ขณะเดียวกันในยุคสมัยที่รัฐเปิดเสรีทางความคิดเห็น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ออกมาเคลื่อนไหวก็มักจะโจมตีรัฐบาลและบุคคลในรัฐบาล หรือบุคคลที่ขัดผลประโยชน์ รวมทั้งการข่มขู่ คุกคามโดยใช้พลังประชาชนเป็นเครื่องมือเช่นเดียวกัน

จากวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ข้อมก่อกำให้เกิดความสัมพันธ์กับรัฐและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นความสัมพันธ์ 2 ด้าน คือ การสนับสนุนซึ่งกันและกัน และการต่อต้านซึ่งกันและกัน ซึ่งความสัมพันธ์ใน 2 ด้านนี้จะมีรูปแบบความสัมพันธ์ย่อยๆ ที่รัฐจะดึงให้้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้าไปพึ่งพาบประมาณจากรัฐ หรือเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานด้านการพัฒนาของรัฐ หรือการข่มขู่ คุกคามในระดับต่างๆ ทั้งนี้เพราะการทำงานของรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชนมีลักษณะแนวคิดที่แตกต่างกัน ความสัมพันธ์ทั้ง 2 ด้านนี้จะดำรงอยู่ตลอดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นลักษณะร่วมอย่างหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชนทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับภาคเอกชน

ในที่นี้ขอจำแนกภาคเอกชนออกเป็น 2 ส่วน คือ หน่วยงานภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไป ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับภาคเอกชนจะมีลักษณะเป็น 2 ด้านเช่นกัน คือ ความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุน และความสัมพันธ์ในเชิงปฏิปักษ์

1) ความสัมพันธ์ในเชิงสนับสนุน หน่วยงาน หรือผู้ประกอบการภาคเอกชนจำนวนไม่น้อยที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในรูปแบบของเงินทุนสนับสนุน หรือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน แต่การสนับสนุนในลักษณะนี้ก็จะมีผลประโยชน์แอบแฝงในแง่ของการโฆษณาสินค้า หรือโฆษณาประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของหน่วยงานหรือบริษัทภาคเอกชน ส่วนใหญ่มักจะสนับสนุนในลักษณะดังกล่าวกับองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งเป็นมูลนิธิและสมาคม ซึ่งดำเนินงานด้านสังคมสงเคราะห์ หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสินค้า หรือภารกิจของตน

สำหรับประชาชนทั่วไปมีความสัมพันธ์กับองค์กรพัฒนาเอกชนในลักษณะของการเป็นประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่องค์กรพัฒนาเอกชนนั้นๆ ต้องการทำงานด้วย ประชาชนจะสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำประโยชน์ให้กับตนเองและชุมชนด้วยการให้ความร่วมมือดำเนินงานตามแนวทางขององค์กรพัฒนาเอกชนนั้นๆ เช่น การช่วยลงชื่อคัดค้าน ช่วยเป็นพลังในการคัดค้าน หรือมีส่วนในการร่วมเดินขบวนประท้วง ช่วยเผยแพร่แนวความคิดขององค์กร

2) ความสัมพันธ์ในเชิงเป็นปฏิปักษ์ ความสัมพันธ์ในเชิงต่อต้าน หรือการเป็นปฏิปักษ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานภาคเอกชนหรือประชาชนมีเช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วความเป็นปฏิปักษ์เนื่องมาจากแนวความคิดไม่เหมือนกันและความขัดแย้งในผลประโยชน์ ตัวอย่างของความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคเอกชนที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ กรณีของบริษัทมอนซานโต้ จำกัด ของสหรัฐอเมริกา ผลิตพันธุ์ฝ้าย GMOs ออกมาจำหน่าย ถูกกลุ่มกรีนพีซและองค์กรพันธมิตรของกรีนพีซในประเทศไทยและบางประเทศต่อต้านโจมตีอย่างรุนแรง จนไม่อาจเปิดตลาดพันธุ์ฝ้าย GMOs ได้

กรณีของการคัดค้านต่อต้านการก่อสร้างเขื่อน หรือการวางท่อก๊าซ ที่เป็นกรณีค้างคาอยู่ในปัจจุบันของไทย นอกจากจะเป็นปฏิปักษ์ต่อนโยบายรัฐบาลแล้ว ยังเป็นปฏิปักษ์ต่อผู้ประกอบการซึ่งเป็นบริษัทที่รับดำเนินการในโครงการดังกล่าวด้วย

สำหรับประชาชนที่เป็นปฏิปักษ์กับองค์กรพัฒนาเอกชนในลักษณะนี้ คือ ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดขององค์กรพัฒนาเอกชน กรณีของพีช GMOs คือ นักวิจัยและเกษตรกรที่ต้องการพันธุ์พีช GMOs มาปลูกหรือกรณีของการสร้างเขื่อนและการวางท่อก๊าซ คือ ประชาชนกลุ่มที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการดังกล่าว

6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยกันเอง

องค์กรพัฒนาเอกชนจะกระจายตัวทำงานอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ พื้นที่ใดมีปัญหามากก็จะพบเห็นองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าไปปรากฏตัวทำงานมาก หรือพื้นที่ใดที่เป็นศูนย์รวมของการบริหารงานภาครัฐ เป็นศูนย์กลางทางการคมนาคม ก็จะพบเห็นองค์กรพัฒนาเอกชนปรากฏตัวอยู่มากเช่นกัน โดยเฉพาะการจัดตั้งเป็นศูนย์ประสานงานขององค์กร

การรวมตัวหรือความสัมพันธ์ขององค์กรพัฒนาเอกชนด้วยกันเอง จะมี 2 ลักษณะ คือ ร่วมมือทำงานตามประเด็นปัญหาและร่วมมือกันเพื่อประสานงานในระดับภูมิภาค กล่าวคือ องค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ พิจารณาว่าในสังคมมีปัญหาเกิดขึ้นมากมาย แต่ละองค์กรก็มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำงานช่วยเหลือสังคม ปัญหาผู้บริโภค ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาการเกษตร ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการทำงานตามภารกิจเหล่านี้ก็จะมี ความเกี่ยวข้องประสานงานกันในกลุ่มปัญหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันในลักษณะของ “องค์กรพันธมิตร”

หรือเครือข่ายภาคีความร่วมมือ ทำงานที่ตนสนใจเพื่อแก้ไขปัญหาของพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างกัน เมื่อมีปัญหารุนแรงเกิดขึ้นในเรื่องใดพื้นที่ใดก็จะรวมตัวกันหนุนช่วยวางแผน ระดมความคิด ปฏิบัติการ ตามกำลังความสามารถและทรัพยากรเท่าที่องค์กรของตนเองมีอยู่ เพื่อผลักดันภารกิจให้สำเร็จลุล่วง

ในหนังสือเรื่อง “เอ็นจีโอ นักพัฒนาระดับรากหญ้า พันธุ์ที่สังคมขาด (ไม่) ได้ ?” โดย เบญจมาศ สิริภัทร และสุรพล มุละดา (2545) กล่าวไว้ว่า “วิสัยทัศน์ของเครือข่ายภาคีความร่วมมือ คือ การช่วยแก้ไขปัญหาของผู้ยากไร้ด้วยโอกาส ยุทธศาสตร์ที่ใช้คือ การรวมตัวกันของภาคีผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อผลักดันปัญหาไปสู่การแก้ไขโดยผู้บริหารระดับต่างๆ การจัดการเครือข่ายมีอิสระ และบริหารทรัพยากรด้านการเงินและบุคลากรมีความเสมอภาคในกิจกรรมอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับชุมชน แต่ละเครือข่ายอาจมีสมาชิกมากบ้างน้อยบ้างอยู่ตามภูมิภาค บางภูมิภาคอาจมีเพียงบางเครือข่ายที่เข้าไปทำงานแก้ปัญหาบางเรื่องบางแห่งที่ไม่มีประเด็นปัญหา ก็ไม่มีเครือข่ายอยู่”

โดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน กับรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐบาล และภาคเอกชนในลักษณะต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นรูปแบบได้ 3 รูปแบบ คือ

- องค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นตัวแทนของประชาชน ในรูปแบบนี้องค์กรพัฒนาเอกชนจะเป็นตัวแทนหรือสื่อกลางในการแก้ไขปัญหาหรือ โกล่เกลี่ยปัญหาที่เกิดกับประชาชน โดยประชาชนจะเข้ามาเรียกร้องผ่านทางองค์กรพัฒนาเอกชน จากนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนจะออกมาเคลื่อนไหวแสดงบทบาท เช่น ยื่นหนังสือถึงรัฐบาล เกรงใจต่อรองกับรัฐบาล หรือจัดสัมมนาทางวิชาการ ทำการศึกษาวิจัยโครงการต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน และเผยแพร่สื่อต่างๆ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหา
- องค์กรพัฒนาเอกชนที่อยู่เบื้องหลังประชาชน ในรูปแบบนี้องค์กรพัฒนาเอกชนจะไม่เข้ามาเคลื่อนไหวหรือแสดงบทบาทโดยตรง แต่จะอยู่เบื้องหลังเน้นการสนับสนุนผลักดันให้ประชาชนเคลื่อนไหวหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ
- องค์กรพัฒนาเอกชนที่ร่วมกับประชาชน ในรูปแบบนี้องค์กรพัฒนาเอกชนจะร่วมกับประชาชนดำเนินกิจกรรมโดยองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้ให้วิชาการและประสานงานเครือข่ายองค์กรเอกชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหานั้นๆ การที่ดึงงบประมาณเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานก็เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งและสร้างพลังต่อรองกับรัฐบาลอย่างได้ผล

7. ผลกระทบจากผลงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อประเทศไทย

องค์กรพัฒนาเอกชน ดำเนินงานตามปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย ผลการดำเนินงานจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของประชาชน ถ้าประชาชนยอมรับให้การสนับสนุนเป็นส่วนใหญ่ต้องถือว่าประสบความสำเร็จ แต่ถ้าประชาชนส่วนน้อยยอมรับ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ ต้องถือว่าการดำเนินงานนั้นได้ก่อให้เกิดปัญหาว่า ความไม่สงบซ้ำซ้อนขึ้นในสังคม

ในบทความเรื่อง “ปกอกเปลือกกลุ่มเอ็นจีโออาชีพ เพื่อเกาะกินหรือช่วยเหลือชาวบ้านยากจน” ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันวันที่ 31 สิงหาคม 2545 ของสุวรรณ ไตรมาลัย กับ รัชเกล้า ศรีบุญโฮม เป็นข้อเขียนที่สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากผลงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ในมุมมองหนึ่ง โดยข้อเขียนดังกล่าวได้เกริ่นนำถึงพฤติกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนไว้ว่า

“องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทที่เห็นชัดเจน คือ คอยจับตามองความเป็นไปในการบริหารประเทศของรัฐบาลและคอยจับผิดรัฐบาลว่ามีการใช้อำนาจถูกต้องหรือไม่ บริหารงานถูกต้องหรือไม่ รังแกประชาชนและเอาไรค์เอาเปรียบประชาชนหรือเปล่า คอยเข้าข้างประชาชนผู้ถูกเอาเปรียบ นั่นคือ สิ่งที่เอ็นจีโอทำได้ดีเสมอมา แต่ถ้ามันเป็นด้วยความบริสุทธิ์อย่างนี้ตลอดไปเรื่อยๆ ก็ดี แต่ในระยะหลังเอ็นจีโอได้กลายมาเป็นเครื่องมือในการใช้ทำลายซึ่งกันและกันของประเทศมหาอำนาจทางการเงิน สร้างความได้เปรียบเสียเปรียบทางการค้า รวมไปถึงความมั่นคงของประเทศชาติ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเอ็นจีโอของนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเอ็นจีโอ นั้น เริ่มแรกเอ็นจีโอเป็นกลุ่มชาวบ้านที่รวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อปกป้องชาวบ้านไม่ให้ถูกเอาไรค์เอาเปรียบในสังคม และต่อมาได้ขยายแตกสาขาออกกว้างใหญ่เป็นหลายก๊กหลายกลุ่ม มีทั้งกลุ่มดีและกลุ่มเลวปะปนกันอยู่ในสังคม เพราะมีเรื่องของผลประโยชน์ ส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาเกี่ยวข้อง...”

ในบทความเรื่องเดียวกันนี้ยังกล่าวถึงองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยด้วยว่า “ส่วนเอ็นจีโอในประเทศไทย ณ ตอนนี้มีมากกว่า 200 กลุ่ม มีทั้งกลุ่มดีและกลุ่มเลว ที่เราว่ากลุ่มดีนั้น มีประมาณ 90% ส่วนกลุ่มเลวที่สร้างความวุ่นวายให้กับประเทศชาติอยู่บ่อยๆ มี 10% กลุ่มดีเราจะเห็นได้จากกลุ่มมูลนิธิช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ ปอเต็กตึ๊ง สภากาชาดไทย ฯลฯ ส่วนกลุ่มเลว คือ กลุ่มคนหน้าเดิมที่เป็นแกนนำมือขวาไว้ ชาวนา มีอบกษตรกร มาประท้วงรัฐบาล มีการปลุกระดมกันแหลกราฎุ เอาคนยากจนที่เขาต้องการเงินค่าชดเชย ไม่รู้จักจบสิ้น มาเรียกร้องต่อรัฐบาล เช่น การต่อต้านการสร้างเขื่อนปากมูลที่เป็นปัญหากันไม่รู้จักจบสิ้น

ผู้เชี่ยวชาญเรื่องของเอ็นจีโอมานับสิบปี ยืนยันว่าเจ้านายของเอ็นจีโอหรือเจ้าของเงินที่สนับสนุนเอ็นจีโอไม่ต้องการให้มีเขื่อน ไม่ต้องการให้ประเทศไทยพัฒนา เพราะมีเครือข่ายแม่น้ำ

โลกซึ่งมีต้นตออยู่ที่อเมริกา โดยมุ่งทำลายประเทศอื่นไม่ให้เจริญเท่าตน และมีเครือข่ายสาขาค้นตออยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการโยกโยยแบบลูกโซ่ มีการต่อต้านการสร้างเขื่อนทั่วโลกเหมือนกัน เพื่อไม่ให้ประเทศด้อยพัฒนาขึ้นด้วยตัวเองได้ ... จุดหลักก็คือ เขาไม่ต้องการให้ประเทศเราเจริญหรือเจริญได้แต่ต้องพึ่งพาเขาตลอดไป”

ข้อเขียนดังกล่าว เป็นเพียงผลกระทบส่วนหนึ่งจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งจะขอจำแนกผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

7.1 ผลกระทบด้านสังคม

องค์กรพัฒนาเอกชนในยุคแรกๆ เกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือรัฐในการแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัย เป้าหมายขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัญหาในสังคมเมือง และปัญหาในสังคมชนบท

1) ปัญหาสังคมเมือง โดยเฉพาะเมืองใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญของแต่ละภาค รวมทั้งกรุงเทพมหานครจะเป็นแหล่งดึงดูดประชาชนจากที่ต่างๆ เข้ามาประกอบอาชีพ ทำให้เมืองเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดปัญหา และสะสมปัญหาต่างๆ มากที่สุด ถ้าพึ่งรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่นไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่มากมายเหล่านั้นได้ทั่วถึง เช่น ปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กจรจัด ปัญหายาเสพติด ปัญหาหญิงขายบริการทางเพศ ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาแรงงาน ปัญหาด้านสาธารณสุข รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในเมือง เป็นปัญหาที่มีองค์กรเอกชนหลายเครือข่ายที่ทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหา เช่น เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรี ด้านเด็ก ด้านเอดส์ ด้านชุมชนแออัด ด้านแรงงาน ด้านสาธารณสุข ด้านคุ้มครองผู้บริโภค และด้านสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

2) ปัญหาสังคมชนบท กล่าวกันว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชนบทไทยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวชนบทเอง คือ เป็นชนบทที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงสภาพจากชนบทเป็นอย่างอื่นได้ เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถที่จะเข้าไปพัฒนาสร้างความเจริญทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับชนบทเหล่านั้น องค์กรพัฒนาเอกชนหลายๆ ประเภทจึงเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาชนบท โดยเฉพาะ เช่น ปัญหาเรื่องการพัฒนาอาชีพ ปัญหาด้านสาธารณสุข การศึกษา รวมทั้งปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาชนบทนั้น จะทำงานร่วมกับชาวชนบทในลักษณะที่เป็นการกระตุ้นหรือเสริมสร้างศักยภาพของชาวชนบท โดยองค์กรพัฒนาเอกชนจะช่วยทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ คิด ทำ แก้ปัญหา และเข้าไปร่วมทำงานกับชาวชนบทในการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมทั้งเน้นในเรื่องการพัฒนาชุมชนและการสร้างผู้นำชุมชนด้วย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ในการช่วยเหลือแก้ปัญหาสังคมเมือง และสังคมชนบท ในลักษณะต่างๆ ดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

ผลกระทบเชิงบวก

องค์กรพัฒนาเอกชนในเครือข่ายต่างๆ สามารถช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคม ให้สามารถช่วยเหลือตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศ เช่น การช่วยให้ประชาชนมีอาชีพ ช่วยให้มีการศึกษาหรือมีความรู้ ช่วยให้มีความสุขอนามัยที่ดี ช่วยให้ไม่มีที่พักอาศัยอย่างสุขสบายตามสมควร ช่วยฟื้นฟูจิตใจ ช่วยให้ได้รับการรักษาพยาบาลอย่างถูกต้อง ช่วยให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข ช่วยลดปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น อันจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณในการดูแลประชาชนผู้ด้อยโอกาส และสร้างปัญหาให้กับสังคมเหล่านี้ โดยการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ส่งผลกระทบท่อสังคมดังนี้

- เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรี มีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้สตรี มีบทบาทด้านต่างๆ ในสังคมมากขึ้น เช่น เป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นผู้นำในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว นับเป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยรูปแบบหนึ่ง
- เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็ก สามารถช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ รวมทั้งการช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและต่อผู้คดีเพื่อเด็ก ยิ่งไปกว่านี้ยังพยายามผลักดันให้รัฐบาล และองค์กรระหว่างประเทศสนใจเกี่ยวกับสิทธิเด็ก เพื่อช่วยเหลือให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีเติบโตไปเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป
- เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์ ทำหน้าที่ช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยเอดส์ เรียกร้องให้สังคมเข้าใจผู้ติดเชื้อเอดส์และรณรงค์ให้ผู้คนในสังคมร่วมมือกับผู้ติดเชื้อในการยับยั้งการแพร่กระจายของเชื้อ HIV
- เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านชุมชนแออัด ทำงานใกล้ชิดกับชุมชนแออัด เพื่อให้เกิดการพัฒนาอันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กำลั้งผลักดันร่างพระราชบัญญัติชุมชนแออัดและการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดอย่างถาวรต่อไป
- เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงาน ช่วยเหลือให้ลูกจ้างทราบสิทธิและหน้าที่ของตนเองเพื่อไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง ขณะเดียวกันก็จะเป็นตัวกลางในการเจรจาต่อรองระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างกรณีเกิดข้อพิพาท

- **เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภค** ส่งเสริมให้ผู้บริโภค ได้รับการคุ้มครองตามสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้บริโภค เท่ากับเป็นการควบคุมให้ผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีส่วนในการผลักดันพระราชบัญญัติสิทธิบัตรยา พ.ศ. 2535 ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ยาที่เหมาะสมด้วยการผลักดันนโยบายด้านยา เช่น การเพิกถอนคาเฟอีนจากยาแก้ปวดลดไข้ การเพิกถอนทะเบียนต้นตำรับยาที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก เป็นต้น

- **เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก** ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในระดับพื้นที่ ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การสร้างเกษตรตัวอย่าง การพัฒนาเทคโนโลยี พัฒนาด้านการตลาด ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนด้วยการร่วมกันกำหนดนโยบาย มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และข้อมูลข่าวสารระหว่างเกษตรกรด้วยกันเพื่อขยายผลการดำเนินงาน

- **เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านชนเผ่าและชาวเขา** ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง ในการรวบรวมข้อมูล เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา ฝึกอบรมชาวไทยภูเขาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวไทยภูเขาสัมฤทธิ์ผลให้ชาวไทยภูเขามีอาชีพ และรายได้โดยไม่สร้างปัญหาให้กับสังคมและความมั่นคงของประเทศ

ผลกระทบเชิงลบ

การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็นการดำเนินงานอย่างอิสระตามแนวทาง วัตถุประสงค์และอุดมการณ์ของตนเอง ซึ่งในบางวิธีการอาจจะขัดต่อนโยบายหรือวิธีการดำเนินงานของรัฐบาล หรือขัดผลประโยชน์กับกลุ่มธุรกิจ ทำให้เกิดความสับสน และขัดแย้งในสังคม เช่น การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์จะขัดแย้งกับกลุ่มธุรกิจสารเคมีเกษตร เป็นต้น

7.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศทางด้านวัตถุ การขยายเมือง การเพิ่มของประชากร การใช้พลังงานเพิ่มขึ้น การใช้ทรัพยากรอย่างไม่ถูกต้อง เป็นผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง ปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้จำกัดอยู่เฉพาะพื้นที่ของประเทศไทย แต่ปัญหาจะต่อเนื่องเชื่อมโยงไปทั่วโลก เช่น ปัญหาสภาวะเรือนกระจก ปัญหาการเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญ ปัญหาทรัพยากรทางทะเลลดน้อยลง ซึ่งหมายถึงอาหารของมนุษย์กำลังจะหมดไป ปัญหาอุทกภัย ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้รุนแรงเกินกว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะรับผิดชอบในการแก้ปัญหา ถ้าทั้ง รัฐบาลคงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงและทันการ องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม จึงเกิดขึ้นราวปี 2512 - 2514 โดยกลุ่มของสมาชิกบางส่วนของสมาคมสถาปนิกสยามได้เห็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จึงได้จัดตั้งเป็นกรรมการอนุรักษ์ศิลปกรรม และในเวลาต่อมากรรมการ

ชุดนี้ก็ได้พัฒนาเป็นสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม ต่อมาในปี 2515 ในการประชุมที่กรุงสต็อกโฮล์ม สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมซึ่งในขณะนั้นได้เป็นรูปร่างขึ้นมากแล้วได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ด้วย ซึ่งถือได้เป็นช่วงเวลาแห่งการเริ่มต้นขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

การรณรงค์และความเคลื่อนไหวทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นรูปธรรมมากขึ้นในปี 2523 ได้มีการรณรงค์เพื่อคัดค้านโครงการอุตสาหกรรมหนักที่แหลมฉบังที่เรียกกันทั่วไปว่า “กรณีโซดาแอส” โดยมีสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นแกนนำ และในการรณรงค์ครั้งนี้ก็เป็นจุดกำเนิดของสมาคมสิ่งแวดล้อมสยามด้วย การรณรงค์ครั้งนี้ดำเนินอยู่นาน 7-8 เดือน จนในที่สุด ฯพล ฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้สั่งการให้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 6 คณะ เพื่อศึกษาผลกระทบของโครงการนี้ในทุก ๆ ด้าน และได้ผลสรุปว่าพื้นที่บริเวณแหลมฉบังไม่เหมาะสำหรับการตั้งนิคมอุตสาหกรรมหนัก เห็นควรให้ย้ายไปตั้งที่พื้นที่บริเวณมาบตาพุด ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Sea Board :ESB) ผลการพิจารณาก็ตรงกับข้อเสนอที่กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนได้เสนอไว้ จากการรณรงค์ครั้งนี้ทำให้เกิดกระแสความสนใจในด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

กรณีเขื่อนน้ำโจนก็เป็นตัวอย่างการรณรงค์ที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง (ในช่วงปี 2524-2531) โดยเริ่มมีการเคลื่อนไหวเมื่อนายไพโรจน์ สุวรรณภากร ซึ่งต่อมาภายหลังดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมป่าไม้ ได้พบความเคลื่อนไหวที่ผิดปกติโดยมีการตัดถนนเข้าไปในป่าอย่างเงียบๆ จากนั้นสื่อมวลชนและองค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มต่างๆ เช่น สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม สมาคมสิ่งแวดล้อมสยาม มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย กรมป่าไม้ มูลนิธิสืบนาคะเสถียร และองค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มอื่นๆ จึงได้รวมตัวกันรณรงค์ให้ระงับการสร้างเขื่อน กรณีเขื่อนน้ำโจนนี้ได้มีการรณรงค์คัดค้านการสร้างเขื่อนถึง 3 ครั้ง จนในที่สุดโครงการก็ได้เลื่อนออกไป และต่อมาพื้นที่บริเวณนี้ยังได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลก ซึ่งเป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นว่าในบางครั้งการดำเนินการขององค์กรพัฒนาเอกชนก็เป็นสิ่งที่ถูกต้องและไม่ควรที่จะละเลย

ในขณะที่เดียวกันกับที่มีการรณรงค์คัดค้านเขื่อนน้ำโจนก็มีความเคลื่อนไหวของอีกกระแสหนึ่งขององค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งเป็นการคัดค้านการทำไม้เพื่อการค้า ในการเคลื่อนไหวนี้เป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน นักศึกษาและชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ (เช่น ชาวกระเหรี่ยงที่จังหวัดกาญจนบุรี ชาวบ้านที่อยู่ในเขตป่าสัมปทาน) จากการเคลื่อนไหวผลักดันนี้มีส่วนทำให้รัฐบาลยกเลิกสัมปทานป่าไม้ (ปิดป่า) ในเวลาต่อมา และจากการศึกษาและเก็บข้อมูลในพื้นที่พบว่าชุมชนในพื้นที่มีรูปแบบในการจัดการทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเชื่อและระบบการผลิต ซึ่งเป็นการอนุรักษ์เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน จากการศึกษาครั้งนี้นำไปสู่การนำเสนอแนวคิดเรื่อง “ป่าชุมชน”

ต่อจากนั้นองค์กรพัฒนาชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความหลากหลายมากขึ้น กระจายไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ ประมาณ 300 กว่าองค์กร ซึ่งมีทั้งที่อยู่ในรูปของสมาคม มูลนิธิ ชมรม โครงการ สมัชชา และอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมแล้ว จำนวน 96 องค์กร

นอกจากนี้องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรยังได้รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายอีกด้วย เช่น เครือข่ายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ในคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) และในปี 2541 ยังได้มีการก่อตั้งสมัชชาองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สคส.) (Assembly of NGOs for The Protection and Conservation of Environment and Natural Resources: Env.NGOs) ขึ้น มีองค์กรร่วมก่อตั้ง 47 องค์กร ซึ่งองค์กรก่อตั้งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้จดทะเบียนไว้กับกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่และใช้ประโยชน์ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อสนับสนุนสิทธิและเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรเอกชน ชุมชนท้องถิ่น และประชาชนให้สามารถอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมถึงการเสริมสร้างจิตสำนึกและการเข้าร่วมในการคุ้มครองสภาพแวดล้อมของประชาชนทุกหมู่เหล่า และเพื่อประสานงานองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในการเสริมสร้างศักยภาพและแนวร่วม ตลอดจนการประสานงานกับภาครัฐ องค์กรเอกชน ธุรกิจเอกชน ประชาชนและอื่น ๆ ทั้งภายในและระหว่างประเทศ

7.2.1 กรณีตัวอย่างผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม

- โครงการสร้างเขื่อนต่าง ๆ

การสร้างเขื่อนต่าง ๆ รัฐบาลมีวัตถุประสงค์หลัก คือเพิ่มการผลิตกระแสไฟฟ้า ใช้น้ำเพื่อการเกษตร บรรเทาอุทกภัย เพื่อคมนาคมขนส่ง เพื่อการประมง เพื่อการชลประทานและเพื่อการท่องเที่ยว บางเขื่อนสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์หลายประการผสมผสานกัน เช่น เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ซึ่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยว บรรเทาอุทกภัย และใช้น้ำเพื่อการเกษตร

การสร้างเขื่อนต้องมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและความคุ้มค่าหากได้มีการเตรียมการที่ดีเขื่อนจะสามารถอำนวยประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ได้อีกหลายประการ เช่น การรักษาสมดุลของแหล่งน้ำตามธรรมชาติและป้องกันน้ำทะเลหนุน ตลอดจนการสร้างรายได้สร้างงานให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์และนำไปสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศ

โครงการสร้างเขื่อนของรัฐบาลที่ถูกต่อต้านจากองค์การพัฒนาเอกชน มีหลายแห่ง ได้แก่

เขื่อนแก่งเสือเต้น ปิดกั้นลำน้ำยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ รัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เห็นชอบในหลักการและอนุมัติให้ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม เมื่อปี 2532 แต่ผลการศึกษาคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติระบุว่า ยังมีข้อบกพร่องอยู่มากและมีกระแสดักค้านจากประชาชนว่า หากสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นแล้วฝินป่าอันอุดมสมบูรณ์และเป็นป่าสักทอง ฝินสุดท้ายของเมืองไทยจะสูญสิ้นไป

เขื่อนปากมูล ปิดกั้นแม่น้ำมูลบริเวณเหนือปากมูล อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี อนุมัติโครงการสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เริ่มก่อสร้างเมื่อปี 2534 และแล้วเสร็จในปี 2537 ระหว่างการก่อสร้างมีการประท้วงจากประชาชนในพื้นที่เพื่อเรียกร้องค่าชดเชยผลกระทบต่างๆ หลังจากสร้างเขื่อนเสร็จแล้วชาวบ้านได้เรียกร้องให้มีการชดเชยการสูญเสียอาชีพอย่างถาวร ซึ่งในสมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้มีมติให้จ่ายค่าชดเชย แต่ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2541 ไม่จ่ายค่าชดเชยให้ เพราะเขื่อนสร้างเสร็จแล้ว ชาวบ้านจึงมีการชุมนุมประท้วงและเรียกร้องให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเปิดประตูระบายน้ำให้ปลาจากแม่น้ำโขงขึ้นมาวางไข่ เพื่อจะได้ประกอบอาชีพประมงได้เหมือนเดิม ขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาวិจัยเกี่ยวกับการเปิดประตูระบายน้ำให้ปลาจากแม่น้ำโขงขึ้นมาวางไข่ เพื่อรัฐบาลจะได้หาแนวทางแก้ปัญหาต่อไป

อย่างไรก็ตาม มีข้อมูลยืนยันว่าเขื่อนปากมูลไม่ได้ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนอย่างที่กลุ่มผู้ประท้วงกล่าวหา แต่กลับทำให้ชีวิตชาวบ้านดีขึ้นในทุกด้าน เพราะเขื่อนนี้ช่วยทำให้แม่น้ำมูลไม่แห้งขอดในฤดูแล้งและในฤดูฝน และสามารถปล่อยน้ำลงแม่น้ำโขงได้สะดวกเนื่องจากเป็นเขื่อนแบบฝายน้ำล้น

ฝายราชสีไศล เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ โขง จี มูล เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตรและพลังงาน ภายหลังจากก่อสร้างเกิดน้ำท่วมป่าบุ่ง ป่าทาน ซึ่งเป็นที่ทำกินของราษฎรในพื้นที่ 50,000 ไร่ ราษฎรในพื้นที่ประมาณ 10,000 ไร่ ได้รวมตัวกันเรียกร้องค่าทดแทน เมื่อเดือนสิงหาคม 2539 ต่อมาเมื่อเดือน ตุลาคม 2540 รัฐบาลได้จ่ายค่าทดแทนให้กับราษฎรจำนวน 1,154 ราย เป็นเงินรวม 363.48 ล้านบาท

ต่อมามีการฟ้องร้องว่า ราษฎรที่ได้รับเงินค่าทดแทนนั้น ได้รับเงินโดยมิชอบ เพราะเป็นราษฎรที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะ ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีให้จ่ายค่าทดแทนก่อนจะมีการก่อสร้าง แต่เงินดังกล่าวจ่ายให้ราษฎรหลังจากการก่อสร้างเสร็จแล้ว การจ่ายเงินค่าทดแทนดังกล่าวมีสมัชชาคนจน (สคจ.) เป็นผู้ดำเนินการ กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แจ้งความให้ดำเนินการกับกลุ่มสมัชชาคนจนเกี่ยวกับการทุจริตดังกล่าวเมื่อปี 2543 ต่อมาในปี 2545 กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ยื่นฟ้องเรียก

ค่าเสียหายกับราษฎรและแกนนำสมัครพรรคคนจน แต่กลุ่มแกนนำสมัครพรรคคนจนได้ยื่นหนังสือต่อศาลให้ยับยั้งการดำเนินการตามขบวนการยุติธรรมไว้ก่อน ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีข้อยุติ

ข้อสังเกต จะเห็นได้ว่าปัญหาด้านการสร้างเขื่อนที่เกิดขึ้นขององค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับ 3 ลักษณะ คือ

1) เป็นผู้นำในการคัดค้านมิให้สร้าง เพราะเกรงจะเป็นการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) เป็นแกนนำในการเรียกร้องค่าทดแทนให้กับราษฎรในพื้นที่สร้างเขื่อนหรือฝาย

3) อยู่เบื้องหลังการเรียกร้องของราษฎรในการเรียกร้องขอค่าชดเชย

โดยเฉพาะการเกี่ยวข้องกับลักษณะของข้อ 2 และ 3 นั้น เป็นลักษณะของการใช้ราษฎรบังหน้าในการแสวงหาผลประโยชน์มากกว่าการตั้งใจช่วยเหลือราษฎรอย่างแท้จริง

ผลกระทบ จากกรณีตัวอย่างของการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเขื่อน และฝายดังกล่าว สรุปผลกระทบที่สำคัญ ๆ คือ

- งบประมาณของรัฐที่ต้องสูญเสียไปในการศึกษาผลกระทบ และความคุ้มค่าของโครงการ โดยผลการศึกษาไม่สามารถบอกได้อย่างชัดเจนว่า ควรจะสร้าง หรือไม่ควรสร้าง มีผลดี - ผลเสีย อย่างไรบ้าง ยิ่งไปกว่านั้น การศึกษาผลกระทบของนักวิชาการต่างสถาบันยังได้ผลไม่ตรงกันอีกด้วย

- เมื่อเขื่อนที่มีวัตถุประสงค์ในการบรรเทาอุทกภัยยังไม่ได้สร้าง อุทกภัยจึงยังคงเกิดขึ้น และทำความเสียหายให้กับราษฎรเป็นประจำทุกปี ผลกระทบจากอุทกภัยทำให้รัฐต้องเสียงบประมาณจำนวนมหาศาลในการช่วยเหลือราษฎร และพื้นที่พื้นที่ประสบอุทกภัยอันส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศด้วย

- งบประมาณที่รัฐต้องจ่ายค่าชดเชยให้กับราษฎรในพื้นที่จำนวนนับพันล้านบาท แต่มิได้ถึงมือราษฎรที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง และเงินบางส่วนแกนนำกลุ่มเรียกร้องเป็นคนดูแล มาตรการจ่ายค่าชดเชยตามข้อเรียกร้องดังกล่าวจึงกลายเป็นช่องทางแสวงหาผลประโยชน์ขององค์กรพัฒนาเอกชนบางกลุ่มที่ฉวยโอกาสใช้ความเดือดร้อนของราษฎรเป็นเครื่องมือต่อรองเรียกร้องจากรัฐบาล

● โครงการสร้างโรงไฟฟ้า

โรงไฟฟ้าบ่อนอก - หินกรูด การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยทำสัญญา กับบริษัทเอกชน 2 ราย ให้ดำเนินการสร้างโรงไฟฟ้า 2 แห่งได้แก่

1) โรงไฟฟ้าบ่อนอก สร้างที่บ้านบ่อนอก อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการโดย บริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชั่น จำกัด เงินลงทุน 32,000 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นค่าจ้างแรงงาน 8,000 ล้านบาท บริเวณพื้นที่ก่อสร้างเป็นนาทุ่งเก่า ดินเสื่อมสภาพ ไม่สามารถปลูกพืชได้และไม่ได้อยู่ใกล้ภูเขา บริษัทฯ ได้ทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับการไฟฟ้าฝ่ายผลิต

แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2540 เริ่มก่อสร้างปี 2542 เพื่อให้เสร็จทันจ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยในเดือน ตุลาคม 2545

ภายหลังทำสัญญากับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยกลุ่มองค์กรพัฒนา เอกชนได้เข้ามาชักชวนปลุกระดมราษฎรให้ประท้วง โดยมีราษฎรบางกลุ่มที่ต้องการขายที่ดิน ในราคาที่สูงขึ้น และกลุ่มผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่เสียผลประโยชน์ร่วมด้วย บริษัทจึงดำเนินการ ก่อสร้างไม่ได้ต้องรอกการทำประชาพิจารณ์ ซึ่งผลการทำประชาพิจารณ์ปรากฏว่าราษฎรส่วนใหญ่ สนับสนุนให้สร้าง

องค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นผู้นำการประท้วงคัดค้าน ได้พยายามหน่วงเหนี่ยว ทำให้การก่อสร้างล่าช้า โดยใช้ข้อมูลทางวิชาการโจมตีว่า โรงไฟฟ้าใช้ถ่านหินทำให้อากาศเสีย แต่ทั้งบริษัทผู้ก่อสร้างและการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยยกเหตุผลมาแก้ข้อกล่าวหาต่างๆ ได้ องค์กรพัฒนาเอกชนนั้นก็นำเรื่องอื่นมาโจมตีอีก

2) โรงไฟฟ้าบ้านหินกรูด สร้างที่บ้านหินกรูด อำเภอบางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการโดย บริษัทยูเนี่ยน เพาเวอร์ ดีเวลลอปเม้นต์ จำกัด เงินลงทุน 42,000 ล้านบาท โรงไฟฟ้าแห่งนี้ได้รับการต่อต้านจากองค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มเดียวกับที่ต่อต้านโรงไฟฟ้า บ่อนอก ได้มีการทำประชาพิจารณ์เช่นเดียวกัน และผลของการทำประชาพิจารณ์ปรากฏว่าราษฎร ส่วนใหญ่ให้การสนับสนุน แต่บริษัทผู้ดำเนินการต้องปรับปรุงมาตรการช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับ ผลกระทบ รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านการประมงและการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

บริษัท ยูเนี่ยน เพาเวอร์ ดีเวลลอปเม้นต์ จำกัด ได้นำข้อมูลจากกระทรวง พลังงานของออสเตรเลียยืนยันว่า การก่อสร้างโรงไฟฟ้าโดยใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงไม่ได้ ก่อให้เกิดภาวะเรือนกระจกหรือมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เพราะโรงไฟฟ้าจะมีระบบ ป้องกันและแก้ไขผลกระทบดังกล่าว

ข้อสังเกต การต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าทั้ง 2 แห่ง ขององค์กรพัฒนาเอกชน ดังกล่าวมีผู้ร่วมด้วย คือ ราษฎรที่ต้องการขายที่ดินในราคาที่สูงกับกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่นที่สูญเสีย ผลประโยชน์ แต่ผลจากการทำประชาพิจารณ์ปรากฏว่า ราษฎรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการสร้าง โรงไฟฟ้าทั้ง 2 แห่งดังกล่าว

ผลกระทบ จากกรณีตัวอย่างของการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ในการต่อต้านโรงไฟฟ้าทั้ง 2 แห่ง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ คือ

- การหน่วงเหนี่ยวให้การก่อสร้างล่าช้าออกไปจะทำให้การก่อสร้าง ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ จะมีผลกระทบต่อความต้องการใช้กระแสไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นในอนาคต ผลกระทบนี้จะส่งผลโดยตรงต่อเศรษฐกิจ เนื่องมาจากการลงทุนของอุตสาหกรรมและธุรกิจต่างๆ ต้องการใช้กระแสไฟฟ้า หากรัฐไม่สามารถตอบสนองได้การลงทุนก็จะหยุดชะงัก หมายถึงการจ้าง แรงงานต่างๆ ก็จะไม่เกิดขึ้นด้วย

- ในพื้นที่ที่มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าเอง จะได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะแรงงานในท้องถิ่น ที่แต่ละบริษัทมีงบประมาณในการจ้างแรงงานหลายพันล้านบาท

● **พืชตัดต่อสารพันธุกรรม (GMOs)**

เมื่อปี 2540 กลุ่มกรีนเน็ตออกมาต่อต้านการทดสอบปลูกฝ้ายตัดต่อพันธุกรรม หรือ ฝ้าย GMOs ของบริษัท มอนซานโต้ ประเทศไทย จำกัด ซึ่งทำการปลูกทดสอบและประเมินผลกระทบต่างๆ โดยนักวิชาการและหน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร แม้ผลการทดสอบยืนยันจากนักวิจัยว่าฝ้าย GMOs ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตใดๆ แต่องค์กรพัฒนาเอกชนดังกล่าวก็พยายามหาข้อมูลจากต่างประเทศในเรื่องของฝ้ายฝ้าย ข้าวโพดฝ้าย ถั่วเหลืองฝ้ายมาอ้างอิงว่า พืช GMOs มีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมวิชาการเกษตรดำเนินการทดสอบและประเมินผลฝ้าย GMOs อีกครั้งหนึ่งใน 2 ฤดูกาลเพาะปลูก ตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นไป และต่อมาได้มีองค์กรพัฒนาเอกชนยื่นหนังสือต่อรัฐบาลขอให้ระงับการปลูกพืช GMOs เพื่อทดสอบในทุกระดับ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้รับทราบข้อเรียกร้องดังกล่าว แต่นักวิชาการที่ดำเนินการทดสอบพืช GMOs มีความเห็นว่า คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้มีการทดสอบพืช GMOs ในทุกระดับ จึงได้ชะลอการทดสอบพืช GMOs ตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมาจนถึงขณะนี้

ข้อสังเกต ในระหว่างที่มีการคัดค้านการปลูกฝ้าย GMOs ก็มักจะมีกระแสข่าวเผยแพร่ออกมาเสมอว่า มีเกษตรกรลักลอบปลูกฝ้าย GMOs ในพื้นที่ต่างๆ โดยนำพันธุ์ฝ้าย GMOs มาจากหน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร ซึ่งกรมวิชาการเกษตรยืนยันว่า พันธุ์ดังกล่าวมิได้หลุดลอดออกไปจากหน่วยงานของกรมฯ แน่แน่นอน เพราะมีมาตรการป้องกันอย่างเข้มงวด แต่จากการทดสอบ DNA ฝ้ายที่เกษตรกรปลูก ปรากฏว่า เป็นฝ้ายตัดต่อสารพันธุกรรมจริง แสดงให้เห็นว่าเป็นความต้องการของเกษตรกรที่ต้องการปลูกฝ้ายตัดต่อสารพันธุกรรม เนื่องจากฝ้ายตัดต่อสารพันธุกรรมสามารถต้านทานหนอนเจาะสมอฝ้ายได้ ทำให้เกษตรกรใช้สารเคมีน้อยลง

ขณะที่องค์กรพัฒนาเอกชนของไทยต่อต้านการปลูกพืช GMOs แต่ในต่างประเทศ เช่น ออสเตรเลีย จีน อินเดีย สหรัฐอเมริกา ปลูกพืช GMOs อย่างแพร่หลาย ได้ผลผลิตดี ไม่มีรายงานว่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสิ่งมีชีวิต ยกเว้นเป็นข้อมูลจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่ต่อต้านพืช GMOs

ผลกระทบ จากกรณีของการต่อต้านการปลูกพืช GMOs ส่งผลกระทบบต่อเศรษฐกิจโดยรวม คือ

- เกษตรกรปลูกฝ้ายน้อยลง เพราะพันธุ์ที่เกษตรกรซื้อขาย ไม่ต้านทาน หนอนเจาะสมอฝ้าย ทำให้เกษตรกรต้องใช้สารเคมีในปริมาณมาก ทำให้ต้องลงทุนสูงและเป็นผลเสียต่อสุขภาพ

- อุตสาหกรรมสิ่งทอภายในประเทศ ต้องนำเข้าใยฝ้ายจากต่างประเทศ ปีละหลายพันล้านบาท เป็นการเสียเงินตราให้กับต่างประเทศ

- สำหรับพืชอื่นนอกเหนือจากฝ้าย เช่น ถั่วเหลือง ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และถั่วเหลืองที่นำเข้าจากต่างประเทศพบว่าเป็นถั่วเหลือง GMOs เมื่อนำเข้ามาสู่อุตสาหกรรมแปรรูป เป็นอาหาร ได้รับความกระทบในการจำหน่าย เพราะองค์กรพัฒนาเอกชนได้ปลูกเร้าให้ประชาชนเกรงกลัวพืช และผลิตภัณฑ์ GMOs ทำให้บริษัทผู้ผลิตต้องสูญเสียรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

7.3 ผลกระทบด้านความมั่นคง

จากกรณีตัวอย่าง การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในการต่อต้านการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น เรียกร้องค่าทดแทนจากการสร้างเขื่อนปากมูล เรียกร้องค่าชดเชยจากการสร้างฝายระย้าไศล การต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด การต่อต้านพืช GMOs ที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจดังได้กล่าวมาแล้ว ยังมีผลกระทบต่อเรื่องไปถึงความมั่นคงของประเทศด้วยการคัดค้านหรือการต่อต้านแต่ละครั้งย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสนับสนุน และกลุ่มคัดค้าน หากความขัดแย้งดังกล่าวเป็นเพียงความขัดแย้งทางความคิดผู้กันด้วยเหตุผลและยอมรับกันด้วยเหตุผล ความขัดแย้งนั้นก็จะมีผลกระทบต่อผู้อื่นที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ถ้าความขัดแย้งมีการแสดงออกด้วยการเดินขบวนประท้วง โจมตีกันด้วยคำพูดขู่ขู่ให้เกิดอาการโกรธใช้กำลังทำลายทรัพย์สินหรือปิดถนนมิให้มีการสัญจร ความขัดแย้งนั้นสร้างความเดือดร้อนให้บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ทางราชการต้องใช้กำลังเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจในการควบคุมสถานการณ์ ยิ่งถ้าการคัดค้านด้วยการแสดงออกในลักษณะนี้มากๆ และบ่อยครั้งจะทำให้รัฐบาลต้องระงับหรือชะลอโครงการที่ถูกต่อต้านคัดค้านเหล่านั้น ขณะเดียวกันต้องเสียเวลาในการเจรจาไกล่เกลี่ยกับผู้คัดค้านเพื่อให้เหตุการณ์ต่างๆ ยุติหรือสงบลงโดยเร็ว มิเช่นนั้นจะแสดงถึงความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล กระทบต่อการลงทุนและภาพพจน์ของประเทศ

กรณีตัวอย่าง

จากกรณีของการต่อต้าน หรือคัดค้านจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เมื่อตรวจสอบลงไปลึกๆ พบว่ามีองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศอยู่เบื้องหลัง เช่น การคัดค้านโครงการสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด การคัดค้านการปลูกพืช GMOs การคัดค้านการสร้างเขื่อน ดังที่ สุวรรณา ไตรมาลัย และรัชเกล้า ศรีบุญโฮม กล่าวไว้ในเรื่อง “ปกอกเปลือกกลุ่มเอ็นจีโอ เพื่อเกาะกิน หรือช่วยเหลือชาวบ้านยากจน” ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ วันที่ 31 สิงหาคม 2545 ว่า

“ผู้เชี่ยวชาญเรื่องของเอ็นจีโอมานับสิบปียืนยันว่า เจ้าหน้าที่ของเอ็นจีโอ หรือเจ้าของเงินที่สนับสนุนเอ็นจีโอไม่ต้องการให้มีเงื่อนไข ไม่ต้องการให้ประเทศไทยพัฒนา เพราะมีเครือข่ายแม่น้ำโลกมีต้นตออยู่ที่อเมริกา โดยมุ่งทำลายประเทศอื่นๆ ไม่ให้เจริญเท่าตน และมีเครือข่ายสาขาค้นตออยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการโยกโยกกันแบบลูกโซ่ มีการต่อต้านเขื่อนทั่วโลกเหมือนกัน เพื่อไม่ให้ประเทศที่ยังด้อยพัฒนายืนด้วยขาตัวเองได้ และเพื่อมิให้ประเทศเหล่านั้นมีกินมีใช้ และผลิตสิ่งอุปโภคบริโภคขึ้นมาด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นจุดหลักก็คือ เขาไม่ต้องการให้ประเทศเราเจริญ หรือเจริญได้แต่ต้องพึ่งพาเขาตลอดไป”

ในเรื่องเดียวกันนี้ ยังกล่าวถึงการได้รับเงินสนับสนุนขององค์กรพัฒนาเอกชน ด้วยว่า “เมื่อมีงบประมาณมหาศาลขนาดนี้ก็ต้องใช้ ถ้าไม่ใช้เงินอุดหนุนเหล่านี้ก็ต้องถูกยึดคืน กลุ่มองค์กรนี้จึงต้องมีการสร้างกิจกรรมขึ้นมาให้มีการใช้เม็ดเงิน พอมีการสร้างกิจกรรมสร้างไปสร้างมาเรื่อยๆ เลยกกลายเป็นการรุกรานประเทศที่อ่อนแอด้วยพัฒนาว่า ไม่ให้เขาพัฒนาไม่ให้มีเขื่อน ไม่ให้มีโรงไฟฟ้า ไม่ให้มีท่อก๊าซ ก็เลยกลายเป็นว่าจากเรื่องเล็กๆ กลายเป็นเรื่องใหญ่ ๆ อย่างที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ มีอบชวนา มีอบชาวฮ้อย หรือมีอบอะไรต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีพวกนี้อยู่เบื้องหลังทำให้คนในชาติทำลายกันเองอยู่ตลอดเวลา และพวกนี้ก็จ้องดูว่าถ้าประเทศไหนมีรัฐบาลที่อ่อนแอ หรือรัฐบาลกลัวจุดไหน เช่น กัวเตมาเนนเสียดเสียไป องค์กรเหล่านี้ก็จะเจาะประเด็นนั้นทันที....คนไทยในชนบทเราตอนนี้ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มองค์กรเหล่านี้ ถือว่าเป็นพวกที่นำสงสารเพราะกำลังถูกหลอก ถูกเอ็นจีโอสร้างภาพหลอกลวงตลอดเวลา โดยเพียงแค่หวังเงิน หรืออามิสสินจ้างเพียงไม่กี่เศษเงินของคนกลุ่มนี้ ได้เขี่ยมาจ้างให้ก้อมือบมาทำลายประเทศ ซึ่งเป็นแผ่นดินเกิดของตนอย่างไม่รู้จบสิ้น และไม่รู้ชะตากรรม ประเทศจึงไม่มีการพัฒนาไปได้สักที จะรัฐบาลไหนก็มีแต่คนจนมาปลุกตลอดไป...”

นอกจากนี้ ในหนังสือ “มองตลอดแคว้น” ของวิทยา ตันตสุทธี ยังได้กล่าวไว้ในบทนำของหนังสือว่า

“เอ็นจีโอในประเทศไทยมีอยู่หลายร้อยองค์กร แต่ส่วนใหญ่เป็นเอ็นจีโอดีบางองค์กรก่อตั้งมาเก่าแก่ เช่น สภากาชาดไทย มูลนิธิแพथ์อาสาในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มูลนิธิสายใจไทย มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง มูลนิธิร่วมกตัญญู เป็นต้น มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นเอ็นจีโอที่ทำตัวให้มีปัญหาก่อความวุ่นวายแก่สังคม เช่น กลุ่มสมัชชาคนจน กลุ่มเกษตรกรรายย่อย กลุ่มต่อต้านการวางท่อก๊าซไทย-พม่า กลุ่มต่อต้านการวางท่อก๊าซภาคใต้ ไทย-มาเลเซีย กลุ่มต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าที่ประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มเครือข่ายประชาธิปไตย เป็นต้น

เอ็นจีโอกลุ่มน้อยที่ก่อความวุ่นวายปั่นป่วนวุ่นวายแก่สังคมไทยเหล่านี้มีแกนนำเป็นคนกลุ่มเดียวกันและบางกลุ่ม เช่น สมัชชาคนจนก็ได้รับประโยชน์ในรูปแบบเงินค่าชดเชยความเสียหายแก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล โดยได้รับเงินจากรัฐบาล

นายบรรหาร ศิลปอาชา และรัฐบาล พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รวมเป็นเงินเกือบ 1,000 ล้านบาท ซึ่งเงินเหล่านี้เป็นเงินงบประมาณที่เก็บจากภาษีอากรของประชาชนไทยทั่วประเทศ

เอ็นจีโอกลุ่มก่อความสงบสุขในสังคมไทยเป็นพวกที่จะต้องจับตาดูอย่างระมัดระวัง เพราะเอ็นจีโอกลุ่มเหล่านี้แสดงออกมาอย่างชัดเจนว่า มุ่งต่อต้านขัดขวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะไม่เห็นด้วยกับการเจริญทางด้านวัตถุ โดยจะออกมาต่อต้านขัดขวางการทำโครงการใหญ่ทุกครั้งมีการใช้ความรุนแรงเดินขบวนปิดถนน ปิดล้อมสถานที่ราชการ ล้อมทำเนียบรัฐบาลและปิ่นเกล้าพวงรุ้วทำเนียบบุกเข้าไปข้างใน ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้สื่อให้เห็นว่า เอ็นจีโอใช้ประชาชนที่ยากจนด้อยการศึกษาเป็นเครื่องมือก่อความไม่สงบ และถ้ารัฐบาลใช้ความรุนแรงปราบปราม พวกเอ็นจีโอก็จะฉวยโอกาสป่าวร้องให้ชาวโลกมองเห็นว่ารัฐบาลไทยใช้อำนาจข่มเหงรังแกประชาชน ซึ่งทำให้เรื่องบานปลายไปสู่ปัญหาทางการเมือง”

ผลกระทบทั้ง 3 ด้านดังกล่าว ที่เกิดจากกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ มิได้จำกัดเพียงเฉพาะพื้นที่หรือเฉพาะกลุ่มบุคคล แต่จะกระทบไปสู่ภาพรวมของทั้งประเทศ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง ดังนั้นหากกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็นไปในทางสร้างสรรค์ก็กลายเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงก็จะมีประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก แต่หากผลกระทบเกิดในทางตรงข้ามองค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ต้องถูกกำจัดให้หมดไปจากสังคม

8. ตัวอย่างของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรม ขององค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ เป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานโดยอิสระ นอกกระบบราชการรวมตัวกันขึ้นตามกลุ่มวิชาชีพ กลุ่มศึกษา กลุ่มสนใจ หรือกลุ่มที่มีอุดมการณ์ เดียวกันมีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อดำเนินบทบาทในการช่วยเหลือและช่วยคลี่คลายปัญหาในสังคม การบริการสังคม รวมทั้งการพัฒนาสังคม โดยมีได้แสวงหากำไรหรือผลประโยชน์ใดๆ

การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละประเทศ มีทั้งการช่วยเสริมการทำงาน ของรัฐในการคลี่คลายปัญหาต่างๆ ในสังคม เพื่อให้ผู้คนในสังคมอยู่ดีกินดีมีความสุข แต่บางองค์กรก็ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล คัดค้านการดำเนินงานของรัฐ ขณะเดียวกัน ก็เรียกร้องเชิญชวนให้ผู้คนในสังคมสนับสนุนความคิดของตนเองในการดำเนินงานในทางตรงข้าม กับนโยบายของรัฐ

8.1 ผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศ

ด้วยลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชนดังที่กล่าวไว้ การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน จึงส่งผลกระทบทั้งทางบวก และลบต่อสังคมในประเทศนั้นๆ ดังตัวอย่างบทบาทขององค์กรพัฒนา เอกชนในบางประเทศ ซึ่ง เบญจมาศ ศิริภัทร และสุรพล มุละดา (2545) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “เอ็นจีโอ” นักพัฒนาระดับรากหญ้า พันธุ์ที่สังคมขาด (ไม่) ได้? ดังนี้

1) ประเทศฝรั่งเศส

สภาพทั่วไป

องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศฝรั่งเศสมีขนาดค่อนข้างใหญ่ และได้รับการ สนับสนุนจากรัฐบาลฝรั่งเศสอย่างมาก พัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนฝรั่งเศสยังใหม่อยู่ เพราะ ช่วงปฏิวัติในฝรั่งเศส ถึงปี ค.ศ. 1864 สมาคมและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เป็นองค์กร นอกกฎหมายของฝรั่งเศส และถูกมองว่าเป็นสถาบันที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งจุดเริ่มต้นคล้ายกับ ประเทศอื่นๆ ในยุโรปตะวันตก ที่เกิดขึ้นในยุคกลาง จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1864 มีการออกกฎหมาย ให้อิสระแก่สมาคมและในปี ค.ศ. 1901 ได้ตรากฎหมายจดทะเบียนสมาคม ซึ่งคำว่า “association” ถือว่าเป็นชื่อทั่วไปขององค์กรพัฒนาเอกชน

ระหว่างปี ค.ศ. 1960-1970 องค์กรพัฒนาเอกชนของฝรั่งเศสเติบโตภายใต้ ความช่วยเหลือของรัฐ ในปี ค.ศ.1982 กฎหมายกระจายอำนาจผ่านความเห็นชอบและปีถัดมา ค.ศ.1983 ได้มีการประเมินและปรับปรุงบทบาทของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นที่มีแต่เดิม ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์กรสาธารณะและองค์กรเอกชนทางด้านการบริการประชาชน สิ่งนี้ผลักดัน

กระบวนการกระจายอำนาจ คล้ายกับการกระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานในท้องถิ่น

ผลกระทบ

จากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานของรัฐ ในท้องถิ่นดังกล่าว ทำให้การให้ทุนและข้อจำกัดต่างๆ ของรัฐทางด้านสวัสดิการสังคม วัฒนธรรม การศึกษา และสิ่งแวดล้อม ถูกทำให้ลดลงและอยู่ในขอบเขตที่ควรเป็น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมและกิจการของรัฐ การถอนบทบาทของรัฐนั้นทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนเติบโตอย่างชัดเจน โดยปัจจุบันนี้ฝรั่งเศสมีสมาคมต่างๆ เกิดขึ้นระหว่าง 6,000-7,000 สมาคมทุกปี มากเป็น 3 เท่าของจำนวนเดิมที่เกิดขึ้นใน ค.ศ. 1960

2) ประเทศเยอรมนี

สภาพทั่วไป

ในช่วงเริ่มต้นศตวรรษที่ 19 รัฐบาลได้มีการกำหนดอนุญาตให้องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นองค์กรอิสระ (Autocratic state) มีเงินสงเคราะห์ให้ใช้ โดยมาจากบางส่วนของสมาคมที่มีอิสระเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในระดับท้องถิ่น รัฐยอมรับการบริหารจัดการด้วยตนเองขององค์กรพัฒนาเอกชนในขณะเดียวกันก็มีการให้หลักประกันแก่องค์กรเหล่านี้ ด้วยการสนับสนุนทางการเงินด้วย นอกจากนี้รัฐยังใช้หลักเศรษฐศาสตร์ชุมชน (Communal Economics) ซึ่งอิงอยู่บนพื้นฐานของการพยายามหาทางเลือกระหว่างทุนนิยมและสังคมนิยม ซึ่งนำไปสู่ความร่วมมือของสมาคม ชุมชนชนาการ และอุตสาหกรรมเคหะกิจทั้งหลาย

ผลกระทบ

องค์กรพัฒนาเอกชนของประเทศเยอรมนี ส่วนใหญ่ขับเคลื่อนไปในสองทาง หรือ สองแพร่ง ซึ่งภาคแรกคือ กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม การนันทนาการ กีฬา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนจากการมีสมาชิกจำนวนมากอาสาสมัคร และเงินสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น อีกด้านหนึ่งมุ่งไปทางด้านสุขภาพ บริการทางสังคม ที่ต้องการใช้ความเป็นมืออาชีพสูง ซึ่งต่างก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐโดยตรงถึงแม้ว่าการพึ่งพาความช่วยเหลือจากรัฐสามารถทำได้ทั้งหมดแต่ก็เหมือนกึ่งทางการ และส่วนใหญ่การทำงานก็ไม่ต่างจากงานราชการของประเทศเยอรมนีเท่าใดนัก

3) ประเทศญี่ปุ่น

สภาพทั่วไป

องค์กรพัฒนาเอกชนญี่ปุ่น ถือว่าเป็นองค์กรที่ใหญ่ที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง หากมองในมิติของจำนวนคนงานที่จ้าง คือจำนวนถึง 2.1 ล้านคน เป็นรองเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่มีการจ้างงานถึง 8.6 ล้านคน และมากกว่าประเทศเยอรมนีที่มีการจ้างงาน 1.4 ล้านคน แต่ถึงอย่างไรก็ตามหากพิจารณาในมุมของเศรษฐกิจโดยรวมของชาติแล้ว ถือได้ว่าองค์กรพัฒนา

เอกชนในประเทศญี่ปุ่นมีขนาดเล็กที่สุดในบรรดาประเทศพัฒนาทั้งหลาย อีกทั้งยังดึงดูดให้เกิดการช่วยเหลือแก่อาสาสมัครในระดับต่ำด้วย ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อเรื่องนี้มาจากข้อจำกัดทางกฎหมายและระบบราชการ และเป็นเหตุให้มีการใช้ศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนญี่ปุ่นในระดับต่ำกว่าที่ควร (Under Utilization)

ขณะที่ภาพรวมองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศญี่ปุ่นค่อนข้างใหญ่ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ก็สามารถแยกเป็นประเภทได้ 2 ประเภท คือ

กลุ่มขององค์กรที่มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เช่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรทางการแพทย์ องค์กรโรงเรียนราษฎร์ และองค์กรสวัสดิการสังคม องค์กรประเภทนี้รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจเหนือองค์กรเหล่านี้มาก และพยายามช่วยเหลือผลักดันให้เจริญเติบโตมาโดยตลอด

กลุ่มองค์กรพัฒนาระดับรากหญ้า การรณรงค์ การพัฒนาชุมชน และความร่วมมือระหว่างประเทศส่วนใหญ่ขององค์กรระดับรากหญ้าเหล่านี้มีขนาดเล็ก และโครงสร้างรายได้ก็มีขนาดเล็กเช่นกัน

ผลกระทบ

ปัจจุบันองค์กรพัฒนาเอกชนญี่ปุ่นขึ้นอยู่กับกระบวนการเปลี่ยนแปลง ซึ่งถึงแม้องค์กรพัฒนาเอกชนญี่ปุ่นประกอบด้วย สถาบันขนาดใหญ่ และเกี่ยวข้องกับกิจกรรมบริการสาธารณะและทำงานภายใต้เงาของระบบราชการมาช้านาน แต่ให้การสนับสนุนองค์กรระดับรากหญ้าเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จนกระทั่งเมื่อเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่เมืองโกเบ และเรือบรรทุกน้ำมันของประเทศรัสเซียระเบิดในทะเลของประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี ค.ศ. 1995 ปลูกชาวญี่ปุ่นให้เห็นข้อจำกัดของระบบราชการ และจิตวิญญาณของความเป็นอาสาสมัครของคนญี่ปุ่น ถัดจากปีนั้นอีก 3 ปี รัฐสภาญี่ปุ่นได้ผ่านกฎหมายสำคัญฉบับหนึ่ง ชื่อ “NPO Law” (Law to Promote Specific Non profit Activities) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ให้การยอมรับสถานภาพขององค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มที่ไม่ได้รับการดูแลเพิ่มขึ้นด้วย

ประชาสังคม “Civil Society” (Shimin Shakai) กลายเป็นหัวข้อสำคัญที่สื่อมวลชนญี่ปุ่นให้ความสนใจ และนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นในหมู่สาธารณชน และเกิดการตื่นตัวของสถาบันทางวิชาการ นักวิจัย ในการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับทิศทางและขอบเขตที่เป็นไปได้ขององค์กรพัฒนาเอกชนกันอย่างคึกคัก ส่วนนักการเมือง ข้าราชการ และสังคมทั่วไปก็ให้ความสนใจอย่างมากในศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อสังคมของชาวญี่ปุ่นและประเด็นที่ค้นพบและได้รับความสนใจคือการบริจาคจากเอกชน และการเป็นอาสาสมัครให้แก่องค์กรพัฒนาเอกชน ประเทศญี่ปุ่นยังมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับของประเทศพัฒนาอื่นๆ ทั้งนี้หากพิจารณาอายุของประชากรญี่ปุ่นพบว่าอยู่ในวัยที่มีศักยภาพในการบริจาคและมีศักยภาพในการเป็นอาสาสมัคร ซึ่งหากจะขยายโอกาสในเรื่องนี้จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงระบบภาษีด้วย

4) ประเทศอังกฤษ

สภาพทั่วไป

องค์กรพัฒนาเอกชนประเทศอังกฤษมีการพัฒนาออกไปอย่างมากในแถบยุโรปตอนกลางและยุโรปตะวันออกหลังจากสิ้นสุดลัทธิคอมมิวนิสต์และกำแพงเบอร์ลินถูกทำลายลงใน ค.ศ.1990 องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศอังกฤษพัฒนาตนเองเป็นลำดับ รัฐบาลก็แสดงท่าทีเอาใจใส่และสนับสนุน ในปี ค.ศ.1990 รัฐบาลเริ่มให้ความช่วยเหลือให้สิทธิพิเศษทางด้านสังคม เศรษฐกิจบางอย่าง อย่างไรก็ตามก็ยังคงการพัฒนาเอกชนในประเทศอังกฤษยังเผชิญปัญหาต่างๆ ดังนี้

ปัญหาด้านกฎระเบียบทางด้านเศรษฐกิจ กฎระเบียบที่ใช้กับองค์กรพัฒนาเอกชนปัจจุบันยังซับซ้อนและมีความขัดแย้งในตัวกฎหมาย และทิศทางการพัฒนาของรัฐบาลพอสมควร บางครั้งการพิจารณาของศาลสูงและการทำงานของศาลท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการจดทะเบียนและการเก็บภาษีจากองค์กรพัฒนาเอกชนมากกว่าการออกกฎหมายเสียอีก

ปัญหาความอ่อนแอทางการเงิน เนื่องจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมีน้อย ประกอบกับอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนประเทศอังกฤษขาดแคลนเงินดำเนินการ ทั้งนี้เพราะองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งหมดของประเทศอังกฤษยังไม่สามารถอยู่ด้วยตนเองได้อย่างยั่งยืนและส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อนจากความไม่แน่นอนของการสนับสนุนทางการเงินจากสถาบันที่ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ มีการปรับเปลี่ยนระบบภาษี เมื่อหลายปีที่ผ่านมามีแต่กติกายังคงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างต่อเนื่อง

ปัญหาด้านประสิทธิภาพและความถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศอังกฤษได้รับผลกระทบจากปัญหาทางเศรษฐกิจด้วย จึงทำให้เงินทุนขาดแคลนและไม่แน่นอน ขาดแคลนเงินในการจ้างและอีกหลายแห่งเกิดความยุ่งยากในการค้นหาและจ้างลูกจ้างที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี ทั้งนี้เพราะการเจริญเติบโตขององค์กรพัฒนาเอกชนไม่สัมพันธ์กับการพัฒนาด้านอื่น ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนยังคงต้องการมืออาชีพมาปรับปรุงการจัดการและปัญหาทางด้านบัญชี

ปัญหาความรับผิดชอบและความน่าเชื่อถือ จากที่เคยอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดของรัฐบาลสังคมนิยม ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนต้องระวังเรื่องเสรีภาพ และไม่ค่อยร่วมมือในการให้ข้อมูลทางการเงินและการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นข้อดีสำหรับบางแห่งเท่านั้น แต่ส่วนรวมถูกมองว่าไม่โปร่งใส เชื่อเสียไม่ดี และมีผลทำให้การบริจาคในกิจการของอาสาสมัครลดลง

ปัญหาการขาดเอกภาพภายในและขาดความร่วมมือระหว่างองค์กร สมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศอังกฤษ ยังขาดเอกภาพในการเคลื่อนไหวร่วมกันและเป็นปัญหาใหญ่มากในภาคอาสาสมัครของประเทศอังกฤษ บทบาทที่ต่างกันขององค์กรพัฒนาเอกชนแบ่งแยกกันเป็นฝักฝ่าย

อย่างชัดเจน มีกลุ่มเคลื่อนไหวน้อยมากที่เข้าใจถึงขอบเขตของปัญหาที่องค์กรของตนเองพยายามทำ และมีความเข้าใจว่าปัญหาดังกล่าวนั้นต้องแก้ด้วยการร่วมมือกับองค์กรอื่นด้วย การพัฒนาองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีเอกภาพยังคงเป็นปัญหาที่ยังทำทลายและรอกการแก้ไขอยู่ และคงยังไม่สามารถทำได้ในระยะสั้น ทั้งนี้เพราะสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนถูกแบ่งแยกด้วยการแข่งขันซึ่งดีซึ่งกันและกัน และยังไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชาสังคมได้ อีกทั้งยังถูกจำกัดด้วยปัญหาด้านการเงิน เศรษฐกิจและกฎหมายอยู่

ผลกระทบ

เนื่องจากองค์กรพัฒนาเอกชนของประเทศยังการียังไม่เข้มแข็งและยังไม่มีความร่วมมือระหว่างองค์กรมากพอ การดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ช่วยเหลือสังคมจึงยังไม่ชัดเจน และยังเป็นภาระของรัฐบาลที่ต้องดูแล และสนับสนุนอยู่

5) ประเทศบราซิล

สภาพทั่วไป

ในอดีตกว่า 400 ปีมาแล้วองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ในประเทศบราซิล ถูกก่อตั้งภายใต้ร่มเงาของศาสนาจักรคาทอลิก ต่อมาเมื่ออำนาจของศาสนาจักรเสื่อมถอยลง ฝ่ายอาณาจักรได้ปรับปรุงให้กิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมเป็นกิจกรรมบริการทางสังคม

ปลายศตวรรษที่ 19 สภาพทางการค้าได้ถูกก่อตั้งเป็นครั้งแรก เริ่มมีการจัดตั้งองค์กรที่มีหลักการเพื่อต่างตอบแทนซึ่งกันและกันระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ โดยเฉพาะทางด้านสุขภาพ เพื่อดูแลสมาชิก คนว่างงาน คนพิการ แม้กระทั่งคนตาย โครงสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและองค์กรประชาชน หรือศาสนาจักรคาทอลิกได้เริ่มแพร่หลายในหมู่โรงเรียนที่ไม่แสวงหากำไร โรงพยาบาลหรือองค์กรการกุศลอื่น ๆ หน่วยงานเหล่านี้ได้หนุนช่วยงานของรัฐ ด้านสุขภาพ การศึกษา และบริการทางสังคม

ผลกระทบ

ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาองค์กรชุมชนมีจำนวนมากขึ้น มีความหลากหลาย และมีการส่งเสริมการก่อตั้งของประชาคมและความเป็นพลเมือง ซึ่งก่อให้เกิดพัฒนาการด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม อิทธิพลเมือง การยกเลิกการแบ่งแยกเชื้อชาติ ความเสมอภาคของหญิงชาย การคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น ขบวนการต่างๆ ตลอดจนพัฒนาการของกลุ่มและกิจกรรมทำให้ประเทศบราซิลมีความก้าวหน้าด้านการขยายกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน ด้านความมีอิสระ และการมีส่วนร่วมของพหุภาคีที่เท่าเทียม ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาองค์กรสาธารณประโยชน์ต่างๆ ได้ก่อเกิดขึ้นมามากมาย กล่าวคือ มีองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 60,000 องค์กร ในประเทศบราซิล ที่มีประชากร 190 ล้านคน

8.2 ผลกระทบจากองค์กรพัฒนาเอกชนนอกประเทศ

ตัวอย่างของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ดังที่กล่าวมานั้น เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดตั้งขึ้นภายในประเทศ ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชน บางองค์กรที่ปฏิบัติการไปทั่วโลก ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ทั้งในเชิงบวก และลบ อยู่หลายองค์กร องค์กรที่สำคัญและรู้จักกันอย่างแพร่หลายทั่วโลกคือ “กรีนพีซ”

ในเว็บไซต์ของกรีนพีซ เซาท์อีสต์เอเชีย ได้แนะนำองค์กรกรีนพีซ ไว้ว่า “30 ปีมาแล้ว ที่นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกลุ่มเล็กๆ จากแวนคูเวอร์ แคนาดา ผู้เชื่อมั่นในแนวทางการเป็นประจักษ์ พยานในที่เกิดเหตุ ได้เช่าเรือเล็กมุ่งหน้าสู่เกาะอัมซิดกา นอกชายฝั่งอลาสก้าเพื่อต่อต้านการทดลอง ระเบิดนิวเคลียร์ของสหรัฐอเมริกา แม้เรือลำนั้นจะไปไม่ถึงจุดหมาย เพราะถูกเรือลาดตระเวนชายฝั่ง ของสหรัฐอเมริกาจับกุมเสียก่อน แต่ก็นับว่าบรรลุลวัตถุประสงค์เพราะการกระทำของพวกเขา กลายเป็นข่าวใหญ่ไปทั่วโลกและนำมาสู่การก่อตั้ง “กรีนพีซ” องค์กรรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม อันทรงพลังที่สุดแห่งหนึ่งของโลกที่ปัจจุบันมีสำนักงานอยู่กว่า 40 แห่งทั่วโลก

ความสำเร็จของกรีนพีซในการรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมในโลกตะวันตก เป็นการ ปกป้องโลกไว้เพียงส่วนเดียวเท่านั้น ทุกวันนี้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้กลายเป็นแหล่ง รองรับมลพิษจากโลกตะวันตกที่ส่งผ่านมาในรูปของการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ถูกปฏิเสธในบ้านตน กรีนพีซจึงมีอาจปถ้อยให้ดินแดนที่มั่งคั่งด้วยทรัพยากรธรรมชาติแห่งนี้ก้าวตามความผิดพลาด ด้านสิ่งแวดล้อมที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอีกมุมหนึ่งของโลก ด้วยเหตุนี้เองกรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำนักงานประเทศไทย จึงถือกำเนิดขึ้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2544 ที่ผ่านมา

เรามุ่งมั่นที่จะปกป้องสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม เปิดโปงและหยุดยั้งอาชญากรรมต่อสิ่งแวดล้อม และเร่งรัดการพัฒนาที่สะอาดด้วยวิธีการเปิดเผย สร้างสรรค์ แต่ไม่ใช่ความรุนแรง

กรีนพีซ เป็นองค์กรที่ยืนหยัดอยู่ได้ด้วยการรับเงินบริจาคจากผู้ที่รักสิ่งแวดล้อม และ ปฏิเสธที่จะรับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลและภาคเอกชน เราจึงเป็นองค์กรที่ดำเนินงานด้านอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระอย่างแท้จริง

เราเชื่อว่าโลกอันแสนประหลาดแบบนี้ รอการปกป้องและแก้ไขปัญหาด้วยการลงมือ กระทำ มาช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมเมืองไทยกันเถอะ”

พันธกิจของกรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระบุว่า “เรามุ่งมั่นที่จะปกป้องสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมเปิดโปงและหยุดยั้งอาชญากรรมต่อสิ่งแวดล้อมพร้อมกับเร่งรัดการพัฒนาที่สะอาดด้วยวิธีเปิดเผย สร้างสรรค์ บนพื้นฐานของสันติวิธี”

กรีนพีซ มีกิจกรรมรณรงค์ทางด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก โดยจะขอยกตัวอย่างบางโครงการมาพอสังเขป

- กรีนพีซรณรงค์ให้คนไทยลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิง ฟอสซิล โดยการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ทดแทน เพื่อลดปัญหา “ภาวะโลกร้อน”
- กรีนพีซรณรงค์ให้สาธารณชน และผู้กำหนดนโยบายทราบถึงอันตรายจากการทำเหมืองแร่ที่ขาดความเข้มงวด และการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล
- กรีนพีซรณรงค์ให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้ตระหนักถึงสารพิษที่ตกค้างยาวนานในกระบวนการผลิตทั้งด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม รวมทั้งการป้องกันการปล่อยมลพิษที่ตกค้างยาวนานจากการใช้วัสดุพีวีซี และจากการเผาขยะ
- กรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังตรวจวัดความเคลื่อนไหวของสารเคมีที่เป็นพิษและเป็นอันตรายต่อภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง
- กรีนพีซรณรงค์ต่อต้านอาหารและผลิตภัณฑ์การเกษตรที่ได้จากการตัดแปลงพันธุกรรม
- กรีนพีซต่อต้านการล่าปลาวาฬ
- กรีนพีซต่อต้านการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ของสหรัฐอเมริกา

ผลกระทบ

จากการรณรงค์ต่อต้านของกลุ่มกรีนพีซในเรื่องต่างๆ ทำให้แต่ละประเทศเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้นต้องระงับหรือชะลอโครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้นไว้ เช่น การต่อต้านพืช GMOs ในประเทศไทยก็มีส่วนทำให้รัฐบาลไม่กล้าอนุญาตให้มีการปลูกพืช GMOs ในเชิงพาณิชย์

การต่อต้านโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินโดยบิดเบือนข้อมูลให้ประชาชนเข้าใจผิดต่างๆ ที่โรงงานมีมาตรการป้องกันมลภาวะ และโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินก็มีการดำเนินการอยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก การต่อต้านดังกล่าวทำให้โครงการต้องหยุดชะงักและสูญเสียงบประมาณค่าเสียโอกาสในการดำเนินงานไปมีใช้น้อย

ประเทศต่างๆ ทั่วโลก การต่อต้านดังกล่าวทำให้โครงการต้องหยุดชะงักและสูญเสียงบประมาณค่าเสียโอกาสในการดำเนินงานไปมีใช้น้อย

มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า กลุ่มกรีนพีซเริ่มต้นมาจากการรณรงค์ด้านมลภาวะ แต่เมื่อรัฐบาลหลายประเทศหันมาให้ความสนใจแก้ไขปัญหาล้างแควล้อมหรือมลภาวะอย่างจริงจัง งานของกลุ่มกรีนพีซจึงหากิจกรรมอื่นทำต่อไป เพราะกลุ่มกรีนพีซได้รับเงินอุดหนุนจากนานาประเทศ ถ้าไม่ใช้เงินอุดหนุนเหล่านี้ เงินก็จะถูกเจ้าของที่ดินหรือไม่ให้การสนับสนุนอีก

ยังมีองค์กรในลักษณะเดียวกับกลุ่มกรีนพีซอีกหลายกลุ่มที่พยายามสร้างกิจกรรมเพื่อขอเงินสนับสนุน องค์กรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่ได้จดทะเบียนให้ถูกต้อง แต่เป็นการตั้งกลุ่มขึ้นมาเป็นองค์กรอิสระ ที่เขามาปลุกระดมชาวบ้านไปเป็นแนวหน้าหรือเป็นเครื่องมือต่อรองกับรัฐบาล ทำให้รัฐบาลไม่กล้าใช้ความรุนแรง ขณะเดียวกันก็ต้องสูญเสียงบประมาณในการดูแลชาวบ้าน หรือ “มีอบ” ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีด้วย

องค์กรพัฒนาเอกชนประเภทนี้จะเข้ามามีบทบาทในทางการเมือง โดยเฉพาะการแทรกแซงการบริหารงานของรัฐบาล การก่อความไม่สงบด้วยการใช้ประชาชนเป็นผู้เรียกร้องสิทธิประโยชน์ต่างๆ ทั้งที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผลอันสมควร

9. จำแนกกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน

สิ่งที่กล่าวในเบื้องต้นแล้วว่า องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยมีทั้งกลุ่มที่ดี มีเป้าหมายในการช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคม แบ่งเบาภาระของรัฐบาลอย่างแท้จริง และกลุ่มที่ไม่ดี คือ กลุ่มที่ฉวยโอกาสใช้ความทุกข์ยากของราษฎรเป็นเครื่องมือในการต่อรองให้รัฐบาลดำเนินการในสิ่งที่ตนต้องการหรือกลุ่มที่บิดเบือนข้อมูล ยุยงให้เกิดความแตกแยกในสังคม และขั้วยุให้ใช้ความรุนแรงตอบโต้กัน จากพฤติกรรมหรือลักษณะการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนดังกล่าว สามารถจัดกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยมากน้อยตามลำดับ ดังนี้

9.1 กลุ่มที่มีประโยชน์มาก

องค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มองค์กรสาธารณกุศลที่เกิดจากการรวมตัวของผู้ที่มีอุดมการณ์เดียวกันและมีความปรารถนาดีที่จะช่วยเหลือสังคม เนื่องจากการดำเนินการของรัฐบาลในบางส่วนที่เกี่ยวกับสังคมไม่บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่ เนื่องจากระบบราชการและจำนวนบุคลากรไม่เอื้ออำนวยให้สามารถเข้าถึงปัญหาได้อย่างตรงจุด ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้จึงได้เข้ามาช่วยเหลือรัฐบาลแก้ปัญหาดังกล่าว โดยเข้ามาอุดช่องว่างที่ระบบราชการเข้าไปไม่ถึงหรือเป็นการเข้ามาแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าให้กับประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือประสบภัย

องค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริง ได้รับการยกย่องเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป มีผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินการในลักษณะต่างๆ เช่น การบริจาคเงิน หรือการเป็นอาสาสมัครช่วยทำงานในองค์กร เช่น สภากาชาดไทย สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย มูลนิธิสายใจไทย มูลนิธิศุภนิมิต มูลนิธิคหวงประทีป มูลนิธิหยาดฝน มูลนิธิร่วมกตัญญู มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ฯลฯ เป็นต้น

องค์กรเหล่านี้ มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ส่วนใหญ่จะจดทะเบียนก่อตั้งเป็นสมาคม หรือ มูลนิธิ

การดำเนินงานของสมาคม หรือ มูลนิธิ จะทำให้สถานภาพขององค์กรมีความเป็นปึกแผ่น สะดวกต่อการหาแหล่งเงินทุนมาสนับสนุน เพราะการบริจาคเงินให้มูลนิธิ หรือสมาคมที่อยู่ภายใต้กฎหมาย ย่อมจะสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริจาคว่าองค์กรจะนำไปใช้เพื่อกิจการขององค์กรอย่างแท้จริง ดีกว่าการบริจาคให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่อาจจะเลิกโครงการหรือกิจกรรมของตนเมื่อไรก็ได้ นอกจากนี้ องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ยังสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะได้รับความร่วมมือดีกว่าเพราะได้รับความเชื่อถือมากกว่า ยิ่งไปกว่านั้นองค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ยังไม่เป็นภาระต่อรัฐบาลหรือสร้างความหนักใจให้รัฐบาลต้องคอยตรวจสอบพฤติกรรมด้วย

9.2 กลุ่มที่มีประโยชน์ปานกลาง

ยังมีกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกิดจากการรวมตัวของผู้ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน หรือแนวความคิดเดียวกันอีกกลุ่มหนึ่ง ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมตามประเภทที่ตนสนใจ เช่น ต้องการแก้ปัญหาเด็ก สตรี ชุมชนแออัด ผู้พิการ เอดส์ ฯลฯ การรวมตัวของคนกลุ่มนี้จะเป็นการรวมตัวโดยไม่มีกฎเกณฑ์ กติกาใดๆ มีแต่เพียงอุดมการณ์เท่านั้นที่ตรงกัน องค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้ มักจะเป็นเครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเฉพาะด้าน มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม เช่น เครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็ก สตรี ชุมชนแออัด แรงงาน กลุ่มคนผู้บริโภค ชนเผ่าและชาวเขา เอดส์ต่อต้านยาเสพติด อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม องค์กรเครือข่ายเหล่านี้ จะดำเนินการในลักษณะคลุกคลีทำงานกับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย พิทักษ์ดูแลผลประโยชน์ของประชาชนอย่างจริงจัง ช่วยเหลือเมื่อถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคม องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้จะมีผลงานที่สร้างความพึงพอใจให้กับสังคม และได้รับการสนับสนุนจากสังคมในระดับหนึ่ง แต่การรวมตัวดังกล่าวไม่มีความมั่นคง เมื่อไม่มีทุนดำเนินงานหรือมีผู้สนับสนุนน้อยลง อาจจะไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องยกเลิกภารกิจของตนเองไป

นอกจากนี้องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ยังไม่มีกฎ กติกาใดๆ มาควบคุมดูแล เพราะไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมาย อาจจะมีอิสระในการดำเนินงานและการดำเนินงานบางอย่างอาจจะขัดแย้งกับนโยบายของรัฐบาล หรือดำเนินการกระทำของหน่วยงานของรัฐ ทำให้รัฐต้องคอยสอดส่องมิให้การดำเนินงานขององค์กรเหล่านั้นออกนอกกรอบมากเกินไป จนส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของหน่วยงานของรัฐ หรือภาพพจน์ของรัฐบาล ตัวอย่างเช่น องค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงาน จะช่วยพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ให้กับผู้ใช้แรงงาน โดยอาจจะโจมตีหน่วยงานของรัฐว่าไม่ดูแล หรือมองว่าหน่วยงานของรัฐเข้าข้างนายจ้าง เป็นต้น หรือองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็กและเยาวชนจะช่วยเหลือปัญหาเกี่ยวกับเด็กในด้านต่างๆ เช่น เด็กถูกทารุณกรรม เด็กถูกลวนลามทางเพศ เด็กเร่ร่อน โดยอาจจะตำหนิหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ว่าไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน หรือไม่มีความจริงใจในการแก้ปัญหา หรือองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมที่ต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง แต่โจมตีมาตรการหรือนโยบายของรัฐบาลว่าไม่เหมาะสมและเปิดโอกาสให้มีการแสวงหาผลประโยชน์ เป็นต้น

ส่วนดีขององค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ คือ คอยสอดส่องดูแลช่วยเหลือปัญหาแทนหน่วยงานของรัฐ เป็นผู้ควบคุมการทำงานของหน่วยงานของรัฐให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นผู้กระตุ้นให้รัฐบาลต้องหันมาทบทวนนโยบาย หรือมาตรการบางอย่างที่บกพร่อง

9.3 กลุ่มที่มีประโยชน์น้อยหรือไม่มีประโยชน์

องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ คือ กลุ่มที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในการดำเนินกิจกรรม หรือเป็นกลุ่มที่อยู่ในเบื้องหลังในการเคลื่อนไหวต่างๆ หากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือองค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้จะไม่สามารถดำเนินงานใดๆ ให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นงานส่วนใหญ่ขององค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้ คือ การปลุกกระดมประชาชนให้ทำตามความประสงค์ของตน ขณะเดียวกันสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นโดยบิดเบือนข้อมูลให้ประชาชนเข้าใจผิด หรือยุยงให้ประชาชนเกลียดชังรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐ เรียกร้องในสิ่งที่ตนต้องการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และมักใช้ความรุนแรงหรือความเดือดร้อนของประชาชนมาเป็นเครื่องมือต่อรองกับรัฐบาล

องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้ ได้แก่ กลุ่มที่อยู่เบื้องหลังการเดินขบวนประท้วง หรือคัดค้านการสร้างเขื่อน สร้างโรงไฟฟ้า การวางท่อก๊าซ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้รับเงินสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศที่ไม่ปรารถนาดีต่อประเทศไทย ต้องการขัดขวางการพัฒนาประเทศมิให้เจริญก้าวหน้าหรือพึ่งพาตนเองได้ เพื่อที่จะเป็นประเทศด้อยพัฒนาและพึ่งพาประเทศมหาอำนาจตลอดไป

ในหนังสือ “มองลอดแว่น” ของ วิชา คณิตสุทธิ ได้กล่าวไว้ว่า “พฤติกรรมของเอ็นจีโอไทยบางกลุ่ม เช่น กลุ่มต่อต้านเขื่อนปากมูล กลุ่มสมัชชาคนจน กลุ่มต่อต้านโรงไฟฟ้าเอกชน ประจวบคีรีขันธ์ มีเป้าหมายสูงไปกว่าการต่อสู้เพื่อชาวบ้านในท้องถิ่น แต่รุกไปถึงขั้นเข้าแทรกกระบวนการทางการเมือง และตะตองสถาบันสังคมในวงกว้างและลึก

วิธีการเอ็นจีโอไทยพวกนี้นิยมทำ คือ โจมตีรัฐบาลหรือเอกชนที่ตกเป็นเป้าหมายว่าเป็นผู้ร้ายทางสังคม มีการบิดเบือนข้อมูลสร้างกระแสปลุกปั่นให้เข้าใจผิด จากนั้นเข้าไปจัดตั้งมือบชาวบ้านโดยใช้ผลประโยชน์เข้าหลอกล่อ

แกนนำเอ็นจีโอพวกนี้เป็นกลุ่มเดียวกัน มีศูนย์ปฏิบัติการใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ แต่เดินสายทำงานทั่วราชอาณาจักร และต่อเชื่อมกับองค์กรระหว่างประเทศ ได้เงินอุดหนุนปีหนึ่งจำนวนมาก แต่ไม่เคยเปิดเผยแพร่ต่อสาธารณชนว่าปีละเท่าไร เอาไปใช้ทำอะไรบ้าง และเสียภาษีให้รัฐบาลถูกต้องครบถ้วนหรือไม่..”

องค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้มีประโยชน์น้อย มีประโยชน์เพียงการเตือนให้เป็นบทเรียนสำหรับโครงการต่างๆ ว่า หากจะดำเนินการสิ่งใดต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เปรียบเทียบผลดีผลเสียและต้องมีข้อมูลสนับสนุนอย่างเพียงพอ ซึ่งเชื่อว่าผู้ดำเนินโครงการได้ดำเนินการอยู่แล้ว แต่ผลเสียที่ได้รับจากองค์กรพัฒนาเอกชนในกลุ่มนี้มีมากกว่า กล่าวคือเกิดความขัดแย้ง สูญเสียงบประมาณโดยไร้เหตุ และขัดขวางการพัฒนาประเทศ

10. องค์กรพัฒนาเอกชนกับการควบคุมดูแล

องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภท คือ องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีแนวความคิด หรือกลุ่มผู้ที่สนใจในปัญหาเดียวกันและองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายใต้กรอบของกฎหมาย

องค์กรพัฒนาเอกชนประเภทแรก จัดตั้งตามความต้องการของกลุ่มคนที่สนใจปัญหาเดียวกัน การจัดตั้งไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว บางองค์กรประกอบด้วยสมาชิกเพียงไม่กี่คน บางองค์กรอาจไม่มีสถานที่ตั้งองค์กร และบางองค์กรอาจไม่มีทุนในการดำเนินงาน องค์กรเอกชนประเภทนี้จะไม่ประสบปัญหาในการดำเนินงานหากตัวองค์กรและสมาชิกมีความมั่นคงพอ เช่น มีสมาชิกอาสาช่วยงานมาก มีแหล่งเงินทุนของตนเอง สามารถประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐได้ เป็นต้น แต่ถ้าหากขาดสิ่งเหล่านี้้องค์กรอาจจะประสบปัญหาในการดำเนินงาน และสถานภาพขององค์กร

นอกจากนี้้องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีได้จัดตั้งขึ้นภายใต้กรอบของกฎหมาย ยังแสดงบทบาทและการกิจอย่างอิสระ เนื่องจากไม่มีกรอบหรือกฎกติกาให้ต้องปฏิบัติตาม องค์กรเหล่านี้จึงมักประสบปัญหา และเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐอยู่เนืองๆ จึงควรต้องมีการควบคุมดูแล โดยใช้กฎหมายหรือการใช้วิธีการควบคุมกันเองแบบล้อมวลชน

10.1 การควบคุมโดยบทบัญญัติของกฎหมาย

รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินการขององค์กรพัฒนาเอกชน : ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมาย และระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมนนท์ ระบุว่า การควบคุมองค์กรพัฒนาเอกชน โดยใช้กฎระเบียบของการจดทะเบียนเป็นมูลนิธิหรือสมาคม นั้น เป็นกฎหมายที่เก่าล้าสมัยและมีการใช้ผิดเจตนารมณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากการวางกฎหมายในแต่ละยุคเพื่อแก้ปัญหาในขณะนั้น เช่น ปัญหาอั้งยี่ ช่องโจร สมาคมลับ คอมมิวนิสต์ ฯลฯ การนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้กับองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสังคมจึงเป็นการใช้กฎหมายไม่ถูกต้อง แต่การจะแก้กฎหมาย และระเบียบต่างๆ จะต้องผ่าน ขบวนการที่สลับซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน รวมทั้งต้องมีการผลักดันจากทางฝ่ายการเมืองด้วย จึงจะมีความเป็นไปได้ ผู้วิจัยจึงได้เสนอให้มีร่างกฎหมายใหม่ เรียกว่า “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการดำเนินการขององค์กรพัฒนาเอกชน พ.ศ.” ซึ่งจะรวมทั้งแนวทางการส่งเสริมและการควบคุมไปพร้อมกัน ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวควรจะเป็นร่างกฎหมายสำหรับ องค์กรพัฒนาเอกชนโดยเฉพาะที่กำหนดให้มีการรองรับสถานะขององค์กรพัฒนาเอกชน และ

ส่งเสริมการดำเนินการขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งจะเป็นหลักประกันให้แก่องค์กรพัฒนาเอกชน ในการดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ต่อไป

ในพระราชบัญญัติดังกล่าวควรมีรายละเอียดของการจัดตั้งการดำเนินการขององค์กรพัฒนาเอกชน การยกเลิกองค์กรสถานะทางการเงิน การส่งเสริมกิจการขององค์กรพัฒนาเอกชน การกำกับดูแลนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัติ บทกำหนดโทษ กรณีองค์กรพัฒนาเอกชนกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวควรมีบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นกรรมการยกร่าง รวมทั้งผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน และควรมีการทำประชาพิจารณ์ก่อนเสนอเข้าสู่การพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติ

สำหรับการควบคุมองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศในประเทศไทยได้มีระเบียบที่ควบคุมอยู่แล้ว คือ

1) ระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยการเข้ามาดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ. 2541

2) ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้ามาดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย และการจัดตั้งสำนักงานภูมิภาคในประเทศไทย พ.ศ. 2543

10.2 การควบคุมตนเอง

องค์กรที่มีการดูแลควบคุมตนเองมาช้านาน คือ องค์กรด้านสื่อมวลชน ซึ่งในวงการสื่อมวลชนเองก็จะมีลักษณะคล้ายกับองค์กรพัฒนาเอกชน คือ มีทั้งสื่อที่ดี ที่มีจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความเป็นกลางตีแผ่ความจริง และสร้างสรรค์สังคม ส่วนสื่อมวลชนที่ไม่ดี คือกลุ่มที่ใช้สื่อที่มีอยู่ในมือในการโจมตีบุคคล หรือสถาบันที่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกับตน ไม่เป็นกลางและบิดเบือนข้อมูล

ในการควบคุมตนเองขององค์กรพัฒนาเอกชนควรใช้ลักษณะคล้ายกับสื่อมวลชน คือ มีองค์กรกลาง หรือคณะกรรมการกลางที่มีผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชนในด้านต่างๆ ทั้งที่องค์กรที่จัดตั้งตามกฎหมาย และมีได้จัดตั้งตามกฎหมาย องค์กรกลาง หรือคณะกรรมการกลางชุดนี้ จะเป็นผู้สอดส่องดูแลพฤติกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ โดยตั้งกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณขององค์กรพัฒนาเอกชนขึ้นมา หากองค์กรใดทำผิดไปจากกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะถูกลงโทษ โดยการประกาศให้สาธารณชนได้ทราบถึงพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ให้ความร่วมมือและไม่ให้การสนับสนุนในเรื่องต่างๆ

ปัจจุบันมีคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ กป.อพช. เป็นองค์กรกลาง ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม ทั้งในเมืองและชนบท โดยมีเครือข่ายงานด้านต่างๆ เช่น เครือข่ายงานพัฒนาชุมชนแออัด เครือข่ายงานสาธารณสุขมูลฐาน เครือข่ายงานด้านเด็ก เครือข่ายงานด้านสตรี เครือข่ายด้านผู้ใช้แรงงาน เครือข่ายงานด้านเอดส์ เครือข่ายงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายงานพัฒนาชนบท ฯลฯ นอกจากนี้ กป.อพช. ยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับหน่วยงานรัฐ ในงานพัฒนาทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ

กป.อพช. เดิมคือ “คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน พัฒนาชนบท” ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2528 จากมติของผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชนทั่วประเทศ โดยการสนับสนุนของ ศูนย์ประสานงานพัฒนาชนบทแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และในการประชุมสมัชชาองค์กรสมาชิก เมื่อปี 2537 ที่ประชุมร่วมมีมติให้ กป.อพช. ขยายความร่วมมือจากองค์กรสมาชิกส่วนใหญ่ที่ทำงานด้านพัฒนาชนบท ให้ครอบคลุมงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในทุกด้าน และให้เปลี่ยนชื่อเป็น “คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน”

กป.อพช. แบ่งงานออกเป็น 5 ส่วน คือ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ในแต่ละส่วนมีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีองค์ประกอบจากการเลือกตั้งขององค์กรสมาชิก และจากผู้แทนเครือข่ายด้านต่างๆ ทุก 2 ปี ส่วนคณะกรรมการ กป.อพช. ระดับชาติ ส่วนหนึ่งมาจากการเลือกตั้งจากที่ประชุมสมัชชาองค์กรสมาชิก อีกส่วนมาจากตัวแทนของ กป.อพช. ภาคต่างๆ โดยมีวาระ 2 ปี เช่นกัน

ในกรณีของการควบคุมกันเองอาจใช้ กป.อพช. นี้เป็นองค์กรกลางในการควบคุมองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยตนเอง โดยเพิ่มเติมมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ รวมทั้งบทลงโทษเป็นกฎระเบียบที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกต้องปฏิบัติตาม ขณะเดียวกัน กป.อพช. ก็ต้องมีสิ่งตอบแทนองค์กรสมาชิกด้วย ซึ่งอาจจะเป็นในเรื่องของเงินสนับสนุน การดำเนินงาน หรือ การอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เป็นต้น

11. ข้อเสนอแนะ

11.1 มุมมองบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน

นับวันบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนหรือเอ็นจีโอจะมีมากขึ้น โดยเฉพาะองค์กรที่มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เพราะการคัดค้าน หรือการเรียกร้องใดๆ ที่เกิดขึ้น จัดเป็นตัวแปรที่สำคัญในการวัดความสามารถในการบริหารและการตัดสินใจของรัฐบาล นอกจากนี้การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนบางอย่างยังเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมด้วย รัฐบาลหรือผู้บริหารประเทศจะเพิกเฉยไม่สนใจต่อความเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ไม่ได้แล้ว ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับประจำวันศุกร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2543 ในคอลัมน์ “กระตุ้สด นโยบายเศรษฐกิจ” ได้สัมภาษณ์ผู้แทนพรรคการเมืองต่างๆ เกี่ยวกับมุมมองบทบาทของเอ็นจีโอ ซึ่งแต่ละท่านก็แสดงมุมมองที่แตกต่างกันบ้างใกล้เคียงหรือเหมือนกันบ้าง แต่โดยความเห็นส่วนใหญ่สรุปได้ว่า เอ็นจีโอมีทั้งกลุ่มที่ดีและกลุ่มที่ไม่ดี รวมทั้งอยากจะให้มีกฎหมายกำกับดูแลการดำเนินงานของเอ็นจีโอ

นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย กล่าวว่า “องค์กรพัฒนาเอกชน คือ กิจกรรมประชาชนนอกภาครัฐ ซึ่งมีบทบาทเสริมรัฐมากมายในด้านเด็ก สตรี สิ่งแวดล้อม และกิจกรรมอื่นๆ ดังนั้นจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญและต้องรับฟังในฐานะที่เป็นกลุ่มตัวแทนความคิด ต้องยอมรับในบทบาทและกระบวนการของเอ็นจีโอในการดำเนินงาน และจากนั้นควรหาหนทางร่วมกันในการพัฒนาประเทศในฐานะที่เป็นคนไทยเช่นกัน และในบางกิจกรรมรัฐควรเข้าไปช่วยเอ็นจีโอด้วยซ้ำไป”

นายปานปรีย์ พหิทธานุกร กรรมการบริหารพรรคชาติพัฒนา เห็นว่า “บทบาทของเอ็นจีโอนั้นมีความสำคัญต่อระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในด้านการส่งเสริมให้ความรู้แก่ชุมชนในปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิทธิมนุษยชน การดำเนินงานของเอ็นจีโอจึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความบริสุทธิ์ใจ และประสานร่วมมือกับรัฐบาลและประชาชนในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ซึ่งหากเอ็นจีโอดำเนินการภายใต้หลักการดังกล่าวก็คงไม่ก่อให้เกิดปัญหา”

ทิมเศรษฐกิจพรรคชาติไทย ระบุว่า “ประเด็นสำคัญที่เป็นต้นเหตุแห่งการประท้วงนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากผู้ประท้วงไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน ดังนั้นการเปิดเวทีให้กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนได้มีเวทีในการชี้แจงข้อมูลทุกด้านให้แก่สาธารณชนได้รับทราบเพื่อประกอบการตัดสินใจ เว้นเสียแต่ว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มเอ็นจีโอมีการเคลื่อนไหวที่ไม่ถูกต้อง ก็จำเป็นต้องจำกัดสิทธิ เพื่อให้ทุกคนอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายเดียวกัน”

นายมัน พัทธินัย เลขานุการพรรคราษฎร เห็นว่า “บทบาทของอินเทอร์เน็ตที่แท้จริงนั้นเป็นการตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาสังคม โดยเน้นการพัฒนาคน การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นองค์กรที่ดำเนินงานโดยอิสระมีกิจกรรมต่อเนื่อง และไม่แสวงหาผลประโยชน์หรือการค้ากำไร การดำเนินกิจกรรมของอินเทอร์เน็ตในลักษณะเช่นนี้รัฐต้องรับฟัง ส่วนพวกที่เข้ามาก่อวุ่นและกระทำการที่ผิดกฎหมายโดยอ้างว่าเป็นอินเทอร์เน็ต รัฐต้องดำเนินการทางกฎหมายอย่างเด็ดขาด”

ทิมเศรษฐกิจพรรคถิ่นไทย เห็นว่า “อินเทอร์เน็ตเป็นพลังทางสังคม งานหลายส่วนทั้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ถ้าพนักงานราชการอาจมีปัญหาเกี่ยวกับชาวบ้าน ซึ่งอาจอาศัยกลุ่มชนดังกล่าวเป็นตัวเชื่อมระหว่างกลไกของรัฐกับชาวบ้านในการร่วมกันแก้ปัญหาหรือเสนอแนะการแก้ปัญหาของชาติ ปัญหาที่ผ่านมาอินเทอร์เน็ตไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ไม่มีกฎหมายและงบประมาณที่มารองรับเครือข่ายเอกชนที่แท้จริง อินเทอร์เน็ตบางกลุ่มจึงต้องอาศัยการสนับสนุนจากต่างชาติและทางการเมืองกลายเป็นปัญหาของสังคมไป”

นายสมยศ แซ่มซ้อย นักวิชาการจากศูนย์วิจัยกสิกรไทย กล่าวว่า “เป็นเรื่องยากสำหรับข้อคิดเห็นต่อบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน หรืออินเทอร์เน็ตเพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญได้เปิดกว้างเต็มที่ในเรื่องสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชน ดังนั้นจึงทำให้อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาททุกเรื่องของกระบวนการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ โดยอ้างสิทธิ์ว่าเป็นตัวแทนจากผู้ด้อยโอกาสของสังคม ซึ่งจริงๆ แล้วผมคิดว่าอินเทอร์เน็ตบางกลุ่มก็ดี แต่บางกลุ่มก็แอบแฝงไปด้วยผลประโยชน์ เรื่องนี้ทางการคงต้องลงมาช่วยกันสอดส่องดูแลเอง แม้การเข้าไปตรวจสอบวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกลุ่มอินเทอร์เน็ตจะเป็นเรื่องยากก็ตาม รวมทั้งคงต้องพยายามเข้าไปจับเข้าคุ้ยกันเพื่อให้อินเทอร์เน็ตในกลุ่มต่างๆ มีความเห็นในทิศทางเดียวกันกับทางการให้ได้ และต้องหาวิธีประนีประนอมที่ได้ผลเพื่อให้สำเร็จมากที่สุด รวมทั้งต้องเปิดเผยข้อมูลให้แก่ทุกฝ่าย โดยไม่ให้ข้อมูลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป ส่วนการแก้ไขที่ตรงจุดที่สุดก็คงเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญปิดกั้นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไปเลย แต่ก็เชื่อว่าทำไม่ได้”

11.2 ออกกฎหมายควบคุมดูแลองค์กรพัฒนาเอกชน

ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงองค์กรพัฒนาเอกชนไว้โดยตรงถึง 6 มาตรา มีเนื้อหาสาระที่เสริมสร้างบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการขอความเห็นจากผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชนในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม หรือด้านการเมือง หรือเป็นการยอมรับให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง เช่น การเข้าไปช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการตรวจสอบเลือกตั้ง

เป็นต้น บทบัญญัติต่างๆ ดังกล่าว เป็นการสร้างบทบาทและภาพลักษณ์ใหม่ให้กับองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชน มีแต่เพียง “ระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยการเข้ามาดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ ในประเทศไทย พ.ศ. 2541” ซึ่งรัฐบาลไม่อาจสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่พึงประสงค์ ในด้านต่างๆ ได้ เช่น ด้านงบประมาณ ข้อมูลข่าวสาร บุคลากร และการประสานงาน ขณะเดียวกัน ก็ไม่สามารถควบคุมดูแลองค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะองค์กรที่เป็นเครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศ ซึ่งมุ่งเข้ามาแทรกแซงกิจการของประเทศอื่น เพื่อประโยชน์ของประเทศตน โดยการให้เงินสนับสนุน และสร้างข้อมูลเท็จเพื่อให้ร้ายแก่ประเทศนั้นๆ อย่างที่เกิดขึ้นในประเทศขณะนี้ได้

จึงเห็นควรที่รัฐบาลจะต้องพิจารณาออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนและควบคุมกำกับดูแลการจัดตั้ง และการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนโดยเฉพาะ เพื่อให้มีความเหมาะสมและรัดกุมยิ่งขึ้น อันจะเป็นการยับยั้งและป้องกันการดำเนินงานหรือการเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มุ่งใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ โดยไร้เหตุผลและขัดต่อกฎหมายของบ้านเมือง ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในสังคมอันเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของรัฐบาลและเป็นสาเหตุของความไม่สงบในสังคมไทย

บรรณานุกรม

กองงานคนต่างด้าว . การดำเนินงานขององค์กรเอกชนต่างประเทศในประเทศไทย
กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

คึกฤทธิ์ ปราโมช ,หม่อมราชวงศ์ ชอยสวนพูล . หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันที 1 เมษายน
2536.

ทีมเศรษฐกิจ . มุมมองบทบาทเอ็นจีโอ . หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับประจำวันที 24 พฤศจิกายน
2543.

นันทวัฒน์ บรมนนท์ . รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กรพัฒนา
เอกชน : ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมาย และระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ,
มูลนิธิอาเซียน และภาคีความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนา บริษัท พี. เพรส จำกัด ,
2541.

ประสงค์ สุ่นศิริ นาวาอากาศตรี เอ็นจีโอปลอม . หนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับประจำวันที 5,6,7,8,9
มิถุนายน 2543.

ประสงค์ สุ่นศิริ นาวาอากาศตรี เป็นไทยอย่าใจเทค . หนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับประจำวันที 7,8,9
สิงหาคม 2543.

เบญจมาศ ศิริภัทร และสุรพล มุละคา . เอ็นจีโอ นักพัฒนาระดับรากหญ้า พันธุ์ที่สังคมขาด (ไม่) ได้?
บริษัท อาทิตย์ โปรดักส์ กรุ๊ป จำกัด. 2545.

วิทยา ดัชนีสุทธี . มองลอดแว่น 2544.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย . สามทศวรรษขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย . 2543.

สร อักษรสกุล . เอ็นจีโอไทยกับบทบาทในสังคมปัจจุบัน . หนังสือพิมพ์มติชน
ฉบับวันที่ 12 เมษายน 2543.

สุวรรณ ไตรมาลัย และ รัชเกล้า ศรีบุญโฮม . ปอกเปลือกกลุ่ม เอ็นจีโอ อาชีพ เพื่อเกาะกินหรือช่วย
เหลือชาวบ้านยากจน ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ปีที่ 53 ฉบับที่ 18023 ประจำวันที่ 31
สิงหาคม 2545. หน้า 9

ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี . สรุปความเคลื่อนไหวข้อเรียกร้องและ
การช่วยเหลือกลุ่มสมัชชาคนจน (สคจ.) . มกราคม 2546.

_____ . แกะรอยเอ็นจีโอ . หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับประจำวันที 13,13,15,16
พฤศจิกายน 2543.

_____ . ผ่าเอ็นจีโอ . เมื่อไทยจากสันติวิธี ถึงความรุนแรง รอยต่างของอุดมการณ์
ประชาชนหรือความสำเร็จของการระดมทุน. หนังสือพิมพ์มิชชั่นไทยแลนด์ ฉบับประจำ
วันที่ 20-26 พฤศจิกายน 2543.

“ภาพที่เห็น....เอ็นจีโอ”

ใช้กฎหมายเหนือกฎหมายอย่างทายเป็น
 ประกาศล้าความเป็นธรรมนำเคลื่อนไหว
 ระดมมือบ ช่มชู้ อยู่ร่ำไป
 ผลประโยชน์ แฝงไว้ ให้พวกตน

บิดเบือนข้อเท็จจริงสิ่งถูกต้อง
 ตะโกนกร้องให้ยอมรับความสับสน
 ตะลบทะแลง ปลอกปลิ้น และคิ่นรน
 ให้ผู้คน หลงทาง วางอุบาย

ความรุนแรง ใช้ทุกเมื่อเพื่อชู้เชิด
 เปิดประเด็น ให้ลูกฮือ คือเป้าหมาย
 ใครจะสร้าง พวกข้า จะทำลาย
 ความวอดวาย ของสังคม สมใจกู

เงินต่างชาติ รับมา คอยหาเรื่อง
 ทำปราดเปรื่อง ว่าผิดกฎ ไม่อดสู
 โรงไฟฟ้า ท่อก๊าซ เชื้อน เหมือนศัตรู
 ใช้ข่มขู่ ทั้งรัฐ-ราษฎร์ บังอาจจริง

หยุดเสียเถิด หยุดทีเถิดพี่น้อง
 คือสมอง คือความหวัง ทั้งชายหญิง
 สร้างประโยชน์ ให้ชาติไทย ด้วยใจจริง
 นั่นคือสิ่ง คนอยากเห็น “เอ็นจีโอ”

ภาคผนวก

สยามรัฐ

วันพฤหัสบดีที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๖

ชอยสวนพลู

ถ้าว่าองค์การเอกชนซึ่งกำลังมีแพร่หลายในโลกเราทุกวันนี้ ใช้อักษรย่อเป็นอักษรโรมันว่า NGO

ซึ่งผมมีบาปมกรรมจริง ๆ เพราะอ่านทีไรก็ออกเสียงคำนี้ว่าโง่ทุกที ขณะนี้กำลังมีการประชุมนานาชาติเรื่องสิทธิมนุษยชนในกรุงเทพฯ ผู้เข้าร่วมประชุมนั้นมีคุณณรงค์ คอมันตร์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในฐานะที่ปรึกษาพิเศษของผู้แทนฝ่ายไทยด้วยท่านหนึ่ง

หนังสือพิมพ์สยามโพสต์ฉบับประจำวันที่ 31 มีนาคมนี้ ได้ลงข่าวว่าคุณณรงค์ “ได้แถลงต่อที่ประชุมซึ่งประกอบด้วยผู้แทนประเทศต่าง ๆ เต็มคณะ โดยยื่นข้อเรียกร้อง 8 ข้อและระบุตอนหนึ่งว่า องค์การพัฒนาเอกชนหลายองค์การที่ออกมาประณามการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ควรถูกสอบสวนเกี่ยวกับความเป็นกลางและความเป็นอิสระในการทำงาน รวมทั้งตรวจสอบว่าองค์การเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์หรือได้รับการสนับสนุนและถูกกำหนดแนวทางจากรัฐบาลภายนอกหรือไม่”

ข้อแถลงของคุณ ณรงค์ คอมันตร์ นี้ผมเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง และขออนุโมทนาสาธุการมา ณ ที่นี้

คุณณรงค์ คอมันตร์ ได้กล่าวต่อไปตามข่าวหนังสือพิมพ์ว่า “เมื่อพิจารณาในเรื่องพฤติกรรมอันน่าสงสัยแล้ว ก็เป็นเรื่องจำเป็น เพราะองค์การเหล่านี้ประณามการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างครึกโครมในบางเรื่อง แต่ทำเป็นหูหนวกตาบอดกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในบางประเทศ”

คำแถลงของคุณ ณรงค์ คอมันตร์ ต่อที่ประชุมนานาชาตินี้ เป็นเรื่องที่ควรแถลงให้ได้รู้กันไว้หรือให้ได้รู้สึกตัวกันเป็นอย่างยิ่ง ตามข่าวหนังสือพิมพ์สยามโพสต์ฉบับเดียวกันมีว่า

“หลังจากที่ พ.อ.ถนัดแถลงเสร็จสิ้นได้มีตัวแทนองค์กรเอกชนชาติต่าง ๆ ประมาณ 20 คนเดินไปที่นั่งของ พ.อ.ถนัดเพื่อขอร้องเอกสารถ้อยแถลง และแสดงความไม่พอใจ กระทั่งมีการโต้เถียงระหว่างพ.อ.ถนัดกับกลุ่มองค์กรเอกชนที่ด้านนอกห้องประชุมอย่างซุสุมุน”

“อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกล่าวว่า ไม่ได้ต่อต้านกลุ่ม NGO ทั้งหมด แต่ได้ติดตามการทำงานขององค์การเอเซียวอชซ์ และองค์การนิรโทษกรรมสากลอย่างใกล้ชิด พบว่าได้รับเงินสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาและประเทศตะวันตก จึงไม่มีการนำปัญหาในประเทศเหล่านั้นมาพูด แต่กลับเล่นงานประเทศไทยมาตลอดเท่ากับเป็นการทำงานที่เลือกปฏิบัติ”

ที่คุณณรงค์ท่านได้พูดออกมานี้เป็นความจริงที่สุดอีกเช่นเดียวกัน เพราะเราที่เป็นคนไทยคงจะจำได้ว่าองค์การนิรโทษกรรมนี้ได้มีการกล่าวหาว่าประเทศไทยกระทำผิดสิทธิมนุษยชนอยู่บ่อย ๆ และเข้ามาแทรกแซงเรียกร้องให้รัฐบาลไทยทำโน่นทำนี่บ้างตามใจของคนหรือตามที่ตนคิดเอาเองจากข้อมูลผิด ๆ มาตลอด

ในที่สุดเราก็ได้รู้กันทั่วไปแล้ว เพราะคำแถลงของคุณ ณรงค์ คอมันตร์ ว่าองค์การนิรโทษกรรมสากลนี้ได้รับเงินสนับสนุนจากองค์การ ซีไอเอ หรือองค์การสืบราชการลับของสหรัฐและประเทศตะวันตกอีกบางประเทศ

เมื่อองค์การนิรโทษกรรมสากลได้รับเงินช่วยเหลือมาอย่างนี้แล้ว ก็ย่อมจะต้องทำการต่าง ๆ ให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เอาจริงเอาจังในการทำงาน หรือเป็น

ผู้ที่เอาจริงเอาจังในการรักษาสิทธิมนุษยชน แต่เมื่อจะพูดจาสิ่งใดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในสหรัฐอเมริกา ก็พูดไม่ได้เพราะเหตุว่าองค์กรนี้รับเงินเข้ามา และจะพูดถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศตะวันตก ก็พูดไม่ได้อีกเช่นเดียวกัน เพราะได้รับเงินช่วยเหลือมาจากเขาด้วย

ในที่สุดองค์กรนิรโทษกรรมสากลนี้ก็ต้องมาลงที่เมืองไทย พยายามและไต่หาเรื่องราวเหตุต่าง ๆ ที่จะแสดงให้โลกเห็นว่าเมืองไทยเรานี้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่บ่อย ๆ

การกระทำขององค์กรนิรโทษกรรมสากลที่เกี่ยวกับประเทศไทยนี้ บางทีก็มองเห็นได้ชัดว่าเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศที่เป็นเอกราช เป็นต้นว่าเรียกร้องให้รัฐบาลไทยปล่อยคนที่รัฐบาลไทยเห็นว่าผิดกฎหมาย และห้ามมิให้มีการฟ้องร้องอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ซึ่งเป็นการแทรกแซงโดยตรง

เราจะคิดหรือพูดได้หรือไม่ว่าองค์กรนิรโทษกรรมสากลนี้ ความจริงก็เป็นมือของสหรัฐอเมริกานั้นเอง หากแต่เข้ามาในรูปองค์กรเอกชนหรือ “โง่” อย่างที่ผมเรียกเมื่อเป็นเช่นนี้สหรัฐอเมริกาที่พ้นจากคำคำหาผิดที่เรามาจะทำได้ว่าเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศเรา

เพราะองค์กรเอกชนต่าง ๆ เหล่านี้ดูเหมือนว่าจะไม่มีสังกัดไม่มีชาติไม่มีอะไรทั้งสิ้น เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นลอย ๆ แล้วก็เข้ามายุ่งเกี่ยวในกิจการทั่วไปของประเทศต่าง ๆ

ถ้าหากว่าองค์กรเอกชนเหล่านี้เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นโดยสุจริต ด้วยความหวังดีต่อมนุษยชาติ แท้จริงแล้ว ปัญหาก็คงจะไม่เกิดและใครจะว่าองค์กรเอกชนนี้ก็คงไม่ได้

แต่คุณถนัด คอมันตร์ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้เคยรับตำแหน่งสำคัญถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย และเป็นผู้ที่ได้ใช้เวลาศึกษาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในโลกมาตลอดท่านพูดมาว่าองค์กรนิรโทษกรรมสากลและอีกองค์กรหนึ่งได้รับเงินจากต่างประเทศมาสนับสนุนนั้น จึงเป็นเรื่องที่ฟังได้และเป็นเรื่องที่จะต้องจดจำกันเอาไว้ เพราะองค์กรเหล่านี้จะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการของประเทศไทยอีกเมื่อไรก็ไม่มีใครทราบได้

องค์กรเอกชนในประเทศไทยเราทุกวันนี้มีอยู่หลายองค์กร และได้เข้ามา เกี่ยวข้องในกิจการต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลได้กระทำไปโดยที่องค์กรเหล่านี้ไม่เห็นด้วย

ประเทศไทยเราเป็นประเทศที่ตกคืนไปด้วยการสร้างมือบ คือให้ชาวบ้านธรรมดาเรียกว่าเรียกเอาบางสิ่งบางอย่างจากรัฐบาลหรือเข้ามาขัดขวางมิให้รัฐบาลดำเนินการไปตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ เช่นเขื่อนปากมูล เป็นต้น

รัฐบาลน่าจะได้สังเกตพฤติกรรมขององค์กรเหล่านี้ให้ถี่ถ้วน เพราะพฤติกรรมขององค์กรเหล่านี้ภายนอกประเทศถือว่าเป็นเรื่องจริงจัง หากองค์กรเอกชนกล่าวหาว่ารัฐบาลว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน อเมริกาซึ่งจ้างองค์กรนั้นให้มาช่วยในเมืองไทยก็จะถือเอาเป็นเหตุที่จะตัดสิทธิ์ต่าง ๆ ที่สหรัฐอเมริกาเคยให้แก่เมืองไทยไว้แต่ก่อน

เรื่องเขื่อนปากมูลนั้น ผมไม่เชื่อว่าชาวบ้านที่
ริงจะเป็นผู้ก่อปัญหาขึ้นมาแต่ผมเชื่อว่าจะต้อง
องค์กรเอกชนบางแห่งเข้าไปหนุนหลังชาวบ้าน
แนะนำเล็บบสอนให้สร้างมีอบเดินขบวนต่อ
รัฐบาลหรือต่อต้านแผนการสร้างเขื่อน ซึ่ง
าลก็บอกแล้วบอกอีกว่าการสร้างเขื่อนปากมูล
จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในที่สุดแต่ก็ไม่มี
ยอมเชื่อ

เขื่อนปากมูลนั้นได้ดำเนินการก่อสร้างมาจนเสร็จ
ร้อยไปถึง 40 เปอร์เซ็นต์แล้ว แต่ก็ต้องหยุดชะงัก
ยกกลุ่มผู้ประท้วงเรียกร้องให้รัฐบาลส่งตัวแทนมาทำ
ญารับรองว่าผลกระทบจากการสร้างเขื่อนจะไม่เกิดขึ้น

ถึงแม้ว่ารัฐบาลปัจจุบันจะได้ใช้ความพยายามชี้แจงให้
ผู้ประท้วงเข้าใจถึงเหตุผลต่าง ๆ ในการสร้างเขื่อน
มูลก็ตามที แต่ก็ยังไม่บังเกิดผล

เมื่อประท้วงกันอย่างรุนแรงด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น
คนแก่คนเฒ่ามาให้นอนกลางสะพานแล้วมัดเอาไว้เอา
คลุมไว้เพื่อขัดขวางมิให้รถแล่นข้ามสะพานได้นั้น อยู่ ๆ
ก็ประท้วงกันไปเฉย ๆ เพราะชาวบ้านที่มาร่วมประท้วง
ต่างคนต่างก็เลิกประท้วง และกลับบ้านเหลืออยู่อีกไม่
ก็เลิกประท้วงกันไป

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้แสดงให้เห็นชัดว่าลำพังชาว
นแล้วไม่ได้สนใจใยดีกับเรื่องสร้างเขื่อนปากมูล

เมื่อมีคนไปหนุนก็ออกมาสร้างมีอบประท้วงด้วย
การต่าง ๆ แต่เสร็จแล้วเบื้อเข้าก็เลิกกันไป

ในองค์กรเอกชนเหล่านี้ มีข้าราชการเข้าไปเกี่ยวข้อง
ด้วยด้วยมากมายหลายคนแล้วจะให้แปลว่าอย่างไร?

จากข้อเท็จจริงนี้ เราจะแปลว่ามีข้าราชการประจำ
บางคนหรือบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล สนับสนุนให้
ชาวบ้านประท้วงรัฐบาลในเรื่องที่บางทีก็ไม่ใช่เรื่อง จน
รัฐบาลเกือบจะเรียกได้ว่าไม่มีเวลาที่จะทำการงานให้จริงจึง
เกิดผลประโยชน์แก่บ้านเมือง

เราจะถือว่าข้าราชการประจำ ซึ่งมีเงินเดือนจากภาษี
อากรของประชาชนกลุ่มหนึ่งกำลังทำการขัดขวางการ
กระทำของรัฐบาล ซึ่งได้ตั้งขึ้นมาตามระบอบประชาธิปไตย
ได้หรือไม่

ระบอบประชาธิปไตยนั้นกำหนดให้มีรัฐสภา และให้มี
รัฐบาลที่รัฐสภาสนับสนุนหรือไว้วางใจ แต่ไม่มีที่ไหนเสียที่ให้
อำนาจองค์กรเอกชนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างที่เห็นกันอยู่
เพราะบางอย่างที่กระทำนั้นก็ดูออกจะผิดกฎหมาย หรือถึงจะ
ไม่มีผิดกฎหมายก็เป็นกรกระทำโดยเจตนาที่จะวางขวากหนาม
ให้แก่รัฐบาลในการบริหารประเทศ

ผมเองก็เหมือนคุณ ถนัด คอมันตร์ ในเรื่อง
ที่ว่าท่านไม่ได้ต่อต้านกลุ่ม NGO หรือองค์กรเอกชน
ทั้งหมด เพราะผมเองก็มีความเห็นเช่นนั้น ว่าการตั้ง
องค์กรเอกชนนั้นย่อมจะเป็นผลดีแก่ประเทศชาติ
และประชาชน ถ้าหากว่าองค์กรนั้นดำเนินการในทาง

**ที่ถูก ส่งเสริมกิจกรรมของรัฐบาลในทางที่ถูกหรือ
ขัดขวางกิจกรรมของรัฐบาลในทางที่ไม่เป็นประชา-
ธิปไตยหรือละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง**

แต่เท่าที่ผมเห็นในขณะนี้รู้สึกว่องค์กรเอกชนต่าง ๆ
ในเมืองไทยของเรามีส่วนหนึ่งที่ทำการไปโดยหวังที่จะให้
มีชื่อเสียงหรือที่เรียกกันง่าย ๆ ว่าอยากดัง แล้ก็ไม่เป็น
ประโยชน์ต่อบ้านเมืองแต่อย่างใดทั้งสิ้น

ผมจึงเห็นด้วยกับคุณ ทัศน คอมนตรี เป็นอย่างยิ่งที่
ว่าควรจะต้องมีการสอบสวนองค์กรเอกชนเหล่านี้กันบ้าง
หรือถึงแม้ว่าจะไม่สอบสวนกันอย่างตรงไปตรงมา ก็ขอ
ให้รัฐบาลได้สอดส่องข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรเหล่านี้ให้ได้
ความจริง ว่าได้รับทุนมาจากต่างประเทศอย่างไรหรือไม่
หรือมีส่วนหนุนหลังประชาชนที่มาประท้วงรัฐบาลใน
เรื่องใด ๆ บ้างหรือไม่

ถ้าหากว่าสืบสวนหรือสอดส่องดูได้ความจริง
ว่าองค์กรเอกชนใดรับทุนรอนจากต่างประเทศหรือ
กระทำการไปโดยที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติแท้จริง
แล้ว ก็ควรจะระงับองค์กรนั้นมิให้ดำเนินการต่อไป

ถ้าหากรัฐบาลไทยกระทำเช่นนี้ ก็จะมีเสียงจากองค์กร
นิรโทษกรรมสากลอีกว่าประเทศไทยหรือรัฐบาลไทย
ละเมิดสิทธิมนุษยชน

อย่าไปสนใจมันเลยครับ ถึงรัฐบาล
ไทยจะทำอะไรหรือไม่ทำอะไรก็จะ
ต้องถูกองค์กรไ้ ๆ เหล่านี้ประณาม
ให้เสียหายอยู่แล้ว

Samuel Contad.

น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ พுக

เป็นไทยอย่างไรเทศ(๑)

ถ้าจะถามผมว่า พวกเอ็นจีโอในบ้านเราได้รับเงินต่างประเทศมาเคลื่อนไหวหรือมาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จริงหรือเปล่า คำตอบของผมก็คือ จริงครับ

รับจากหลายประเทศด้วย

รับมาแล้วนำมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ผู้ให้ก็มี ถูกวัตถุประสงค์ก็มี ขึ้นอยู่กับคนที่รับเงินจะเปี้ยวไปในทิศทางใด

เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศที่ไปขอเขามาใช้นั้น ความจริงแล้วเขาให้มาเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมทางด้านบวกเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม ไม่ใช่ให้มาเพื่อกิจกรรมทางด้านลบหรือเป็นเครื่องมือก่อความรุนแรงใดๆ ให้เกิดขึ้น อย่างที่เอ็นจีโอบางกลุ่มบางพวกปฏิบัติกันอยู่ในขณะนี้

เขาต้องการให้เอ็นจีโอไทยผู้ซึ่งเขาเข้าใจว่าเป็นผู้เสียสละความสุขส่วนตัว มีความต้องการช่วยเหลือชาวบ้านในบางสิ่งบางอย่าง แต่ไม่มีเงินไปดำเนินการ ไม่ใช่ให้มาเพื่อสร้างปัญหาขัดแย้ง หรือนำชาวบ้านไปเป็นเครื่องมือกดดัน ตอรอง เพื่อผลประโยชน์ของเอ็นจีโอหรือของคนใดคนหนึ่ง

ไม่ใช่ให้มาเพื่ออุทธรณ์บ้านปิ่นทำเนียบยามวิกาล

ไม่ใช่ให้มาเพื่ออุทธรณ์บ้านให้อดข้าวแต่ตัวเองไม่อด

โครงการบางโครงการของเอ็นจีโอบางกลุ่มบางพวกที่ได้รับเงินจากต่างประเทศ เช่น โครงการฝึกอาชีพบางอย่างที่เหมาะสมกับท้องถิ่น โครงการช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยโรคเอดส์ หรือโรคภัยบางชนิด เช่น ผู้ป่วยจากการติดยาเสพติด โครงการช่วยเหลือชุมชนแออัด โครงการช่วยเหลือเด็กยากจนในท้องถิ่นห่างไกล หรือโครงการเกี่ยวกับการศึกษาในชนบท เป็นต้น โครงการดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่ต่างประเทศบางองค์กรหยิบยื่นเงินมาช่วยเหลือ

แต่เอ็นจีโอบางกลุ่มบางพวกไม่เป็นอย่างนี้ รับเงินเขามาแล้วกลับทำอีกอย่างหนึ่ง

บางเอ็นจีโอใช้วิธีการวัดเครื่องกรรม การครั้ง เอ็นจีโอประเภทนี้มักจะมาในคราวของนักประชาธิปไตย นักสิทธิมนุษยชน นักอนุรักษ

สิ่งแวดล้อม ตำรงความเป็นอยู่ค่อนข้างสุขสบาย ไม่เหมือนชาวบ้าน เอาความทุกข์ของชาวบ้าน ออกหน้าในการหาประโยชน์ตน

สมัชชาคนจนเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด

เป็นองค์กรจัดตั้งที่ก่อปัญหาในทางขัดแย้ง สร้างความวุ่นวายให้เกิดขึ้นมากกว่าองค์กรเอกชนอื่นๆ ในขณะนี้

องค์กรนี้ได้รับเงินจากต่างประเทศ

รับจากหลายแห่งด้วยกัน โดยเฉพาะจากองค์การจากประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่มีชื่อเรียกว่า องค์การ Terre Des Hommes

โอนเงินเข้าบัญชี "Assembly of the Poor" หรือ สมัชชาคนจน ผ่านธนาคาร (ขอสงวนชื่อ) สาขาρχาดากิเชก 2 หลายครั้ง เจ้าของบัญชีเป็นเจ้าหน้าที่ของสมัชชาคนจน

เป็นที่ปรึกษาของสมัชชาคนจน

องค์การ Terre Des Hommes นี้แหละ ที่ออกเงินค่าใช้จ่ายให้พวกสมัชชาคนจนเดินทาง ไปร่วมประชุมที่กรุงอัมสเตอร์ดัม ประเทศ เนเธอร์แลนด์ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2542 แล้วก็ไปดำบ้านเมืองของตนให้พวกฝรั่งฟังว่า โหดร้ายทารุณ แม้กระทั่งการไม่ยอมให้สัญชาติ ไทยกับพวกชาวเขา แม้จะเข้าเมืองผิดกฎหมาย เคยเป็นข่าวเกรียวกราวมาแล้วเมื่อไม่นานนี้

ทุนที่นำมาใช้ในโครงการ "กลุ่ม เครือข่ายพิทักษ์แม่น้ำมูล" ซึ่งขอไปโดยคนที่ชื่อว่า วนิดา ตันติวิทยาพิทักษ์ ก็มาจาก องค์การ Terre Des Hommes ที่ว่านี้

เอามาป่วนในเรื่องเขื่อนปากมูล

แม่น้ำมูลเป็นแม่น้ำสายหนึ่งที่อยู่ใน เครือข่ายขององค์กรจัดตั้งที่มีชื่อเรียกว่า "เครือข่าย แม่น้ำเอเซียตะวันออกเฉียงใต้" หรือ มีชื่อในภาษาฝรั่งว่า Southeast Asia Rivers Network (SEARIN)

ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2542

คณะกรรมการเครือข่ายแม่น้ำเอเซีย ตะวันออกเฉียงใต้ประกอบด้วย ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ ดร.ชยันต์ วรรธนะภูติ ดร.ชูศักดิ์ วิทยากัด

รศ.ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม รศ.สุริชัย หวันแก้ว

มีคณะทำงานประกอบด้วย นายไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ เป็นผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่ทรงรงค์ คือ น.ส.สมภาร คินติ (แกนนำสมัชชาคนจน) นายสมเกียรติ เขื่อนเชียงสา (แกนนำสมัชชาคนจน) น.ส.สุภาพร นิภาพันธ์ นายธีระพงศ์ โพธิ์มัน และมื่ออาสาสมัครชื่อ น.ส.ผกากรอง มากพันธุ์

คณะกรรมการเครือข่ายแม่น้ำเอเซีย ตะวันออกเฉียงใต้นี้ทำงานร่วมกับสมัชชาคนจน โดยเฉพาะปัญหาเขื่อนปากมูลและฝายราษีไศล รวมทั้งทำงานกับองค์กรกวนพันมิตรอื่นๆ ทั้งในระดับพื้นที่ และระดับประเทศ

ขยายไปเกี่ยวข้องกับระดับนานาชาติ

โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับองค์การ เครือข่ายแม่น้ำระหว่างชาติ ที่ภาษาฝรั่งใช้ชื่อว่า International Rivers Network (IRN)

ปัจจุบันสำนักงาน IRN ตั้งอยู่เลขที่ 1847 Berkeley Way, Berkeley แคลิฟอร์เนีย 94703 สหรัฐอเมริกา โทร.510-848-1155 โทรสาร 510-848-1008

เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2543 องค์การ IRN ส่งตัวแทนประมาณ 30 คน เดินทางไปชุมนุมหน้าสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน สนับสนุนการปฏิบัติการของสมัชชาคนจน และยังได้ช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านเดียวของสมัชชาคนจนผ่านทางเว็บไซต์อย่างจริงจังอีกด้วย ตลอดจนทำการรณรงค์ให้ประชาชนในประเทศต่างๆ ทำเรื่องร้องเรียนถึงนายกรัฐมนตรีของเรา

นี่เป็นเพียงแค่สรุป ๆ ให้รู้ว่า สมัชชาคนจนและองค์กรเอกชนหรือเอ็นจีโอไทย บางกลุ่มบางพวกมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับต่างประเทศอย่างไร ยังมีเรื่องที่จะพูดพ่วงนี้อีกเยอะครับ

(อ่านต่อวันพรุ่งนี้)

<http://www.nacwna.com>

น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ พูด

เป็นไทยอย่าใจเทศ (จบ)

(ต่อจากเมื่อวานนี้)

กระแสการรื้อเขื่อนและทวนเขื่อนทั้ง เป็น กระแสที่มาจากฝรั่ง ซึ่งเห็นว่าเขื่อนต่าง ๆ ที่มี อยู่ในโลกลนี้ไม่มีประโยชน์เสียแล้ว ด้วยเหตุผลที่ว่าแม่น้ำที่ไหลอย่างอิสระและมีชีวิต คือ บึงจัยสำคัญที่เอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์และ ธรรมชาติ

นอกจากนี้ยังเห็นว่า แม่น้ำได้ตอบสนอง ต่อความจำเป็นและความต้องการทั้งในด้านนิเวศ วิทยา เศรษฐกิจ จิตวิญญาณ และวัฒนธรรม ตลอดจนถึงสุขภาพอีกด้วย

ความเห็นของฝรั่งดังกล่าวนี้เป็นความเห็น ที่พวกฝรั่งได้ใช้ประโยชน์จากเขื่อนที่ตนสร้างขึ้น อย่างอึดหน่าแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำเพื่อการ เกษตรที่เก็บกักไว้ใช้ยามจำเป็นหน้าแล้งหรือการ นำพลังงานน้ำมาสร้างกระแสไฟฟ้าใช้เพื่อการ อุตสาหกรรม จงสามารถสร้างความเติบโตใหญ่ทาง เศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางสังคมของ ตนได้อย่างที่เห็นอยู่ในขณะนี้

แล้วก็ชักชวนกันตำเขื่อนที่ตัวเองสร้างขึ้น ว่าไม่ดี

ชักชวนกันทวนเขื่อนทำลายเขื่อนให้หมดสิ้น ไปในโลกล

ฝรั่งพวกนี้ฟังจะมานึกขึ้นได้ว่า แม่น้ำต้อง ไหลอย่างอิสระและมีชีวิต แม่น้ำไม่ได้ทำลายระบบ นิเวศวิทยาในธรรมชาติให้เสียหาย แม่น้ำเป็น

จิตวิญญาณและวัฒนธรรมของมนุษย์ แม่น้ำให้ สุนทรียภาพอันงดงามตามธรรมชาติ

นึกได้ภายหลังที่ตาพร้อมแล้วในทุกสิ่ง ทุกอย่าง

พร้อมที่จะขายเทคโนโลยีทันสมัยของตนให้ กับใครก็ได้ที่ต้องการใช้โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ หรือ ผลิตผลอื่น ๆ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าจากพลัง น้ำอีกต่อไป

ด้วยเหตุผลที่นึกได้ของฝรั่งดังกล่าวนี้ ฝรั่ง จึงชักชวนกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อขายความนึกคิด ของตนให้ออกไปกว้างขวาง ซึ่งอย่างน้อยที่สุดใน ขณะนี้ก็มีอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ คือกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า

องค์กรเครือข่ายแม่น้ำระหว่างชาติ(International Rivers Network) ซึ่งได้พูดมา ให้ฟังเมื่อวานนี้แล้ว และอีกองค์กรหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า คณะกรรมการ เขื่อนโลก (The World Commission on Dams)

คณะกรรมการเขื่อนโลก เป็นองค์กรอิสระ ภาคเอกชน ซึ่งก็คือ เอ็นจีโอฝรั่งเง่เง้ง มีสำนักงาน ตั้งอยู่ที่เมืองเคปทาวน์ ประเทศแอฟริกาใต้

ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2541 โดยมีผลมาจากการประชุมผู้ได้รับผลกระทบจาก เขื่อนที่เมืองคิวิริบา ประเทศบราซิล เมื่อเดือน มีนาคม 2540

เงินทุนได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน และองค์กรเงินทุนนานาชาติบางองค์กร ผู้ให้ทุน สนับสนุนเงินทุนหลักมาจาก เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ นอร์เว สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์

หน้าที่หลักได้แก่การศึกษาทบทวนผล กระทบของโครงการเขื่อนทั้งในรายการดีและทั้ง กลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ ทั่วโลก

มีผู้แทนร่วมเป็นกรรมการจากหลายชาติเช่น แอฟริกาใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย บราซิล อังกฤษ เปรูเมนี สวิตเซอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา และ ไนจีเรีย

คณะกรรมการเชื่อนโลก มีการประชุมไป แล้ว 2 ครั้งด้วยกัน คือ ครั้งที่ 1 ที่กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา เมื่อเดือนพฤษภาคม 2542 และ ครั้งที่ 2 ที่เมืองเคาทาวโร แอฟริกาใต้ เมื่อเดือน กันยายน 2542 ส่วนครั้งที่ 3 กำหนดจะประชุมกัน ที่ประเทศศรีลังกาในเดือนธันวาคม 2543 ที่จะถึงนี้

การประชุมครั้งที่ 2 ที่แอฟริกาใต้ดังกล่าว ที่ประชุมได้มีมติให้คณะกรรมการดำเนินการศึกษา ทบทวนตรวจสอบลุ่มน้ำและเขื่อนต่างๆ เป็นรายการรวม 100-200 เขื่อนในประเทศต่างๆ เพื่อหาข้อมูลด้านผลกระทบต่างๆ

แม่น้ำโขงเป็นลุ่มน้ำหนึ่งในเป้าหมายของ ฝรั่งเศสขณะนี้

ได้มีการหยิบยกปัญหาเขื่อนปากมูลที่ อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี ขึ้นมาพิจารณาด้วย โดยให้เขื่อนปากมูลเป็น 1 ในเขื่อนหลักในการ

ทำงานของคณะกรรมการเชื่อนโลก

เอ็นเจไอไทยรับงานนี้มาทำ

ฝรั่งว่าไม่มีประโยชน์ เอ็นเจไอไทยก็ว่าไม่มี ประโยชน์

ฝรั่งว่าควรรื้อทิ้ง เอ็นเจไอไทยก็ว่าควรรื้อทิ้ง

ฝรั่งบอกทำให้คืนแม่น้ำสู่ธรรมชาติ เอ็นเจไอ ไทยก็ว่าให้คืนแม่น้ำสู่ธรรมชาติ ให้แม่มูล มันยืน

กลัวฝรั่งจะไม่รู้ว่า แม่มูลมันยืน หมายความว่าอะไร ก็ต้องเขียนภาษาอังกฤษกำกับไว้ให้เห็นว่า Long live Moon River

ให้ชาวบ้านที่หลอกมาเกณฑ์มาชูปวี ย Long live Moon River เดินไปตามถนนในกรุงเทพฯ เพื่อให้มีการถ่ายรูป จะได้เป็นหลักฐานว่าจับมือให้มันนั้นเท่าให้แล้วนะ

นี่คือกิจกรรมของสมัชชาคนจนที่กับกับ กระทำอยู่

กิจกรรมที่ทำให้ฝรั่งโดยไม่มีควมเมกิ้งคิดว่าจะเกิดความเสียหายอะไรขึ้นกับบ้านเมือง ในช่วงที่เรายังไม่มีความพร้อมในหลายด้าน เหมือนฝรั่งอย่างที่กล่าวมาข้างต้น

คณะกรรมการเชื่อนโลกก็ดี องค์การเครือข่ายแม่แม่น้ำนานาชาติ ก็ดี ถ้าจะว่าไปแล้วองค์กรเหล่านี้เป็นเพียงภาคเอกชนที่เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนเพียงกลุ่มเล็กๆ ใช้ชื่อขององค์กรไปเคลื่อนไหวสร้างกระแสในระดับนานาชาติ และชอบอ้างเสมอว่าข้อเสนอหรือข้อคิดเห็นของเราเป็นสิ่งถูกต้อง ผู้อื่นจะต้องปฏิบัติตามเสมอไป

โดยเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลของประเทศนั้นๆ ให้ปฏิบัติตามคำเรียกร้องของกลุ่มคนด้วย โดยไม่รับฟังความเห็นหรือข้อเท็จจริงอะไรทั้งสิ้น

เป็นพลเมืองไทยต้องมีจิตใจเป็นไทย

อย่าเป็นพลเมืองที่ไม่รู้ว่าชาติกำเนิดของตนและประเทศของตนอยู่ที่ไหนกับแน่

อย่างที่แกนนำสมัชชาคนจนเปราะบางอยู่ขณะนี้

<http://www.naewna.com>

**หนังสือจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ
ถึงเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี.**

ในเอกสารเรื่อง “แม่น้ำมูล.. การสูญเปล่าของชาติ” เขียนโดย ประดิษฐ์ พิระมาน และ อนันต์ คาโตคม ระบุว่า

จากกรณีเขื่อนราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ น่าจะต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชนต่างประเทศ และมี NGOs ไทยเข้าร่วมรับนโยบายมาดำเนินการในประเทศไทย โดยมีหลักฐานแน่ชัดจากจดหมายที่องค์กรเอกชนและเครือข่ายต่างประเทศทำถึงเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา สนับสนุนการต่อต้านเงินขบวนการเปิดประตูน้ำของเขื่อนราษีไศลและเขื่อนปากมูล ตามสำเนาต่อไปนี้

June 14, 2000

Ambassador Nitya Pibulsonggram
Thai Ambassador to the United States
Embassy of Thailand, Washington DC

Dear Ambassador.

Re: Pak Mun and Rasi Salai Dams, Thailand

We are here today to show our support for the villagers at Pak Mun and Rasi Sarai dams. At the Pak Mun dam, more than 1,000 villagers occupied the dam crest and fish ladder on May 15 and intend to stay until the dam's gates are opened. At Rasi Salai reservoir rise around them. They have also vowed not to move until the dam's gates are opened. Others at Rasi Salai are starting to remove the dam themselves.

We wholeheartedly support the efforts of the villagers to recover their lost livelihood and restore the ecology of the Mun River. The construction of these dams has inundated the farmland and destroyed the fisheries of over 40,000 people, leaving them without means of livelihood subsistence. Allowing the river to flow unimpeded by opening the gates is the first step towards restoration, enabling the migration of fish from the Mekong to the Mun to occur.

The villagers' demands are reasonable given that these dams are not effective for their intended uses. The Pak Mun dam is not performing well economically and contributes only marginal amounts of power to

the grid. The Independent international agency, the World Commission on Dams, found that the dam was supposed to have an electricity-generating capacity of 136 megawatts but today generates only an average of 40 MW. Thailand currently has a surplus of power, making it technically feasible to forfeit Pak Mun's generating capacity without causing interruptions to power supply.

The Rasi Salai Dam was built in 1993 as part of a grand irrigation plan for northeastern Thailand. The dam destroyed the largest freshwater swamp forest in the Mun River Basin, as well as flooding fertile agricultural lands. Despite these impacts, the project is currently useless and likely to remain so. The reservoir area is now plagued by salinity, making the water unsuitable for irrigation. The dam's gates should be opened immediately.

The international community is closely monitoring the situation to ensure that the police do not take violent action against the protesters. There is absolutely no justification for use of force since the villagers have vowed to remain non-violent. We request that you convey our demands to your government: that the police remain non-violent and the gates of both dams be permanently opened, in accordance with the wishes of the affected villagers.

We thank you for your attention to these important matters.

Respectfully yours,

Gila Neta and Oan Beston, action coordinators

Endorsed by the following organizations and individuals who are present here today ;

Organization:

Fifty Years is Enough Network

1247 E Street, SE
Washington, DC 20003
Phone: 202-IMF-BANK (202-463-2265)
Fax: 202-544-9359
Email: wb50years@igc.org

International Rivers Network

1847 Berkeley Way

Berkeley, CA 94703

Phone: +1 510 848-1155

Fax: +1 510 848-1008

Website: www.irn.org

Rights Action

1830 Connecticut Av, NW
Washington DC 20009, USA
Phone: 202-783-1123
Fax: 202-483-6730
Email: info@rightsaction.org

Free Burma Coalition

P.O. Box 19405
Washington, DC 20036
Phone: +1 202 837-8030
Fax: +1 202 234-5176
Website: www.freeburmacoalition.org

Friends of the Namada

Website: www.narmada.org

Individuals:

Soren Ambrose
Njoki Njehu
Graham Russell
Joyce Kim
Pam Jennings
Abby Giles
Jessica Friedrichs
Neil Watkins
Sara Pipher
Mark Weisbrot

Bank Information Center
733 15th Street, NW, Suite 1126
Washington DC 20005, USA
Phone: +1 202 737-7333
Fax: +1 202 737-1155
Website: www.bicusa.org

Bob Naiman
Dean Baker
Jean Choi
Michael Bornstein
Manoj Saranathan
Venu Govindu
Kadd Stephens
Lelia Spears
Adam Eiding

Center for International Environmental Law
1367 Connecticut Avenue, NW Suite #300
Washington, DC 20036
Phone: (202) 785-8700
Fax: (202) 785-8701
Email: ethenard@ciel.org

Center for Economic justice
1830 Connecticut Ave., NW
Washington, DC 20009
Phone: (202) 299-0020
Fax: (202) 299-0021
Website: www.worldbankboycott.org

แปลเป็นภาษาไทย

14 มิถุนายน, 2000

เรียน ฯพณฯ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ดี ซี

เราขอสนับสนุนชาวบ้านเขื่อนปากมูลที่มาชุมนุมกันเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม ที่บริเวณสันเขื่อนและ
บันไดปลาโจน เขื่อนปากมูล เป็นจำนวนกว่า 1,000 คน และชาวบ้านที่ชุมนุมกันที่เขื่อนราษีไศลอีกกว่า 200 คน ที่
ปลุกเพ็งพักอาศัยในบริเวณอ่างเก็บน้ำ โดยตั้งมั่นว่าจะไม่เคลื่อนย้ายออกไป จนกว่าทางการจะยอมเปิดบานประต
ระบายน้ำของเขื่อนที่ราษีไศล ชาวบ้านได้เริ่มขุดหรือเขื่อนออกด้วยตัวชาวบ้านเองแล้ว

เราขอสนับสนุนชาวบ้านอย่างเต็มที่ในความพยายามที่จะฟื้นฟูวิถีชีวิตที่เขาสูญเสียไป และรักษา
สภาพนิเวศวิทยาของลำน้ำมูลไว้ การก่อสร้างเขื่อนทั้ง 2 แห่งก่อให้เกิดน้ำท่วมพื้นที่เพาะปลูก ทำลายแหล่งประมง
และการยังชีพของชาวบ้านจำนวนกว่า 40,000 คน การเปิดบานประตูน้ำปล่อยให้ไม่มีสิ่งใดมาขวางกั้นแม่น้ำนั้น นับ
เป็นก้าวแรกของการคืนชีวิตให้กับลำน้ำ ทั้งยังทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นของพันธุ์ปลาจากแม่น้ำโขงสู่แม่น้ำมูล

ชื่อเรียกร้องของชาวบ้านสมเหตุสมผลเนื่องจากเขื่อนไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ผลการ
ศึกษาของ World Commission on Dams (WCD) พบว่าปัจจุบันเขื่อนปากมูลมีส่วนในการผลิตไฟฟ้าเพียง
40 เมกะวัตต์ ในขณะที่กำลังผลิตติดตั้งที่แท้จริงอยู่ที่ 136 เมกะวัตต์ ปัจจุบันประเทศไทยมีกำลังผลิตสำรองเหลือเพื่อ
การล้มเลิกเขื่อนปากมูลจึงไม่เป็นข้ออ้างที่จะทำให้การผลิตไฟฟ้าต้องชะงักงัน

การศึกษาของ WCD ยังระบุด้วยว่า เชื้อนก่อให้เกิดผลกระทบต่อน้ำดื่มในแม่น้ำมูลเป็นจำนวนมากถึง 169 ชนิด สายพันธุ์จากทั้งหมด 265 ชนิดสายพันธุ์ซึ่งในจำนวนนี้ 56 ชนิดได้สูญพันธุ์ไปหมดแล้ว การจัดสร้างบันไดปลาโจน ได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นมาตรการที่ไม่ได้ผล จากกรณีศึกษาของ WCD เห็นได้ชัดว่าบันไดปลาโจนไม่ได้ช่วยให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นของปลาในลุ่มน้ำโขงสู่ลุ่มน้ำมูลหรือลุ่มน้ำชีตามฤดูกาลเลย

การก่อสร้างเขื่อนราษีไศลในปี 1993 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนใหญ่ด้านการชลประทานในเขต ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้ทำลายลุ่มหนอง บึงน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในลุ่มน้ำมูล ทั้งยังท่วมพื้นที่การเกษตร อันอุดมสมบูรณ์ พื้นที่อ่างเก็บน้ำปัจจุบันเจือไปด้วยความเค็ม น้ำไม่เหมาะแก่การชลประทาน โครงการจึงเป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์ และควรที่จะเปิดบานประตูเขื่อนโดยเร็ว

หน่วยงานชุมชนระหว่างประเทศกำลังจับตามองสถานการณ์นี้อย่างใกล้ชิด เพื่อให้แน่ใจว่าตำรวจ จะไม่ดำเนินการรุนแรงใด ๆ ต่อกลุ่มผู้ประท้วง และก็ไม่มีความเสี่ยงที่จะต้องใช้กำลัง เพราะชาวบ้านก็ได้ยืนยันที่จะ ชุมนุมโดยสงบ เราจึงขอส่งผ่านข้อเรียกร้องนี้ไปยังรัฐบาลของท่าน ที่จะไม่ให้ตำรวจใช้ความรุนแรงและเรียกร้องให้ เปิดประตูน้ำเขื่อนทั้ง 2 แห่ง เป็นการถาวรตลอดไป เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ เหล่านี้

ขอแสดงความนับถือ

Gila Neta and Dan Beeton, action coordinators

South East Asian Committee for Advocacy

2556 (51/498) Soi 128/2 Ladprao Rd. Klongchan Bangkok Bangkok 10240 THAILAND
 Tel. (66) 02 377-2939 Fax. (66) 02 731-0583 E-mail: seaca@ksc.th.com /www.seacaweb.org

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

Between

South East Asian Committee for Advocacy (SEACA), with business and office address at 2556 (51/498) Soi 128/2, Ladprao Road, Klongchan Bangkok, Bangkok 10240, Thailand, herein represented by its Program Coordinator, Donatus Klaudius Marut, and herein referred as SEACA;

and

Campaign for Popular Democracy (CPD) with business and office address at 409 Soi Rohitsuk, Pracharat Banpen Road, Huay Kwang, Bangkok 10310, Thailand, herein represented by its Chairperson, Pibhop Dhongchai, and herein referred to as CPD;

For the implementation of

ADVOCACY CAPACITY BUILDING PROGRAMME IN THAILAND.

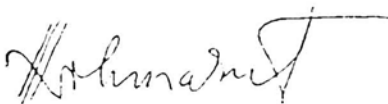
Both parties agreed to implement the project based on the following clauses:

1. This project aims to facilitate the strengthening of civil society organizations in Thailand with specific objectives as follows:
 - a. To empower and develop capacity of social workers, community organizers, community leaders, NGOs, people organizations, trade unionists, and civil society to be able to advocate for policy change both at local, national and international levels;
 - b. To provide the platform for mutual learning, sharing of experiences, views and skills among the target groups;
 - c. To foster a closer cooperation and strengthen solidarity among grassroots organizations, development workers, academic and the good will individuals to work together for a better society;
 - d. To work for a practical plan of action in policy advocacy
2. Both SEACA and CPD agree to conduct the following activities with the outputs as stipulated in the approved proposal:

- Public Policy and national development strategic plan addressing poverty eradication and people empowerment.
 - Human rights development.
 - Promotion of Democratic and good governance.
 - Promotion of People's Media.
3. Both parties agree to implement the project utilizing participatory methodologies, to ensure participation of grassroots communities in general design, implementation, monitoring and evaluation of the program.
 4. SEACA will provide support of Twenty Five Thousand Pound Sterling (GBP 25,000) equivalent to One Million Five Hundred Ninety Six Thousand Six Hundred Twenty Five Thai Baht (1,596,625 THB) for one year project period to CPD to cover both administration and project activities. The said amount will be remitted once in June 2001.
 5. CPD will provide work plan of the whole program to SEACA.
 6. SEACA will monitor project implementation to ensure achievement of target outputs.
 7. CPD will submit a quarterly progress report to SEACA. The Progress Report shall cover a narrative and financial reports of the key activities undertaken by the project; accomplishments versus targets, problems encountered and plan courses of action.
 7. Duration of project shall be limited to one year beginning July 2001 to June 2002, with an option for extension of another year upon mutual consent.

Both parties affix their signature to signify concurrence to this agreement this 7 day of July, 2001.

South East Asian Committee
for Advocacy (SEACA)

DONATUS K. MARUT
Programme Coordinator

Campaign for Popular Democracy
(CPD)

PIBHOP DHONGCHAI
Chairperson

ฉบับ

(คำแปล)

คณะกรรมการสนับสนุนและพัฒนานโยบายสังคมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2556 (51/498) ซอย 128/2 ถนนลาดพร้าว

คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย

โทร (66-2) 377 2939 โทรสาร (66-2) 731 0583

อี-เมลล์: seaca@ksc.th.com

บันทึกความเข้าใจ

ระหว่าง

คณะกรรมการสนับสนุนและพัฒนานโยบายสังคมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEACA) โดย
กิจการและสำนักงานตั้งอยู่ที่ 2556 (51/498) ซอย 128/2 ถนนลาดพร้าว คลองจั่น บางกะปิ
กรุงเทพมหานคร 10240 ซึ่งแทนโดยผู้ประสานงานโครงการ คือ คอเนาตัส คลัวดิอัส มาร์ท และ
ต่อไปนี้จะเรียกว่า SEACA

และ

คณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (CPD) โดยมีกิจการและสำนักงานตั้งอยู่ที่ 409 ซอย
โรหิตสุข ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ ห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310 ประเทศไทย ซึ่งแทน
โดยประธาน คือ พิภพ ธงไชย และต่อไปนี้จะเรียกว่า CPD

เพื่อการทำ

โครงการการสร้างความสามารถให้คำปรึกษาในประเทศไทย

คู่สัญญาทั้งสองตกลงที่จะทำโครงการตามข้อต่อไปนี้

ลับ

โครงการนี้มุ่งที่จะอำนวยความสะดวกในการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรประชาสังคมในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้ คือ

- ก. ให้อำนาจและพัฒนาความสามารถของคนทำงาน สังคม ผู้จัดตั้งชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน สหภาพการค้า และประชาสังคม ให้สามารถให้คำปรึกษาเพื่อเปลี่ยนนโยบายทั้งในระดับท้องถิ่น ชาติ และนานาชาติ
 - ข. เพื่อจัดหาเวทีสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน การแบ่งปันประสบการณ์ ทักษะ และทักษะระหว่างกลุ่มเป้าหมายต่างๆ
 - ค. เพื่อสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดขึ้นและสร้างความสมานฉันท์ให้เข้มแข็งในระหว่างองค์กรรากหญ้า คนงานในการพัฒนา บังเอิญชนด้านวิชาการและผู้หวังดีให้ทำงานร่วมกันเพื่อสังคมที่ดีขึ้น
 - ง. เพื่อทำงานให้แผนงานที่ปฏิบัติได้ในการให้คำปรึกษาด้านนโยบาย
2. ทั้ง SEACA และ CPD ตกลงที่จะทำกิจกรรมดังต่อไปนี้ โดยมีผลดังระบุในข้อเสนอที่อนุมัติแล้ว:
- นโยบายสาธารณะและแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา กล่าวถึงการกำจัดความยากจน และการให้อำนาจแก่ประชาชน
 - การพัฒนาสิทธิมนุษยชน
 - การส่งเสริมประชาธิปไตย และธรรมาภิบาล

การส่งเสริมสื่อของประชาชน

คู่สัญญาทั้งสองตกลงที่จะทำโครงการโดยใช้ยุทธวิธีการมีส่วนร่วมเพื่อให้มั่นใจในการมีส่วนร่วมของชุมชนรากหญ้าในการออกแบบทั่วไป การทำให้สำเร็จ การตรวจสอบ และการประเมินโครงการ

SEACA จะจัดหาเงินสนับสนุนเป็นเงิน สองหมื่นห้าพันปอนด์สเตอร์ลิง (GBP 25,000) หรือเท่ากับหนึ่งล้านห้าแสนเก้าหมื่นหกพันหกร้อยยี่สิบห้าบาท (1,596,625.-บาท) สำหรับระยะโครงการหนึ่งปี ให้กับ CPD เพื่อให้ครอบคลุมกิจกรรมทั้งการบริหารและโครงการ จำนวนเงินดังกล่าวจะถูกส่งทันทีในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2544

CPD จะจัดหาแผนการทำงานของโครงการทั้งหมดให้ SEACA

SEACA จะตรวจสอบการทำโครงการเพื่อให้มั่นใจว่าบรรลุผลเป้าหมาย

CPD จะส่งรายงานความก้าวหน้าทุก 3 เดือน ให้ SEACA รายงานความก้าวหน้าจะครอบคลุมรายงานทางการเงิน และการบรรยาย กิจกรรมหลักซึ่งทำโดยโครงการความสำเร็จเทียบกับเป้าหมาย ปัญหาที่พบและแผนการปฏิบัติงาน

ระยะของโครงการจะจำกัดหนึ่งปี โดยเริ่มเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2544 ถึงมิถุนายน พ.ศ.2545 โดยมีตัวเลือกสำหรับการต่ออายุอีกหนึ่งปี เมื่อยินยอมร่วมกัน

■ ~~คณะ~~ ทั้งสองได้ลงนามเพื่อทำสัญญาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2544

~~คณะกรรมการ~~ สนับสนุนและพัฒนานโยบายสังคม
~~สมาคม~~ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
(EACA)

คณะกรรมการรณรงค์เพื่อ
ประชาธิปไตย
(CPD)

ลายมือชื่อ

คوناตูล์ เค. มาร์ท
ผู้ประสานงานโครงการ

ลายมือชื่อ

พิภพ รัชไชย
ประธาน

รายงานการประชุมรื้อเรียน

23 มี.ค. 42

เรื่อง: สมัชชาคนจนชุมนุมประท้วงที่ริมสันเขื่อนปากมูล(หมู่บ้านแม่มน่มันขึ้น1และ7)

วันที่เริ่มชุมนุม :

วันที่ยุติชุมนุม :

UpDate : 21-พ.ย.-43

รหัส Mb : 29

รหัสเรื่อง :

- ข้อเรียกร้อง :
- 1 ขอค่าชดเชยจากการสร้างเขื่อนปากมูล
 - 2 ขอค่าชดเชยจากการสร้างเขื่อนสิรินธร
 - 3 ขอค่าชดเชยจากการสร้างเขื่อนลำคันฉูและขอให้ตรวจสอบเขื่อนร้าวกับขอลดส่งน้ำ
 - 4 ขอค่าชดเชยเขื่อนห้วยระห้า
 - 5 ขอค่าชดเชยจากฝ่ายราชินีไซลและตั้งสถานีสูบน้ำ เปิดประตูกันน้ำและตรวจสอบดินเค็ม
 - 6 ขอให้ยกเลิกโครงการเขื่อนโปร่งขุนเพชร
 - 7 ขอให้ยกเลิกโครงการเขื่อนลำโดมใหญ่
 - 8 ขอเอกสารสิทธิในอุทยานแห่งชาติภูผาแต้ม
 - 9 ขอเอกสารสิทธิในอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ
 - 10 ขอเอกสารสิทธิในป่าสงวนแห่งชาติคงภูถ่าน
 - 11 ขอเอกสารสิทธิในป่าสงวนแห่งชาติป่าหลังภู
 - 12 ขอค่าเสียโอกาสและค่าเรือดอนจากปัญหาอุทยานแห่งชาติป่าหินงามและเขตสงวนพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา
 - 13 ขอเอกสารสิทธิในที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านวังใหม่
 - 14 ขอเอกสารสิทธิในที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านตุงดุง
 - 15 ขอให้ยกเลิกเขตสปก.และโครงการป่าชุมชนป่ากุดชมภูทับที่ทำกินของราษฎร
 - 16 ขออยู่อาศัยในที่เดิมและออกเอกสารสิทธิในโครงการค่านช่องเม็ก

- พื้นที่ปัญหา :
- 1 อุบลราชธานี
 - 2 ชัยภูมิ
 - 3 สุรินทร์
 - 4 ศรีสะเกษ
 - 5 ร้อยเอ็ด

องค์กร : สมัชชาคนจน

จำนวนผู้ชุมนุม : 600 คน

- แกนนำ :
- 1 นางสาว วนิดา ตันติวิทยาพิทักษ์
 - 2 นาย ทองเจริญ สีหาธรรม

สถานที่ชุมนุม : อุบลราชธานี

ลักษณะการชุมนุม : รุนแรง

ละเอียด : คอเนื่องบุกเผาทำลายทรัพย์สินของ กฟผ.

หนังสือร้องเรียน : ขึ้นหนังสือ

ประเภทเรื่อง : คัดค้านโครงการของรัฐ

- กิจกรรม : 23-มี.ค.-42 บุกรุกเข้าไปชุมนุมที่เขื่อนปากมูลและสร้างหมู่บ้านแม่มนมันขึ้น1
- 07-มี.ย.-42 ตัวแทน16คนมาขึ้นหนังสือที่ทำเนียบรัฐบาลขอให้แก้ไขปัญหา6กรณี
- 28-ก.ย.-42 ตัวแทนมาขึ้นหนังสือที่ทำเนียบรัฐบาลขออย่าใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุมที่ปากมูล
- 11-ม.ค.-43 ราษฎร700คนยึดรถไฟเดินทางเข้ากทม.และพักที่ท้องสนามหลวง
- 17-ม.ค.-43 ราษฎร700คนเดินทางกลับเขื่อนปากมูล
- 20-เม.ย.-43 สคจ.จัดสัมมนาคนจนกับทางออกของสังคมไทยที่เขื่อนปากมูล
- 21-เม.ย.-43 สคจ.จัดสัมมนาคนจนกับทางออกของสังคมไทยที่เขื่อนปากมูล
- 10-พ.ค.-43 น.ส.วนิดาขึ้นหนังสือต่อนายอานวย รอง ถน.ม. ที่ทำเนียบขอให้แก้ไขปัญหากลุ่มและขอให้ไปเยี่ยมที่ชุมนุม
ซึ่งนัดหมายประมาณ15-19พ.ค.นี้
- 11-พ.ค.-43 สคจ. 36 คน ขึ้นหนังสือทำเนียบฯ วันที่ 11-12-02-00 น.
ขอให้แก้ไขปัญหาเขื่อนลำคันทน์จั่วและจัดทำคลองส่งน้ำ
- 12-พ.ค.-43 นรม.มีบัญชาให้มีคณะบุคคลประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและตัวแทนราษฎร ไปตรวจสอบ
กรณีเขื่อนจั่ว
- 13-พ.ค.-43 นายอานวย รอง ถน.ม. นำคณะวิศวกร5หน่วยงานและตัวแทนสคจ.4คน ไปตรวจสอบในพื้นที่ผลปรากฏเขื่อน
ยังมีความแข็งแรงดี
- 15-พ.ค.-43 สคจ.จากแม่มน1บุกยึดอาคาร โรงไฟฟ้าปากมูลเวลา 02.00น.ประกาศหมู่บ้านแม่มนมันขึ้น7
- 16-พ.ค.-43 สทน.มีหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบของคณะวิศวกรให้ตัวแทนสคจ.ที่บุกรุกทำเนียบทราบ
- 17-พ.ค.-43 สทน.เชิญเจ้าหน้าที่ จ.ชัยภูมิมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บุกรุกปรากฏเป็นราษฎรปัญหาลำคันทน์5คน ไปร้องขุนเพชร5คน
และไม่ทราบว่าราษฎรจังหวัดใด1คน
- 19-พ.ค.-43 ผู้บุกรุกทำเนียบ36คนออกจากพื้นที่บุกรุกและไปร่วมงานพฤษภาทมิฬที่ม.ธรรมศาสตร์แล้วกลับเขื่อนปากมูล
- 20-พ.ค.-43 คณะนักวิชาการสันติวิธีนำโดย ดร.ชัยวัฒน์ สดาอนันต์มีจดหมายเปิดผนึกขออย่าให้รัฐบาลใช้ความรุนแรงกับผู้
ชุมนุม
- 26-พ.ค.-43 นายอานวย รอง ถน.ม. เชิญนักวิชาการสันติวิธีหรือที่ห้อง 302 ทำเนียบรัฐบาล
- 27-พ.ค.-43 สว14คนไปพบสคจ.ที่เขื่อนปากมูล และเสนอให้มีผู้รับผิดชอบการแก้ไขปัญหาการชุมนุม
- 28-พ.ค.-43 เวลา03.00นสคจ70คนเดินทางจากเขื่อนปากมูลปั่นร้วเข้ามาในทำเนียบ สทน.เรียนรองพิชัย รัตตกุล รก.นรม.
ทราบและมีบัญชาให้รมว.มท.แก้ไขปัญหา ซึ่งรมว.มท.ตกลงจะให้ตั้งกรรมการกลาง ผู้บุกรุกพอใจและเดินทาง
กลับไปชุมนุมข้างรร.พาณิชย์การเพื่อรอผลของกรรมการ
- 02-มี.ย.-43 รมว.มท.แต่งตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน10คน
- 06-มี.ย.-43 ประชุมคณะกรรมการกลาง1/43แบ่งงานเป็น3 คณะ คือ เรื่องเขื่อนปากมูล 15 กรณีที่เหลือ และปัญหาระยะยาว
- 09-มี.ย.-43 นายบัญชา อ.สุธี และอ.อนุชาติรายงานผลประชุมต่อรมว.มท.ขอให้สั่งการให้ทุกฝ่ายไว้ใจกรรมการกลาง
- 10-มี.ย.-43 นายอานวย รอง ถน.ม. อ.บัญชาและอ.สุธีนำหนังสือมท1 ไปแจ้งกฟผ จ.อุบล และสคจ ขอให้ร่วมมือกับ
กรรมการและขอให้กฟผ เข้าไปทำงานซ่อมเครื่องแต่ยังคงตกลงกันไม่ได้ กฟผ ขอใช้พื้นที่100%
- 12-มี.ย.-43 ประชุมกรรมการกลาง2/43
- 13-มี.ย.-43 อ.บัญชา อ.สุธี อ.พรายพล พบ รมว.มท.เสนอให้ปิดประตูน้ำ8บาน4เดือน รมว.มท.ขอให้พิจารณาอุปด้าน

- 15-มิ.ย.-43 ประชุมกรรมการกลาง3/43ขึ้นยื่นขอให้เปิดประตูน้ำ8บาน4เดือนและประชุมอนุ15กรณี
- 21-มิ.ย.-43 ประชุมกรรมการกลาง4/43และอนุ 15 กรณี
- 22-มิ.ย.-43 นายอานวย รอง สท.ม. ไปเซ็นปากมูลเจรจาขอให้กฟผ.เข้าไปทำงาน
- 23-มิ.ย.-43 กฟผ.เข้าทำงานในอาคาร โรงไฟฟ้า และอ.บัณฑิตมีหนังสือเสนอผลการประชุมของคณะกรรมการกลางที่ขอให้เปิดประตู8บานและตั้งคณะทำงานทดลองเปิดประตูต่อรมว.มท.
- 29-มิ.ย.-43 กลุ่มผู้คัดค้าน(นายเที่ยง บรรเทา)ยื่นหนังสือต่อ รมว.มท. และ ผบ.ตร.
- 30-มิ.ย.-43 ประชุมคณะกรรมการกลาง5/43
- 01-ก.ค.-43 นำคณะเอ็นจีโอชาวต่างประเทศ ที่มาร่วมประชุมที่ศูนย์สาธารณสุข อ.โขงเจียม ไปพบปะผู้ชุมนุมที่ หมู่บ้านแม่ มูนมันขึ้น 1,7 / กฟผ. ได้เข้าซ่อมบำรุงประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูล 4 บาน
- 03-ก.ค.-43 กฟผ. นำมวลชนที่จัดจ้างมาช่วยรักษาความปลอดภัย ครึ่งกำลังอยู่พื้นที่ลานจอดรถ
- 04-ก.ค.-43 นางสาว วนิดาฯ กับพวก 80 คน ได้ไปยื่นหนังสือกับ ผวจ. ให้สอบสวนข้อเท็จจริงกรณี กฟผ.ระเบิดแก่งตาด้วง ภู่ แก่งคันหัวเหว่ แก่งหินบริเวณห้วงงานในช่วงการก่อสร้างเขื่อนปากมูล
- 06-ก.ค.-43 คณะกรรมการกลางแถลงผลการศึกษาผลกระทบ
- 09-ก.ค.-43 แกนนำกลุ่ม สจจ. ที่เขื่อนปากมูล ได้หึงงดการเดินทางไป กทม. ในวันที่ 9 ก.ค 43 เนื่องจากอาสาสมัครใหม่ยังไม่ผ่านการฝึกอบรม และจะเดินทางไป กทม.ในวันที่ 10 ก.ค. 43
- 10-ก.ค.-43 กลุ่ม สจจ. ปากมูล ร่วมกับ สจจ. ฝ่ายรายชื่อ ประมาณ 1,200 คน ได้เดินทางไปที่สถานีรถไฟอุบลราชธานี และได้ออกแถลงการณ์ว่าจะไม่ซื้อตั๋วโดยสารรถไฟในการเดินทางเข้า กทม. ขณะเดียวกัน รฟท.ก็ได้งดการเดินทางรถไฟ จ.อุบลราชธานี- กทม.ทุกเที่ยว
- 11-ก.ค.-43 กลุ่ม สจจ. ปากมูล ประมาณ 800 คน ขึ้นรถไฟจาก อุบลฯ เข้า กทม.
- 19-ก.ค.-43 กลุ่ม ราษฎรที่ กฟผ. จ้างมาเป็น รปภ. ได้เข้าร้องพิงพักของกลุ่มสจจ. บริเวณบันไดปลาโจน โดยมีกลุ่มสจจ. ประมาณ 100 คนได้ข่ว้างปากก่อนหินใต้น้ำ แต่ไม่มีใครได้รับบาดเจ็บ
- 24-ก.ค.-43 นายเจริญ ทองโคตร แกนนำ ได้ประชุมสมาชิก เพื่อหาอาสาสมัครเพิ่มเติมเดินทางเข้า กทม. สมทบ กับกลุ่มที่ชุมนุมที่ทำเนียบรัฐบาล
- 26-ก.ค.-43 สจจ.จาก จังหวัดสุราษฎร์ธานีและพังงา ประมาณ 40 คน ได้ไปเยี่ยม สจจ. ที่เขื่อนปากมูล ซึ่งมีผู้ชุมนุมอยู่ ประมาณ 300 คน พร้อมทั้งมีการรับอาสาสมัครที่จะออกอาหารประท้วง ประมาณ 50 คน
- 01-ส.ค.-43 กลุ่ม สจจ. ไปที่ศาลากลางจังหวัด เพื่อพบ ผวจ. พร้อมทั้งอ่านแถลงการณ์และมอบกระเช้าดอกไม้ ให้ ผวจ.
- 04-พ.ย.-43 บุกรุกบริเวณลานไถไฟฟ้า สันเขื่อนปากมูล จำนวน 50 คน
- 09-พ.ย.-43 สร้างที่พักอาศัยจำนวน 13 หลัง บริเวณลานไถไฟฟ้า สันเขื่อนปากมูล จำนวนคน 50 คน
- 19-พ.ย.-43 เกิดเพลิงไหม้พิงพักของกลุ่มผู้ชุมนุม บริเวณฝั่งซ้ายแม่น้ำมูล 3-4 หลัง และกลุ่มบุกเผาป้อมยามและเดินทัพของ กฟผ.
- 20-พ.ย.-43 ยื่นหนังสือต่อ ผวจ.อุบลเรียกร้องให้ให้ดำเนินคดีกับผู้วางเพลิง

ฝ่ายประเมินผล ส่วนประสานมวลชนและประเมินผล ศูนย์บริการประชาชน

รายงานการประชุมร้องเรียน

เรื่อง : ขอให้ทบทวน มติ ครม.

29 ต.ค. 45

วันที่เริ่มชุมนุม : ██████████

วันที่ยุติชุมนุม : 29-ต.ค.-46

UpDate : 30-ต.ค.-45

รหัส Mob : 2574

รหัสเรื่อง :

- ข้อเรียกร้อง :
- 1 ขอให้ชะลอการปิดประตูน้ำเขื่อนปากมูล
 - 2 ขอให้สมาชิกคนจนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนฟื้นฟูชีวิตและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล
 - 3 ขอให้ยกเลิกโครงการท่อส่งแก๊สและโรงแยกแก๊ส อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

- พื้นที่ปัญหา :
- 1 อุบลราชธานี
 - 2 สงขลา

องค์กร : สมาชิกคนจน

จำนวนผู้ชุมนุม : 800 คน

- แกนนำ :
- 1 นางสาว วนิดา ดันติวิทยาพิทักษ์
 - 2 นาย ไพจิตร ศิตารักษ์
 - 3 นาย ทองเจริญ สีหาธรรม
 - 4 นาย บุญมี คำเรือง
 - 5 นาย นันทโชติ ชัยรัตน์
 - 6 นาย บารมี ชัยรัตน์
 - 7 นาย ประพนธ์ สิงแก้ว
 - 8 นาย เปาโต คำสวัสดิ์
 - 9 นาย อุเชน เชียงเสน

สถานที่ชุมนุม : ทำเนียบรัฐบาล

ลักษณะการชุมนุม : ปกติ

รายละเอียด :

หนังสือร้องเรียน : ขึ้นหนังสือ

ประเภทเรื่อง : ป่าไม้และที่ดิน

- กิจกรรม :
- 29-ต.ค.-45 เวลา 9.30 น. กลุ่ม ศคจ. จำนวน 150 คน นำโดย น.ส.วิภาดาเดินทางจากที่ชุมนุม ถ.นครปฐม มาชุมนุมที่เชิงสะพานม้ฆวาน เวลา 14.30 เดินทางกลับที่ชุมนุม เวลา 17.30 กลุ่มได้เดินทางไปที่บ้าน นรม. 22.20 นายอุยงยุทธ (ลธน.) ได้ไปพบกลุ่ม ไม่ได้ข้อยุติ กลุ่มได้ค้างคืนที่หน้าบ้าน นรม.
- 30-ต.ค.-45 เวลา 10.00 กลุ่มเจรจากับ จนท.ตร ขอรอดับัสมารับกลุ่มกลับมาชุมนุมที่ถ.นครปฐม 13.30 กลุ่มจำนวน 100 คน เดินทางไปชุมนุมที่หน้ารัฐสภาเพื่อขึ้นหนังสือต่อประธานวุฒิสภา เวลา 14.00 กลุ่มเดินทางกลับถ.นครปฐม เวลา 14.45 กลุ่มแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ชุมนุมบริเวณประตูเข้าออกทำเนียบรัฐบาล

- 31-ต.ค.-45 เวลา 11.00 กลุ่ม ฯ 100 คน นำโดยน.ส.วนิดา นายสมเกียรติ เดินทางไปยังอาคารพญาไทพลาซ่า เพื่อยื่นหนังสือ
ต่อนายอานันท์ ปันยารชุน เวลา 15.00 กลุ่มเดินทางกลับเข้าที่ชุมนุม
- 01-พ.ย.-45 กลุ่ม ฯ 100 คน นำโดยนายนันท์ โชติ เดินทางไป ก.พลังงาน เพื่อขอพบนายพงษ์เทพ ฯ (รวม.ก.พลังงาน)
- 04-พ.ย.-45 10.15 กลุ่ม ฯ 70 คน นำโดย นายเปาโล เดินทางมายังประตูบริเวณสะพานมัจฉาน เพื่อขอพบและยื่นหนังสือต่อ
นายจตุรงค์ (รอง นรม.) เวลา 10.50 ได้กล่าวปราศรัยโจมตี ศ.ดร.ประกอบ (อธิการบดี ม.อุบล) 13.30 นาย
วัชรพันธ์ุ ออกมารับหนังสือ 13.35 กลุ่มเดินทางกลับเข้าที่ชุมนุม ถ.นครปฐม
- 05-พ.ย.-45 10.10 น. กลุ่ม ฯ 80 คน นำโดยน.ส.วนิดา เดินทางมาชุมนุมบริเวณสะพานมัจฉาน 11.25 กลุ่มได้ฝ่าแวงกัน
ของ จนท.ดร. และได้มาชุมนุมที่ประตู 6 กล่าวปราศรัยโจมตี 13.25 กลุ่มได้จัดตัวแทน 7 คนเพื่อขอเข้าพบ
รวม.พงศ์เทพ พร้อม ไพลาร้าเพื่อขอเข้าพบและมอบปลาร้าต่อ รวม.พงศ์เทพ จนท.ดร.ไม่ให้เข้าพบ
- 07-พ.ย.-45 10.20 กลุ่ม 80 คน นำโดยน.ส.วนิดา เดินทางไปรัฐสภาเพื่อยื่นหนังสือประธานวุฒิสภา ขึ้นต่อนายเจิมศักดิ์ 11.
45 กลับถึงที่ชุมนุม 13.30 กลุ่ม 80 คน นำโดยนายบุญมี เดินทางไปสนามหลวงและได้พบกับพ.เสม 16.30
เดินทางกลับ
- 08-พ.ย.-45 12.00 กลุ่ม 60 คน นำโดยน.ส.วนิดา เดินทางไป UN เพื่อยื่นหนังสือต่อนายอุทัย พิมพ์ใจชน 13.35 นายอุทัย
(ประธานรัฐสภา) ได้ออกมารับหนังสือ และกลุ่มได้เดินทางกลับที่ชุมนุม
- 11-พ.ย.-45 10.45 กลุ่ม 40 คน นำโดยนายเปาโล เดินทางไป ศช เพื่อยื่นหนังสือต่อ รวม.ศช. เรื่องการปลดอธิการบดี ม.อุบล
11.15 นายชอชยิ่ง ได้ออกมารับหนังสือ กลุ่มพอใจแกลเดินทางกลับ
- 12-พ.ย.-45 11.00 กลุ่ม 40 คน นำโดยนายสมเกียรติ เดินทางจากที่ชุมนุมมายังเชิงสะพานมัจฉาน เพื่ออ่านและแจกแถลง
การณ์ พร้อมทั้งยังมีการแสดงละครสะท้อนผลกระทบจากการปิดเขื่อนปากมูล
- 13-พ.ย.-45 11.40 กลุ่ม 40 คน นำโดยนายบุญมี ได้ขึ้นรถเมล์สาย 16 ไปยังก.ท่องเที่ยว เพื่อยื่นหนังสือต่อ รวม.ท่องเที่ยว
กรณีผลกระทบจากการสร้างเขื่อนที่ทำลายแหล่งท่องเที่ยว 14.10 ยื่นหนังสือต่อนายประวิทย์ 17.00 กลุ่มได้
เดินทางกลับ
- 14-พ.ย.-45 12.40 น. กลุ่ม 70 คน นำโดยนายนันท์ โชติเดินทางไปจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเข้าร่วมสัมมนาในเชิงวิชา
การ กรณีเขื่อนปากมูล
- 14-พ.ย.-45 12.40 น. กลุ่มสมาชิกคนจนจำนวน 30 คน เดินทางโดยรถไฟสายอุบลราชธานี-กรุงเทพฯ ฯ เพื่อมาเข้าร่วมชุมนุม
กับกลุ่ม
- 18-พ.ย.-45 กลุ่มได้เตรียมจัดทำกระทงเพื่อไว้ลอยในวันลอยกระทงในบริเวณที่ชุมนุม
- 19-พ.ย.-45 กลุ่มได้มาทำการร่วมชุมนุมกับกลุ่มที่มาชุมนุมบริเวณหน้า ก.พ.ตรงข้ามประตู 3
- 20-พ.ย.-45 13.00 น.กลุ่มจำนวน 50 คน นำโดยนางสาววนิดา เดินทางไปรัฐสภาเพื่อเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ
การ โดยมีนายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง เป็นประธาน
- 21-พ.ย.-45 7.30 น. กลุ่มจำนวน 50 คน นำโดยนายสมเกียรติ เดินทางไปสำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง
ชาติ เพื่อเข้าร่วมรับฟังการสัมมนารายงานการวิจัยและข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาเขื่อนปากมูล
- 21-พ.ย.-45 16.10 น. ยุติการสัมมนา กลุ่มได้เดินทางกลับเข้าที่ชุมนุม
- 22-พ.ย.-45 8.30 น. กลุ่มจำนวน 60 คน นำโดยนางสาววนิดา เดินทางไปมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อร่วมรณรงค์ให้นัก
ศึกษาและประชาชนทราบกรณีเปิดเขื่อนปากมูล
- 25-พ.ย.-45 10.30 น. กลุ่มจำนวน 50 คน นำโดยนางสาววนิดา นายสมเกียรติ นายไพจิตร เดินทางมาชุมนุมหน้าประตู 3
เพื่อต้องการยื่นจดหมายเปิดผนึกถึงรัฐบาล
- 25-พ.ย.-45 10.45 น.กลุ่ม ได้ยิงธนู โดยนำจดหมายเสียบกับลูกดอกยิงเข้ามาภายในทำเนียบรัฐบาล จำนวน 3 ชุด ชุดละ 3
ดอก

- 25-พ.ย.-45 10.50 น. กลุ่มเดินเท้ากลับเข้าที่ชุมนุม
- 26-พ.ย.-45 9.50 น. กลุ่มจำนวน 50 คน นำโดยนายไพจิตร นายบุญมี ได้เดินเท้ามาชุมนุมบริเวณเชิงสะพานมัจฉาวนรังสรรค์ เพื่ออ่านและแจกแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชนเรื่องความมั่นคงของประเทศต้องพัฒนาอย่างยั่งยืน สมดุลและเป็นธรรม
- 26-พ.ย.-45 10.50 น. กลุ่มได้เดินเท้ากลับเข้าที่ชุมนุม
- 27-พ.ย.-45 10.45 น. กลุ่มจำนวน 80 คน นำโดยนายไพจิตร มาชุมนุมบริเวณประตู 3 และได้จุดเทียนเพื่อแสดงถึงการให้แสงสว่างกับรัฐบาล เวลา 11.10 น.กลุ่มเดินเท้ากลับเข้าที่ชุมนุม
- 27-พ.ย.-45 13.15 น. กลุ่มได้เดินเท้าไปรัฐสภา เพื่อยื่นหนังสือกราบเรียนประธานรัฐสภา ขอให้ทบทวนเพื่อยกเลิกร่าง พ.ร.บ.ทางหลวง "ห้ามมิให้ผู้ใดชุมนุมในเขตทางหลวง"
- 27-พ.ย.-45 14.20 น. ประธานรัฐสภาได้มาพบและเจรจากับกลุ่มและรับหนังสือไว้
- 27-พ.ย.-45 14.30 น. กลุ่มพอใจและเดินทางกลับที่ชุมนุม
- 02-ธ.ค.-45 9:50 น. กลุ่ม ๆ จำนวน 44 คน นำโดยนายฉันทโชติ จักขบวณแห่งงานวิจัยไต้หวัน เดินรอบทำเนียบรัฐบาล และแจกแถลงการณ์การณต่อประชาชนที่สัญจรผ่าน
- 02-ธ.ค.-45 10.30 น. กลุ่ม ๆ ได้หยุดขบวนที่บริเวณเชิงสะพานชมัยมรุเชษฐ และอ่านแถลงการณ์
- 02-ธ.ค.-45 10.50 น. กลุ่ม ๆ กลับเข้าที่ชุมนุม
- 05-ธ.ค.-45 03.00 น. กลุ่มชายฉกรรจ์ จำนวน 30 คน เข้าไปที่ชุมนุมของกลุ่มสมาชิกคนจนและทำลายทรัพย์สินของกลุ่ม
- 05-ธ.ค.-45 03.30 น. กลุ่มชายฉกรรจ์ 30 คน ได้เดินทางกลับโดยใช้รถตู้ 2 คัน และรถบรรทุกเล็ก 1 คัน
- 05-ธ.ค.-45 15.00 น. ตัวแทนกลุ่มสมาชิกคนจน (นายคง มหาไชย) เข้าแจ้งความที่ สน.ดุสิต เพื่อดำเนินคดีกับกลุ่มชายฉกรรจ์ 30 คน
- 06-ธ.ค.-45 กลุ่ม ๆ จำนวน 40 คน นำโดยนายบุญมี คำเรือง เดินทางไปสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อยื่นหนังสือ น.พ.ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี ได้ออกมารับหนังสือ
- 07-ธ.ค.-45 กลุ่ม ๆ จำนวน 100 คน เดินเท้าบริเวณทำเนียบรัฐบาล พร้อมทั้งร้องเพลงและปราศรัยการถูกกระทำการรุนแรงต่อกลุ่ม
- 08-ธ.ค.-45 11.00 น. นายกรัฐมนตรีได้เดินทางไปพบกลุ่มผู้ชุมนุมบริเวณ ถ.นครปฐม โดยเข้าเจรจากับกลุ่มและได้มอบเงินจำนวน 7,000 บาท ให้กับกลุ่ม
- 08-ธ.ค.-45 10.30 น. นายกรัฐมนตรีได้เดินทางกลับ
- 08-ธ.ค.-45 11.00 น. นายปรีชา เตียสุวรรณ ประธานเครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อ่านแถลงการณ์เรื่องปฏิบัติการของชายฉกรรจ์ 30 คน
- 09-ธ.ค.-45 14.00 น. กลุ่ม ๆ จำนวน 40 คน นำโดยนายยุทท นวนิยม ได้เดินเท้ามาหน้าประตู 3 เพื่อมอบของขวัญแก่ นายพรหมินทร์ ๆ (รอง นรม.) โดยนายสมพงษ์ หิริกุล (ที่ปรึกษา นรม.) ได้มารับแทน
- 09-ธ.ค.-45 14.30 น. กลุ่ม ๆ พอใจและเดินทางกลับเข้าที่ชุมนุม
- 14-ธ.ค.-45 ที่เขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการทำลายเด่นท์ของผู้ชุมนุม
- 15-ธ.ค.-45 กลุ่มผู้ชุมนุมที่ทำเนียบรัฐบาลได้เดินทางไปบ้านนายกรัฐมนตรี ใน ซ.จรัญ ๆ 69
- 16-ธ.ค.-45 เวลา 10.30 น. กลุ่มสมาชิกคนจนประมาณ 200 คน นำโดยนายยุทท นวนิยม ได้เดินเท้าจากที่ชุมนุม แยกหุ่นการไฟฟ้าและจุดประทัด ไปบริเวณเชิงสะพานมัจฉาวนรังสรรค์
- 16-ธ.ค.-45 เวลา 11.00 น. กลุ่ม ๆ ได้ทำพิธี และทำการเผาหุ่นการไฟฟ้า
- 16-ธ.ค.-45 เวลาประมาณ 12.00 น. กลุ่ม ๆ เดินเท้ากลับเข้าที่ชุมนุม ถ.นครปฐม

- 17-ธ.ค.-45 กลุ่มสมาชิกคนจน จำนวนประมาณ 700 คน เดินเท้าจากที่ชุมนุมไปเชิงสะพานมอญวานรังสรรค์เพื่ออ่านและแจกแถลงการณ์ พร้อมทั้งนั่งสมาธิสวดมนต์ภาวนาให้รัฐบาล
- 17-ธ.ค.-45 เวลา 11.05 น. กลุ่มเดินเท้ากลับเข้าที่ชุมนุม
- 18-ธ.ค.-45 เวลา 12.30 น. กลุ่มสมาชิกคนจน จำนวน 800 คน เดินเท้าไปยังเชิงสะพานมอญวานรังสรรค์ เพื่อยื่นหนังสือกราบเรียน นรม. เพื่อสอบถามถึงรายละเอียดการประชุม 20/12/45
- 19-ธ.ค.-45 เวลา 11.00 น. กลุ่มสมาชิกคนจน จำนวน 300 คน นำโดยนายไพจิตร ศิตารักษ์ เดินเท้ามาชุมนุมเชิงสะพานมอญวานรังสรรค์ เพื่อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีออกกำหนดการที่แน่นอนในการประชุม
- 19-ธ.ค.-45 เวลา 11.50 น. กลุ่มเดินเท้ากลับเข้าที่ชุมนุม
- 19-ธ.ค.-45 เวลา 15.40 น. กลุ่ม ๆ จำนวน 100 คน นำโดยนายไพจิตร ศิตารักษ์ ได้นำรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 30 คน มายื่นกราบเรียนนายกรัฐมนตรี
- 20-ธ.ค.-45 เวลา 8.45 น. กลุ่มสมาชิกคนจน จำนวน 300 คน ได้เดินเท้ามาส่งผู้เข้าร่วมประชุมที่เชิงสะพานมอญวานรังสรรค์
- 20-ธ.ค.-45 เวลา 9.30 น. มีการประชุม "นายกรัฐมนตรีพบราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล" โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน
- 20-ธ.ค.-45 เวลา 13.30 น. การประชุมสิ้นสุดลง สรุปว่า นายกรัฐมนตรีจะไปดูสถานที่เขื่อนปากมูลในวันที่ 24 ธ.ค.45
- 20-ธ.ค.-45 เวลา 13.45 น.กลุ่มผู้ชุมนุม จำนวน 300 คน ได้มารับตัวแทนผู้เข้าร่วมประชุมที่เชิงสะพานหม่อมรุษเชษฐ เพื่อกลับเข้าที่ชุมนุม ถ.นครปฐม
- 23-ธ.ค.-45 เวลา 14.35 น. กลุ่มสมาชิกคนจนจำนวน 250 คน เดินเท้าจากที่พักไปเชิงสะพานมอญวานรังสรรค์ เพื่อเสนอรายชื่อผู้ร่วมเดินทางไปกับนายกรัฐมนตรีในวันที่ 24/12/45 คือ นายสุวรรณ มิ่งขวัญ นางคำบ่อ บุญประสิทธิ์
- 23-ธ.ค.-45 เวลา 15.00 น. กลุ่มเดินเท้ากลับเข้าที่ชุมนุม
- 07-ม.ค.-46 เวลา 10.00 น. กลุ่ม ๆ จำนวน 300 คน นำโดยนายเปาโล คำสวัสดิ์ เดินเท้ามาชุมนุมบริเวณเชิงสะพานมอญวานรังสรรค์ อ่านและแจกแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชน เรื่อง รัฐบาลทועา ขี้ตัวคนจน
- 07-ม.ค.-46 เวลา 10.40 น. กลุ่มได้เดินเท้ารอบทำเนียบรัฐบาล เพื่อแจกแถลงการณ์ต่อผู้สัญจร
- 07-ม.ค.-46 เวลา 11.00 น. กลุ่มเดินเท้ากลับเข้าที่ชุมนุม
- 08-ม.ค.-46 เวลา 10.00 น. กลุ่ม ๆ จำนวน 300 คน นำโดยนายสมเกียรติ พันภัย เดินเท้ามาชุมนุมบริเวณเชิงสะพานมอญวานรังสรรค์ เพื่ออ่านและแจกแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชน
- 08-ม.ค.-46 เวลา 11.00 น. กลุ่มเดินเท้ากลับเข้าที่ชุมนุม
- 09-ม.ค.-46 เวลา 10.00 น. กลุ่ม ๆ จำนวน 300 คน นำโดยนายเปาโล เดินเท้ามาบริเวณเชิงสะพานมอญวานรังสรรค์ แสดงละครล้อเลียนโดยมีการชกมวย
- 09-ม.ค.-46 เวลา 11.00 น. กลุ่ม ๆ เดินเท้ากลับเข้าที่ชุมนุม
- 16-ม.ค.-46 เวลา 10.00 น. กลุ่ม ๆ จำนวนประมาณ 200 คน นำโดย นายสมเกียรติ พันภัย เดินเท้าไปบริเวณเชิงสะพานมอญวานรังสรรค์ เพื่อแจกแถลงการณ์เหตุผลไม่ยอมรับมติ ครม.วันที่ 14 ม.ค.2546
- 16-ม.ค.-46 กลุ่ม ๆ ได้เดินเท้ารอบทำเนียบรัฐบาล และกลับเข้าที่ชุมนุมเวลา 11.30 น.
- 17-ม.ค.-46 เวลา 10.30 น. กลุ่ม ๆ จำนวนประมาณ 150 คน นำโดยนายสมเกียรติ พันภัย เดินเท้าไปสำนักงานสถิติแห่งชาติ เพื่อขอให้เปิดเวทีสาธารณะเรื่อง การสำรวจความคิดเห็นและถามข้อซักถาม
- 17-ม.ค.-46 เวลา 12.00 น. น.ส.จินตนา เพชรฐานนท์ ได้ออกมารับและจะเปิดเวทีสาธารณะที่กรมประชาสัมพันธ์ในวันที่ 20 ม.ค.2546 และทางกลุ่มได้เดินทางกลับ
- 20-ม.ค.-46 เวลา 9.30 น. กลุ่ม ๆ จำนวน 200 น. เดินเท้าไปกรมประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าร่วมการเปิดเวทีสาธารณะ

- 20-ม.ค.-46 เวลา 12.00 น. ยุติการเปิดเวทีสาธารณะ ทางกลุ่มไม่พอใจ และเดินทางกลับถึงที่ชุมนุมเวลา 13.40 น.
- 21-ม.ค.-46 เวลา 9.45 น. กลุ่ม ฯ ได้แจกแถลงการณ์คำประกาศจัดตั้งหมู่บ้านคนจนแม่มูลมันขึ้น
- 22-ม.ค.-46 กลุ่ม ฯ จำนวนประมาณ 150 คน พร้อมดอกไม้ธูปเทียน เดินงกลมรอบวัดเบญจมบพิตร เพื่อต่อสู้อย่างสันติ
- 24-ม.ค.-46 กลุ่ม ฯ จำนวนประมาณ 150 คน เดินเท้าไปรัฐสภาเพื่อยื่นหนังสือถึงประธานวุฒิสภา เรื่องขอให้ตรวจสอบพฤติกรรมการใช้อำนาจของรัฐบาล กรณีรัฐบาลจะทำการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างของกลุ่ม ฯ
- 27-ม.ค.-46 เวลา 10.00 น. กลุ่ม ฯ จำนวนประมาณ 150 คน นำโดยนายพูน บุญเต็ม เดินทางออกจากที่ชุมนุมมาทำเนียบรัฐบาลเพื่อยื่นหนังสือ โดยขอเปิดการเจรจาอย่างเป็นทางการ กรณีฝ่ายราษีไศล ขึ้นผ่าน หน.ฝปช.
- 27-ม.ค.-46 เวลา 13.40 น. ตัวแทนกลุ่มได้เข้าพบและเจรจากับผู้อำนวยการเขตดุสิต ณ โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร เรื่องขอรถน้ำ รดสุขา
- 28-ม.ค.-46 เวลา 13.00 น. พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ (รองนายกรัฐมนตรี) ได้ออกไปพบและเจรจากับกลุ่มผู้ชุมนุม
- 28-ม.ค.-46 การเจรจายุติลงเมื่อเวลา 13.45 น.
- 29-ม.ค.-46 เวลา 9.30 น. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (นายสมัคร ฯ) พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่เทศกิจ ประมาณ 1,000 คน รดบรรทุก 23 คัน รดโดยสาร 7 คัน เดินทางมายังที่ชุมนุม
- 29-ม.ค.-46 เวลา 9.45 น. เจ้าหน้าที่ได้เริ่มรื้อถอนเพิงที่พักของกลุ่ม ฯ
- 29-ม.ค.-46 เวลา 12.00 น. กลุ่ม ฯ ได้ตั้งแถวเพื่อเดินเท้าไปสถานีรถไฟหัวลำโพง เพื่อเดินทางกลับภูมิลำเนา
- 29-ม.ค.-46 เวลา 20.05 น. กลุ่ม ฯ ยอมเดินทางกลับ

จัดทำโดย : ฝ่ายประเมินผล ส่วนประสานมวลชนและประเมินผล ศูนย์บริการประชาชน

ที่ อบ 0017.1/ 24๒๙๘

ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี
ถนนอุปราชา อบ 34000

27 ธันวาคม 2545

เรื่อง รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล
อำเภอโขงเจียม

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. สรุปผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน
2. สำเนาหนังสืออำเภอสิรินธร ที่ อบ 1818/4208 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2545
 3. สำเนาหนังสืออำเภอโขงเจียม ที่ อบ 216/3022 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2545
 4. สำเนาหนังสืออำเภอพิบูลมังสาหาร ที่ อบ 0418/7225
ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2545

ตามที่ ฯพณฯนายกรัฐมนตรี ได้เดินทางมาตรวจราชการ กรณีเขื่อนปากมูล ที่จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2545 และได้มีบัญชาให้จังหวัดดำเนินการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูล กรณีคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูลเป็นเวลา 4 เดือน และเปิดประตูระบายน้ำเป็นเวลา 8 เดือน แล้วรายงานผลให้ทราบโดยด่วน นั้น

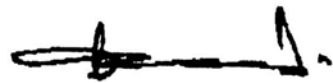
จังหวัดได้ให้อำเภอสิรินธร อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอโขงเจียม ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ซึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูล จำนวน 63 หมู่บ้าน 36,482 คน สรุปได้ดังนี้

1. เห็นด้วย ให้ทางราชการปิด—เปิดประตูระบายน้ำตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545 จำนวน 27,734 คน คิดเป็นร้อยละ 76.02
2. ไม่เห็นด้วยกับมติ ครม. และให้เปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูลถาวร จำนวน 8,748 คน คิดเป็นร้อยละ 23.65
3. ไม่แสดงความคิดเห็น 119 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33

สำหรับการทำประชามติหากจะดำเนินการจะต้องถือปฏิบัติตามระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ โดยวิธีประชามติ พ.ศ. 2539 และประกาศ
คณะกรรมการที่ปรึกษาว่าด้วยประชามติ พ.ศ. 2542 ส่วนสรุปแนวทางแก้ไขและความคิดเห็นของ
นายทั้ง 3 อำเภอ ได้สรุปส่งมาพร้อมหนังสือนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายชัยสิทธิ์ โทตระกิตย์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

ฝ่ายข้อมูลและติดตามประเมินผล

สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี

โทร.0-4525-4218

โทรสาร 0-4525-4539

สรุปผลการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน

อำเภอ	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ความคิดเห็นต่อมติ ครม. 1 ต.ค.45					
			เห็นด้วย	%	ไม่เห็นด้วย	%	ไม่แสดงความคิดเห็น	%
สิรินธร	14	1,411	1,235	87.53	176	12.47	-	-
โขงเจียม	9	3,941	3,152	80	670	17	119	3
พิบูลมังสาหาร	40	31,130	23,347	75	7,783	25	-	-
รวม	63	36,482	27,734	76.02	8,629	23.65	119	0.33

ที่มาของสมัชชาคนจน

พ.ศ.2536 สมัชชาคนจน ถูกก่อตั้งขึ้น
(จากสาเหตุความขัดแย้งภายในของแกนนำสมัชชา
เกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน (สกย.อ.)
มีนายบำรุง คะโยธา เป็นเลขาธิการ สกย.อ.)

4 มี.ค.2538 นายบำรุง คะโยธา ลาออกจากการเลขาธิการ สกย.อ. ทำให้
นายนคร ศรีวิวัฒน์ หัวหน้าสำนักงานขึ้นเป็นแทน และนายนครฯ ได้ปลด
คณะกรรมการสาขนายบำรุงฯ ออกจากตำแหน่งคณะกรรมการ สกย.อ. อีก 3 คน คือ
1) นายปิ่น รุ่งกระโทก 2) นายจุ่น กลีบกลางบัว 3) น.ส.วนิดา ตันติวิทยาพิทักษ์

เมื่อ 10 ธ.ค.2538 คณะกรรมการสาขนายบำรุงที่ถูกปลด 3 คน ได้รวมตัว
กันจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใหม่ ใช้ชื่อว่า สมัชชาคนจน (สคจ.)

- **ลักษณะของสมัชชาคนจนไม่มีผู้นำแต่จะมีที่ปรึกษาเป็นผู้ควบคุมดูแลและประสานงานในช่วงแรกมีที่ปรึกษา 14 ตำแหน่ง**
- **ยึดการเคลื่อนไหวในรูปแบบใหม่นำปัญหาเกษตรกรภาคอีสานมาเป็นเงื่อนไขต่อตรงกับรัฐบาล**
- **มีลักษณะเด่นในการต่อสู้ 3 ประสานร่วมมือกันระหว่างเกษตรกร, นักวิชาการ และ NGOs**

สภาพการณ์ใน สคจ. ตกอยู่ที่กลุ่ม น.ส.วนิดาฯ ซึ่งใช้แนวทางรุนแรง ในช่วงแรกเนื่องจากการพัฒนามวลชนและนำเสนอปัญหาเขื่อน มีสภาพเข้มแข็งมีหลักการเป็นรูปธรรม การเคลื่อนไหวเน้นกดดันต่อรัฐบาลโดย ภาพ สคจ. จึงเป็นกลุ่มพลังที่เคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นสำคัญ (เพื่อสร้างบทบาทให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนในกลุ่มปัญหาต่างๆ)

เมื่อปี 40 พรรคความหวังใหม่ ได้มีความพยายามให้ สคจ. เปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองมามุ่งช่วยเหลือราษฎร โดยการแก้ปัญหาพื้นฐานทางสังคม สคจ. จึงปรับการเคลื่อนไหวเป็นองค์กรนำภาคประชาชน แล้วสรุปปัญหาหลักของประชาชนซึ่งแยกเป็น 6 กลุ่มปัญหา จำนวน 121 กรณี มีการนำเสนอปัญหาเชิงนโยบาย

ต่อมามีปัญหาด้านการเงิน การเคลื่อนไหวจะลดจำนวนคนลงมาก น.ส.วนิดาฯ จึงรวบรวมคนจากปัญหาต่างๆ มาทดแทน สามารถผลักดันจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นแก้ไขปัญหาของแต่ละกลุ่มปัญหา

ในปัจจุบัน (18 ก.ย.2544) ได้รวบรวมปัญหาราษฎรเสนอนายกรัฐมนตรี 7 กลุ่มปัญหา จำนวน 205 กรณี

1) กลุ่มปัญหาป่าไม้	5) กลุ่มปัญหาสลิ้ม
2) กลุ่มปัญหาเกษตรกรรมทางเลือก	6) กลุ่มปัญหาประมง
3) กลุ่มปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการสร้างเขื่อน	7) กลุ่มปัญหาที่ดิน
4) กลุ่มปัญหาผู้ป่วยจากการทำงานและสิ่งแวดล้อม	

ความเคลื่อนไหวในปัจจุบันของ สคจ.

- ที่ผ่านมามีบางปัญหาถูกแก้ไขไปแล้ว
- ปัญหาที่ยังติดอยู่ คือการค้นหาหลักฐานมาประกอบข้อเรียกร้อง (ปัญหาค่าชดเชย) การพิสูจน์หลักฐานทางเอกสารทำให้การแก้ปัญหาไปได้ช้า และไม่ให้คุยกับผู้เรียกร้อง

สคจ. จึงมีแนวคิดที่จะกดดันรัฐบาลให้ยุติแนวทางแก้ปัญหาโดยอาศัยหลักฐานมาใช้ในการพิจารณา
 ในประเด็นพื้นฐานด้านมนุษยธรรมแทน
**ปัญหาที่ สคจ. เห็นว่าสำคัญที่สุดคือเรื่องเงินค่าชดเชย โดยนำเรื่องเขื่อนปากมูลและเขื่อนราษีไศล
 มาเรียกร้องเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาล**

วัตถุประสงค์การเรียกร้อง

- ต้องการเงินชดเชยครอบครัวละ 30,000 บาท/เดือน เป็นเวลา 8 ปี จากรัฐบาล
 (แกนนำ สคจ. ได้พูดคุยชกชวนราษฎรว่าจะได้รับเงินจำนวนดังกล่าวเพื่อชองใจให้มาร่วมกันเรียกร้อง
 ถูกหลอกว่าจะได้รับเงินดังกล่าว
- การเคลื่อนไหวใช้รูปแบบเดินเท้าจากพื้นที่ปัญหามากรุงเทพฯ
 (เพื่อเรียกร้องความสนใจจากรัฐบาลและหาแนวร่วมเพิ่มเติม)

ความเคลื่อนไหวแบ่งเป็นห้องๆ

1. สร้างภาพความเดือดร้อนให้ออกสู่ความรับรู้ของประชาชน (เดินทางไกลเข้ากรุงเทพฯ)
2. ชี้แจงต่อสาธารณะและยื่นข้อเรียกร้อง (จัดเวทีอภิปราย)
3. กดดันรัฐบาลระดมพลมาชุมนุมเรียกร้องหน้าทำเนียบ

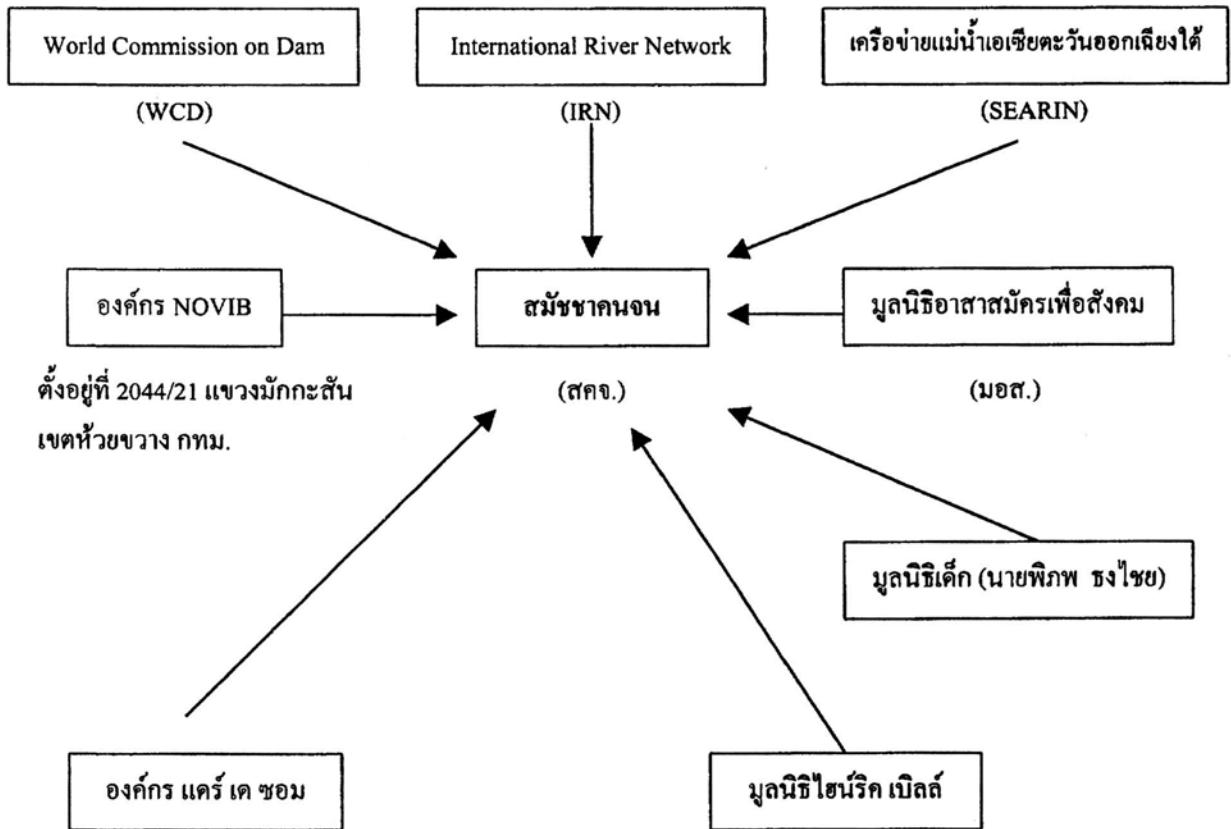
ข้อเท็จจริงการเคลื่อนไหว

1. สคจ. จะใช้คน 150 คน ในการเดินเท้าเข้ากรุงเทพฯ เพื่อสร้างความลำบากให้สื่อเห็น แต่เบื้องหลังมีการลับเปลี่ยนกำลังคนเดินเท้า 5 วันต่อทีม โดยมีรถขนคนพร้อมเสบียงมาเปลี่ยนในช่วงกลางดึก ซึ่งกระทำเช่นนี้จึงถึงที่หมายกรุงเทพฯ มีนายทองเจริญฯ รับผิดชอบ
2. การหยุดเพื่อชุมนุมใหญ่และชี้แจงวัตถุประสงค์การเคลื่อนไหวมีนักวิชาการและ NGOs เข้าร่วม โดยประสานงาน น.ส.วนิดาฯ, อ.สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์
3. ระดมคนไปชุมนุมกรุงเทพฯ 2,000 คน (เป็นคนของเขื่อนปากมูล, เขื่อนราษีไศล 1,000-1,500 คน นอกนั้นดึงจากกลุ่มสลัมต่างๆ มาสมทบ
4. ในการเดินเท้าของกลุ่ม สคจ. จากพื้นที่ปัญหาภาค กทม. น่าจะสามารถตรวจสอบได้ว่า สคจ. นำรถยนต์พาราสุรจากที่ใดมาผลักดันเปลี่ยนในช่วงเวลากลางคืน

เบื้องหลังแกนนำการผลักดันการเคลื่อนไหวครั้งนี้

1. น.ส.วนิดาฯ - 1 เดือนผ่านมามี สว. 2 คน (นายชาติรี สมสะอาด สว.อุบลฯ, นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ สว.อุบลฯ) พบปะ น.ส.วนิดา
 - น.ส.วนิดาฯ มีความสนิทสนมกับผู้นำทางการเมืองหลายคน (นายประจวบ ไชยสาสน์, นายสุทัศน์ เงินหมื่น, นายอำนาจ ปะติเส)
2. สคจ. พยายามประสานงานบุคคล (แต่อาจจะถูกบุคคลเหล่านี้ผลักดันให้เคลื่อนไหวรุนแรงได้)
 - นายยุทธพันธ์ มีชัย เลขานุการพรรคसानแสงทอง มร.
 - นายนิติรัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์
 - นายประสิทธิ์พร กาพอ่อนศรี
3. องค์กรพัฒนาเอกชนทั้งไทยและต่างประเทศให้ความช่วยเหลือกลุ่ม สคจ. หลักๆ คือ
 - สมัชชาเขื่อนโลก (ประสานงานโดย นายโชคชัย สุทธาเวช)
 - เครือข่ายแม่น้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (โดยนาย ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ)
 - สถาบันเสม สิกขาลัย (องค์กรภายใต้การชี้นำของ นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์)
4. เมื่อ 1 เม.ย.2541 น.ส.วนิดาฯ เดินทางไปฝรั่งเศสเพื่อร่วมประชุมกับคณะทำงานภาคประชาชนกับองค์กรเอกชนในยุโรป ที่กรุงลอนดอน กรณี ASAM II
5. เมื่อวันที่ 4 มิ.ย.41 น.ส.วนิดาฯ เดินทางไปเมืองแฟรงเฟิร์ต ประเทศเยอรมันนี
6. เมื่อวันที่ 22 ก.ค.41 น.ส.วนิดาฯ เดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อดูเรื่องการทำลายเขื่อนฮูเวอร์

สมาชิกคนจนได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากที่ไหน

มี นาย กนกพันธุ์ สรรกุล เป็น ผก.สำนักงาน
ตั้งอยู่ที่ 28 แขวงพญาไท เขตราชเทวี กทม.

Dr.Heike Loschmann เป็น ผอ.สำนัก
ตั้งอยู่ที่ 91/9 ม.14 ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

- มูลนิธิ Heinrich Boell ให้เงินสนับสนุน NGOs ในไทย
ตั้งแต่ปี 2540 – 2545 รวมเงิน 89.35 ล้านบาท
- มูลนิธิ Terre Des Hommes ให้เงินสนับสนุน NGOs ในไทย
ตั้งแต่ปี 2540 – 2545 รวมเงิน 74.89 ล้านบาท
- มูลนิธิ NOVIB ให้เงินสนับสนุน NGOs ในไทย
ปีละ 54 ล้านบาท

